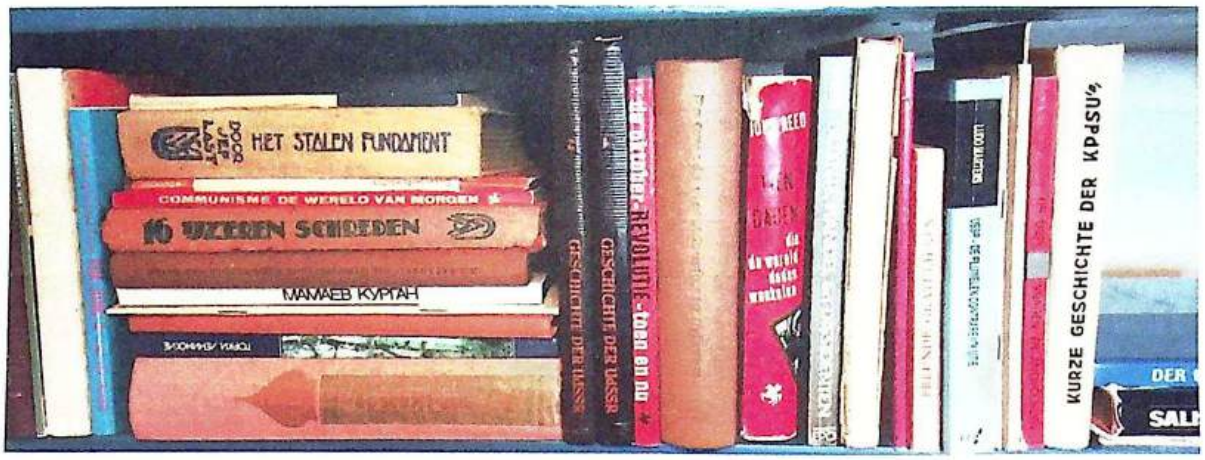

MINISTERIE VAN PROPAGANDA.EU

Chronologische ontwikkelingen Joegoslavië

Map 3 D

Volkskrant 29-5-99

...van het Joegoslavische leger. Het UCK zegt in Kosovo drie
FOTO EPA

'Escalatie geweld Kosovo door UCK'

De Hongaarse schrijver en voormalig dissident GYÖRGY KONRAD heeft zich vanaf het begin verzet tegen de NAVO-bombardementen op Servië. Woensdagavond was hij even in Amsterdam. 'Welke eigenschap maakt Albanese nationalisten beter dan Servische nationalisten?'

USCHREEF in de Berliner Zeitung *dat het Westen van meet af aan 'consequent de desintegrerende tendensen heeft ondersteund'. Maar de Verenigde Staten, Frankrijk en Groot-Brittannië zijn begin jaren negentig juist lang tegen opsplitsing van Joegoslavië geweest.*

'Niet lang genoeg. De internationale gemeenschap had de republieken uit voormalig Joegoslavië pas moeten erkennen als er aan drie voorwaarden was voldaan. Allereerst hadden de republieken in hun grondwet de mensenrechten en de rechten van minderheden moeten vastleggen.

Verder hadden ze controle door de Raad van Europa moeten toelaten. Ten slotte hadden ze verdragen moeten sluiten met hun buurlanden over de verdeling van land, bevolking, goederen en infrastructuur. Dat is allemaal niet gebeurd.'

– In 1989 hief Servië de autonomie van Vojvodina en Kosovo op. Gaf dat Kroatië en Slovenië geen argument voor afscheiding?

'Ja, een argument om af te scheiden, om voorzichtig te zijn, om afstand te houden. Maar ik denk dat de politieke middelen niet voldoende zijn ingezet. Ook maakten ze geen gebruik van de geweldloze strategie die wij tegen het Warschaupact of het Sovjet-imperium hebben aangewend. Die waren niet minder gevaarlijk, machtig of angstwekkend dan Joegoslavië of Milosevic. De erosie van het Sovjet-rijk is tot stand gebracht met vreedzame middelen.'

– Was niet vooral het Servisch nationalisme verantwoordelijk voor de escalatie van geweld?

'Twee jaar geleden was er geen geweld in Kosovo. Toen het UCK verscheen, kreeg het steun van het Westen. De PKK en de ETA worden niet ondersteund, omdat ze separatistische guerrillabewegingen zijn. Ik weet niet waarom de Albanese nationalisten meer dierbaar waren voor het Westen. Welke eigenschap maakte ze beter dan de Servische nationalisten? Het ene nationalisme is niet democratischer dan het andere.

'Wat de situatie steeds erger maakte, waren het geweld, de massamoorden, de Servische represailles op de verschrikkelijke UCK-oorlogvoering. Hieruit ontstond het gebruikelijke proces van het wegjagen van mensen.'

– Waarom gebruikelijk?

'Omdat iedereen in Joegoslavië dat deed. Er zijn 500 duizend Serviërs etnisch gezuiverd uit Bosnië, Krajina en Slavonië. In republieken gebaseerd op etniciteit is etnische zuivering onvermijdelijk.'

György Konrad
FOTO FLIP FRANSSEN

– Er is lange tijd geweldloos verzet gepleegd in Kosovo.

'Ja, maar met een fundamentele fout. De Albanezen deden niet wat de Hongaren in Slowakije en Roemenië wel deden. De Hongaren zochten bondgenoten onder de liberale krachten binnen de heersende macht. Bovendien namen ze deel aan de democratie. De Kosovaren hadden hetzelfde kunnen doen. Maar ze wilden een onafhankelijke staat die op geen enkele manier bij Joegoslavië hoorde.'

Tegen de Kosovaren is openlijk geweld gebruikt.

'De Kosovaren gaven niet veel om de rechten van Serviërs toen ze een granaat in een bar wierpen. De Servische politie respecteerde de rechten van de arrestanten niet en schoot terug op de dorpen. Als er op een dorp wordt geschoten, vluchten de mensen het bos in. Zo neemt de barbarij toe.

'Dat het UCK, om de afscheiding van Kosovo te bewerkstelligen, overstapte van politieke middelen naar een gewapende oorlogvoering tegen de Joegoslavische staat, was onnodig. Het UCK benadeelde zo zijn eigen mensen.'

– Denkt u dat dit de belangrijkste reden is voor de escalatie van het geweld in Kosovo?

'Ja.'

– Dus niet de onderdrukking door de Servische autoriteiten?

'De Vojvodina-Hongaren worden ook niet etnisch gezuiverd. Behalve als ze de Serviërs uitdagen met wapens.'

Henk van Renssen

...belangrijke posten als Buitenlandse Zaken en Onderwijs krijgt. De Moederlandpartij mag tien ministers leveren. De MHP eist onder meer een harde aanpak van de corruptie en een grotere rol voor de religie in de staat.

De nieuwe regering zal te maken krijgen met de gevolgen van het proces tegen PKK-leider Abdullah Öcalan, dat maandag begint. Öcalan kan ter dood worden veroordeeld. Turkije staat onder internationale druk om een eerlijk proces te garanderen.

De drie partijleiders van de nieuwe coalitie zijn overeengekomen dat ze onmiddellijk een wetsvoorstel zullen indienen om niet langer militaire rechters zitting te laten nemen in de staatsveiligheidsrechtbanken, om zo de kritiek op het proces van Öcalan tegen te gaan. Volgens het Europese Hof voor de Mensenrechten in Straatsburg zijn de rechtbanken met een militaire rechter niet onafhankelijk.

Rusland bombardeert Tsjetsjeense basis

AFP, AP

MOSKOU

Twee Russische helikopters hebben vrijdag een commandopost van Tsjetsjeense strijders met raketten bestookt. Het bombardement is een vergeldingsactie voor een aanval van Tsjetsjeense guerrillastrijders op Russische grenstroepen in Dagestan.

Donderdagnacht waren ongeveer zestig Tsjetsjeense strijders de grenspost binnengedrongen om wapens te roven. Daarbij zouden zeker negen Tsjetsjenen en een Russische officier zijn gedood.

Op de grens tussen Tsjetsjenië en Rusland komen geregeld schotenwisselingen voor. Maar het is de eerste keer dat Rusland helikopters inzet om doelen in Tsjetsjenië te bombarderen.

Advertenties

De schijnheiligheid van politici

De opperbevelhebber van de Navo studeerde aan de militaire academie af op een studie over Vietnam en *coercive diplomacy*, met geweld de tegenstander dwingen zich te gedragen zoals je zelf wenst. Zijn conclusie was dat luchtaanvallen alleen, hoe massaal ook, daartoe onvoldoende waren en dat zij, juist door hun gebrek aan politiek succes, de steun van de publieke opinie op den duur zouden uithollen.

Dat hij nu leiding geeft aan precies zo'n tot mislukken gedoemde operatie, is pikant. Binnen het bondgenootschap moet de spanning tussen de militairen en de politici vrijwel onhoudbaar zijn geworden. De politici hebben de militairen met een ambitieus politiek doel (de etnische zuiveringen verhinderen, Milosevic tot een vredesakkoord dwingen) opgezadeld, maar hebben tegelijkertijd geweigerd hen daartoe de militaire middelen ter beschikking te stellen. Geen grondtroepen om daadwerkelijk het Servische leger uit te schakelen, geen piloot zou mogen sneuvelen.

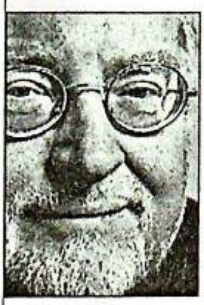

KOCH

Intussen kom ik al weken geen politicus meer tegen die niet onder het genot van een kopje koffie erkent dat het Navo-optreden een fiasco is geworden. Maar publiekelijk betuigt men nog wel zijn steun aan het gevoerde beleid. Het geeft aan het publieke debat een mate van schijnheiligheid die het democratisch karakter van onze samenleving aantast.

Wanneer succes uitblijft, wordt het moeilijk de politieke eenheid te bewaren. Binnen de Navo is deze dan ook uiteengespat. Over de inzet van grondtroepen verschilt men openlijk van mening. Italië is mordicus tegen, Tony Blair lijkt niets liever te willen en Nederland wil er niet eens over nadenken. Frankrijk beschouwt de dagvaarding van Milosevic door het Joegoslavië Tribunaal als een groot obstakel voor de vrede, andere landen juichen deze maatregel juist toe. Nederland, Duitsland en Italië bepleiten een bompauze terwijl anderen zoiets als gevaarlijke onzin bestempelen. Hoe luider en vaker door politici wordt verklaard dat de eenheid binnen de Navo groter is dan ooit, des te zekerder kan men weten dat er grote problemen zijn.

Tot het standaardrepertoire van de politicus in problemen behoort de vlucht naar voren. Zo worden er nu ideetjes geopperd voor de periode wanneer de oorlog is afgelopen. Dat men niet weet hoe die oorlog beëindigd kan worden, de eerste prioriteit lijkt me, stoort de politicus daarbij niet. Een Marshallplan voor de Balkan. Het klinkt sympathiek. In ieder geval wordt erkend dat het vernietigen van de bruggen van Novi Sad de etnische zuiveringen niet heeft verhinderd maar wel tienduizenden mensen in Roemenië en Bulgarije werkeloos heeft gemaakt omdat de scheepvaart over de Donau voor jaren stilligt.

Een oude kennis uit Boekarest zegt het zo: wat het Westen in vijftig jaar aan respect voor de democratie en de mensenrechten bij ons heeft opgebouwd, is in vijftig dagen door de Navo-bombardementen vernietigd. De anti-democratische en extreemnationalistische krachten halen gemakkelijk hun gelijk, zie je wel dat de Navo een agressieve imperialistische bende is. De jonge democratieën in de regio staan onder grote druk, precies door de Navo-bombardementen. Er wordt nu gespeculeerd over de mogelijkheid om landen als Roemenië en Bulgarije versneld toe te laten tot de Europese Unie. Ik heb altijd gepleit voor snelle uitbreiding van de EU met Oost-Europese landen. De feitelijke politiek komt echter neer op voortdurend uitstel, bijvoorbeeld omdat men, Nederland voorop, niet bereid is de extra kosten van die uitbreiding voor zijn rekening te nemen. Wanneer wij niet bereid zijn onze afdrachten aan de EU drastisch te verhogen, zijn beloften over toetreding slechts nuttig om ons eigen geweten te sussen. Op de Balkan wordt die schijnheiligheid onmiddellijk doorgeprikt.

Koen Koch

Op deze manier werkt actievoeren averechts

Kosovo

Hans Stol

Je kunt voor de Navo-bombardementen in Kosovo zijn, of ertegen. Je kunt vinden dat de Navo meer moet doen, of juist minder. De vraag die daaraan ten grondslag ligt, is 'Kan de krijgsmacht de vrede dienen?'.

Trouw berichtte in de krant van donderdag 27 mei – na een debat woensdagavond hierover in de Leidse Vredeskerk tussen demissionair minister van defensie Frank de Grave en Mient Jan Faber van het Interkerkelijk Vredesberaad over de uitkomst: Faber vond dat de Navo in Kosovo bescherming op de grond zou moeten bieden en De Grave gaf toe dat Faber met directe bescherming een goed punt had, maar dat het er nu even niet in zit. De Grave kreeg na een emotioneel slotbetoog over het bestrijden van het onrecht in Kosovo een klaterend applaus van de kerkgangers, ook van mij trouwens.

Aardig van het debat was dat je als luisteraar mocht reageren na de pauze. Belangrijk was de vraag van een oudere vraagsteller over de bereidheid om slachtoffers aan de kant van de Navo te accepteren, die in dit verband een interessante discussie had kunnen ontlokken. Helaas ging zijn vraag volledig verloren in de bijdrage van wat *Trouw* 'een klein groepje lawaaiige tegenstanders van de Navo en van De Grave' noemde.

Als demissionair dienstplichtig militair zelf ter kerke getogen met een paar doordachte vraagjes aan het adres van beide inleiders, bleek al na de eerste vraag van dat kleine groepje dat er die avond van enige discussie weinig zou komen. Ook boeiend, dacht ik in eerste instantie: als je thuis geen televisie hebt, wil je wel eens live zien wat je in al die Amerikaanse talkshows voorgeschoteld wordt. De gestelde vragen van het kleine groepje hadden vooral betrekking op aanwijsbare acties en fouten van de Navo en daarvoor werd de minister door de vraagstellers ter verantwoording geroepen. Zijn antwoord deed evenwel niet ter zake: zodra het de kant opging van een rechtvaardiging van het beleid, werd hij overstemd met nieuwe feiten. Toen de voorzitter besloot dat het welletjes was en ook sprekers het woord wilde geven die in wilden gaan op het thema van de avond – zoals de genoemde oudere vraagsteller – lieten de vredesactivisten en spaarzaam aanwezige voormalig-Joegoslaven duidelijk hun onvrede blijken en vervolgden hun betoog. En omdat de minister vooral niet de indruk wilde wekken geen oor te hebben voor dissidente geluiden, kwam er van de bedoelde discussie niets terecht.

Uit het krantje dat een der actievoerders mij aanreikte, bleek al dat zij in het algemeen tegen iedere vorm van militair optreden zijn, ook van *peace enforcement*, en tegen hondenpoep op straat. Een in wezen sympathieke instelling. Maar als je tegen bommen op Kosovo bent omdat die omstanders n ken terwijl ze bedoeld zijn om de ech booswichten te treffen, dan was aanpak van dit groepje deze avo toch fout. Men bombardeerde de n nister met vragen en verwijten ten kc te van de omstanders die voor een a dere discussie gekomen waren dan legitimiteit van de acties in Kosovo. I fundamentele discussie werd niet g voerd. Zo maak je dat je niet serie genomen wordt als gesprekspartner.

Op zo'n moment ben je blij d Mient Jan Faber wel serieus genom wordt. Volgens *Trouw* van vorige we mag hij dan wat te vaak van standpu wisselen (21 mei), ik en de minist zijn toch van mening dat er met he te praten valt over zijn alleszins redel ke voorstellen. En praten, dat zal oc volgens het kleine groepje – gezien hoeveelheid uitgaafjes representa van een beduidend grotere groep – bedoeling zijn. Want waar niet me gepraat wordt, vallen bommen plaats van woorden, las ik in een and krantje.

P O D I U M

Redactie: Joost Divendal, Leonoor Kuijk en Judit Neurink

Podium is een vrijplaats voor artikelen en ingezonden brieven die de redactie belangwekkend vindt. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen te weigeren, te redigeren of in te korten. Artikelen mogen maximaal 1000 woorden bedragen. Inzending geeft de redactie het recht een bijdrage ook via Internet, databank of anderszins openbaar te maken. Eventuele auteursrechten blijven berusten bij de schrijver. Ingezonden bijdragen worden niet geretourneerd en over weigering wordt niet gecorrespondeerd. Bijdragen kunnen per post, fax en e-mail worden ingezonden, steeds onder vermelding van 'Podium', voorzien van naam, postadres en telefoonnummer van de afzender (ook bij e-mail).

Postadres: Podium-redactie Trouw, Postbus 859,1000 AW Amsterdam.
Faxnummer: 020-6680389. E-mail: redactie@trouw.nl

TROUW
29-5-'99

Tsjernomyrdin: Milosevic stemt in met plan G-8

Van onze buitenlandredactie

MOSKOU/AMSTERDAM

De Russische gezant Tsjernomyrdin is 'heel tevreden' over de gesprekken die hij vrijdag heeft gevoerd met de Joegoslavische president Milosevic. Joegoslavië verklaarde na afloop akkoord te gaan met de algemene uitgangspunten van de G-8. Washington reageerde terughoudend.

Milosevic heeft al eerder dergelijke toezeggingen gedaan, alleen toen gekoppeld aan de eis dat de NAVO-bombardementen direct moesten stoppen. Dit keer zijn er nog geen voorwaarden gesteld.

Tsjernomyrdin hoopt volgende week naar Belgrado terug te keren samen met de Europese gezant Ahtisaari. In een communiqué dat gisteravond is gepubliceerd, stemt Joegoslavië ermee in dat de vluchtelingen zo snel mogelijk naar Kosovo moeten terugkeren, en dat hun veiligheid moet worden gewaarborgd.

Er moet een politiek akkoord over Kosovo moet komen, waarin wordt afgesproken dat de provincie 'substantiële autonomie' krijgt en de gelijkheid van alle burgers wordt vastgelegd.

Vlak voor Tsjernomyrdin vrijdagochtend in het vliegtuig naar Joegoslavië stapte, had hij nog zijn ongenoegen geuit over de aanklacht van het Haagse tribunaal tegen Milosevic. 'Dit is niet goed. Het compliceert de onderhandelingen, en dat terwijl we in de laatste ronde zitten.' Tsjernomyrdin besloot desondanks toch naar Belgrado te gaan, om Milosevic' reactie te peilen op een Russisch voorstel voor een vredesregeling en een VN-macht voor Kosovo.

De Russen denken dat de aanklacht tegen de Joegoslavische politieke en militare top is bedoeld om een diplomatieke oplossing te saboteren. Als teken van protest wordt er binnenkort in de Doema een proces georganiseerd waar de Amerikaanse president Clinton, NAVO-bevelhebber Clark en secretaris-generaal Solana wegens oorlogsmisaden terecht zullen staan.

Tsjernomydrins vredesplan gaat volgens het persbureau Interfax uit van een VN-macht onder bevel van een commandant uit een neutraal land. De blauwhelmen moeten het Kosovo Bevrijdingsleger ontwapenen, de grenzen bewaken en toezicht houden op de terugkeer van de vluchtelingen. Een deel van het Joegoslavisch leger zou in Kosovo mogen blijven, bijvoorbeeld om te helpen bij het opruimen van de mijnen.

Maar Tsjermomydrin heeft problemen Milosevic te overtuigen het plan serieus te nemen. Zijn imago als een pro-Westerse hervormer werkt in Belgrado in zijn nadeel. Milosevic hoopt op de Russische hardliners met wie hij contact heeft via zijn broer Borislav, de Joegoslavische ambassadeur in Moskou.

Hij is er ondanks dagen onderhandelen ook niet in geslaagd de Amerikaanse onderminister van Buitenlandse Zaken Strobe Talbott te overtuigen van zijn vredesplan. De Russische frustratie over de vasthoudendheid van de NAVO neemt toe. Rusland is bang dat Tsjernomyrdin in de rol van postbode wordt gedrukt. 'De huidige koers van de NAVO om Rusland te betrekken bij een vruchteloos onderhandelingsproces, is erop gericht de morcel-politieke positie van ons land te verzwakken', schrijft een invloedrijke denktank, de Raad voor Buitenlands- en Defensiebeleid, in een recente analyse.

Maar in de praktijk lijkt doormodderen voor de Russen het enige alternatief. Stoppen met bemiddelen zou de kans op een diplomatieke oplossing verminderen en een NAVO-grondaanval haast onvermijdelijk maken.

29-5-99

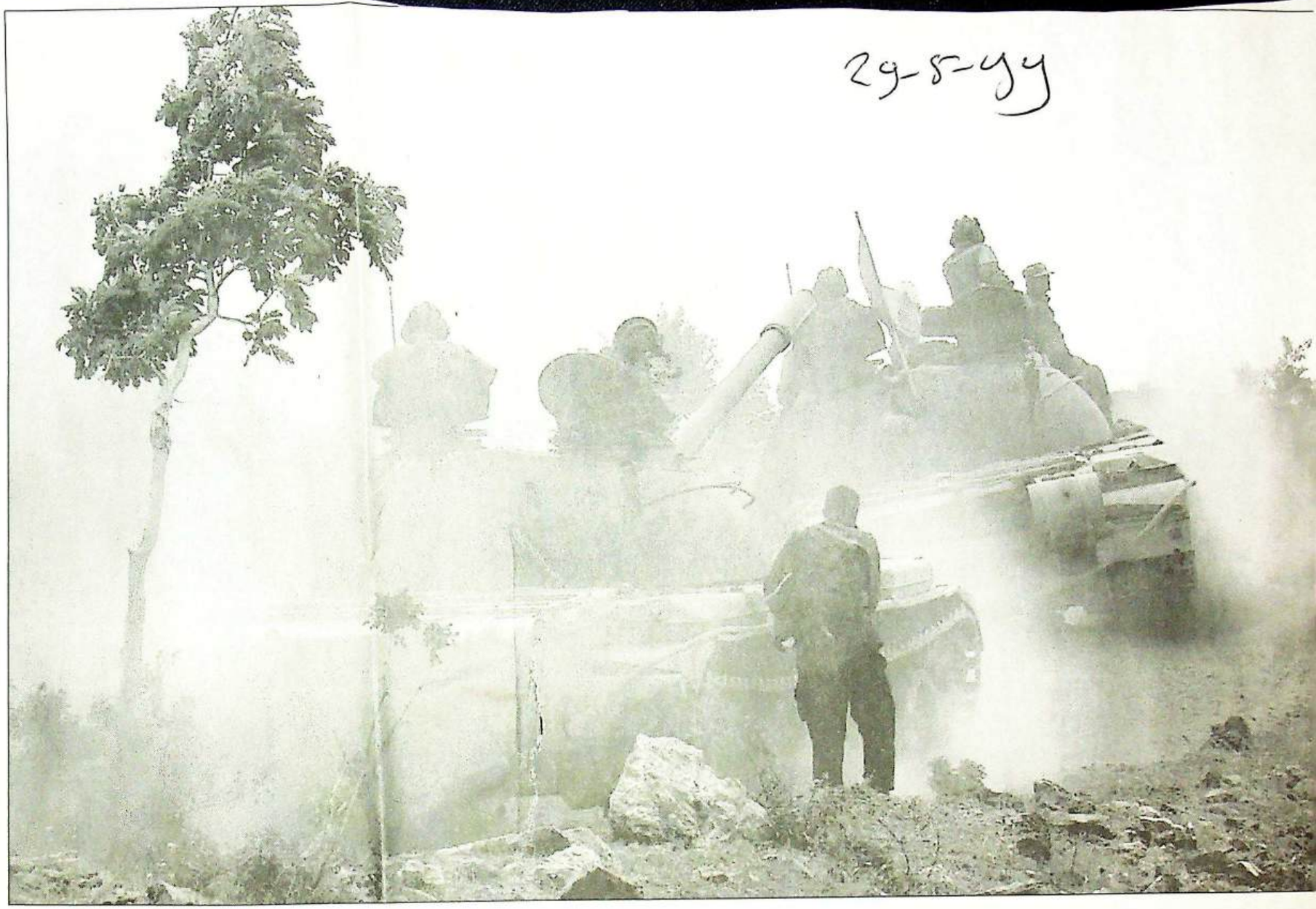

Albanië stuurt tanks naar grens met Joegoslavië

Albanese tanks rijden bij Morina naar de grens met Kosovo, nadat er gevechten zijn uitgebroken tussen het UCK en eenheden van het Joegoslavische leger. Het UCK zegt in Kosovo dri dorpen te hebben ingenomen. FOTO EP

■ **INVAL IN BOSNIË** Joegoslavische troepen zijn afgelopen woensdag Bosnië binnengedrongen en hebben daar zes SFOR-militairen aangevallen, ontwapend en acht uur lang vastgehouden. Het incident, dat bij de stad Rudo in het oosten van het land gebeurde, is pas vrijdag door SFOR bekendgemaakt. SFOR is de door de NAVO geleide vredesmacht voor Bosnië. De militairen waren naar Joegoslavië overgebracht voor ondervraging.

President Clinton bespreekt de strategie over Kosovo met zijn veiligheidsadviseurs en leden van het Congres op het Witte Huis. FOTO REUTERS

NAVO laat geen etnische zuiveringen toe

De oorlog tegen Milosevic is rechtvaardig en noodzakelijk. De strijd zal doorgaan totdat aan de etnische zuiveringen een eind is gekomen. De NAVO-strategie heeft zijn vruchten reeds afgeworpen, maar we moeten alle opties openhouden, stelt ***William Jefferson Clinton.***

MET onze bondgenoten vechten wij in Kosovo voor een vreedzaam, ongedeeld en vrij Europa, een ideaal dat nu dichterbij is dan ooit. Maar we vechten er ook tegen de kracht die de verwezenlijking van dit ideaal in de weg staat: de instabiliteit op de Balkan, die gevoed wordt door een uiterst destructieve ethnische-zuiveringscampagne.

Het probleem is niet simpelweg etnische haat; het gaat hier zelfs niet om een etnisch conflict. De inwoners van het voormalige Joegoslavië leven al eeuwenlang samen temidden van min of meer ernstige conflicten, maar nooit eerder was er sprake van een constante stroom van zuiveringen, waarbij mensen van huis en haard verdreven werden. Was dat wel zo geweest, dan zou er nu sprake zijn van een homogene natie in plaats van een natie die gekenmerkt wordt door een enorme diversiteit.

De onduldbare situatie waarin de regio zich momenteel bevindt is het gevolg van de campagne van Slobodan Milosevic van de afgelopen tien jaar, waarin hij een Groot-Servië heeft geprobeerd op te bouwen, door hele volkeren te vernietigen, omdat hun etnische oorsprong of geloof hem niet aanstond.

De wrede methoden die hij daarbij hanteert zijn inmiddels bekend. Haat zaaien in de media. Gematigde leiders uit de weg ruimen. Paramilitaire troepen bewapenen en soldaten opdracht geven tot het uitmoorden en verdrijven van burgers. Het verdelgen van de cultuur en de erfenis van zijn slachtoffers, de vernieting van de bewijzen dat deze mensen ooit hebben bestaan.

Vluchtelingen zijn geen neveproduct van de gevechten waarmee Milosevic is begonnen; de gevechten hebben het creëren van vluchtelingen tot doel. We worden achtervolgd door de indringende beelden van mensen op de vlucht, oude mensen in kruiwagens met zich meezeulend, hun hoofd vol verhalen over vermoorde familieleden.

We hebben deze beelden voor het eerst gezien in Kroatië en Bosnië. De internationale gemeenschap reageerde aanvankelijk met een weloverwogen neutraliteit waarin de slachtoffers en agressoren op één lijn werden gesteld; daarna volgden de diplomatieke benadering en de inzet van ongewapende vredesbewaarders die wel het mandaat, maar niet de middelen hadden om de burgers te beschermen.

Tegen de tijd dat de NAVO in actie kwam waren er 250 duizend doden, meer dan twee miljoen ontheemden en velen zijn op dit moment nog altijd niet naar hun land teruggekeerd. Straks zal men van Kosovo zeggen dat ons optreden dit keer wel snel en krachtdadig genoeg was, zodat er meer levens konden worden gered en alle vluchtelingen weer veilig naar huis konden. En dat het Balkanconflict tien jaar geleden in Kosovo begon en ook in Kosovo eindigde.

We kunnen niet overal op dit soort tragedies inspringen, maar wanneer een etnisch conflict in etnische zuivering ontaardt en we kunnen er iets tegen doen, dan moeten we dat ook doen, zoals nu in Kosovo. Als we niet hadden ingegrepen, dan zou zich een morele en strategische ramp hebben voltrokken. De Kosovaren zouden een volk zonder land zijn geworden, veroordeeld tot een gedwongen verblijf in de armste landen van Europa, waar het de jonge democratieën voor bijna onoverkomelijke problemen zou hebben geplaatst.

Het Balkanconflict zou zich op deze manier eindeloos hebben voortgesleept, zich wellicht naar meer landen hebben uitgebreid en zeker de spanningen met Rusland niet hebben verminderd. Ook de NAVO zelf zou in opspraak zijn geraakt omdat ze niet opkwam voor de waarden waaraan ze nu juist haar betekenis ontleent. Wie zegt dat Kosovo te klein is om belangrijk te zijn, gaat aan deze simpele feiten voorbij.

Toen het geweld begin 1998 in Kosovo een aanvang nam, hebben we alle diplomatieke wegen bewandeld om tot een akkoord te komen. Afgelopen oktober maakten we Milosevic duidelijk dat hij een aantal strijdkrachten uit Kosovo moest terugtrekken en ongewapende internationale vredestroepen moest toelaten, een oplossing die de voorstanders van het compromis nog steeds aanhangen.

Maar vorig jaar herfst lukte het plan niet. Milosevic hield zich niet aan zijn beloften en liet nog meer troepen Kosovo binnentrekken voor een offensief dat al maanden in de pen zat. Toen het offensief begon, moesten we wel in actie komen.

Milosevic probeert het langer uit te houden dan wij door verdeeldheid te zaaien in het bondgenootschap. Maar dat is niet gelukt. In plaats van verdeeldheid in Brussel zijn er steeds meer tekenen die wijzen op afvalligheid in Belgrado: Servische soldaten die hun post verlaten, Servische burgers die protesteren tegen het beleid van hun leider, jongemannen die dienst weigeren, prominente Serviërs die een beroep doen op Milosevic om de voorwaarden van de NAVO te accepteren.

Ik sluit andere militaire opties niet uit, maar we zetten onze huidige strategie om drie redenen voort. Ten eerste, en dat is de belangrijkste reden, deze strategie werkt en komt tegemoet aan de elementaire voorwaarden van de NAVO: terugkeer van de Kosovaren, terugtrekking van de Servische strijdkrachten uit Kosovo en stationering van een internationale vredesmacht.

De kern van deze macht moet gevormd worden door de NAVO, dat wil zeggen de vredesmacht moet onder bevel staan van de NAVO en opereren volgens NAVO-regels, met speciale regelingen voor niet-NAVO-landen, net als bij onze vredesmacht in Bosnië het geval is.

Onze militaire campagne zal niet worden beëindigd voor aan deze voorwaarden is voldaan, niet uit onbuigzaamheid of eigenzinnigheid, maar omdat dit de enige voorwaarden zijn waaronder de vluchtelingen veilig naar huis kunnen terugkeren en de enige prikkels die het UCK kunnen stimulerende de wapens neer te leggen – de elementaire vereisten voor een oplossing die ook werkelijk zoden aan de dijk zet.

Ten tweede geniet deze strategie binnen de alliantie brede steun, en is het een perfect middel voor het verwezenlijken van onze doelstellingen. Ondanks de mogelijke interne verschillen tussen de NAVO-landen, de verschillen in culturele banden met de Balkan en in ideeën over de te volgen tactiek, zijn we het eens over onze doelen en hebben we ons vast voorgenomen als overwinnaar uit de strijd te voorschijn te komen. Ik heb hard aan de huidige consensus gewerkt: na zestig dagen van luchtaanvallen is de NAVO eensgezinder over Kosovo dan aan het begin van de oorlog.

Ten derde kunnen wij via deze strategie onze doelen bereiken en tegelijkertijd een langdurige, positieve relatie met Rusland opbouwen. Rusland werkt momenteel aan een plan waarmee Belgrado aan onze voorwaarden kan voldoen.

Russische troepen zouden moeten deelnemen aan de toekomstige vredesmacht in Kosovo. Zo krijgt een bron van spanning een positieve wending en ontstaan er volop kansen voor samenwerking, net als bij onze gezamenlijke inspanningen in Bosnië.

Ten slotte moeten we ons realiseren dat beëindiging van de etnische zuivering in Kosovo niet automatisch het einde van het etnische conflict in de Balkan inhoudt en geen garantie voor duurzame stabiliteit biedt.

De Europese Unie en de VS moeten voor Zuidoost-Europa doen wat ze na de Tweede Wereldoorlog voor West-Europa en na de Koude Oorlog voor Midden-Europa hebben gedaan. Vrijheid, respect voor de rechten van minderheden en welvaart brengen een volk op een hoger plan. Door dit soort idealen krijgen mensen weer een doel om naar toe te werken; de angst wordt verdrongen door de hoop en 'gisteren' maakt plaats voor 'morgen'.

Wij kunnen ons steentje bijdragen via het herstel van de zwakke economieën en de stimulering van handel en investering. Bovendien kunnen we voor de naties in de regio de weg effenen naar het lidmaatschap van NAVO en EU. De democratieën in de regio reageren al op het aantrekkelijke integratievooruitzicht: ze houden zich aan hun hervormingen, nemen vluchtelingen op en steunen de campagne van de NAVO.

Een democratisch Servië dat de rechten van zijn bewoners en zijn buren respecteert kan en mag zich onder hen scharen. Als Servië tot de democratische gelederen toetreedt, zullen wij ervoor zorgen dat het land zijn rechtmatige status terugkrijgt. Van een gebalkaniseerd staatje, ergens in marge van Europa, zal het weer een volwaardige Europese Balkanstaat worden.

De Balkan hoeft niet per definitie het donkere hart van Europa te blijven, al is dat moeilijk te geloven in een regio met kapotgebombardeerde moskeeën, mannen en jongens die in de rug worden geschoten, jonge vrouwen die worden verkracht; een regio waarin de geschiedenis van bevolkingsgroepen en individuele personen wordt herschreven of simpelweg wordt uitgewist.

De Balkanleiders hebben hun volkeren in de ellende gestort. Het is nu aan diezelfde leiders om te laten zien dat het ook anders kan en te werken aan een betere toekomst. Wij kunnen hen daarbij helpen, samen met onze bondgenoten, maar dat is alleen mogelijk als we de NAVO-campagne voortzetten en ervoor zorgen dat de krachten die Zuidoost-Europa verenigen sterker zijn dan de krachten die de regio verscheuren.

William Jefferson Clinton is de 42ste president van de Verenigde Staten van Amerika.
©The New York Times/de Volkskrant
Vertaling: José van Zuijen

Serviërs laten puin en lijkenlucht achter

29-5-99

Van onze correspondent
Michel Maas

KOSOVO

Rexhep Loki is al twee maanden alleen met zijn twee zoons in Kotlina. Alleen met Nasr en Ibush. Dat wil zeggen: van Nasr heeft hij een muts en van Ibush een sjaal. Meer is er van de twee jongens – Nasr was zeventien, Ibush negentien – niet over.

Rexhep koestert de twee kledingstukken of het de jongens zelf zijn. Meer heeft hij niet te doen. Hij slijt zijn leven, het heeft geen zin meer, het kan hem niet schelen of de Serviërs terugkomen.

De Serviërs kwamen op 24 maart, met een tank en twee gepantserde voertuigen en zo'n tweehonderd man. Alle mannen van het dorp vluchtten de bossen in. Rexhep verborg zich met een groep van veertig mannen even boven Kotlina. Vandaar af moest hij toezien hoe de Servische politiemannen en soldaten de oude mannen en vrouwen en kinderen bijeendreven. Drie oude mannen – Zimer Loki, Idriz Kuci en Vesel Vlashi – werden in een tuin met een nekschot gedood. De vrouwen en kinderen werden in vrachtauto's afgevoerd naar Kacanik, de regionale hoofdstad.

Nasr en Bushi zaten in een groep van 47 mannen die door het bos trachtten weg te vluchten. Voordat zij echter de top van de berg bereikten, liepen zij in de armen van de Servische troepen.

Tweeëntwintig mannen werden gevangen. Rexhep hoorde uit zijn schuilplaats een officier zijn commandant vragen wat zij met de gevangenen moesten doen. Het antwoord hoorde hij ook: 'Maak ze af.' Vervolgens hoorde hij gekrijs. De mannen werden geslagen en geschopt. Van tien uur 's ochtends tot vier uur 's middags. Daarna werden ze met machinegeweren doodgeschoten. De 22 lijken werden in twee opgedroogde bronnen gegooid. Vervolgens wierpen de Serviërs er explosieven achteraan.

Bij de bronnen hangen aan enkele boompjes mutsen, handschoenen, een sjaal, een jas. Alles wat Rexhep kon vinden heeft hij over de takken gedrapeerd. Hij

> Het bloed aan de stok met spijkers is zwart

pakt een lange dikke stok op. Door het uiteinde zijn spijkers geslagen. Het bloed dat aan de spijkers kleefde, is na twee maanden zwart geworden.

Rexhep daalt weer af naar Kotlina, zijn dorp, waar na de actie van de Serviërs nog maar twee huizen overeind staan.

Van Kotlina voert een weg naar Ivaj, dat op 12 maart door de Serviërs is verwoest. In alle dorpen rond Kacanik woont niemand meer, met uitzondering van mensen als Rexhep.

De familie Trupi, van dertig personen, heeft een tent opgeslagen op de volgende heuvel. Drie maanden geleden, op 28 februari, verlieten zij hun dorp Kovacec en sindsdien wonen zij in het bos. Terug kunnen ze niet. Dus blijven ze hierboven en eten alleen maar brood, tot ook dat op is. De rest is in de hand van God.

Verspreid over de berg wonen nog meer inwoners van Kovacec. Twaalfhonderd in totaal. Kovacec smeult nog na als wij er even later doorheen lopen. De Serviërs hebben het werk dat zij op 28 februari met een bombardement begonnen op 25 mei grondig afgemaakt. Elk huis is tot de grond afgebrand. Een koe ligt op de weg, opgeblazen door een mijn. Op een erf staan drie peuters, huilend hand in hand. De grootste van de drie vraagt stotterend: 'Waarom, waarom doen ze dit?'

Waarom weet UCK-commandant Hajrush Kurti niet. Frustratie vermoedt hij: 'De Serviërs kunnen ons niet te pakken krijgen, dus pakken ze de dorpen en de burgers.' Elke drie dagen is er in zijn rayon een dorp of een reeks dorpen aan de beurt. Kurti houdt er nauwgezet een boek van bij. Vol data, plaatsnamen en lange lijsten van slachtoffers. Een willekeurige greep. 9 april: Bloedbad in Kacanik, veertig doden. 23 mei: Dreca, dertien doden. Vetije Qurri (8), van drie meter afstand met een granaat gedood.

Van alle doden staan de namen en leeftijden vermeld. Dat is alles dat het spaarzaam bewapende UCK kan doen. De Serviërs komen met tanks en tweehonderd man tegelijk en na een uur zijn ze weer weg. Alleen puin, rook, en de lucht van lijken blijven achter.

De NAVO-bombardementen als investeringsruïne

De tijd van het 'na de oorlog' nadert. En dus is het tijd voor de eerste naoorlogse vraag: die naar de morele verantwoordelijkheid voor de vergeefse verwoesting. 'Nadat het Westen zich in het militaire slop heeft gebombardeerd, ontdekt het dat aan het einde daarvan het politiek-economisch labyrint begint.'

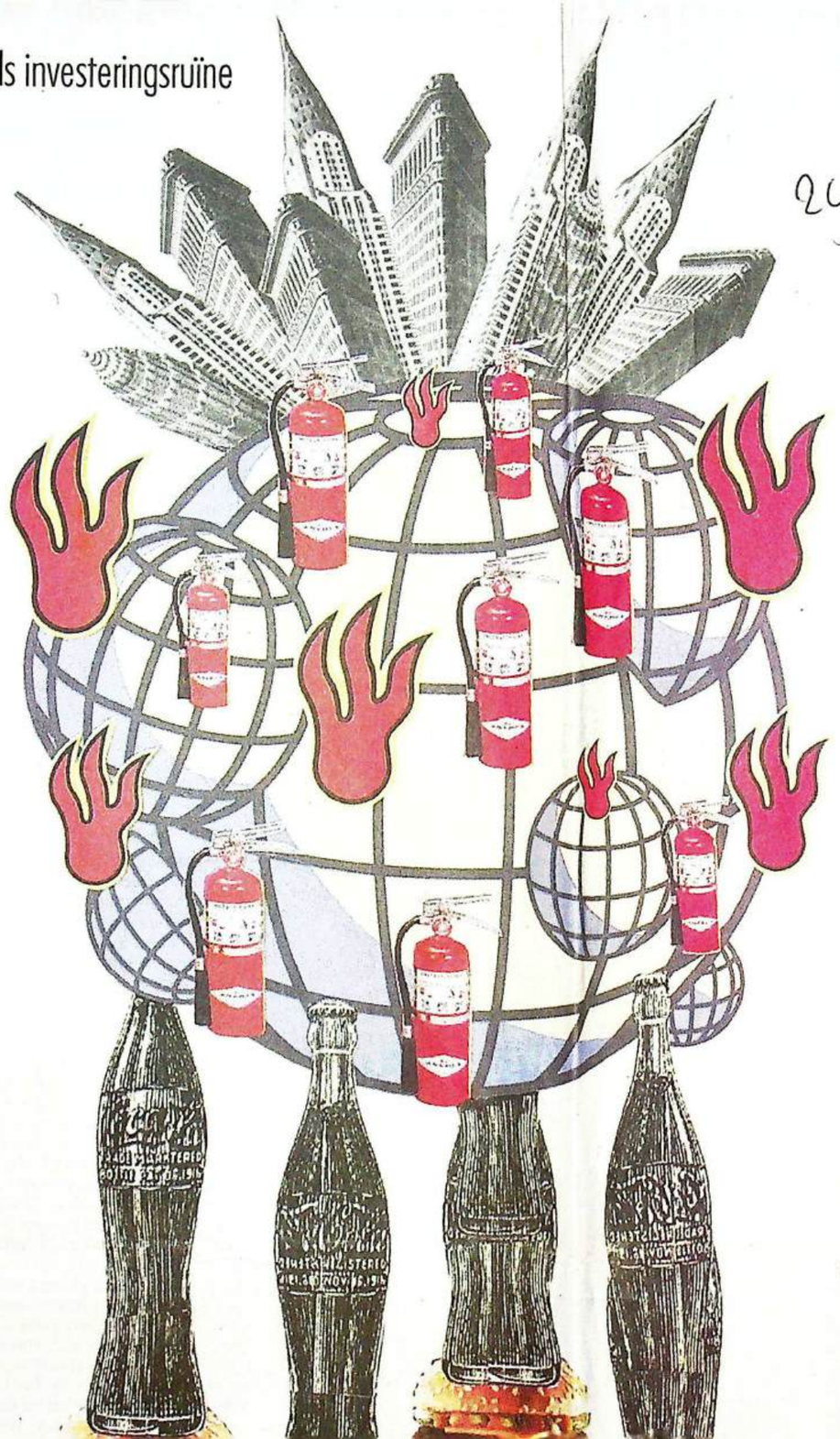

H.J.A. Hofland

Dit is derde maand van de oorlog. De NAVO, dat zijn 'wij', heeft een groot deel van de Joegoslavische industrie verwoest, al doende honderden burgers gedood, natuurlijk ook andere gebouwen getroffen, de Kosovaren niet gered en de macht van Milošević niet gebroken. De internationale diplomatie put zich uit in voorstellen die het sterkste bondgenootschap ter wereld uit zijn zelf gemaakte val moeten verlossen. De leiders zijn nog niet tevreden. Ze laten verder bombarderen.

Laten we deze oorlog vergelijken met een groot, vreedzaam project als de bouw van de Kanaaltunnel, maar dan veel ambitieuzer. Het optimisme van de ingenieurs die met hun modernste machines tegen ieder probleem zijn opgewassen, heeft de investeerders verleid. De eerste spade wordt in de grond gestoken, een enkele twijfelaar uitgelachen. Dan doen de machines niet wat de ingenieurs hebben beloofd. Dat is een kleinigheid! Een kwestie van een paar schroeven verwisselen, dure schroeven. De investeerders laten zich overtuigen. Het werk vordert weer. De ingenieurs stuiten op nieuwe problemen. Niet op gerekend. Er is veel meer geld nodig. Intussen is werk zo ver gevorderd dat het alle belanghebbenden aan moed ontbreekt om ermee op te houden. Dan ontstaat langzamerhand het automatisme van de vergeefse hoop. Onvermijdelijk breekt toch het ogenblik aan waarop het geld op is en de ingenieurs aan het einde van hun latijn. Daar ligt het gigantische project, onbruikbaar. De investeerders zijn

De wereldorde die nu contouren krijgt, heeft een macht nodig die haar verdedigt. America's new burden

Als de NAVO niet 'van ons' was, hadden we ons allang afgevraagd of hier oorlogs-

24-5-99

Europese wederopbouw. (De beginnende Koude Oorlog maakte dat ook noodzakelijk, maar er gaat niets van af: de overwinnaars hebben de overwonnenen niet in een nieuw Versailles gewurgd).

Is een dergelijke oplossing nu mogelijk? Een klein Marshallplan? Het zou misschien verstandig zijn, maar het kan niet. Daarvoor zou ook een klein Neurenberg nodig zijn. Dit vooronderstelt een volledige overwinning, en die wordt niet behaald. De vergelijking deugt niet. Zo komen we tot deze verwachting: nadat het westen zich in het militaire slop heeft gebombardeerd, ontdekt het dat aan het einde daarvan het politiek-economisch labyrint begint.

Intussen is de NAVO zelf zwaar beschadigd. Herinneren we ons dat een belangrijk motief om de luchtoorlog te beginnen het handhaven van de geloofwaardigheid was. De geloofwaardigheid bestaat uit twee componenten: de bewezen bereidheid om geweld te gebruiken, en de verhouding tussen het toegepaste geweld en het beoogde effect. Met de eerste component is het in orde. In de tweede component ligt de catastrofe verborgen. De bereidheid tot het gebruik van geweld blijkt aan bepaalde grenzen te zijn gebonden en met dit geclausuleerd geweld is het doel niet bereikt.

De strategische fout uit de oorlog in Bosnië is de afgelopen twee maanden grootscheeps herhaald. De oorlogsleiders hebben telkens weer laten weten: geen grondtroepen. Politiek gezien konden ze niet anders: met deze verzekering moest de oorlog van de kiezers worden gekocht. Alleen bij de kleinst mogelijke kans op gesneuvelden is een meerderheid bereid haar politieke steun te geven. Het is mogelijk dat dit een verstandige meerderheid is: dat bij de inzet van grondtroepen de verwoestingen nog groter waren geweest en een oplossing verder weg. Intussen heeft de oorlogsleiding zich door dit 'contract met de kiezers' zelfs de mogelijkheid tot de opbouw van een leger ontnomen.

Door de tegenstander de zekerheid te geven dat hij met een oorlog op de grond geen rekening hoeft de houden, verlost men hem in ieder geval van één grote zorg. Zelfs hoeft hij geen rekening meer te houden met een geloofwaardige dreiging. De Apachehelikopters blijven aan de grond en binnen de leiding van de NAVO is ruimschoots openbare onenigheid ontstaan over een grondoorlog waarvoor het waarschijnlijk te laat is.

is een jaar lang de Lewinsky-affaire geweest. Die heeft vrijwel alle politieke energie in Washington in beslag genomen en tegelijkertijd de weerzin van de kiezers tegen 'de' politiek bevorderd. Dat is één hoofdstuk van de voorgeschiedenis.

Overal in het westen zijn de politieke collectieven, partijen, vakbonden, verenigingen van patriotten in verval. Dit betekent niet dat, zoals de theoretici van de 'individualisering' denken, men individualistischer is geworden. Misschien is de eenvormigheid groter dan ooit, maar het is een eenvormigheid die steeds minder de neiging heeft, zich te engageren voor een collectief belang, zeker niet als er een gerede kans is dat men niet levend van het engagement terugkeert. Verklaart de president dat de natie zich in een oorlog wil begeven waarin kan worden gesneuveld, dan verliezen hij en zijn partij stemmen. En als er dan ook nog werkelijk veel wordt gesneuveld, verliest de kandidaat voor zijn opvolging de verkiezingen. Dit is het politieke systeem in het westen tot zijn laatste eenvoud teruggebracht. Het geeft ook aan waar de grenzen van de buitenlandse politiek worden getrokken, niet alleen in Amerika, ook in Duitsland, Italië, Nederland.

Tegenover het verval van 'de' politiek, de afbrokkeling van de politieke collectieven en de enge begrenzing van de buitenlandse politiek staat het cultureel en economisch machtsbewustzijn van het westen. Op 28 maart, vier dagen na het uitbreken van de oorlog verscheen de kleurenbijlage van *The New York Times* met op het omslag een gebalde vuist, beschilderd met de *Stars and Stripes* en daarbij de vetgedrukte verklaring: *What The World Needs Now*. 'Om der wille van een goed functionerende globalisering', gaat het verder, 'zal Amerika er niet voor mogen terugschrikken, te handelen als de supermacht die het is.'

Het artikel – geschreven vóór de eerste bommen vielen – is van Thomas L. Friedman, een verstandige, goedgeïnformeerde en vaak sceptische columnist. Eigenlijk is het geen gewoon krantenartikel maar *'a Manifesto for the Fast World'* een koene analyse van Amerika's nieuwe rol in de wereld, gevolgd door de opdracht die daaruit voortvloeit.

De toekomst, schrijft hij, is aan een nieuwe internationale orde, die van de mondialisering, de vrije markt en het WorldWideWeb. Dat deze orde, dit systeem er komt, valt niet te betwijfelen. Er is geen keus, verzet vergeefs. Dat het staat te gebeuren is ze-

Illustratie Cyprian Koscielniak

Na de oorlog

De Joegoslavische oorlog is zo'n investeringsruïne in aanbouw. Beschouw de bombardementen als investeringen in de internationale orde. De vraag is nu, hoeveel er in de ruïne mag worden geïnvesteerd, voor de beleggers zich moeten terugtrekken. Dat is niet meer een economische vraag, maar een psychologische en een politieke; en ten slotte ook een juridische en een morele.

In het normale leven wordt de orde gehandhaafd door de politie, desnoods met toepassing van 'redelijk geweld'. Als het geweld de grens van het redelijke overschrijdt, komt de politie in moeilijkheden. Als het de spuigaten uitloopt, als het huis van de verdachte in brand wordt gestoken, het bovendien 'gewoon' wordt gevonden dat onschuldige buren het slachtoffer worden (terwijl de verdachte niet wordt gepakt) dan is het tijd om de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken te ontslaan. Gebeurt dit niet, dan heeft de misdaad zich in de staat gevestigd. Iedere avond zegt de nieuwslezer: „De bombardementen gingen *gewoon* door."

De NAVO gaat gewoon verder met het verwoesten van een land, maar verdachte Milošević zal niet worden gepakt, al brandt heel Joegoslavië af. In de verhouding tussen de waarschijnlijke bereikbaarheid van het doel en het toegepast geweld, is de grens van de redelijkheid overschreden. Als de NAVO niet 'van ons' was, hadden we ons allang afgevraagd of hier oorlogsmisdaden werden begaan en hoe we er een eind aan konden maken. Misschien zou het goed zijn nog eens een paar journaals van de oorlog in Tsjetsjenië af te draaien, zodat we weer wat afstand konden nemen. Tsjetsjenië was het belangrijkste motief voor het *impeachment* van Jeltsin, al vond hij die oorlog zelf 'legitiem'.

De tijd van het 'na de oorlog', van onze oorlog nadert. Dan zullen we pas goed beseffen dat we bij het niet bereiken van ons doel, bij een steeds evidenter vergeefsheid van onze methoden, een natie kreupel hebben gebombardeerd. Onze investeerders in Den Haag, Kok, Van Aartsen en De Grave, de fracties van de regeringspartijen en zelfs GroenLinks, allemaal zijn ze medeplichtig aan deze investeringsruïne die de hoofdingenieur van het project, Bill Clinton, heeft achtergelaten. Het is niet gering, voor zo'n resultaat de verantwoordelijkheid te delen. Binnen de Nederlandse context doet het denken aan de verantwoordelijkheid van Drees, Romme, verreweg het grootste deel van de politieke elite van toen, voor het fiasco van de oorlog in Indonesië dat met de Soevereiniteitsoverdracht is besloten. Vervolgens ging Nederland over tot de orde van de dag.

Maar, zal men zeggen, hier worden verantwoordelijkheden verwisseld. Niet wij zijn de etnische schoonmakers; dat is Milošević met zijn paramilitaire benden. Het valt niet tegen te spreken, maar dat is de vraag niet. Het gaat om de middelen, de methode die we gebruiken om hem te verslaan. Die deugen niet, zoals gebleken is, en daarvoor zijn 'wij' verantwoordelijk. Dat is de eerste naoorlogse vraag: die naar de morele verantwoordelijkheid voor vergeefse verwoesting. Ik heb niet de illusie dat deze vraag na de oorlog dringend zal worden gesteld en, mocht dit wel zo zijn, dat er een duidelijk antwoord op komt.

Laten we ons verdiepen in de naoorlogse perspectieven, de mogelijkheden, de waarschijnlijkheden. De Joegoslavische president wordt verdacht van oorlogsmisdaden, en hij is ook de onderhandelingspartner met wie de vrede moet worden gesloten. We nemen aan dat hij heeft ingestemd met de voorwaarden van de NAVO. De Kosovaren keren terug en herhuisvesten zich onder internationaal toezicht. Wat zullen de inspectieteams daar aantreffen? Puinhopen, honderden, misschien duizenden landmijnen, *boobytraps*, zeker. Massagraven? Misschien ook wel. Zullen die ook worden geïnspecteerd? Te oordelen naar de Bosnische ervaringen zal het tot sint-juttemis duren voor is vastgesteld wie erin liggen en wie de beulen zijn. Dichterstaatsman Radovan Karadžić en veldheer Ratko Mladić lezen op een bankje in de tuin voor hun huis, dat de Serviërs het UÇK de schuld geven en het UÇK de Serviërs. Zolang Milošević president is, komt er van berechting niets terecht.

Hoe het verder met zijn carrière zal gaan, valt niet te voorspellen, wel te vermoeden. Op de Balkan is de oorlog met zeer gemengde gevoelens gevolgd. In Griekenland bijvoorbeeld beschouwen de columnisten van een keurige krant als de *Kathimerini* (verschijnt in het Engels als bijlage van de *International Herald Tribune*) de NAVO als een organisatie van moordenaars. Voor de hele regio staat het vast: een volk dat meer dan twee maanden onafgebroken bombardementen heeft doorstaan is een heldhaftig volk en zijn president een held, wat er verder in politiek opzicht ook op hem aan te merken valt. Zelfs al zou de NAVO nu op alle punten haar zin krijgen, dan blijven voor de volken van de Balkan de Serviërs de eigenlijke winnaars.

De grote held zelf heeft intussen met zijn binnenlandse oppositie afgerekend. In de Golfoorlog hoopte de Coalitie dat de Irakezen zelf Saddam zouden afzetten. Degenen die daartoe misschien in staat waren geweest, werden snel vermoord. Bijna tien jaar nadat hij Koeweit was binnengevallen is hij nog steeds president.

In dit geval zal het de andere landen van de Balkan niet welkom zijn, iemand als Milošević permanent in hun midden te hebben. Een Europees land dat twee maanden het trommelvuur van de NAVO weerstaan heeft, is een sterk land en een potentiële bron van verdere onrust. Daartegenover staat dan weer dat het een verzwakte buur is, die er de eerste jaren niet bovenop zal komen, maar daarvoor zal niemand de NAVO dankbaar zijn.

Dit brengt ons tot de volgende vraag: hoe zal Joegoslavië worden geholpen? Het is een Europees streven, want een Europees belang dat de Balkan in Europa wordt geïntegreerd. Hieruit volgt dat het volstrekt geen Europees belang is, het verwoeste Klein-Joegoslavië aan zijn lot over te laten. Door het land te isoleren bevorderen we het officieel tot de *rogue nation* terwijl alles er juist om begonnen was, het uit die status te verlossen.

Hulp bij de wederopbouw is noodzakelijk – maar hulp aan de voormalige dictator? Het zou dus een voorwaardelijke hulp worden. Geloven we dat de held van de oorlog zich voorwaarden zal laten stellen? Misschien zal hij doen alsof. Maar het geloof in het effect van voorwaarden hoort tot dezelfde orde als dat in de bombardementen die hem tot rede moesten brengen. De vier jaar ervaring in het onderhandelen met Karadzić kan hier zijn nut bewijzen.

Na de wapenstilstand komt het economisch-politieke vraagstuk van de Joegoslavische wederopbouw aan de orde.

Er is een kans dat hier een nieuwe tegenstelling zal ontstaan. Een snelle wederopbouw, eerst het herstel van de infrastructuur, dan van de industrie is in het belang van de hele Balkan. Klein-Joegoslavië moet weer een economische partner in de regio worden. Dat is noodzakelijk voor de politieke reclassering. Bovendien hopen de buurlanden van de nieuwe vrede mee te profiteren. Thessaloniki bijvoorbeeld heeft zich al kandidaat gesteld als doorvoerhaven van alles wat voor de wederopbouw nodig is. Maar er is vooral behoefte aan grote investeringen.

De ervaring in Bosnië heeft geleerd dat buitenlandse investeerders na een zwak begin het avontuur niet wilden voortzetten. Zou Klein-Joegoslavië onder president Milošević aantrekkelijker zijn? Niet waarschijnlijk. De noodzaak van een snelle wederopbouw en de drang van de buurlanden om daarbij politieke bezwaren en risico's minder te laten tellen, botst dan op de weigering van de investeerders. Het resultaat zal een voortsukkelende wederopbouw zijn, een land dat niet van zijn kreupelheid wordt genezen, en dus een bron van politieke onrust blijft.

De oorlog, d.w.z. het drie maanden bombarderen, heeft een doolhof van problemen veroorzaakt. Dat weten we in ieder geval nu al zeker. De vergelijking met het Duitsland van 1945 dringt zich op. Nazi-Duitsland was de uitgetelde verliezer. De laatste bevestiging daarvan ligt in de processen van Neurenberg. Toen zijn de Geallieerden al vlug zo verstandig geweest West-Duitsland te betrekken in de vraag of de Kosovaren ermee worden gered. Terwijl de NAVO verder over de grondtroepen delibereerde, is er een internationaal diplomatiek en politiek front tegen de grondoorlog ontstaan. De Balkanlanden, Rusland en China hebben geleidelijk een informele coalitie tegen de grondoorlog gevormd. Anders gezegd: de niet-gevoerde grondoorlog is wereldpolitiek geworden. Wil de NAVO daar een confrontatie extra? Het zou niet verstandig zijn. Wordt de confrontatie vermeden, dan blijft het saldo dat de NAVO zich aan de wereld, of de 'internationale gemeenschap' heeft gepresenteerd als een laffe krachtpatser van de high tech.

Het zal interessant zijn te volgen hoe de strategen en de theoretici van de denktanks de net-niet-nederlaag verklaren en er hun lessen uit trekken, welke typen oorlogen ze in de nieuwe eeuw zullen onderscheiden, en hoe de volgende crisis moet worden behandeld. Daarop vooruitlopend wil ik wel voorspellen dat de NAVO nooit meer aan een oorlog zal beginnen die ook maar de kleinste gelijkenis met deze zou kunnen vertonen.

De laatste vraag van na de oorlog blijft, hoe het mogelijk is dat Amerika, Europa, de NAVO, het hele westen zichzelf op deze manier in dit uitdijend geheel heeft kunnen verstrikken.

Het is te gemakkelijk alles te verklaren uit 'de westerse arrogantie', het onvermogen van de supermacht om de beperkingen van zijn zwaard te beseffen en een beschavingsgebied dat de aantrekkingskracht van zijn cultuur universeel en onweerstaanbaar acht, maar zich vergist. De problemen van de Balkan hebben hun voorgeschiedenis en dat geldt niet minder voor die van het Westen. Deze oorlog is een botsing waarin als het ware de twee voorgeschiedenissen een kristallisatiepunt hebben bereikt.

De grote buitenlandse politiek van het westen wordt in Washington ontworpen en soms uitgevoerd. Na de Golfoorlog hebben de Amerikanen hun buitenlandse politiek verwaarloosd en tegelijkertijd is de binnenlandse politiek bij de kiezers in diskrediet geraakt. Van alle hoofdsteden ter wereld is Washington waarschijnlijk het rijkst aan openbare schandalen. De meeste hebben de achternaam *gate*. Ook de *fundraising* hoort erbij, de manier waarop de verkiezingscampagnes worden gevoerd, de invloed van de lobby's, de *spindoctors* en de advocaten. Het centrum van dit alles De vraag is alleen *hoe* het onafwendbare zich zal voltrekken. '*We Americans are the apostles of the Fast World, the prophets of the free market and the high priests of high tech. We want "enlargement" of both our values and our Pizza Huts. We want the world to follow our lead and become democratic and capitalistic, with a Website in every pot and Microsoft Windows in every computer.*'

Natuurlijk wekt dat weerstand. Maar juist omdat de ontwikkeling onvermijdelijk is, en Amerika zich niet kan isoleren, moet het leiding geven. Dit is niet mogelijk als de *benign superpower* geen vuist kan maken en ook bereid is die te gebruiken. De wereldorde die nu contouren krijgt heeft een macht nodig die haar verdedigt. Dat is de verantwoordelijkheid, de last die Amerika nu draagt – *America's new burden*.

Met deze samenvatting in een paar regels doe ik geen recht aan Friedmans redenering. Dit 'manifest' is bovendien een hoofdstuk uit zijn boek, *The Lexus and the Olive Tree: Understanding Globalization*, dat binnenkort zal verschijnen. Het zal zeker interessant zijn. Maar hier gaat het om *America's Burden*, de 21ste eeuwse versie van Kiplings *White Man's Burden*. Dat Amerika een roeping heeft is niet alleen de overtuiging van Friedman. Nagenoeg de hele Washingtonse elite die nu de buitenlandse politiek ontwerpt en uitvoert, is op een of andere manier deze visie toegedaan. Terecht of niet, dat is hier niet aan de orde.

De visie van de elite is niet die van het volk. De vuist van Friedman is in dit stadium een aarzelende vuist, of een vuist die bij iedere verkiezingen te koop wordt gezet, of een vuist van papier-maché.

De voorgeschiedenis van deze oorlog ligt niet alleen in de etnische vraagstukken van Joegoslavië. Er is, sinds het einde van de Koude Oorlog, een complementaire voorgeschiedenis is Washington en de Europese hoofdsteden. De nieuwste fase daarvan bestaat uit drie maanden bombarderen. Het is niet alleen een symptoom van de 'arrogantie van de macht', een humanitaire ingreep met averechtse resultaten, een staaltje mislukte geopolitiek. Het is vooral het saldo van acht of negen jaar verwaarlozing, omzichtig gescharrel met Europa's grootste probleem dat nu met een spoedoperatie moet worden opgelost. Dat mislukt.

VORMGEVING: COLETTE SLOOTS

VAN DE WEEK

Elsbeth Etty

24-5-99

Nou en?

De kozijnen van mijn werkkamer op zolder zijn sinds de zeventiende eeuw niet meer vernieuwd, vrees ik. Grote kieren maken het nodig dat ik me 's winters in donzen dekbedden hul om een stukje te tikken. Maar in de zomer is het er heerlijk. Dan schuif ik de ramen ver open en kijk badend in licht uit over het groen aan de gracht. Toch heeft ook dat z'n nadelen; pinkstermaandag zat de hele kamer ineens onder de duivenpoep. Toen ik de computer wilde aanzetten drukte ik mijn vinger in een groenwitte derrie.

Het toetsenbord, mijn tafel, alles zat onder. Ook de vloer was bezaaid met gore klodders, maar bovendien, en dat vond ik wel ontroerend, met rommelige hopen takjes. In mei leggen alle vogels een ei, behalve de koekoek en de griet, die leggen in de meimaand niet. Duiven wel. Die hebben gedacht: wat een leuk hok, hier gaan we ons nestelen.

In het café, waar ik kokhalzend mijn toevlucht zocht, opperde iemand dat ik, gegeven de aanwezigheid van een duif met Pinksteren, kon getuigen van de uitstorting van de Heilige Geest. Zoniet, dan moest een hor afdoende zijn. Dus toog ik dinsdag naar boven met een emmertje sop en een stuk gaas. De hoopjes takken waren inmiddels uitgegroeid tot een berg die ik wreed in een – nog altijd niet opgehaalde – vuilniszak liet verdwijnen. En nu zit er, achter de hor, een dikke duif op de vensterbank. Met haar kraaloogjes kijkt ze mij verwijtend aan, omdat ik haar nest in aanbouw heb vernietigd.

'Komt een duif van honderd pond,/ een olijfboom in zijn klauwen,/ bij mijn oren met zijn mond/ vol van koren zoete vrouwen,/ vol van kirrende verhalen/ hoe de oorlog is verdwenen' (Leo Vroman). De oorlog dus, de oorlog, die maar niet wil verdwijnen. Hoe kun je aan iets anders denken? Wat zijn dat voor trivialiteiten – duivenpoep, stakende vuilnisophalers, lijmpogingen, of de positie van minister Borst? Hoe is het mogelijk de oorlog uit je hoofd te zetten?

Het lijkt wel alsof zowel de Nederlandse politiek als de publieke opinie (een enkele uitzondering daargelaten) zich het liefst door bijzaken laat afleiden. Oja, premier Kok heeft in Macedonië vluchtelingen bezocht, maar voor de rest is het ogenschijnlijk *business as usual*. Uit sommige krantenstukjes walmt de onverschilligheid je tegemoet. De een is 'Kosovo-moe', de volgende heeft er zijn buik van vol en een derde beweert dat intellectuelen en schrijvers niet hoeven na te denken over de oorlog omdat 'de bakker' dat ook niet hoeft.

Wie eenmaal een standpunt heeft ingenomen, hoeft niet verder meer te argumenteren. Een voorbeeld hiervan leverde Jan Mulder dinsdag in het televisieprogramma Barend en Van Dorp waar Ed van Thijn te gast was. Mulder fulmineerde, zoals hij onafgebroken doet, tegen de bombardementen op Servië. Van Thijn zei dat Frits Barend en hij er zonder bombardementen niet meer zouden zijn, waarop Mulder antwoordde: 'Nou en?' Demagogie van Van Thijn, botheid van Mulder, allebei typerend voor het in Nederland gevoerde debat dat die naam niet verdient.

Vergelijk dat eens met de polemiek van de Hongaarse auteur Péter Nádas tegen zijn landgenoot György Konrád, deze week in alle heftigheid voortgezet in de op dit punt onvolprezen *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. Met ontzetting slaat Nádas gade hoe de grote schrijver Konrád, tien jaar geleden nog de beroemdste voorvechter van de mensenrechten in zijn land, zich niet langer interesseert voor argumenten en tegenargumenten.

Onwrikbaar is Konrád van oordeel dat de NAVO een 'misdadige oorlog' tegen Joegoslavië voert, degenen die daar achter staan zijn 'bureaumoordenaars' en de westerse politici moeten 'onder geestelijke curatele' worden gesteld.

Het verbijstert Nádas dat Konrád de miljoenen mensen kan vergeten die tien jaar geleden van hun autonomie werden beroofd, die acht jaar terug in Ljubljana gebombardeerd werden, in Vukovar, Dubrovnik, Sarajevo werden afgeslacht, in Srebrenica het massagraf in werden geschoten, die verkracht en uit hun huizen in Kosovo gedreven worden, wier papieren, geld en gouden sieraden afgepakt zijn, alleen omdat zij geen Serven zijn.

Konrád, aanvankelijk pleitbezorger van het Hongaarse NAVO-lidmaatschap, wijst bemoeienis van het bondgenootschap met de Balkan af. 'Geweld tegenover geweld stellen is geen oplossing voor het zich al lang voortslepende conflict in deze regio.' De intentie van Konrád is meer dan begrijpelijk, riposteert Nádas, maar zijn argumenten zijn belachelijk. 'Wat is dat voor een pacifisme, dat niet de kant van de zwakkeren kiest, maar zich integendeel juist in dienst van de sterkere stelt, alleen maar omdat zich in de wereld een nog sterkere militaire macht bevindt?'

Volgens Nádas maakt Konrád een denkfout als hij zich voor dat pacifisme beroept op de Universele Verklaring van de rechten van de mens. 'Deze Verklaring roept ons niet op een wereldvertegenwoordigende instantie te zoeken die de strijd tegen de tiran officieel goedkeurt of het zaakje misschien tegen een goede prijs voor ons opknapt, ze schrijft ons voor – ieder van ons – tirannen zonodig onafhankelijk van dergelijke instanties te bestrijden.'

Konrád was woensdag in Amsterdam om zijn standpunt over Kosovo uit te dragen. Samen met Paul Scheffer verdedigde hij ook hier de opvatting dat de NAVO onbevoegd is tot ingrijpen, tenzij uit zelfverdediging. Uitsluitend de Veiligheidsraad kan namens de internationale gemeenschap handelen. Dit volkenrechtelijk sterke argument tegen de bombardementen op Servië heeft naar mijn gevoel deze week aan kracht ingeboet.

De aanklager bij het door de Veiligheidsraad ingestelde, onafhankelijke Joegoslavië-tribunaal heeft Milošević en enkele van diens handlangers in staat van beschuldiging gesteld wegens misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. Namens 'de internationale gemeenschap' in de zuiverste betekenis van dat begrip, onafhankelijk van de regeringen van de NAVO-landen, wordt de arrestatie verlangd van de Joegoslavische president wegens schending van de mensenrechten in Kosovo. Wie nu volhoudt dat de NAVO zich in een binnenlandse aangelegenheid mengt, heeft geen enkel argument meer over, moreel noch juridisch.

Nou en? zal Jan Mulder wel weer zeggen.

György Konrád Foto Vincent Mentzel

'Voor grondoorlog 600 soldaten paraat'

Door onze redacteur
STEVEN DERIX

ROTTERDAM, 29 MEI. De militaire planners van SHAPE, het NAVO-hoofdkwartier in Mons, werken zich dezer dagen een slag in de rondte. Afgelopen dinsdag besloten de NAVO-ambassadeurs in Brussel dat KFOR in Macedonië, de strijdmacht die moet gaan toezien op de naleving van een eventueel vredesakkoord in Kosovo, zal worden verdubbeld tot 50.000 man.

Waar die extra militairen vandaan moeten komen, weten de planners van SHAPE nog niet. Pas volgende week zal worden begonnen met 'force generating' – het geharrewar over de vraag welke bijdrage de verschillende NAVO-partners moeten gaan leveren.

Vorige week vrijdag nam de Nederlandse ministerraad alvast een voorschot op een eventuele bestelling van de NAVO. Dertien 'vuurmonden' van de 11e afdeling Rijdende Artillerie worden 'gepreposítioneerd', zo schreef de regering in een brief aan de Kamer. Vijf kanonnen en 120 man van de 11e afdeling maakten al deel uit van KFOR. De komende weken zal de rest van het materieel (maar niet de manschappen) van de afdeling naar Macedonië gaan.

Op de vraag of Nederland nog meer zal bijdragen aan KFOR willen de woordvoerders van het ministerie van Defensie nog niet vooruit lopen. Eén ding is echter zeker: Nederland heeft nauwelijks grondtroepen om in te zetten.

Onderzoeker Rob de Wijk van het Instituut Clingendael komt na lang nadenken uit op één bataljon van ongeveer zeshonderd man. „Eventueel zou je nog een tweede bataljon bij elkaar kunnen schrapen. Maar dan moet je wel mensen inzetten die net terugkomen van een uitzending. Dat is tegen de regels die zijn afgesproken in de Prioriteitennota van 1993."

Sinds het einde van de Koude Oorlog in 1989 is er voortdurend bezuinigd op het budget van Defensie. Het grootste deel van die bezuinigingen is afgewenteld op de Koninklijke Landmacht. [• *Vervolg* GRONDOORLOG: pagina 2]

Kok: Militairen in Albanië wél zinvol

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 29 MEI. De Nederlandse transportcompagnie die helpt met het vervoeren van vluchtelingen en hulpgoederen tussen de vluchtelingenkampen in het noorden en het zuiden van Albanië, blijft voorlopig ter plekke. Dat zei demissionair premier Kok gisteren tijdens zijn wekelijkse persconferentie.

Het NOS-journaal meldde eerder deze week dat de leiding van het contingent de defensietop zou hebben geadviseerd de eenheden terug te trekken, omdat er in Albanië voor de militairen geen zinvolle taak meer zou zijn. Particuliere hulporganisaties onder leiding van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR nemen een groot deel van het vervoer voor hun rekening. Bovendien willen veel vluchtelingen niet naar de opvangkampen in het zuiden worden vervoerd, omdat ze zo dicht mogelijk bij de grens met Kosovo willen blijven.

Volgens premier Kok is de 'defensieleiding' er nog van overtuigd dat de transportcompagnie nuttig werk kan blijven doen in Albanië. Een woordvoerder van het ministerie van Defensie ontkent dat de leiding van het Nederlandse contingent anders heeft geadviseerd.

Binnen de Partij van de Arbeid is inmiddels onenigheid ontstaan over de Nederlandse opstelling bij de oorlog in Kosovo. De PvdA-afdeling Goirle wil dat de NAVO met onmiddellijke ingang de bombardementen op de Federale Republiek Joegoslavië stopzet. Tevens meent de afdeling dat de rol van de NAVO ter discussie gesteld moet worden.

De PvdA'ers in Goirle hebben unaniem een motie aangenomen die voor een pauze van de bombardementen in Kosovo pleit. De afdeling heeft afgelopen woensdag de overige 426 afdelingen van de partij om steun gevraagd voor deze motie en voor „een brede discussie daarover in de partij". Volgens afdelingsvoorzitter J. Eijsermans uit Goirle „druppelen de reacties" binnen. Daaronder zouden ook adhesiebetuigingen van andere afdelingen zijn.

Binnen de PvdA is al langer discussie over het al dan niet voortzetten van de bombardementen. Onlangs werd op een speciale bijeenkomst de achterban geraadpleegd.

GRONDOORLOG

Slechts kwart van brigades is paraat

[• *Vervolg* van pagina 1] De bezuinigingen hebben vooral gevolgen gehad voor de eenheden die de slagkracht van een leger vormen: de (gemechaniseerde) infanterie en de cavalerie (tanks). In 1991 beschikte de landmacht over een compleet legerkorps van 30.000 militairen, dat in tijden van oorlog kon worden uitgebreid tot 90.000 man. Net als in ieder ander leger had tweederde daarvan een ondersteunende functie. Het echte vechten tegen de Russen zou moeten worden opgeknapt door drie divisies infanterie en cavalerie, die waren opgedeeld in 9 brigades van 3.500 man.

Anno 1999 beschikt de landmacht nog over één divisie van drie gemechaniseerde brigades, op papier om en nabij de 10.000 man. Daarnaast beschikt Nederland nog over de luchtmobiele brigade, maar die is licht bewapend. Al met al is dit niet voldoende om de organisatie-structuur van een heel leger overeind te houden. In 1995 is de divisie daarom opgegaan in een Nederlands-Duits legerkorps.

Van de drie brigades van de divisie is slechts een kwart 'paraat' en daarmee inzetbaar. De rest is 'mobilisabel': het materieel staat klaar in de remise, maar de manschappen zijn reservisten. Voor een groot deel zijn dat ex-dienstplichtigen die alleen kunnen worden opgeroepen als het eigen grondgebied wordt bedreigd.

Op papier bestaat de 13e gemechaniseerde brigade in Oirschot (één van de drie Nederlandse brigades) uit vier bataljons van ongeveer 800 man: twee bataljons pantserinfanterie en twee bataljons tanks. In werkelijkheid beschikt '13 Mechbrig' slechts over twee parate compagnieën infanterie (een half bataljon) en twee eskadrons tanks, samen de sterkte van één bataljon. Daar komt bij dat de landmacht kampt met onderbezetting, door problemen met het werven van beroepssoldaten. „De praktijk is dat geen van de drie brigades een compleet inzetbaar bataljon heeft", zegt onderzoeker Rob de Wijk.

> Om één Nederlands bataljon in Bosnië te houden zijn drie complete bataljons nodig

Op dit moment zijn Nederlandse landmachtmilitairen gelegerd in Macedonië, Albanië, Bosnië en Cyprus. De omvangrijkste operatie is de Nederlandse bijdrage aan SFOR in Bosnië. Nederland levert een gemechaniseerd bataljon infanterie en tanks. De Nederlandse bijdrage is een verplichting op lange termijn: een einde aan de SFOR-missie is voorlopig niet in zicht. In de Prioriteitennota van 1993 is vastgelegd dat elke militair slechts één maal per anderhalf jaar kan worden uitgezonden. Dit betekent dat voor elke militair die gedurende een periode van zes maanden in het buitenland gestationeerd is, één militair uitrust en één militair zich voorbereidt op de volgende uitzending. Om een Nederlands bataljon in Bosnië te houden zijn dus drie complete bataljons nodig, een inspanning die de capaciteit van de drie gemechaniseerde brigades eigenlijk te boven gaat. De aflossing in Bosnië werd deze maand gerecruteerd uit militairen van de luchtmobiele brigade. Voordat ze vertrokken moesten die eerst leren hoe je met een pantserwagen om moet gaan.

Op dit moment zijn iets meer dan 1.800 landmachtmilitairen in het buitenland actief. Daarmee zijn de grenzen voor Nederland eigenlijk bereikt. De marine beschikt nog over twee parate bataljons mariniers, maar die kunnen evenmin worden ingezet: één bataljon is door de NAVO aangewezen als strategische reserve voor Bosnië, het andere bataljon levert al 220 militairen voor Albanië.

Mocht het komen tot een grondoffensief, dan zou Nederland minstens een gemechaniseerde brigade van 3.500 man moeten leveren, vindt Clingendael-onderzoeker Rob de Wijk. „Dat zou een geloofwaardige bijdrage zijn."

Minister van Defensie Frank de Grave stelt in de Hoofdlijnennotitie voor het aantal inzetbare eenheden te vergroten. Volgens de onderzoekers van Clingendael gaat dat niet ver genoeg. Zij pleiten voor een ingrijpender reorganisatie van de landmacht waardoor drie verkleinde, maar geheel inzetbare brigades ontstaan.

Kosovo bepaalt de toekomst van geopolitiek VS

Jonathan Clarke

Wie Londen dezer dagen bezoekt doet een opmerkelijke ontdekking over de gebeurtenissen in Kosovo. Waar veel Amerikaanse waarnemers spreken van *Madeleine's war*, blijken de Britse media de oorlog als een vrijwel uitsluitend Britse aangelegenheid te beschouwen, waarbij de strategie met ferme hand wordt bepaald in Downing Street. Premier Tony Blair wordt bejubeld om zijn vlammende oproepen aan 'zijn generatie' om de tirannie te verdrijven. De werkelijkheid ziet er uiteraard heel anders uit.

Zoals Niall Ferguson aantoont in zijn nieuwe boek *Pity of War* was de Eerste Wereldoorlog de laatste Europese oorlog waarin de Europeanen meer mannen naar het slagveld hebben gestuurd en grotere financiële inspanningen hebben geleverd dan de Verenigde Staten. In Kosovo doen nog geen 50 Britse vliegtuigen mee. Zonder de Verenigde Staten zijn de Britten en in het algemeen de Europeanen militair niet in staat een vuist te maken.

De onbalans in de wederzijdse militaire bijdragen is een openbaar schandaal. Wat minder opvalt is dat de feitelijke en potentiële schade als gevolg van de operatie rond Kosovo in onevenredige mate de Verenigde Staten treft. Anders dan de Verenigde Staten heeft Europa namelijk geen mondiale strategische belangen meer. Kijken we bijvoorbeeld naar China, in de nasleep van het bombardement op de Chinese ambassade in Belgrado. Nu in Azië nauwelijks meer Europese strijdkrachten zijn, beperken Europa's betrekkingen met China zich tot handel. Voor Europa is belangrijk hoeveel overhemden, tractoren of stroomcentrales het kan verkopen aan wat over een halve eeuw 's werelds grootste economie zal zijn. Of China politiek pro- of anti-Europa is, maakt voor dit simpele goederenverkeer niets uit. En zo kon NAVO-secretaris-generaal Javier Solana zich beperken tot verontschuldigingen voor de fouten van de NAVO en overgaan tot de orde van de dag.

De Verenigde Staten staan er volslagen anders voor. Natuurlijk hebben de vs ook een zwaarwegend belang bij handel met China, maar de Amerikaanse belangen gaan veel verder. Als „Eurazië's stabilisator in laatste instantie", zoals de vroegere Nationale Veiligheidsadviseur Zbigniew Brzezinski de vs noemde, hecht dat land veel waarde aan het imago dat het in China heeft. Zien de Chinese autoriteiten de Verenigde Staten als strategisch welgezind, dan ligt de weg open naar een vreedzame oplossing van potentiële conflicten zoals Taiwan en de Zuid-Chinese Zee. Nemen zij het tegenovergestelde standpunt in, dan worden niet alleen deze problemen nijpender, maar dan beschikt China over nog tal van andere manieren om de Verenigde Staten te laten boeten. Intensivering van de nucleaire samenwerking met Pakistan of Noord-Korea, stoken in Indonesië, strategische samenwerking met Rusland, een anti-vs-gezinde toenadering tot India – de Chinezen zijn subtiele strategen met een lange-termijnvisie. Al deze mogelijkheden doen zich aan hen voor. En alle zouden ze de Amerikaanse belangen ernstig schaden.

> Zonder Amerika zijn de Europeanen militair niet in staat een vuist te maken

Hetzelfde geldt voor Rusland. Weliswaar is het in Washington tegenwoordig bon ton om te schimpen op de malaise in Rusland en daarmee op de vergelding waartoe dat land in staat zou zijn, maar Rusland kan op tal van punten druk uitoefenen. Olie uit het Kaspische Zeegebied, defensie-technologische samenwerking met Iran, help aan de Koerden in Turkije, het aanwakkeren van nationalisme in de oostelijke Oekraïne en de Baltische republieken – het is geen onbeduidende lijst. En tot slot, als de Russen massaal tot de conclusie komen dat Amerika zijn woord niet houdt, kan Europa afstevenen op een nieuwe Koude Oorlog. Goede vrienden van de Verenigde Staten, zoals de Russische hervormer Anatoli B. Tsjoebais, hebben al gewaarschuwd voor een golf van anti-Amerikanisme in Rusland.

Waarmee we terug zijn bij het uitgangspunt. Voor- en tegenstanders van de oorlog in Kosovo kunnen het erover eens zijn dat de geostrategische schade voor de Verenigde Staten elke dag dat de oorlog voortduurt en de fouten zich opstapelen, exponentieel toneemt. De aderlating van Amerika's morele geloofwaardigheid al voelbaar. De oorlogspartij, geen oog heeft voor deze verderkende schade en alleen Koso ziet, betoogt dat het ondanks fouten zaak is om 'tot het eind vol te houden'. Dat is de boschap die de Britse minster Buitenlandse Zaken Robin Cbij zijn bezoek aan Washingbracht. Maar Amerikaanse sluitvormers moeten onthoudat het Europese belang *provaal* is, maar het hunne *mondi* Als Blair en de zijnen de zaak-sovo zo zijn toegedaan, later dan het voortouw nemen.

De Verenigde Staten kan zic Kosovo geen 'winst' veroorlo die de kiem vormt van nieuwe ostrategische conflicten op de ge duur, vooral omdat men dat die conflicten uitsluitend de Verenigde Staten zullen wo uitgevochten.

Jonathan Clarke is voormalig E diplomaat en verbonden aan he Cato Institute in Washington.

...nks van het Albanese leger op manoeuvre in het grensgebied met Kosovo, in het uiterste noordoosten van Albanië. De Albanezen zijn deze week begonnen aan grote oefeningen langs de grens. (Foto AP)

Macedonië wil geld zien

Nauwelijks vooruitgang in Belgrado

BELGRADO, 29 MEI. De Joegoslavische regering heeft gisteren na een negen uur durend gesprek tussen president Milošević en de Russische gezant Tsjernomyrdin laten weten in te stemmen met de „algemene principes" van het akkoord van de G-8 landen eerder deze maand.

Tsjernomyrdin betoonde zich „zeer tevreden" over zijn vorderingen in Belgrado. De Joegoslavi- noemde die vergelijking gisteren „absurd". „Ik heb deze week te maken gehad met de heer Tsjer-

In Kumanovo ziet men de NAVO liever gaan

De Slavische bevolking van Kumanovo, in het noorden van Macedonië, verzet zich tegen de legering van NAVO-troepen. Met geweld.

Door onze redacteur
YAËL VINCKX

KUMANOVO, 29 MEI. 'NAVO moordenaars' staat op de muren van Dragoslav Arsić' supermarkt. De Franse soldaten die hier iedere dag langsrijden, kijken er niet meer van op. Ze trekken hun helmen dieper over hun voorhoofd; kippegaas rond hun auto moet hen beschermen tegen stenen, gegooid door jongens die drie vingers in de lucht steken – het overwinningsteken van de Serviërs.

Wie heeft de muren van de mini-supermarkt volgekliederd? Dragoslav Arsić zegt het niet te weten. Maar hij is wel trots op de daders. De winkelier wijst op een andere kreet. 'In God We Trust' staat er, een ironisch bod...

ke economie. Anderen vinden dat Milošević gelijk heeft met de 'verdediging' van Kosovo of voelen zich meer verbonden met Serviërs dan met Kosovaren. Suričica Mihajlović bijvoorbeeld, klant van Arsić' supermarkt en getrouwd met de Serviër Zoran, heeft een zus in de buurt van het vaak gebombardeerde Novi Sad. „Ze gooien bommen op mijn zus. Moet ik dan van de NAVO houden?"

Macedonische opiniemakers uiten ook kritiek op de bombardementen en de legering van NAVO-troepen in hun land. Het blad *Makedonija Denes* schrijft over het „gebrek aan argumenten"van de NAVO te recht en *Puls* trekt onder

donische politici zullen zich dan meer aan hun achterban gelegen te ver."

Bellinck doelt op de aanslagen op het Franse detachement in Kumanovo. Vier aanslagen hebben de soldaten inmiddels overleefd. Een maand geleden hoorden bewakers van de voorraadbasis in het donker van de avond een klik: het geluid van een pin die uit een handgranaat wordt getrokken. Onmiddellijk doken ze weg achter hun zandzakken en redden zo hun leven, enkele seconden later ontploften er twee handgranaten – van het soort dat in honderden deeltjes uit elkaar spat.

De Franse staf voerde de veiligheidsmaatregelen op. Sinds het begin van de bombardementen mochten de Franse militairen al niet meer naar Kumanovo om kof-

de gering.

De vierde - en tot nu toe laatste - aanslag gold een dag later het Kuba-hotel, tegenwoordig een zwaar bewaakt NAVO-fort. De daders reden het centrum uit, onder het viaduct door, langs het park en sloegen rechtsaf naar het landelijk gelegen hotel. De militairen waren zich niet bewust van de auto; ze zagen alleen een lichtflits en hoorden een oorverdovende explosie. De raket had de bomen van het Kuba-hotel geraakt.

De aanslagen hebben voor onrust en ergernis gezorgd in het Franse kamp en de Macedonische politiechef Taso Bogdanovski van Kumanovo is dan ook verheugd over de arrestatie van zeven verdachten. „Zes Macedoniërs en een Serviër, de laatste is illegaal in Macedonië", verklaart Bogdanovski. Naar drie andere verdachte Serviërs wordt nog gezocht.

De aanslagen zijn gepleegd met een draagbare raketlanceerinstallatie. Na één keer is het wapen waardeloos, zegt de Franse luitenant-kolonel Charles de Kersa-

uurbeleid verrijkt de kunst

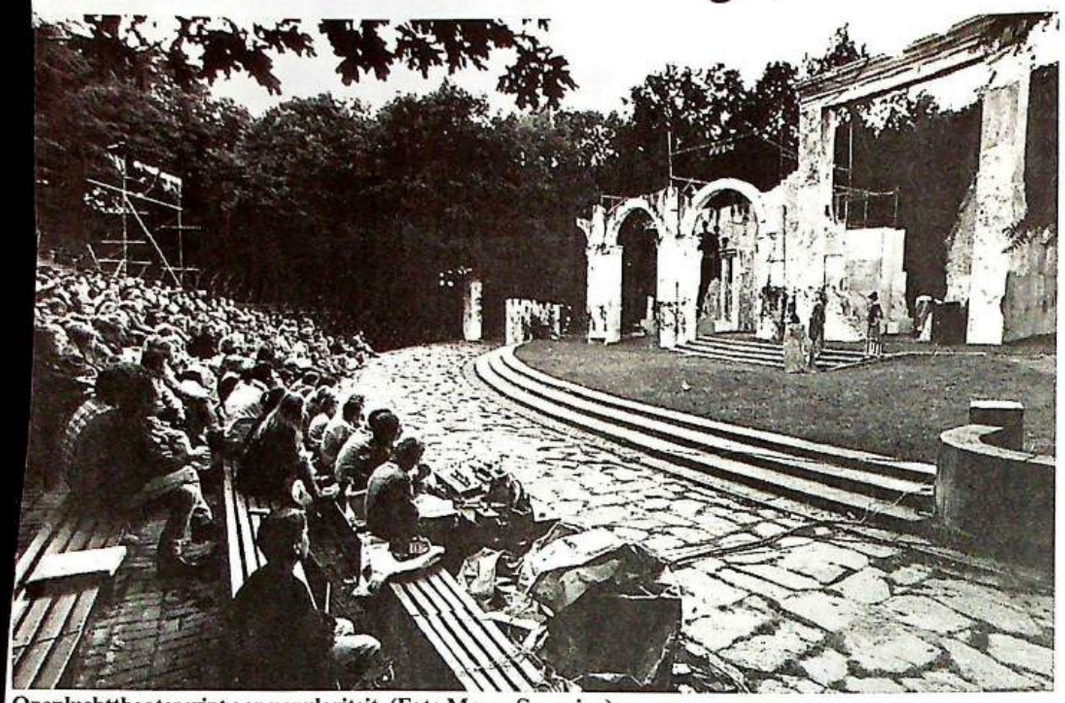

Openluchttheater wint aan populariteit. (Foto Marco Sweering)

'overheid en kunst' nu eens van een positieve kant benaderen. Overheidsbemoeienis met kunst is in de westerse wereld al minstens vijftig jaar te typeren als cultuurzorg. Democratische staten moeten niets hebben van de pronkcultuur van weleer ter meerdere eer en glorie van machthebbers en gezagsdragers. Niet langer geldt een voorgeschreven staatskunst. Democratische cultuurzorg behoort daarmee tot een van de belangrijke verworvenheden van deze eeuw ten gunste van de kunstwereld.

Er zijn weinig kunstenaars in wier werk de relatie kunst en samenleving op geen enkele manier een rol speelt. Kunstenaars stimuleren het debat en de reflectie over mens en maatschappij. Zij vervulschappelijke discussie over kunst en cultuur. De inhoud die zij zelf inbrengt komt meestal voort uit de kunstwereld en uit andere velden van de samenleving, met name die van de media, het onderwijs en de wetenschappen, uit kringen waarin de goedopgeleide middenklasse van deskundigen met alpha- en gamma-diploma's werkzaam is. De veranderende opvattingen over de rol van kunst in de samenleving kunnen moeilijk aan de overheid alleen worden toegeschreven. Het

De gevestigde kunsten zijn niets te kort gekomen

lersveld van de kunstwereld zelf. De overheid is een speler tussen andere spelers. De kunstwereld zou veel meer waardering moeten hebben voor zoveel betrokkenheid van de kant van de overheid.

De overheid houdt de vinger aan de pols èn op de knip.In de persoon van de staatssecretaris is in de verste verte geen Zarathustra te herkennen die alle waarden omkeert en dat met klinkende munt verzilvert. Wie de verschuivingen in de overheidsuitgaven voor kunst en cultuur analyseert, zal merken dat in de vierjarige cycli van de kunstenplannen weinig of geen opzienbarende re-allocaties hebben plaatsgevonden. Ook het cultuurbeleid is gebonden aan de

kunst dan wel voor muziektherapie voor zwangere vrouwen. Het einde van de kunst mag dan aangekondigd zijn, over het einde van het kunstbeleid heb ik nog niemand iets horen zeggen.

Kunst is niet democratisch van aard en talent is niet democratisch verdeeld, maar dat sluit een democratisch kunstbeleid niet uit. De toneelvoorstellingen van het Rotterdams Wijktheater in buurthuis De Zevensprong behoren net zo goed tot het domein van de openbare zorg voor cultuur als de Ring van Wagner in het Muziektheater. Gelukkig is dat ook het geval. De volop zichtbare kunst in het stadscentrum en de minder zichtbare kunst van om de hoek en in de wijk krijgen terecht vanuit maatschappelijk oogpunt gezien evenveel aandacht van de overheid. Wie vindt dat kunst per definitie elitair en ondemocratisch is, kan empirisch vaststellen dat kunstbeleid in ieder geval niet elitair en ondemocratisch hoeft te zijn.

In deze eeuw is op moeizame wijze een coalitie tussen overheid en kunst ontstaan in een gezamelijke poging om de culturele vervlakking tegen te werken, veroorzaakt door de oprukkende commercie met zijn producten van de massacultuur. Hoewel er tussen overheid, markt en kunstwereld nog genoeg ideologische verschillen blijven bestaan, zijn de drie partijen steeds meer met elkaar verstrengeld geraakt. Zij zoeken elkaar op in wisselende coalities. Deze convergerende tendensen, vooral op technisch-instrumenteel vlak, tussen overheid, markt en kunstwereld vormen geen bedreiging voor de cultuur, maar versterken juist haar maatschappelijke positie.

Alexis De Tocqueville concludeerde in zijn studie uit 1848 over

Democratische lekkernijen

Als ik *nu* naar de stembus moest, vraagt u? Geen enkel probleem. Wat dat betreft ben ik net Wiegel. Al dertig jaar koester ik mijn principes. Vanaf de dag dat het liberale wonderkind naar de microfoon greep, wist ik precies op welke partij ik mijn stem moest uitbrengen. Als het had gekund, had ik op die datum graag een volmacht aan het stembureau gegeven om bij elke nieuwe ronde hetzelfde hokje helder rood te kleuren. Een soort automatische incasso, waarmee ik de duurzaamheid van mijn idealen kon beschermen tegen de eigen vergeetachtigheid of een tijdelijke morele inzinking. Of, wat achteraf ook een geweldig voordeel was geweest, tegen de regelmatig terugkerende vertwijfeling die bezit van mij nam als de door mijn stem tot leven gewekte poppetjes in de Tweede Kamer aan de haal gingen met diezelfde idealen. Bij een eenmaal afgegeven volmacht had ik mij daar verder niet om bekommerd. Voor beide partijen een voordelige regeling.

Nu weet ik wel dat zo'n principiële kiezer als ik bepaald geen sierraad is voor de levende democratie. Als iedereen zo zijn stem uitbracht, zou het hele parlementaire bedrijf snel vastdraaien in een uitzichtloze loopgravenoorlog, waarin de partijen zich zo diep in de ideologische modder hadden ingegraven, dat op het slagveld nog slechts het ruisen van de wind te horen was. En daarvan kan, zoals bekend, een politicus niet leven.

Jaap Boerdam

Van al die moedige burgers vormde het zwevende kiezersgedeelte het elitecorps. Deze electorale parachutisten waagden zich zonder enig beginsel of ideaal in het stemlokaal. Pas op het allerlaatste moment maakten zij contact met de grofstoffelijke wereld van de politieke machtsstrijd door een willekeurige toets op de stemcomputer te beroeren. Daarmee veroorzaakten zij zoveel vrolijke verwarring en opwinding dat men in Den Haag weer vier jaar door kon blijven experimenteren.

De principiële kiezer daarentegen, hij die de inhoud verkiest boven de urgentie van het oppervlakkige moment, heeft geen enkele bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de moderne democratie. Door de harde pragmatici in de politiek wordt hij om die reden vaak afgeschilderd als een lui varken, of een bescheten angsthaas. Zijn idealen zou de principiële kiezer alleen maar gebruiken om de politieke vooruitgang tegen te houden. Lekker makkelijk en geen vuile handen.

Daar zit, eerlijk gezegd, wel wat in. In mijn geval kan ik niet ontkennen het onvermogen om mijn politieke mening te veranderen gevoed wordt door de onwil om daarvoor ook mijn best te doen. Het ontwarren van het ragfijne besluitvormingsproces in de hogere echelons van bestuurlijk Neder-

voorstelbare schande. Maar naast deze algemene, en betrekkelijk onschuldige plankenkoorts was er ook een reële angst die mij en veel van mijn generatiegenoten in haar greep hield. De angst voor Hans Wiegel. De diepe angst dat dit wonderlijke talent, eenmaal doorgestoten naar het centrum van de macht, er persoonlijk voor zou zorgen dat de hele rock&roll revolte van toen gesmoord werd in een brei van brave dixieland en dorpse hoempaklanken. De angst dat het klootjesvolk onder zijn leiding gemobiliseerd werd en zwaaiend met *De Telegraaf* vanuit Amstelveen en Buitenveldert zou optrekken om onze alternatieve tempels in de binnenstad uit te mesten. De angst dat dat zelfgenoegzame, bolle biergezicht, dat zo triomfantelijk uit de blauwe blazer stak, tot onze dood spottend op ons neer zou blijven kijken en ons bestaan belachelijk zou maken. Een generatiegenoot, jazeker, maar al bij zijn geboorte een overloper naar het ouwelullenkamp. Die man was levensgevaarlijk. Mijn wiegelangst noopte mij toen mijn stem uit te brengen op een partij waarvan ik zeker wist dat die nooit, maar dan ook nooit enige serieuze aandacht zou besteden aan het gedachtegoed van de jonge Hans en zijn meepijpende geestverwanten.

Dit principiële standpunt heb ik dertig jaar ingenomen. Daarmee heb ik, ik geef het toe, de democratie geen dienst bewezen. Wiegel zelf heeft zich door mijn stemm

(AFP, Ap, Reuters)

KFOR.

Talbott, die in Moskou vruchteloos onderhandelde over Kosovo, van Buitenlandse Zaken Strobe

De Amerikaanse oefenminister king van de Praagse lente in 1968.

wetten geld te verwachten in ruil voor instemming met de uitbreiding van de NAVO-troepenmacht

Macedonië heeft gisteren laten

legenheid, de NAVO-interventie Tsjernomyrdin een interne aange-

sovo als de NAVO doorgaat met bombarderen. Kosovo noemde Rusland geen rol meer ziet in Ko-

dat Tsjernomyrdin donderdag aanbood aan *The Washington Post*. Hij kondigde daarin aan dat

ook gewekt door een optimistisch ziet in bemiddeling. Die indruk is dat Rusland nog maar weinig heil hoofdsteden wordt gespeculeerd ken in Belgrado. In Westerse sche rol in de Kosovo-crisis afhing van het succes de huidige gesprek-

land en de NAVO het niet eens. De Russische premier Sergei Stepasjin zei gisteren dat de Russi-

vredesmacht in Kosovo, zijn Rus-

de aanwezig van een gewapende

heid. Ik prefeer hem in zijn diplo-

matieke hoedanigheid."

De NAVO concentreerde gisteren de bombardementen op het elektriciteitsnet en televisiezenders in Joegoslavië. Belgrado en grote delen van Servië zaten weer zonder stroom en water. Donderdag en vrijdag werden 792 vluchten uitgevoerd, waaronder 310 bombardementsmissies en 92 aanvallen op de luchtverdediging. Aan den na ondervraging en lichte mishandeling vrijgelaten.

VO-vredesmacht SFOR. Ze wer-

woensdag de grens over en arres-

den de grens met Kosovo hield het Albanese leger manoeuvres. In Bos-

niet staken Joegoslavische troepen

bombardementsmissies en 92 aan-

ten uitgevoerd, waaronder 310

dag en vrijdag werden 792 vluch-

zonder stroom en water. Donder-

ken in Belgrado. In Westerse hoofdsteden wordt gespeculeerd dat Rusland nog maar weinig heil ziet in bemiddeling. Die indruk is ook gewekt door een optimistisch aanbod aan *The Washington Post*. Hij kondigde daarin aan dat Tsjernomyrdin een interne aangelegenheid, de NAVO-interventie vergeleek hij met de onderdrukking van de Praagse lente in 1968.

Macedonië heeft gisteren laten weten geld te verwachten in ruil voor instemming met de uitbreiding van de NAVO-troepenmacht KFOR.

Talbott, die in Moskou vruchteloos onderhandelde over Kosovo, van Buitenlandse Zaken Strobe

De Amerikaanse oefenminister

(AFP, Ap, Reuters)

'Servië's willen regio destabiliseren'

Macedonische politici stellen zich voorafgaand achter de NAVO op. President Kiro Gligorov benadrukt dat de bombardementen noodzakelijk zijn om tot een vredesakkoord te komen. Maar Westerse diplomaten in Skopje waarschuwen voor een snelle, onverwachte escalatie in de politiek. „Sleutel aan de NAVO levert op dit moment het meeste voordeel op. De bevolking kan echter snel wegvallen. Macedonische politici stellen dat de NAVO-troepenmacht Kfor de grenzen uitgeschoten. „Fuck off", roepen de kinderen.

De Slavische Macedoniërs zijn grotendeels tegen de bombardementen op het nabije Kosovo. Veel betoogd is er sinds het begin van de luchtacties niet meer. Maar veel Macedoniërs vrezen uitbreiding van de oorlog naar hun land en de druk van de Kosovaarse vluchtelingen op hun uiterst zwakke economie. Het is daarom moeilijk dat te begrijpen. Dat begrip kan echter snel wegvallen. Macedonische politici stellen dat de NAVO-troepenmacht Kfor de grenzen uitgeschoten. „Fuck off", roepen de kinderen.

De Slavische Macedoniërs zijn grotendeels tegen de bombardementen op het nabije Kosovo. Veel betoogd is er sinds het begin van de luchtacties niet meer. Maar veel Macedoniërs vrezen uitbreiding van de oorlog naar hun land en de druk van de Kosovaarse vluchtelingen op hun uiterst zwakke economie. Het is daarom moeilijk dat te begrijpen. Dat begrip kan echter snel wegvallen. Macedonische politici stellen dat de NAVO-troepenmacht Kfor de grenzen uitgeschoten. „Fuck off", roepen de kinderen.

De Slavische Macedoniërs zijn grotendeels tegen de bombardementen op het nabije Kosovo. Veel betoogd is er sinds het begin van de luchtacties niet meer. Maar veel Macedoniërs vrezen uitbreiding van de oorlog naar hun land en de druk van de Kosovaarse vluchtelingen op hun uiterst zwakke economie. Het is daarom moeilijk dat te begrijpen. Dat begrip kan echter snel wegvallen. Macedonische politici stellen

In Kumanovo en in de omringende dorpen is de bevolking tot op het bot verdeeld over de komst van NAVO-soldaten in hun regio. In de dorpen van Albanezen in Macedonië worden de militairen onthaald als helden. In de Slavisch-Macedonische dorpen worden de Fransen uitgescholden.

Leus op de muur: 'Joego, we geven je niet op'

In Kumanovo is de stemming al sinds het begin van de bombardementen, op 24 maart, al anti-NAVO. In deze stad, op nog geen twintig kilometer van de grens met Servië, is 22 procent van de 97.000 inwoners Albanees. De overigen zijn Macedoniërs of Serviërs. In het dorp van Dragoslav Arsić, Ljubadrag, is de ene helft van de tweeduizend inwoners Servisch en is de andere helft Macedonisch. „De dorpelingen zijn allemaal op de een of andere manier familie van elkaar", zegt de supermarkteigenaar.

De Franse militairen in en rond Kumanovo kunnen het agressieve gedrag van de bevolking dan ook begrijpen, weet luitenant Arnaud Bellinck. „Tenslotte woont hun familie aan de andere kant van de grens. Maar soms gaat de agressie niemand gewond en was de schade een auto rijden en doen ze hun dagelijkse jog-rondje binnen de hekken van een van de drie Franse bases. Maar er kwamen meer aanslagen. Begin deze maand werd een anti-tankraket afgevuurd op een Frans militair voertuig. Enige tijd later schoten onbekenden een raket af op de helicopterbasis. Daar ontplofte het ding in de aarden wal. Bij beide aanslagen raakte gelukkig hij naar een leus op de muur: ‚Joego, we geven je niet op'.

Volgens winkelier Dragoslav Arsić en het Servisch-Macedonische echtpaar Mihajlović hebben Albanezen de raketten afgevuurd – om de Macedoniërs en de Serviers de schuld te geven. „Ze wisten dat onze mensen direct verdacht zouden zijn", zegt Arsić. „Maar we zijn sterk." En bij het wegrijden gebeurt hij ding in de aarden wal. Bij beide aanslagen raakte niemand gewond en was de scha-

Politiechef Bogdanovski vermoedt dat de Servièrs het wapen hebben geleverd „om deze regio verder te destabiliseren". Hij vermoedt verder dat een van de zeven arrestanten was betrokken bij de ontvoering van drie Amerikaanse soldaten, die onlangs werden vrijgelaten door Belgrado.

afstand; zo'n vijfhonderd meter de maximale afstand is.

terwijl tweehonderd meter de

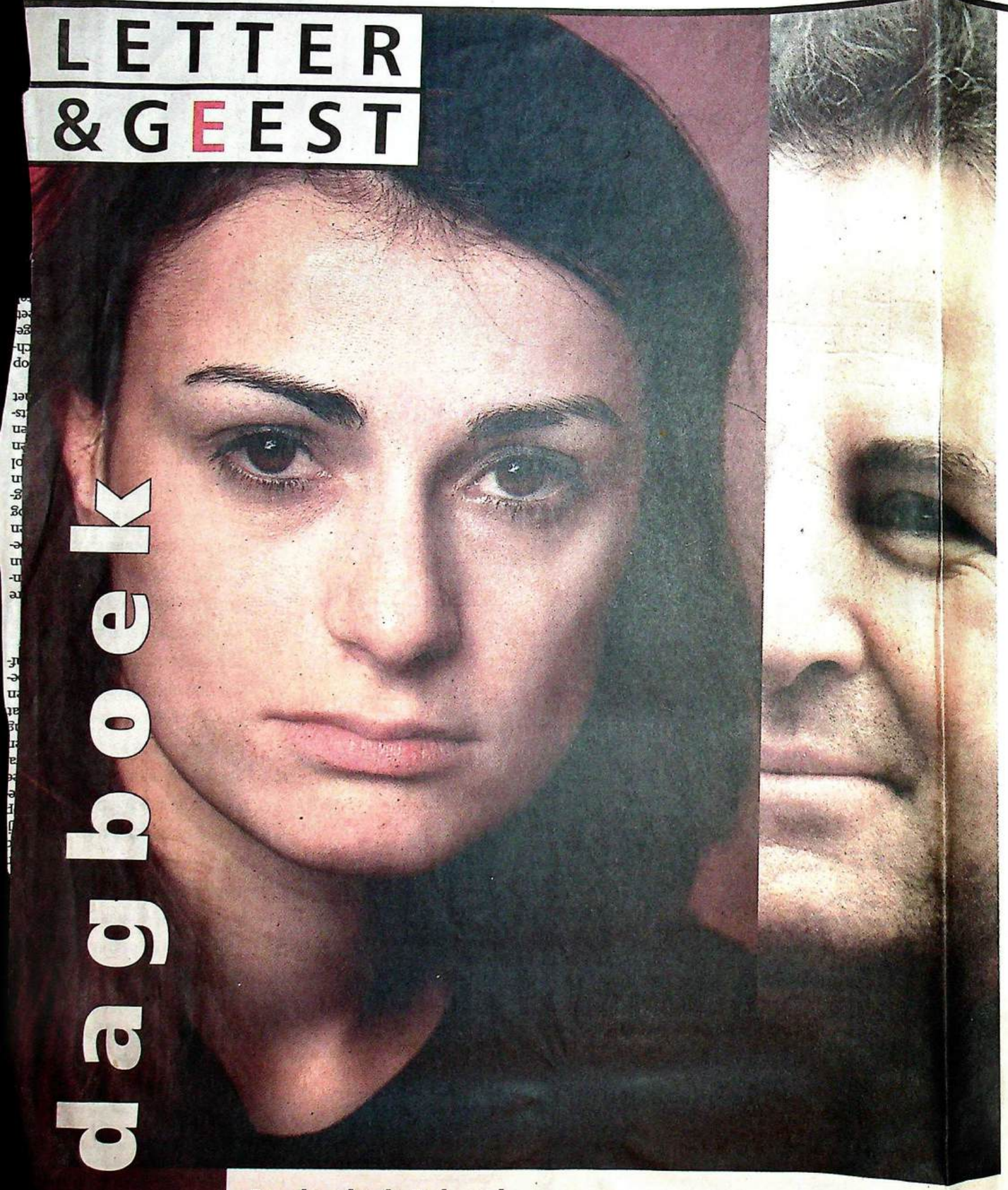

Uit eten met Arkan

Dagboek uit Belgrado door Biljana Srbljanovic

29-5-99

20.2.

niet aan toe te zijn de verantwoordelijkheid te dragen een nieuw leven neer te zetten in een wereld waar levens geen waarde hebben. In een oude Russische kroniek vond ik laatst een interessante opmerking. Ter gelegenheid van een dertigste barbaarse, dood en verderf zaaiende aanval schreef de kroniekschrijver: „Deze onverdragelijke toestand heeft meer dan vierhonderd jaar geduurd." Tijd is slechts een relatief begrip.

Belgrado 18 mei 1999

Toen ik vandaag bij de bakker in de rij stond, hoorde ik op de radio de berichtgevingen. De officiële berichten, die op ingehouden toon werden voorgelezen, vielen in één zin samen te vatten: We zijn op alle fronten aan het winnen. De uit clichés en standaardzinnen opgebouwde berichten worden plechtig herhaald, alsof hierdoor de leugens zouden worden rechtgebogen.

Toen het mijn beurt was om broodjes te kopen (inmiddels waren alle andere soorten brood opgeraakt), hoorde ik uit radio de overbekende tune van radio B92: 'Het nieuws, luister met aandacht!' Radio B92 was het bekendste onafhankelijke radiostation. En toen deze op de nacht van het eerste bombardement uit de lucht werd gehaald, waren we hier allemaal getuige van. De editor werd gearresteerd en alles wat werd gevonden geconfisqueerd. De sluiting van dit com-

op de rover van onze vrijheid. Was ik hem toen toevallig tegengekomen, dan had ik hem die keiharde broodjes naar zijn hoofd gegooid, en hem er zeker mee getroffen. Toen ben ik gaan zitten en heb ik de broodjes opgegeten. Wie zal het zeggen, misschien heb ik met dit ontbijt de gelegenheid voorbij laten gaan de loop van de geschiedenis te veranderen.

Belgrado 19 mei 1999

Gisteravond heb ik met een stel oude vrienden geprobeerd te praten over de situatie waarin we verzeild zijn geraakt. We kennen elkaar al jaren, en onderhouden goede contacten met elkaar, maar ten aanzien van onze huidige toestand hebben we meningsverschillen. Na het uitwisselen van de eerste ideeën werd de stemming grimmiger, verhieven de stemmen zich en kregen we uiteindelijk ruzie. Mijn vriend, een stuk voorzichtiger dan ik, keek mij alleen aan en hield op met praten. Meteen daarna hield ik ook mijn mond. We wilden niet meer over de oorlog praten. Het ging vanaf dat moment over andere dingen, onbelangrijke niemendalletjes, louter aangesneden om te praten. Tot uiteindelijk iedereen naar huis ging.

Daarna heb ik geprobeerd mijn verloofde uit te leggen wat ik bedoelde, maar al snel verhief mijn stem zich weer en bij de derde zin klaagden de buren over herrie. Mijn verloofde heeft me al-

Belgrado 20 mei 1999

Vandaag zou ik mijn dagboek een brief willen opnemen, die ik gisteravond laat via de elektronische post ontvangen heb. De brief komt van een Servische vriend die naar de Cariben is verhuisd:

Beste Biljana,
De hemel met het Kruis van het Zuiden, die ik elke nacht zie, herinnert mij er telkens aan hoe ver ik van jou weg ben, en van de verschrikkelijke gebeurtenissen die je omringen. Europa is wederom bezig het brandpunt van de hele planeet te worden. Nog nooit is onze toekomst zo onvoorspelbaar geweest, en nooit zijn wij zo afhankelijk geweest van de politieke machten die ons besturen, waarin men geen enkel vertrouwen kan hebben omdat ze, wars van redelijkheid, geen enkele maatstaf volgen.

Vanaf het moment dat de wereld de 'belle epoque' achter zich heeft gelaten – de tijd waarin Marcel Proust in traag voortbewegende treinstellen de laatste grote banketten van de eeuw afging – en de tijd van de wereldoorlogen aanbrak, heeft men definitief de hoop laten varen ooit het oude universum weer te kunnen opbouwen: de stad, het platteland, de berichten, de ziektes, de liefdes, de interesses, de verliezen. . . – het lijkt wel of alleen het zich bewust zijn van de dood, de meest fundamentele karakteristiek van de mens, onveranderd is gebleven.

oorlog

„Als ik bekomen ben van deze shock, zie ik aan een tafeltje iets verderop commandant Arkan, de man die zelfs in landen die ik niet eens weet te liggen arrestatiebevelen heeft uitstaan."
Op 1 mei publiceerde Letter & Geest een dagboek van de jonge Servische dramaschrijfster Biljana Srbljanovic, die vanuit Belgrado berichtte over het regime van Milosevic en een bestaan in oorlogstijd. Vandaag een vervolg: „Zo zijn mijn verloofde en ik langzaam uit elkaar gegroeid."

Belgrado 14 mei 1999

Ik besluit er een 'normale' dag van te maken. Ik wil mijn vrienden uit eten nemen omdat ik vandaag eindelijk het eerste deel van mijn universitaire salaris van de maand januari binnen heb gekregen. Het is een zonnige dag en we besluiten naar een restaurant om de hoek te gaan, ons een beetje te ontspannen en ons te wanen in een vredige toestand. . .

Hoewel Belgrado overdag nog nooit gebombardeerd is, gaan we er toch maar van uit dat het centrum van de stad veiliger is, de wandelzone, die nog geen doelwit was van de Navo. Die veronderstelling is juist: de tuin van het restaurant is overvol.

Aan het tafeltje naast ons zitten zowel de leiders van het gemeentebestuur als de leiders van het parlement van de Republiek. Gezworen vijanden in principe: nu delen zij de dis en eten gezamenlijk de eerste aardbeien van het seizoen. Niets bijzonders voor hen die op de hoogte zijn van het partijenstelsel van Servië, aangezien bijna alle politici orders opvolgen van een en hetzelfde machtscentrum, al houden ze voor het oog van het publiek de schijn op in een onderlinge conflictsituatie te verkeren. Er wordt dus zorg voor gedragen, tot voor kort althans, om in het openbare leven niet gezamenlijk gesignaleerd te worden aan dezelfde eettafel, of handenschuddend en zoenend. Wat zij achter de schermen bekokstoofden, kon ik rustig overlaten aan mijn voorstellingsvermogen. Nu ze er echter openlijk voor uitkomen en ons tegelijk denken te bedonderen, tsja, dat is een beetje te veel van het goede.

Als ik bekomen ben van deze shock, zie ik aan een tafeltje iets verderop commandant Arkan, de man die zelfs in landen die ik niet eens weet te liggen arrestatiebevelen heeft uitstaan. Naast hem zijn vrouw, de beruchte Tsjechische zangeres, en hun naaste vrienden, een tiental lijfwachten. Zodra ze klaar zijn met eten, voldaan en een beetje rozig door het lentezonnetje, rekken ze zich pontificaal uit, terwijl ze langs ons tafeltje wandelen. Natuurlijk blijven ze even een poeslief praatje maken bij het tafeltje van de 'functionarissen'. Ze worden hartelijk begroet, er wordt gesproken over de gezondheid en het mooie weer, waarna ze hun weg vervolgen naar hun luxueuze villa.

Belgrado 17 mei 1999

Vandaag heb ik een vriendin uitgezwaaid die naar het buitenland vertrok. Alleen het allerkostbaarste bracht ze met zich mee: een kaartje enkele reis en haar dochter. Haar man, de flat en haar vrienden werden mij toevertrouwd. Toen ze vertrok namen we afscheid en bleken we ons allebei wederzijds te moeten verontschuldigen: ik omdat ik bleef, zij, vertelde ze in tranen, omdat ze wegging.

„Ik doe het niet voor mezelf", vertelde ze me, „ik had het nog wel kunnen uithouden. Maar voor mijn dochter die verouderd is." 'Verouderd' – de dochter is nauwelijks twee jaar oud, maar het woord is juist gekozen, want het lijkt wel of er een nieuwe tijdsmeting wordt gehanteerd. Mensen verliezen de kleur in hun gezicht en worden bleek, zoals op oude foto's. Ze worden niet ouder maar verdwijnen heel langzaam voor mijn ogen.

De kinderen, daarentegen, veroudelijk ren. Terwijl ze oorlogje spelen, maaltijden overslaan, en de alarmsirenes nabootsen, slaan ze tegelijk een belangrijk deel van hun bestaan over en betreden vrij snel de herfst van het leven.

De tijd gedraagt zich werkelijk eigenaardig. De nachten lijken twee keer zolang als de dagen. En wanneer de alarmsirenes klinken, lijken de horlogewijzers weer langzamer te bewegen: een seconde duurt dan twee seconden, een minuut twintig minuten, een nacht tweehonderd nachten. Daarentegen gaan de dagen snel voorbij. Niemand onderneemt iets belangrijks of gecompliceerds, omdat het constant lijkt alsof van het ene moment op het andere de nacht weer kan vallen. En dat gaat zo maar door, al 55 dagen lang.

Toen dit allemaal begon, kon niemand vermoeden dat we ooit onder dergelijke omstandigheden in de laatste meidagen zouden belanden. Nu we horen dat de Navo voor de zomer reeds nieuwe acties aankondigen, lijkt het alsof niemand het meer kan volhouden. Anderzijds is het slechts een kwestie van enkele maanden, een periode die men onder elke omstandigheid zou kunnen verdragen. Op voorwaarde natuurlijk dat men zich een voorstelling kan maken van wat er daarna zal gebeuren.

Hoe dan ook, het lijkt erop dat de onzekerheid die ons elke nacht bekruipt het moeilijkst te verdragen is. In welk land, in welke lichamelijke en in welke geestelijke toestand zullen we verkeren bij het ontwaken? En hoe komt men erachter of zijn zenuwen toevallig zijn beschadigd of dat hij zelfs krankzinnig is geworden? Hoe kan hij weten of hij dood is of levend, als niemand het hem verteld?

Vandaag ben ik extra blij dat ik geen kinderen heb. Niet dat ik geen kinderen zou willen hebben, maar ik denk er nog Servië, vormde het startsein van een meedogenloze censuurcampagne.

Enkele dagen nadien werden alle werknemers van B92 ontslagen, waarna het regime – alsof dit de gewoonste zaak van de wereld was – een nieuwe directeur, een nieuwe editor en nieuw, gehoorzaam personeel aanstelde. De tunes, de jingles en alle herkenbare stukken van de radio zijn hetzelfde gebleven, 'alleen' de inhoud is veranderd. Nu luisteren wij 'met aandacht' naar valse berichten, van valse nieuwslezers, die niet eens geloven in de onzin die ze verkondigen.

Toen de nieuwe directeur zijn intrede deed bij Radio B92 vernieuwde hij alleen de redactie. Zo veranderde het profiel van de media in Servië, verwarring scheppend bij de goedgelovigen. Velen die gewend waren blindelings af te gaan op deze Radio, vergisten zich, en vertrouwden de vervalste berichten die te horen waren op dezelfde frequentie en op dezelfde golflengte. De beroemde kreet 'Luister met aandacht!' heeft een nieuwe lading gekregen.

De nieuwe directeur voelde zich meteen op z'n plaats in zijn functie. Hij zit in het kantoor van de man dje hij verjaagd heeft, achter zijn bureau, en hij heeft zelfs de verschillende internationale onderscheidingen die deze radio in de loop der jaren heeft vergaard niet van de muur gehaald; onderscheidingen waarop de namen van de nu verjaagde mensen schitteren.

Terwijl ik met mijn broodjes naar huis liep, vroeg ik me af wie deze plunderaars van onze levens zijn, die zich als een slijmerige massa in onze lichamen nestelen en in de culturele instellingen die we hebben voortgebracht. Wat is dat voor mens, die op een ochtend besluit dat alles wat hij ziet van hem is, en die bij het zien van andermans levens, huizen en landerijen in zichzelf begint te geloven en in zijn eigen leugens, en vervolgens met geweld de boel in beslag begint te nemen? En wat heeft hij eraan? Hoe kan hij ooit gelukkig zijn, hoe kan hij rustig slapen, hoe kan hij zichzelf verdragen, deze laatste getuige van zijn eigen misdrijven?

Vandaag was ik meer dan ooit kwaad met wie ik mijn leven deel, heeft dezelfde kijk op de 'situatie' als ik, misschien zelfs een scherpere. Hij heeft echter geen zin meer zich met de wereld te confronteren, noch om tegen het onrecht te vechten, noch om zijn denkbeelden kenbaar te maken. Zelfs tegen mij wil hij nergens meer commentaar op leveren. Zo zijn ook wij langzaam uit elkaar gegroeid.

Ook door praktische omstandigheden vervreemden mensen van elkaar: gebrek aan benzine en slecht functionerend openbaar vervoer zorgen voor onvoldoende bereikbaarheid, waardoor mensen elkaar minder zien en de contacten verbreken. Novi Sad, de dichtstbijzijnde stad, is haast onbereikbaar geworden. De bruggen zijn toegetakeld, de wegen verwoest. Hierdoor duurt de reis vaak vele uren en is dan ook zo gevaarlijk dat mensen liever thuis blijven. Natuurlijk is het buitenland verder weg dan ooit, de grens een onbereikbaar doel, en al zou je de grens bereiken, dan nog heb je te veel vergunningen en visa nodig om naar welk land ook te kunnen gaan. De verwijdering van onszelf en van de wereld lijkt definitief te zijn. Men begint ook van zichzelf te vervreemden. Men vergeet waaraan men dacht, waarop men hoopte; men vergeet de redelijkheid, laat de woede de overhand nemen of de (vaak terechte) verontwaardiging, terwijl men vergeet wat de werkelijke staat der dingen is in deze trieste wereld. De vrienden die dit land hebben verlaten, lijken ontzettend ver weg. We krijgen berichten over hun publiekelijke manifestaties en ontvangen hun persoonlijke e-mails. In een van deze brieven, die ik vandaag heb ontvangen, spreekt men over een straf die 'wij Serviërs terecht zouden verdienen'. Generaliseren is slecht, simplificeren schadelijk. En toch weet ik dat onze collectieve verantwoordelijkheid groot is, te groot voor alle verschrikkingen die onze president heeft begaan. Als men de gehele bevolking beschuldigt van een collectieve schuld, wie is dan de ware schuldige? Volgens deze logica zou men kunnen spreken over goede en slechte volken, maar dat is nou net wat de leider van dit land ons wil doen geloven.

komen en wil noch de ene partij veroordelen, noch de andere verdedigen. Dat zou natuurlijk de kortste en makkelijkste weg zijn.

Vijftig jaar na de acceptatie van Universele Verklaring van de Mensenrechten is het niet te bevatten dat mannen en vrouwen nog steeds vervolgd en geëlimineerd kunnen worden op grond van etnische verschillen, of vanwege hun religie, hun taal of sociale status. De grenzen tussen de landen kunnen niet worden gedefinieerd op basis van etnische karakteristieken, of heroïsche gebeurtenissen uit een ver verleden in de geschiedenis. Voor mij is het makkelijk om vanaf hier te praten, maar het is belangrijk om de hoofdpersonen van dit drama te dwingen rekenschap te geven van hun criminele daden. Net zo belangrijk is het om andere onderhandelaars te vinden, omdat we de huidigen niet langer geschikt kunnen beschouwen voor deze rol. En diegenen die vastbesloten zijn een nieuwe toekomst te creëren, hebben de verantwoordelijkheid om mogelijke scenario's in het vooruitzicht te stellen, die coherent genoeg moet zijn en niets meer te maken heeft met de huidige verschrikkingen en vijandigheden. Een toekomst gebaseerd op het scheppen van een wereldlijke burgermaatschappij, rijk aan elementen die de sociale activiteiten stimuleren, gesteund door een land dat gelooft in de werking van zijn plichten en lasten.

Maak je niet ongerust, mijn beste Biljana, want de mens is goed, ondanks het feit dat het leven een groot misverstand is. Wij zijn levend en gelukkig. En tijdens iedere maaltijd nodigen we de vrijheid uit om bij ons aan te schuiven, zoals een zekere Fransman ooit zei. De plaats blijft leeg, maar er is altijd voor haar gedekt. Vanacht kwam er een warme equatoriale regen naar beneden. Ik ben in de nacht naar buiten gegaan en ben een halfuur onder de regen gebleven. Vanochtend was de lucht weer helder en de zee kalm.'

Om de privacy van mijn vriend te waarborgen, heb ik de ondertekening weggelaten. Of misschien wel omdat ik hem zelf zou willen ondertekenen.

Vertaling Nino Ciurca

FOTO'S: BILJANA SRBLJANOVIC (FOTO MATTHIAS HORN) ARKAN (FOTO PETAR KUJUNDIC)

BELGRADO BIJ NACHT (FOTO AP)

LETTER & GEEST

Over volkenrecht en vernietiging

„Een sprongetje op de weg van het klassieke volkenrecht der staten naar het wereldpolitieke recht van een samenleving van wereldburgers", zo wilde de filosoof Jürgen Habermas de Navo-interventie in Joegoslavië beschouwen. Habermas' essay werd in heel Europa gepubliceerd en stond op 15 mei in het Oorlogsdagboek van *Letter & Geest*. Ook in Belgrado werd Habermas gelezen; de rechtsgeleerde Danilo Basta reageert: „Dat de redding van de moraal zou berusten bij een militair verbond, welks bestaan juist het toepassen van moorddadige geweldsmiddelen veronderstelt, ligt aan gene zijde van elke plausibiliteit."

door Danilo Basta

Het was wel te verwachten dat de in hoog aanzien staande en alom bekende filosoof en sociaal theoreticus Jürgen Habermas, wiens vele boeken ook in Belgrado vertaald en wiens gedachten intensief bestudeerd worden, zich zou uitspreken over de Navo-luchtaanvallen tegen Joegoslavië die nu al meer dan negen weken voortduren. De manier waarop hij dat deed, verdient het om ten volle te worden opgemerkt.

Er is veel in Habermas' artikel 'Bestialiteit en humaniteit' waarmee men kan instemmen: zijn aandacht voor vele aspecten; zijn beoordeling van verschillende argumenten en beweegredenen; zijn poging de problemen in een omvattend perspectief te plaatsen dat – zoals hij zegt – 'de transformatie van het volkenrecht in een recht van de wereldburgers' betekent; het vermijden zich aan de ene of aan de andere kant op te stellen, dat wil zeggen direct deze of gene stelling te betrekken en vandaaruit een zwart-wit beeld te schetsen; de evenwichtigheid van zijn aanzet, en ten slotte datgene wat als een geest van evenwicht kan worden aangeduid.

Toch is het kenmerkend dat Habermas' overwegingen zich daarbij bijna zonder uitzondering bewegen in een denkmodel waarbinnen een 'zeker' steeds met een 'echter' kan worden verbonden. Daarmee wordt niet beweerd dat hij aan iedere heldere stellingname ten aanzien van het bombarderen van Joegoslavië simpelweg wil ontkomen, laat staan dat zich een zwakte of zelfs een tekort openbaart van de in zijn artikel getoonde denkwijze. Veelmeer komt deze wijze van denken die zorgvuldig tastend en overwegend te werk gaat, voort uit de zaak zelf, dus uit de meerduidige en heikele aard van een meedogenloze Navo-interventie (wij, getroffenen, noemen haar niet zonder grond 'agressie').

Die kan immers nauwelijks, misschien wel helemaal niet, tot begrip gebracht worden. Want datgene wat de Navo door een geavanceerd technologisch bombardement van Joegoslavië doet (daarbij vielen tot nu toe zeer vele en tekent dat de oorlog die de Navo met bommen tegen Joegoslavië voert, noch juridisch, noch moreel te funderen is. Een 'tussen'-legitimering geldt niet. Habermas heeft gelijk wanneer hij zegt dat 'de Navo zichzelf gemachtigd heeft' en als conclusie verlangt dat dit niet tot regel mag worden. Bij de luchtaanvallen tegen Joegoslavië negeerde de Navo, een particulier militair verbond, inderdaad de Verenigde Naties, een universele wereldorganisatie, die daardoor ondergraven en gediscrediteerd is. Wat binnen het recht ondenkbaar is, wat een eclatante schending van de meest elementaire rechtsprincipes betekent, deed de Navo in alle helderheid: tegelijkertijd nam zij de rol van aanklager, die van rechter en die van uitvoerder van het vonnis op zich. Het lijdt geen twijfel dat een dergelijke handelwijze, waartoe de Navo haar toevlucht nam, alle legaliteit vernietigt.

Mijns inziens is dat de uiterste consequentie van de door Habermas geconstateerde en ook benadrukte 'eigen-machtiging' van de Navo. Des te verbazingwekkender klinkt zijn vaststelling dat de Veiligheidsraad *geblokkeerd* is. In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat de vraag naar een mogelijk militair ingrijpen in/tegen Joegoslavië helemaal niet op de agenda van de Veiligheidsraad was geplaatst. Daarom mag men niet bij voorbaat aannemen dat een blokkade van dit uiterst belangrijke orgaan van de Verenigde Naties aanwezig is. En zelfs wanneer deze blokkade zou bestaan, hetgeen dus niet bewezen is, zou men die geenszins als een feit kunnen beschouwen op grond waarvan enige consequenties ten gunste van een Navo-ingrijpen getrokken zouden kunnen worden. Ook niet de morele consequenties, hetgeen Habermas echter schijnbaar toestaat, beter gezegd: niet uitsluit. Want in aansluiting op zijn eigen vaststelling dat de Veiligheidsraad geblokkeerd is, zegt hij dat daarom 'de Navo zich slechts op de morele gelding van het volkenrecht (kan) beroepen'. Of, op een andere plaats: 'het Noord-Atlantische militaire verbond handelt zonder een mandaat van de Veiligheidsraad, maar rechtvaardigt de interventie als noodhulp voor een vervolgde etnische (en religieuze) minderheid', tafysisch uitloopt, maar ook omdat zij de deur wijd openzet voor pure willekeur. Die willekeur is juist daar het gevaarlijkst, waar zij onvoorwaardelijk verhinderd moet worden, namelijk in het geval van een eigenmachtig optreden en een militaire interventie met verwoestende gevolgen. Daarenboven is het ongewoon, ja zelfs grotesk dat een militair verbond als een moreel tribunaal optreedt en uit naam van de moraal handelt. Dat de redding van de moraal zou berusten bij een militair verbond, welks bestaan juist het toepassen van moorddadige geweldsmiddelen veronderstelt, ligt aan gene zijde van elke plausibiliteit.

Daarom is het geenszins misplaatst, wanneer Habermas in dit verband een groot politiek denker van de twintigste eeuw in herinnering roept, namelijk Carl Schmitt. Afgezien daarvan dat Schmitt vanwege zijn engagement met de nazi-tijd als berucht en omstreden te boek staat, vertolken diens door Habermas geciteerde, waarschuwende en ingrijpende woorden een zuivere waarheid, juist met het oog op de voortdurende bombardering van Joegoslavië en op de pogingen van de Navo-chefs (zoals de heer Solana) deze moreel te rechtvaardigen. 'Wie mensheid zegt, wil bedriegen' en 'humaniteit, bestialiteit'.

Dus: wie mensheid zegt en bijvoorbeeld alle drie de Donaubruggen in Novi Sad of de installatie voor de stadsverwarming en de Chinese ambassade in Novi Beograd– bombardeert, die bedriegt, die neemt de Kosovo-Albanezen niet in bescherming, die voert geen mensenrechtenpolitiek, die stelt humaniteit en bestialiteit gelijk. Dit kan nooit een weg zijn van het klassieke volkenrecht naar het vurig verlangde en gewenste wereldburgerrecht en naar een kosmopolitische toestand. Juist het tegendeel. De systematisch doorgevoerde bombardering van Joegoslavië vernietigt het tot nu toe bestaande volkenrecht. Anderzijds betekent zij geen enkele stap in de richting van 'een geheel en al door het recht bepaalde kosmopolitische orde' (Habermas). De bommen van de Navo-moralisten die zichzelf hebben gemachtigd, kunnen nooit een middel zijn ter verwerkelijking van het ede-

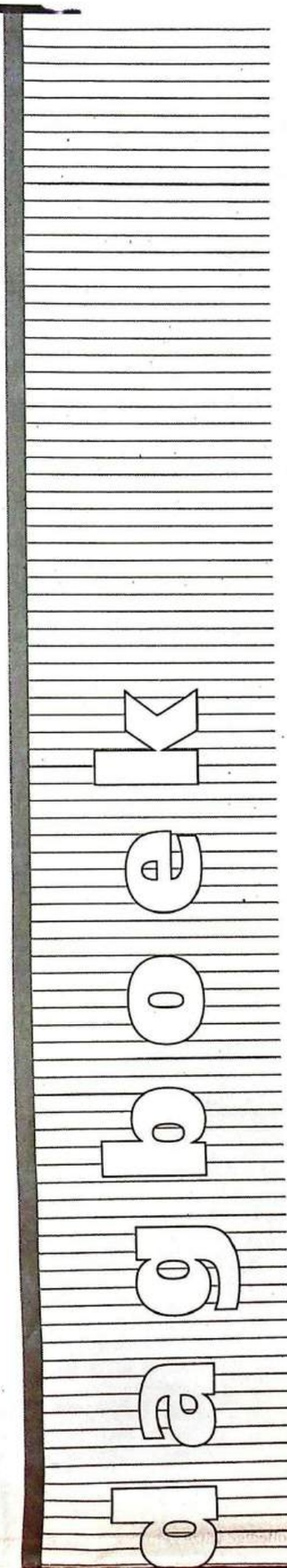

„Literatuur heeft voorlopig niets met Kosovo te maken. Kosovo kan ooit kunst worde Zo reageerde Marcel Möring i Letter & Geest van 1 mei op d veelgehoorde oproep aan schrijvers zich met de oorlog te bemoeien.
In zijn bijdrage aan de oorlogsdagboeken besteedt d schrijver Nicolaas Matsier geer aandacht aan Kosovo, hij richt zich op de vraag of de ervaring van een oorlog zich wel leent voor fictie. En of we ons niet moeten beperken tot ooggetuigeverslagen.
„Of zullen zulke verslagen de tand des tijds niet weerstaan e het toch heus gaan verliezen van allerlei vormen van semi-documentaire, semi-fictie, of zelfs pure fictie? Om van soaps nog te zwijgen."

door Nicolaas Matsier

Begin jaren tachtig was ik op vakantie in Noord-Frankrijk – Elzas-Lotharingen, gezinsgewijs. De kinderen waren nog klein, bijna vier en bijna zes. We stonden op ee kleine camping. Waar we waren, wist ik nauwelijks. Ik geloof dat we Straatsburg nog even wilden aan-

waaronder ook kleine kinderen), onttrekt zich aan iedere heldere begrijpelijkheid en aan iedere eenduidigheid. De tot nu toe geldende juridische categorieën worden aan het wankelen gebracht. De bijdrage van Habermas is daarvan een bewijs.

Volgens mij ligt het wezenlijke van wat Habermas tot uitdrukking brengt, vervat in de omschrijving: een oorlog aan de grens tussen recht en moraal. Dit 'tussen' spreekt voor zich en be-

Zonder omwegen moet gezegd worden dat de uitspraak over de morele gelding van het volkenrecht bijzonder twijfelachtig is. De stelling dat volkenrecht een morele grondslag heeft of een morele achtergrond, is iets anders. Maar morele gelding van het volkenrecht is echter meer dan problematisch. Ondanks veelvuldige pogingen is het probleem van zijn gelding tot op de dag van vandaag binnen de rechtsgeleerdheid niet tot tevredenheid opgelost. Niet alleen omdat morele gelding gemakkelijk op iets me-

als Kelsen, aan wier denktraditie Habermas herinnert, zouden een dergelijke onderneming heftig bestrijden.

Prof. D. Basta is gewoon hoogleraar aan de Juridische Faculteit te Belgrado. Hij publiceerde over Fichte en de Franse Revolutie, over utopie, over recht en vrijheid en vertaalde o.a. Kant, Schelling, Nietzsche, Schmitt, Kaufmann.

Uit het Duits vertaald door Thomas Mertens.

Argumenten in de strijd

door Samuel de Lange

Woensdagavond bestegen zestig nieuwsgierigen de haveloze trappen van het gebouw Felix Meritis in Amsterdam om drie sprekers te horen over 'de oorlog op de Balkan'. Daar was dan eindelijk die openbare discussie over de morele grondslagen van de niet-verklaarde oorlog waar oude rotten van links en nieuwe realisten van rechts reikhalzend naar uit hadden gezien.

Want was het enthousiasme voor het pak slaag dat de NAVO aan Joegoslavië uitdeelde niet de grenzen van fatsoen en redelijkheid gepasseerd? Zwaargewicht van het forum dat zijn plicht ging doen, was de Hongaarse schrijver György Konrad, intellectuele peetvader van het Oost-Europa na de val van de Muur. Hij en de spreker Paul Scheffer, politiek commentator, hebben zich in de afgelopen weken tégen de bombardementen op Joegoslavië verklaard in de *Frankfurter Allgemeine* en *NRC Handelsblad*. Tussen hen in zat de socioloog Abram de Swaan, die zoals de inleider geheimzinnig formuleerde, 'zijn mening tot nu toe voor zich had gehouden'. Vóór de bombardementen dus, moest de luisteraar wel concluderen, anders zou er geen debat zijn.

Kijkend naar de drie grijze hoofden die zich achter de tafel installeerden, overwoog ik dat dit gebouw in november 1956 het doelwit was geweest van de volkswoede toen de Russen de Hongaarse opstand neersloegen. Felix, zoals het in de wandeling heette, was toen het hoofdkwartier van de CPN, die er in zijn spreekbuis *De Waarheid* geen twijfel over liet bestaan dat de democratische Hongaarse beweging uit fascisten bestond. Het verhaal gaat dat in die dagen zelfs de zachtzinnige Simon Carmiggelt met stenen naar de rode vesting had gegooid.

György Konrad, toen 23 jaar, behoorde tot die democratische beweging in Boedapest. Was hem toen niet door het hoofd gegaan dat het mooi zou zijn als het Westen het niet bij edele verontwaardiging liet maar ook met wapens zijn woorden kracht zou bijzetten? Vast staat dat veel van zijn kameraden uit die dagen zich door het Westen bedrogen voelden toen de opstand door de Russische tanks werd verpletterd, zonder dat enige bijstand de Hongaren bereikte.

De grijze haren van De Swaan kwamen ook niet nergens vandaan. Tien jaar jonger dan Konrad had hij in de jaren zestig zijn sporen verdiend door zich krachtig uit te spreken, in kranten en op *teach-ins*, tegen het ingrijpen in Vietnam door de Amerikanen. De gewapende interventie ten behoeve van de 'zogenaamde democratische krachten' in Zuid-Vietnam was in zijn ogen – én de mijne trouwens ook – een camouflage van de imperialistische plannen van het 'zogenaamde vrije westen,' zoals dat in het linksistisch taalgebruik heette. Maar vandaag was het 'zo genaamde ook zo gedaan'.

Wie of wat er verantwoordelijk was voor de grijze krullen van Paul Scheffer, weer tien jaar jonger dan De Swaan, was minder makkelijk voor te stellen. Misschien wel de last van de intellectuele verantwoordelijkheid in een postmodern tijdperk, dat het zonder zulke strenge maar rechtvaardige opvoeders moest stellen als het vermaledijde communisme en kapitalisme.

Maar toen Scheffer puntsgewijs zijn bezwaren tegen de NAVO-interventie in het Duits begon te dicteren, een résumé van zijn artikel in de *Frankfurter Allgemeine*, begreep ik dat het de ethiek zelf was, de categorische imperatief van Kant, waaronder de spreker gebukt ging. Alleen in geval van zelfverdediging is geweld van een staat tegen een staat te wettigen, dat is de les van de naoorlogse geschiedenis, en in alle ander gevallen verdient een geweldloos compromis de voorkeur. Scheffers bezwaren tegen de ondoelmatigheid van de bombardementen en zijn waarschuwing voor de razernij die het Westers optreden in Rusland wekt, waren afgeleiden van deze besliste afwijzing van geweld ten behoeve van humanitaire doeleinden. Hij kon niet anders dan concluderen dat te veel vrees, eigenbelang en eer met deze bombardementen gemoeid waren.

De Swaan nam het woord en verklaarde dat je soms moet zeggen waar het op staat: „Ik steun deze oorlog". Tien jaar hadden geleerd dat Milosevic niet terugschrok voor moord, marteling en verwoesting, en de Nederlanders moesten na Srebrenica wel overtuigd zijn van de kwade trouw van de Serviërs. Ja, misschien was de eer wel in het geding, tenslotte ging het Westen over zaken als democratie en mensenrechten. Diplomatie en onderhandelen allemaal goed en wel, maar de dreiging van geweld moest een stok achter de deur zijn, en de Serviërs hadden die deur zelf gesloten.

Wat er nu in Kosovo gebeurde, liet zich raden, en De Swaan was van mening dat de etnische zuiveringen ook zonder NAVO-ingrijpen hadden plaatsgevonden.

Scheffer en De Swaan hadden kort en krachtig gesproken, maar na hen ontrolde Konrad op zangerige toon een enorm tapijt van grote en kleine kritiek op de NAVO. De Hongaren waren dicht bij de oorlog betrokken, en vlak over de grens vielen nu bommen op zijn vrienden. Daar zaten ze nu in de smog, de hospitalen zonder electriciteit. „Mensen niet slechter dan wij, zonder elementaire voorzieningen." Meer dan 1000 doden onder de bommen. 'Collateral damage', zoals mevrouw Allbright dat beliefde te noemen. Een misdaad is geen alternatief voor een andere misdaad. Wil het Westen dan tegen elke prijs een onafhankelijk Kosovo? Vanaf het begin, tien jaar geleden is de Joegoslavië-politiek een vergissing geweest. De opdeling in staatjes, allemaal op etnische leest geschoeid, is ten onrechte door het Westen begroet. Oude conflicten tussen de mensen werden gewekt, en politieke hysterie was het gevolg. De Joegoslaven zijn geen barbaren maar simpele boeren vol angsten, die opeens hun buren moeten vrezen. Nadat hen in 1988 de autonomie was afgepakt, begonnen de Albanezen op de Servische politie te schieten in plaats van Milosevic weg te stemmen. De Balkan is gevaarlijk onstabiel. Als Russische poppetjes delen de territoria zich in steeds kleinere etnische groepen. De NAVO rakelt conflicten op die niet met bommen zijn op te lossen. Dat blijkt nu al, en „ik verzeker u dat een grondoorlog, die logischerwijs vanaf Hongaars grondgebied zal worden ondernomen, geen boswandeling zal zijn". „Wellicht is het de nabijheid die mij deze zorgen baart. En een oud respect voor de Joegoslavische partizanen en dissidenten." Na deze uitvoerige herinnering aan oude vriendschappen en gevaren, wisselden de sprekers nog een paar plaagstoten en beleefdheden uit die geen verandering in de standpunten brachten, en toén kon het publiek gaan.

Een legalistisch vertoog, een politieke zedepreek en een beroep op goede nabuurschap tussen de mensen hadden bij mij ook geen omslag teweeggebracht. Andermaal bleek hoezeer een mening, ook een welingelichte, een [illegible] keuze is. De Swaan, van de 'drie wijzen' [illegible] het beste bewust va[illegible] moeienis met de soci[illegible] ten leek hem maar [illegible] aarzelende steun aan[illegible] gold echter ook voor[illegible] en de warme gevoele[illegible] zes. Maar dit was alle[illegible] debat voortzetten.

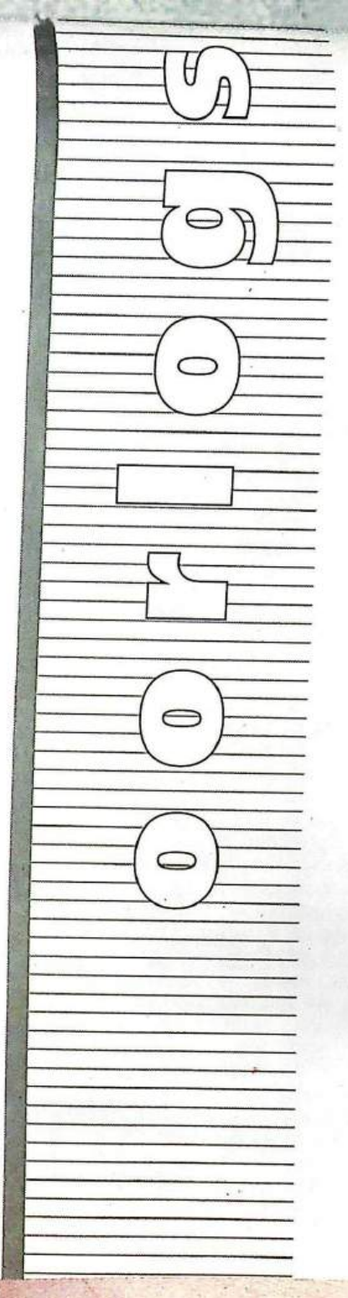

wakker werd, verliet ik de tent [illegible] een kleine wandeling. Weldra be[illegible] greep ik dat we ons nabij een voo[illegible] malig concentratiekamp bevonde[illegible] Want dat stond op een bord.

Je hebt in Frankrijk twee soorten t[illegible] tische borden. De ene soort is groe[illegible] verwijst naar bezienswaardigheden [illegible] geologische of landschappelijke a[illegible] De andere soort is bruin en betref[illegible] cultuur. Dit bord was bruin en wee[illegible] weg naar een concentratiekamp waa[illegible] nog nooit van gehoord had. Het he[illegible] Le Struthof. Het hek was nog op slot. [illegible] was dan ook vijf of zes uur 's morge[illegible] Afgezien van één enkele jogger was [illegible] nog geen mens te zien.

Die hulp aan de toerist verwarde [illegible] een concentratiekamp kon blijkb[illegible] worden opgenomen in een toeristisch[illegible] route. Maar waarom ook niet? Zo'[illegible] kamp hoefde zich, als het er nog altij[illegible] was, toch niet verborgen te houden? Ti[illegible] dens dezelfde vakantie, waren we o[illegible] plaatsen geweest uit de voorlaatste we[illegible] reldoorlog. Dat was een oorlog waarme[illegible] ik minder zat, om zo te zeggen. We wa[illegible] ren in de buurt van Verdun geweest e[illegible] hadden daar met grote belangstelling[illegible] – en zeker ook onder de indruk van wat[illegible] we zagen – rondgekeken. Daar waren we slagveldtoeristen geweest, en bezoekers van onafzienbare militaire begraafplaatsen, monumenten en musea.

Le Struthof vervulde me met een zekere verlegenheid. Het was mijn eerste concentratiekamp. Maar goed: nu we er dan toch waren, wou ik er ook wel in. We bekeken het kamp, met kinderen en al, en leerden het een en ander dat we nog niet wisten. Zoals, dat in dit verbazingwekkend kleine gebouw, niet groter dan wat ze vroeger een tweeklassige school genoemd zouden hebben, door mensen die verbonden waren geweest aan een faculteit van de Universiteit van Straatsburg proefnemingen waren gedaan met vergassing.

Hier was een proefstation geweest, op kleine schaal, van wat later in Auschwitz tot een grootscheepse routine geperfectioneerd was. We keken een beet[illegible]

Macedonië wil geld van Navo

Stationering van nieuwe troepen alleen tegen betaling

SKOPJE – Macedonië wil alleen maar nieuwe Navo-troepen op zijn grondgebied accepteren als de alliantie daarvoor een financiële compensatie betaalt. Dit heeft minister Kljusev van defensie gisteren laten weten.

„De noodzakelijke economische mechanismes moeten van toepassing zijn, en financiële afspraken moeten worden gemaakt voor het stationeren van nieuwe troepen", aldus Kljusev. De Navo, die al 16 000 man in Macedonië heeft, wil nog eens 14 000 militairen in de Balkanrepubliek stationeren. Ze maken officieel onderdeel uit van een strijdmacht die de Navo naar Kosovo wil sturen zodra daarover een akkoord is bereikt met Joegoslavië. Macedonië wil niet dat zijn grondgebied wordt gebruikt als uitvalsbasis voor een grondoorlog in Kosovo. De Navo voerde gisteren de aanvallen op Joegoslavië weer op tot een nieuw recordaantal. Belgrado en grote delen van Servië kwamen daardoor zonder elektriciteit te zitten. Volgens de Navo is dat nodig om de telefoons en computers van het Joegoslavische leger plat te leggen.

Volgens het Rode Kruis ontwikkelt zich in Servië een humanitaire tragedie. Vier miljoen van de ruim tien miljoen inwoners leven nu onder de armoedegrens, stelt de hulporganisatie. Een half miljoen mensen is door de bombardementen zijn baan kwijtgeraakt. Tienduizenden kinderen, die dagelijks urenlang in bunkers leven, zijn zwaar getraumatiseerd. Ruim 600 000 mensen zijn dakloos geworden en 1,2 miljoen inwoners zijn ontheemd uit angst voor de bommen en door de verwoestingen. Het grootste probleem is het drinkwater. Door gebrek aan elektriciteit functioneren de waterpompen niet meer.

Binnen enkele dagen beginnen volgens Amerikaanse hulporganisaties droppings boven Kosovo. Die moeten de naar schatting 600 000 rondzwervende Albanezen van voedsel voorzien. Belgrado zou zich niet verzetten tegen de droppings, aldus de organisatie.

Het leger van Albanië hield gisteren een grootscheepse militaire oefening vlak bij de grens met Kosovo. Bij de manoeuvres werd met scherp geschoten. Er waren 1 200 leden van de grondtroepen, tanks en houwitsers bij betrokken. Het scenario van de oefening was de verdediging van Kükes en omgeving tegen een hypothetische aanval door Servische troepen. Sommigen waarnemers vrezen dat de oefening door Servië als provocatie zou kunnen worden beschouwd. In het gebied bevinden zich meer dan 100 000 vluchtelingen.

Overigens zijn Joegoslavische troepen woensdag Bosnisch grondgebied binnengedrongen en hebben daar zes militairen van de door de Navo geleide stabilisatiemacht Sfor korte tijd ontvoerd. Dat heeft de Navo gisteren bekendgemaakt. De militairen werden naar Joegoslavisch grondgebied meegenomen en daar ondervraagd. Na acht uur kwamen ze ongedeerd vrij. De grensschending vond plaats bij Rudo langs de Servische grens, 70 kilometer ten oosten van Sarajevo.

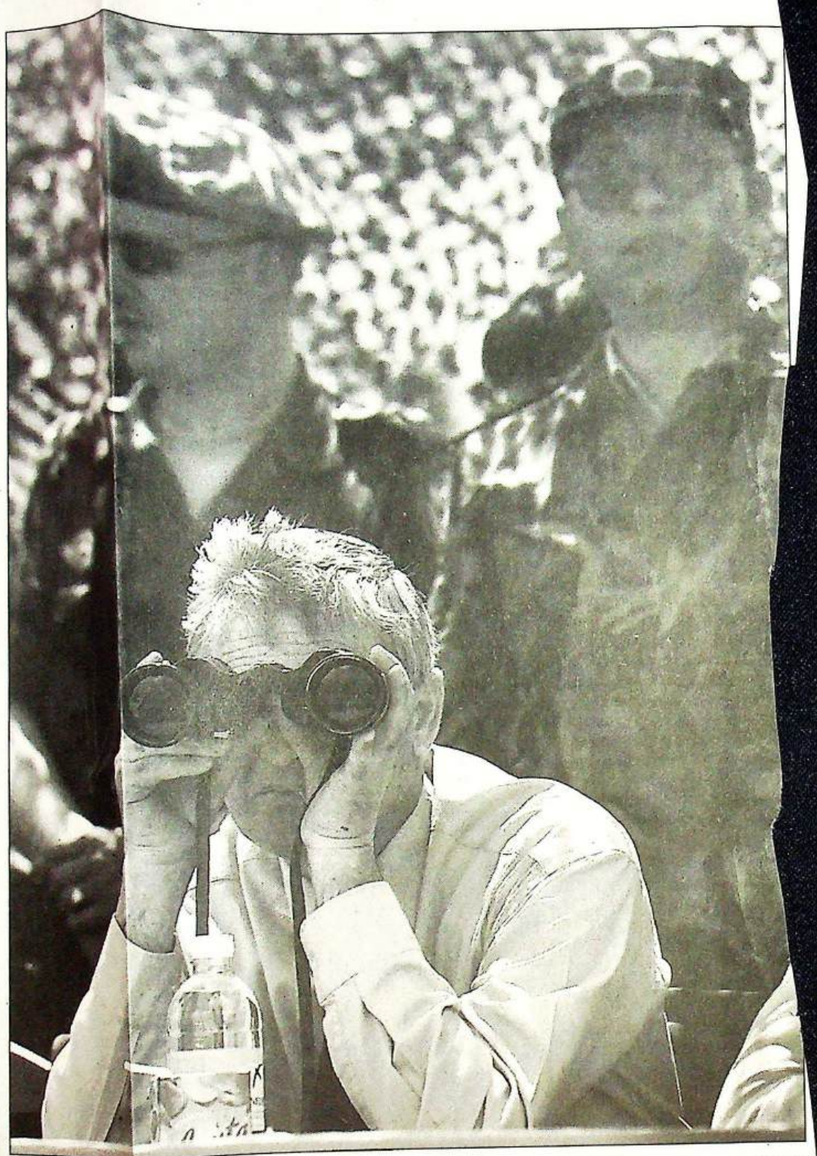

De Albanese president Medjani tuurt door een verrekijker naar de oefeningen van zijn leger. FOTO AP

Middenveld wil alléén extra Kosovaren

29-5-99

Van onze verslaggever

BEILEN – De gemeente Middenveld is boos op het Centraal orgaan opvang asielzoekers (COA). De Drentse mammoetgemeente – bestaande uit liefst 29 kernen – had aangeboden een jaar lang noodopvang voor maximaal 200 Kosovaren te regelen, maar kreeg via een omweg het verzoek de bestaande opvangcapaciteit voor alle asielzoekers met 200 uit te breiden tot 900.

Middenveld verwijt het COA met een verborgen agenda te werken. „Het COA probeert via een achterdeur de opvangmogelijkheden uit te breiden over de ruggen van Kosovaren", zegt CDA-wethouder Th. Hilberts. „En daar passen wij voor. Uit humane overwegingen hebben wij onze hulp aan Kosovaren aangeboden. Op meer dan de huidige 700 asielzoekers zitten wij niet te wachten. Middenveld neemt al ruimschoots zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid."

Volgens de wethouder heeft het COA de gemeente al vaker 'kunstjes geflikt' en valse toezeggingen gedaan.

„Hoewel voortdurend gezegd werd dat het om tijdelijke opvang ging, werd telkens de termijn van de opvang verlengd en de capaciteit uitgebreid. Dit keer wilde het COA een dependance bij het asielzoekerscentrum Westerbork vestigen. Dat valt aan de bevolking niet meer uit te leggen. COA tast op deze manier het draagvlak voor de opvang van asielzoekers aan."

Om uiting te geven aan de onvrede stuurt de CDA-fractie van Middenveld een brief op poten aan de vaste kamercommissie voor justitie, waarin de handelwijze van het COA wordt gehekeld. „En dat ongenoegen wordt hier breed gedragen in de politiek", weet Hilberts. „Eind volgend jaar loopt de termijn van de opvang in Westerbork af. Als het COA zo doorgaat, hoeft het niet op verlenging te rekenen."

Het COA was gisteren niet voor commentaar bereikbaar.

Trouw ZATERDAG 29 MEI 1999 PAGINA 25

De schijnheiligheid van politici

De opperbevelhebber van de Navo studeerde aan de militaire academie af op een studie over Vietnam en *coercive diplomacy*, met geweld de tegenstander dwingen zich te gedragen zoals je zelf wenst. Zijn conclusie was dat luchtaanvallen alleen, hoe massaal ook, daartoe onvoldoende waren en dat zij, juist door hun gebrek aan politiek succes, de steun van de publieke opinie op den duur zouden uithollen.

Dat hij nu leiding geeft aan precies zo'n tot mislukken gedoemde operatie, is pikant. Binnen het bondgenootschap moet de spanning tussen de militairen en de politici vrijwel onhoudbaar zijn geworden. De politici hebben de militairen met een ambitieus politiek doel (de etnische zuiveringen verhinderen, Milosevic tot een vredesakkoord dwingen) opgezadeld, maar hebben tegelijkertijd geweigerd hen daartoe de militaire middelen ter beschikking te stellen. Geen grondtroepen om daadwerkelijk het Servische leger uit te schakelen, geen piloot zou mogen sneuvelen.

KOCH

Intussen kom ik al weken geen politicus meer tegen die niet onder het genot van een kopje koffie erkent dat het Navo-optreden een fiasco is geworden. Maar publiekelijk betuigt men nog wel zijn steun aan het gevoerde beleid. Het geeft aan het publieke debat een mate van schijnheiligheid die het democratisch karakter van onze samenleving aantast.

Wanneer succes uitblijft, wordt het moeilijk de politieke eenheid te bewaren. Binnen de Navo is deze dan ook uiteengespat. Over de inzet van grondtroepen verschilt men openlijk van mening. Italië is mordicus tegen, Tony Blair lijkt niets liever te willen en Nederland wil er niet eens over nadenken. Frankrijk beschouwt de dagvaarding van Milosevic door het Joegoslavië Tribunaal als een groot obstakel voor de vrede, andere landen juichen deze maatregel juist toe. Nederland, Duitsland en Italië bepleiten een bompauze terwijl anderen zoiets als gevaarlijke onzin bestempelen. Hoe luider en vaker door politici wordt verklaard dat de eenheid binnen de Navo groter is dan ooit, des te zekerder kan men weten dat er grote problemen zijn.

Tot het standaardrepertoire van de politicus in problemen behoort de vlucht naar voren. Zo worden er nu ideetjes geopperd voor de periode wanneer de oorlog is afgelopen. Dat men niet weet hoe die oorlog beëindigd kan worden, de eerste prioriteit lijkt me, stoort de politicus daarbij niet. Een Marshallplan voor de Balkan. Het klinkt sympathiek. In ieder geval wordt erkend dat het vernietigen van de bruggen van Novi Sad de etnische zuiveringen niet heeft verhinderd maar wel tienduizenden mensen in Roemenië en Bulgarije werkeloos heeft gemaakt omdat de scheepvaart over de Donau voor jaren stilligt.

Een oude kennis uit Boekarest zegt het zo: wat het Westen in vijftig jaar aan respect voor de democratie en de mensenrechten bij ons heeft opgebouwd, is in vijftig dagen door de Navo-bombardementen vernietigd. De anti-democratische en extreemnationalistische krachten halen gemakkelijk hun gelijk, zie je wel dat de Navo een agressieve imperialistische bende is. De jonge democratieën in de regio staan onder grote druk, precies door de Navo-bombardementen. Er wordt nu gespeculeerd over de mogelijkheid om landen als Roemenië en Bulgarije versneld toe te laten tot de Europese Unie. Ik heb altijd gepleit voor snelle uitbreiding van de EU met Oost-Europese landen. De feitelijke politiek komt echter neer op voortdurend uitstel, bijvoorbeeld omdat men, Nederland voorop, niet bereid is de extra kosten van die uitbreiding voor zijn rekening te nemen. Wanneer wij niet bereid zijn onze afdrachten aan de EU drastisch te verhogen, zijn beloften over toetreding slechts nuttig om ons eigen geweten te sussen. Op de Balkan wordt die schijnheiligheid onmiddellijk doorgeprikt.

Koen Koch

Tsjernomirdin heeft er weer zin in

29-5-99

Van onze redactie buitenland

AMSTERDAM – De Russische gezant Tsjernomirdin heeft Belgrado gisteravond aanzienlijk opgewekter verlaten dan hij er gisterochtend aankwam. De Joegoslavische president Milosevic zou de uitgangspunten van een vredesplan zoals op papier gezet door de zogeheten G8 groep accepteren.

De heugelijke mededeling komt uit de koker van Milosevic zelf en is voorzien van de nodige voorwaarden. De Navo reageert er vooralsnog met de nodige terughoudendheid op.

Maar voor Tsjernomirdin was het uren durende gesprek met Milosevic het lichtpuntje dat hij nodig had. Bij zijn vertrek op de luchthaven van Belgrado zei hij 'zeer tevreden' te zijn: hij had 'goede gesprekken gevoerd' met Milosevic en hij zou na het weekeinde zeker terugkeren naar Belgrado met de Finse president en EU-gezant Ahtisaari.

Vrijdagochtend was de Rus nog zeer somber gestemd. „Als het zo moet, heeft het binnenkort geen zin meer", had hij gezegd over de beslissing van het Joegoslavië-Tribunaal om een aanklacht tegen Milosevic op te stellen. Ook de laatste besprekingen met de Amerikaanse en Europese bemiddelaars, Talbott en Ahtisaari, de afgelopen dagen in Moskou, waren een teleurstelling voor hem. Voor de vierde maal op weg naar Belgrado, verklaarde Tsjernomirdin dat het mogelijk zijn laatste trip zou worden.

Details over de voorwaarden waaronder Milosevic akkoord gaat werden niet gegeven. Belgrado had eerder al aangegeven dat de G8-principes aanvaardbaar zijn, maar dat ze vaag waren en dat het ervan afhing hoe ze uitgelegd werden. De G8-voorstellen omvatten onder meer terugtrekking van de Joegoslavische troepen, waarna de bombardementen gestaakt worden, het stationeren van een internationale veiligheidsmacht en de terugkeer van de vluchtelingen.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

De eerste weken van de Kosovo-crisis was hij niet van het tv-scherm te branden. Dag en nacht gaf Rob de Wijk commentaar. De expert lijkt de militaire strategieën en politieke drijfveren moeiteloos te doorgronden. „Ik ben als Johan Cruijff aan het einde van zijn carrière. Niets verrast mij meer, ik heb het spel door."

29-5-99

De Cruijff van de oorlog

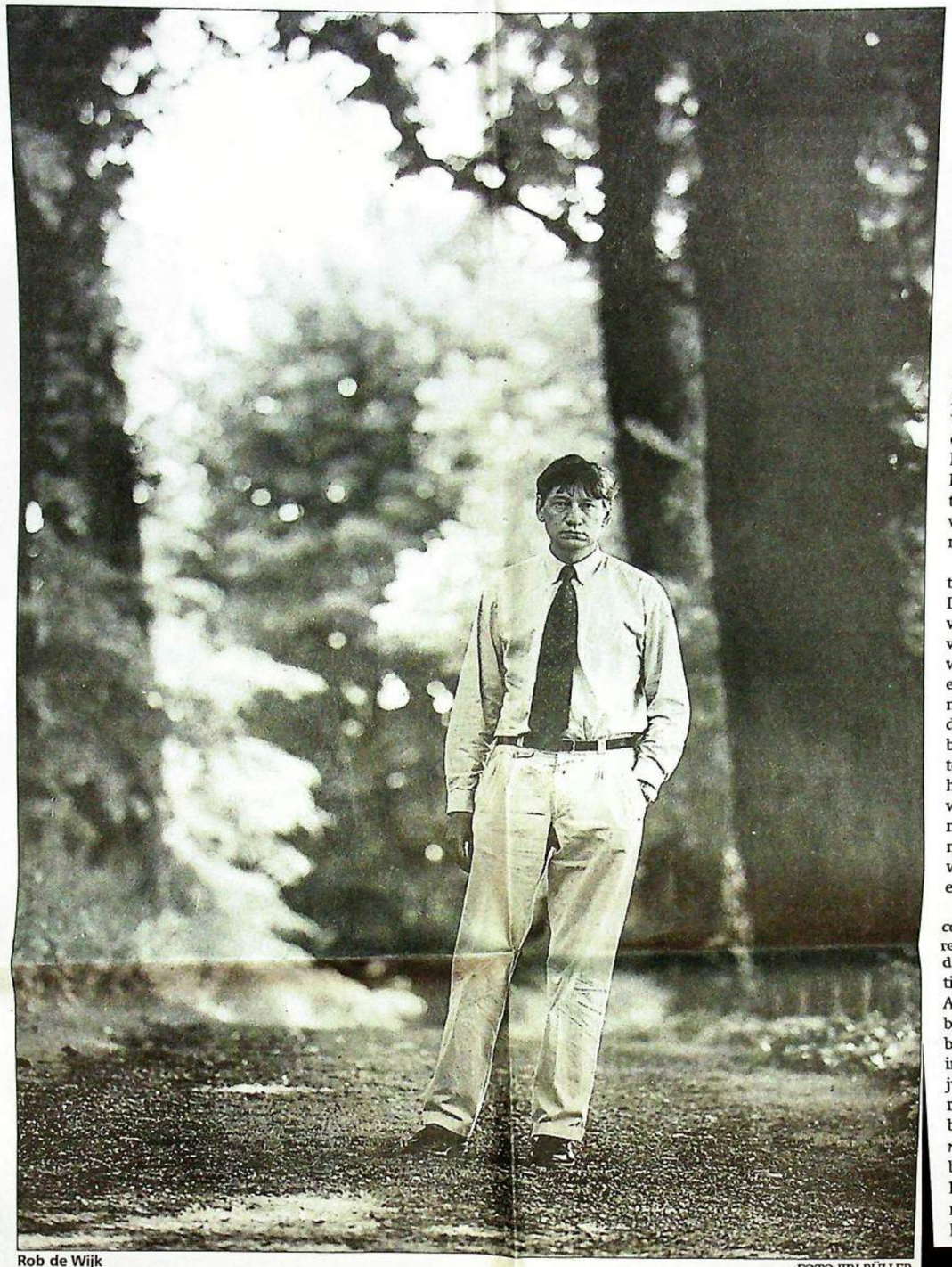

Rob de Wijk

FOTO JIRI BÜLLER

Commentator

Louis Cornelisse

Uit de televisiehoek komt gezoem. De videorecorder neemt een optreden van hem op. Voor de zekerheid zet Rob de Wijk de tv aan om te controleren of het goede station wel is ingetoetst. De aankondiging bevalt hem allerminst. „Niks geheime troepenaantallen. Dat is alleen om het spannend te maken." Hij zakt met zijn lange lijf nog verder onderuit op de bank. „Heel goed dat Kok dat doet, naar Macedonië gaan." Met vertedering kijkt hij naar de premier die onhandig vluchtelingen troost.

'De defensiedeskundige van het instituut Clingendael', zoals hij steevast door Nova en andere media wordt aangekondigd, is de laatste twee weken iets minder op tv te vinden. Niet dat het minder oorlog is geworden. Integendeel. De pauze spijt Rob de Wijk in het geheel niet. „We gaan de derde maand in. Dan krijg je te maken met iets heel menselijks: vermoeidheid. Ik kan me heel goed voorstellen dat het publiek, als ze mij in beeld ziet komen, denkt: heb je hem weer met zijn oorlog. Ik ben een weekje naar Kazachstan geweest. Voor het eerst heb ik goed geslapen. Toch gaat de oorlog door. Daar vroegen ze ook aan me: hoe moet het nu verder? Ook weer thuis, bij de Nederlandse kampioenschappen zeilen, word ik over Kosovo doorgezaagd. Er wordt gedacht dat ik over niets anders kan praten. Maar bij mij gaat die knop zo om."

Commentatoren, zeker als het gaat om analyses van oorlogen, worden per definitie gewantrouwd. De analyticus is doorgaans gemakkelijk in een kamp in te delen. Want bij oorlog hoort de keuze voor een rechtvaardige partij. Net als de argeloze toeschouwers van de strijd, zijn ook de analytici gevoelig voor propaganda. Bovendien worden cijfers en resultaten gemanipuleerd. Toch lijkt Rob de Wijk boven de verdenking te staan met enig kamp te heulen, en hij heeft daarvoor ook een verklaring.

„Ik ben een eenling. In mijn studietijd was de vredesbeweging allesoverheersend. Alles werd bekeken vanuit een morele, ethische invalshoek. Ik miste de balans. Volgens mij moest je internationale relaties en conflicten veel zakelijker bekijken. De militaire kant erbij betrekken. Ik ben wat verketterd in die tijd. De sfeer was tegen mij, maar ik heb me op dat braakliggende terrein kunnen ontwikkelen. Dat heeft me een geweldige voorsprong gegeven. Want je kunt wel militairen voor de camera halen, maar daar snappen de kijkers vaak geen snars van. Ze praten geen onzin, maar gebruiken jargon. Ze zitten in een heel andere denkwereld vast."

„Het is de makke van het gros van de analytici dat ze alleen maar redeneren vanuit hun eigen perspectief, hun eigen denkraam. Het is bijvoorbeeld een breed gedragen misverstand dat militairen zo snel mogelijk willen gaan vechten en dat politici ze daarbij moeten afremmen. In werkelijkheid is het bijna altijd andersom. Dat komt omdat militairen er niets voor voelen te sneuvelen, omdat ze op pad worden gestuurd met een onmogelijke opdracht. En omdat ze zien dat politici geen idee hebben wat zij met het inzetten van militaire macht op hun hals halen. De Kosovo-crisis is daar zelfs het schoolvoorbeeld van. De politici hebben zich door te dreigen met militaire inzet, in het conflict laten zuigen."

Juist op het moment dat Rob de Wijk een gezicht trekt van 'en nu zitten we met de gebakken peren', klinkt vanaf het oprijlaantje van zijn woning in het Leidschendamse Leeuwenberg een piep die door merg en been gaat. Het alarm van zijn knalrode motor gaat om duistere redenen af. Hij staart hoofdschuddend naar het fatale knopje. De buurt terroriseren met een motoralarm is niet bepaald zijn stijl. Hoewel de gele open Lancia en zijn overvloed aan media-optredens dat niet doet vermoeden, leeft De Wijk het liefst een onopvallend leven.

Weer binnen gaat hij – „Nee nooit mediatraining gehad" – door met zijn betoog. „De kans om betrekkelijk gemakkelijk uit de oorlog te komen, deed zich na een week of twee voor. Net als tijdens de tweede aanval op Saddams Irak, had gezegd kunnen worden: ons doel is bereikt, nu onderhandelen. Wat dat doel precies is, weet dan niemand. De kans is voorbij. Dat moment ligt ver achter ons. De vluchtelingenstromen zijn op gang gekomen, de ontwikkelingen verder. Dat is eigenlijk het enige wat echt somber heeft gemaakt in de afgelopen periode. Dat ik het steeds zag aankomen en dat de politici zeiden dat het niet zou gebeuren. Ik denk dat ze dat ook nog echt menen ook, ze vermoedden dat het niet zo'n vaart zou lopen."

'Mijn inzet en doorzettingsvermogen worden nu uitbetaald'

Aan de toon van de commentator is niet te merken of hij zich opwindt. Ooit, als presentator van het VPRO-programma Het Gebouw, liet hij ook zo 'onbewogen' zijn licht schijnen over de internationale crises. Een houding die gehandhaafd blijft als er iets in de keuken dreigt aan te branden. Het gas wordt stoïcijns uitgedraaid en de afzuigkap op tien gezet. Eerst het gesprek afhandelen, dan eventueel eten. Ordening is De Wijk van levensbelang. „Pas nu ben ik een boek aan het lezen over de geschiedenis van Kosovo. Daarvoor deed die er niet toe. Je moet het geheel pas in historisch perspectief gaan plaatsen als je in het vaarwater van 'mogelijke oplossingen' komt".

Dat moment is nabij, zegt Rob de Wijk stellig. Op korte termijn wordt beslist of Kosovo met grondtroepen ontzet zal worden. Nu stoppen kan niet. „Er wordt gesleuteld aan een VN-resolutie die een vluchtweg moet bieden. Maar er is geen overwinnaar en de Navo-landen zullen nimmer accepteren dat ze als verliezers uit de strijd komen. Een bloedlinke interventie staat op stapel, want grondoorlogen eisen veel slachtoffers en zijn onbeheersbaar."

Op het Navo-hoofdkwartier liggen de plannen voor een aanval over de grond al weken klaar. De voornaamste tegenstander van het inzetten van grondtroepen is Duitsland. De sociaal-democratische kanselier Schröder probeert de operatie zo lang mogelijk op te houden, om niet alleen zijn eigen achterban gerust te stellen, maar vooral ook om interne problemen met zijn coalitiepartner de Groenen te voorkomen. „Er zal toch snel een besluit genomen moeten worden. Het opbouwen van een troepenmacht vergt tijd en aanvallen in de winter is vrijwel onmogelijk."

Het innemen, denkt Rob de Wijk, hoeft niet eens op zoveel verzet te stuiten. Achter de grenzen liggen Servische troepen ingegraven. Die linies kunnen betrekkelijk snel genomen worden. Met luchtlandingseenheden, die achter de stellingen worden gedropt, zal het gebied in rap tempo bezet kunnen zijn. „Dan begint het pas. De Navo is altijd voorbereid geweest op een veldslag. Die zul je op de Balkan niet zien. Milosevic zal een guerrilla beginnen. Dat doet een kleintje tegen een grote, met *hit-and-run*-acties die nauwelijks te voorkomen zijn. Of je moet zelf een contra-guerrilla beginnen, man-tegen-man. Het zijn allemaal wetmatigheden, je kunt het zien aankomen."

Rob de Wijk zegt het onbewogen, neutraal. Voor de camera's zal hij de komende dagen uitleggen dat de 50 000 extra militairen nog een vredesmacht zijn, maar ook omgevormd kunnen worden tot de kern van een interventieleger. De suggesties voor pauzes in de bombardement, de aanklacht tegen Milosevic van het Joegoslavië Tribunaal, het zijn ontwikkelingen die schreeuwen om een toelichting. „Of zo'n oorlog voor iemand zoals ik, een mooie belevenis? Mmja, ik heb wel het gevoel dat mijn inzet en doorzettingskracht nu wordt uitbetaald."

29-5-99

DE DAGEN VAN...

Harald Doornbos

Harald Doornbos, 31 jaar, Academie voor Journalistiek, daarna twee jaar politicologie aan de UvA. Gewerkt bij de communistische krant De Waarheid tot de laatste editie van de persen rolde. Daarna freelancer in Turkije, Libanon, Kroatië en Bosnië. *Vervolgens sinds* juni 1993 als Balkan correspondent voor NOS radio en de VNU-dagbladengroep en later de Geassocieerde Persdienst (GPD) in voormalig-Joegoslavië met als woonplaats Sarajevo en soms Zagreb of Belgrado. Vanaf maart 1998 woonachtig in Pristina, Kosovo. Sinds enkele weken veelvuldig actief vanuit het immer romantische Kukës, Noord-Albanië.

Dinsdag, Amsterdam

Voor drie dagen ben ik in Nederland. De belangrijkste reden is om een Jeep op te halen die de NOS en de GPD voor mij hebben gekocht, maar waar ik echter veertig procent zelf van blijk te moeten betalen. De wegen in Albanië zijn echter dermate bizar dat je echt niet zonder kan. En nu wil ik niet als een patser overkomen die ook zo nodig een *4by4* wil hebben omdat je wellicht vast komt te zitten op de zandverstuiving van Nunspeet op een zondagmiddag. Nee, Albanië is serieus *fucked up*. Er zitten gaten in de weg waarin je simpelweg kan verdwijnen, echt waar. En sommige stenen en keien zijn zo groot, dat ze direct de bodem uit een normale auto zouden slaan. Ik ken mensen in Tirana die jarenlang in Kenia of Sierra Leone hebben gewoond en die zeggen dat ze dit („weet je zeker dat dit Europa is") nog nooit hebben gezien.

Het was al een heel gedoe om de dagen daarvoor vanuit Kukes in Noord-Albanië naar huis in Sarajevo te komen. Hemelsbreed bedraagt de afstand misschien 250 kilometer maar omdat Joegoslavië, oftewel Servië en Montenegro, zijn afgesloten moet je er helemaal omheen. De snelste manier om naar Sarajevo te komen is de volgende: eerste vanuit Kukes naar Skopje in Macedonië, wat *een ritje is van elf uur. Dan door naar Thessaloniki in Griekenland, wat drie uur* is met de auto. In slaap dommelen op de luchthaven daar en dan 's ochtends vroeg naar München en 's middags vanuit München een directe vlucht naar Sarajevo. Zo doen we dat hier op de Balkan. Waarom zou je het makkelijk doen als het ook moeilijk kan.

Ik had me nooit kunnen voorstellen dat Sarajevo ooit nog zou veranderen in een plek waar je naar toe zou gaan om tot rust te komen. Nu de Serviërs in Bosnië verslagen zijn, drink ik er gezellig cappuccino op een terras en ga uit met m'n vrienden. Wow, na zoveel bommen en ellende. Iedere week zie je er minder sterren van granaten die tijdens de oorlog zijn ingeslagen. Iedere maand worden er weer nieuwe wijken opgeknapt.

In Sarajevo is bijna iedereen laaiend enthousiast over de bombardementen op Servië. Als ze weten dat ik uit Kosovo ben gegooid door de Serviërs roepen ze: „Hé, de klootzakken worden eindelijk aangepakt". Jaja, het werd tijd roep ik terug. Het Bosnische tv-journaal laat nog eens beelden zien van de NAVO aanval op de Servische televisie in Belgrado. „Tja", zegt de nieuwslezer, „wij weten hier hoe het voelt wanneer je televisie wordt aangevallen." En vervolgens beelden van de Servische aanval op het televisiegebouw van Sarajevo in 1995. Ik herinner me die aanval nog goed. Want ik had in het tv-gebouw een kamer gehuurd en na die Servische beschieting was het plafond van m'n kamer naar beneden gekomen waarbij een bevriende journalist zijn gehoor aan één kant verloor.

Donderdag, Ancona

De boot van Ancona in Italië naar Durrës in Albanië vertrekt om tien uur 's avonds. Ik ben het schip binnengelopen, wat een slecht teken is aangezien ik met een Jeep vanuit Nederland hier naar toe zou rijden. Maar van de Jeep resten nog slechts de sleutels in m'n broekzak. In Amsterdam was dat ding al kapot gegaan en na een dag gerepareerd. Toen ben ik gaan rijden, maar in de buurt van München ontplofte een koelwaterslangetje en moest 'ie opnieuw gemaakt worden. Goede humeur werd behoorlijk op de proef gesteld. Vooral toen die klote auto 35 kilometer voor Ancona opnieuw ontplofte en een versnellingsbak het ook niet meer deed. Nu was het serieus, zeiden ze bij een Italiaanse garage. Jezus, ik heb daar lopen vloeken en schelden. Zelfs de Italianen keken verbaasd op.

Philippe, een van mijn beste vrienden die voor de Belgische krant *Le Soir* werkt, wacht me op terwijl ik langs de metalen railing richting het restaurant loop van de boot. „Kut Jeep werkt niet meer", zeg ik kortaf. Met koffie bereiden we ons voor op 17 uur boot.

Het schip zit voor de helft vol. De meesten aan boord zijn Albanezen. Jongens die uit West-Europa komen en die zich gaan aansluiten bij het UCK, het Kosovo bevrijdingsleger. Anderen komen naar Albanië om familieleden uit Kosovo op te zoeken die ze kwijt zijn geraakt. Zij zullen de komende dagen alle vluchtelingenkampen afgaan op zoek naar broers, moeders en vaders. We ontmoeten twee Albanezen die al jaren in Bosnië wonen en lid zijn van het Bosnische regeringsleger. „We gaan een beetje rondkijken of we iets kunnen doen", vertellen ze. Op het achterdek loop ik drie bejaarde Nederlandse vrouwen tegen het lijf, waarvan er twee zich nogal moeilijk voortbewegen op krukken. „Wij gaan naar de Albanezen om te vertellen dat de Here Jezus ook van hen houdt", zegt mevrouw één. „Ja", vervolgen twee en drie, „wij zijn van de stichting God houdt van Albanië." Gelukkig dat het zo'n rustige zee was, want anders had ik daar spontaan een vuilniszak vol gebraakt.

Ondertussen varen we dicht langs een armada van NAVO-schepen die voor de kust van Albanië liggen. Helikopters vliegen af en aan en landen op vliegdekschepen. Straaljagers scheren door de lucht. En nou ben ik volstrekt niet zo'n NAVO-mannetje, maar ik moet toegeven dat dit me een uiterst goed gevoel geeft. Eindelijk, en ik bedoel éindelijk, worden de fascisten in Servië aangepakt. Het grote verschil tussen de toeschouwers in Europa en wij die in de Balkan wonen, is dat voor jullie de oorlog begon op 24 maart 1999 met de eerste NAVO luchtaanvallen op Servië, terwijl die oorlog voor de mensen op de Balkan al in de zomer van 1991 is ingegaan.

Maandag, Tirana

Al een paar dagen hangen we rond in Tirana, de hoofdstad van Albanië. We regelen de persaccreditatie bij het UCK-kantoortje in de stad. Ik blader wat internationale tijdschriften door en stuit op anti-NAVO propaganda. „Wat de Serviërs ook hebben gedaan, het kan nooit zo erg zijn als de ergste misdaad die de VS hebben gepleegd door simpelweg te bestaan", zo meent een Franse filosoof. Volgens het artikel zijn de Albanezen slechts op de vlucht geslagen in Kosovo vanwege de NAVO bommen. En heel Europees links zou in opstand moeten komen tegen de fascistische aanvallen van de NAVO op Joegoslavië.

Op zulke momenten houd ik het bijna niet meer. Want toevalligerwijs ben ik het hele voorafgaande jaar in Kosovo geweest en de vijf jaren daarvoor in Bosnië en Kroatië en ik spreek Servisch-Kroatisch, dus ik meen enige recht van spreken te hebben. Het Servisch nationaal-socialisme is de stuwende kracht geweest achter het uiteen vallen van Joegoslavië, de oorlogen in Slovenië, Kroatië, Bosnië en uiteindelijk Kosovo. De vernietiging van dit nationaal-socialisme is noodzakelijk om tot een blijvende vrede op de Balkan te komen.

Ik herinner me nog goed hoe ik in 1991 voor het eerst naar de oorlog in Kroatië toereed. *De Waarheid*, waar ik een tijdje voor had gewerkt, was net failliet gegaan, dus ik ging daar naar toe met het wereldbeeld van een klassieke linkse Westeuropeaan: De Kroaten waren tijdens de Tweede Wereldoorlog fascisten geweest dus die zouden nu ook wel weer fout zijn, en de Serviërs waren allen partisanen geweest die er nu slechts op uit waren dat het multi-etnische Joegoslavië niet uiteen zou vallen. Ha, wat een klinkklare onzin. Ik ging op bezoek bij de Servische opstandelingen in Kroatië en vroeg aan de minister van Informatie hoe hij Tito's Joegoslavië dacht te herstellen. „Wat?", schreeuwde de man, „wij willen onze Servische koning terug. Weg met Tito, dat was een klote Kroaat, weg met Joegoslavië, weg met dat multi-etnische geouwehoer. Lang leve Servië." Daarna werd ik uit zijn kantoor gegooid. Goed, ik was een illusie armer, maar stond dichter bij de realiteit. Bosnië en Kosovo waren niet anders.

In de loop der jaren heb ik eindeloos geprobeerd om de Serviërs en hun obsessie voor nationalisme te begrijpen. Echt waar, ik heb zo m'n best gedaan. Maar uiteindelijk is de maat vol en kan ik niet meer tegen dat übermensch-geouwehoer waarmee de meeste Serviërs je dood gooien. Ik kan het niet meer aanhoren wanneer ze roepen dat het jarenlange beleg van Sarajevo een leugen is en dat alle beelden van bloedbaden niet anders waren dan computer-animaties. Ik kan het niet meer aanhoren wanneer ze zeggen dat de Bosnische-moslims toch maar Turken zijn die af moeten worden gemaakt omdat ze niet te vertrouwen zijn. En kijken jullie ook maar uit met jullie Turken in Nederland, zeggen ze er dan altijd weer bij, want die lui fokken als konijnen en voor je het weet ben je een minderheid in je eigen land en heb je niets meer in te brengen. Of dat ze weer beweren dat „die Turken of die Albanezen" het eigenlijk ook niet kunnen helpen dat ze slechte mensen zijn, omdat het nou eenmaal in hun bloed zit. En dus is er ook niets mis mee met het afknallen van kinderen bijvoorbeeld, want hiermee voorkom je simpelweg dat slechte kinderen opgroeien tot slechte volwassenen die geheid moslim-terroristen worden.

In alle Servische kranten stonden de afgelopen dagen analyses van internationale leiders die volgens Belgrado anti-Servisch zijn. Hier volgen de conclusies: Bill Clinton: seksuele obsessies, wil zijn mannelijkheid bewijzen door oorlog tegen Servië te starten. Madelin Albright, Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken: heeft tijdens haar jeugd in Belgrado gewoond en baalt er nog altijd van dat ze nooit eens lekker is gepakt door een knappe Servische jongen. Uit pure frustratie hierover wil ze nu wraak nemen op Servië. VN secretaris-generaal Kofi Annan: klassieke Afrikaan met een slaven-complex. Vindt daarom alles goed wat de Amerikanen doen.

Je hoeft het bovenstaande allemaal niet te geloven, maar dit is slechts het topje *van de ijsberg en ik heb het allemaal zelf gehoord of gelezen. Zo bizar is het trouwens niet, wanneer je je realiseert welke* partijen er op *dit moment in de Servische* regering zitten. De socialistische partij van Milosevic, een zogenaamd linkse partij die druipt van extreem-nationalisme. JUL, een stalinistische partij onder leiding van de vrouw van Milosevic, Mira Markovic. En de Servische Radicale Partij, een openlijk fascistische partij die streeft naar een groot-Servië. (In haar partijprogramma staat dat Servië moet grenzen aan Duitsland en dat Servië een land moet zijn exclusief voor de orthodox-christelijke Serviërs.) Oftewel: „Eén volk, één rijk, één leider". Dat links dit soort tuig steunt, zegt wel erg veel over de crisis waarin het beland is.

Woensdag, Kukës

Terug in Kukës, Noord-Albanië. Philippe's auto is ergens op weg tussen Tirana en Kukës kapot gegaan. Dat ding hebben we dus maar bij een boerderij achtergelaten en zijn liftend verder gegaan. Erich Rathfelder, een goede vriend die al jarenlang voor de Duitse krant *Die Tageszeiting* werkt, slaat me op m'n schouders. Harald, jongen, ook weer terug in Kukës? We praten over links in Europa. Hij heeft moeilijkheden met z'n eigen redactie, want die zijn fel tegen de NAVO luchtaanvallen. Wij beiden zijn pro. Net als de meeste journalisten trouwens. „De luchtaanvallen zijn onderdeel van een antifascistische strijd", zegt Erich. „Wij zijn voor links met mensenrechten, die klootzakken binnen de Grünen zijn dogmatici", fulmineert hij. Ik zeg: „Remember Molotov", ja kom maar, nu lachen we. Godsamme, brullen we: Blair, Clinton, Havel, Joschka Fischer zijn okee. De rest: idioten.

Kukës is de stad die voor mij gelijk staat aan de gevolgen van de zuiveringen en de pogroms. Tienduizenden, nee, honderdduizenden Albanezen uit Kosovo heb ik hier voorbij zien trekken in lange en trage stoeten van mannen, vrouwen en kinderen die alles, maar dan ook alles in hun leven hadden verloren omdat ze,

geen Serviërs waren. Waren deze mensen op de vlucht voor NAVO-bommen? Iedereen vertelde dat gemaskerde politie hun huizen binnen was gekomen en had geschreeuwd: opdonderen naar Albanië. Kunnen vijfhonderdduizend mensen liegen? En waarom hadden die auto's geen nummerplaten en de mensen geen paspoort of identiteitspapieren meer? ,,Die moesten we afgeven aan de grens, waarna ze in grote tonnen werden gegooid door de Servische grenswacht'', vertelde iedereen. Trouwens, Serviërs uit bijvoorbeeld Belgrado die wél voor NAVO luchtaanvallen vluchtten en hun toevlucht zochten in bijvoorbeeld Hongarije hoefden als vanzelfsprekend niet hun papieren in te leveren. En waarom zijn er tot nu toe al zeshonderd Albanese dorpen in Kosovo in brand gestoken?
De afgelopen dagen komt er bijna geen vluchteling de grens meer over richting Kukës. Niemand weet waarom. Plotseling dan toch weer elfhonderd mannen die door de Serviërs een maand geleden zonder reden zijn gescheiden van hun vrouwen en kinderen, vier weken zijn vastgehouden en nu weer zonder reden zijn vrijgelaten. Holle gezichten, uitgeputte ogen. In lange rijen komen de mannen de grens over. Velen huilen wanneer ze de rode slagboom passeren. Iedereen blijkt geslagen te zijn, mishandeld als beesten. Sommigen hebben gebroken armen of benen en moeten worden ondersteund. ,,We dachten dat we dood zouden gaan'', huilt een man. Over de achterblijvers in Kosovo hebben ze nauwelijks enige informatie. De situatie in nu al zo krankzinnig dat mensen al blij zijn om etnisch gezuiverd te worden, omdat dat inhoudt dat ze tenminste nog in leven zijn.
André, een Nederlandse jongen van Human Right Watch, klampt me aan in een cafeetje in Kukës. ,,Heb je gehoord wat Regis Debray heeft uitgekraamd'', roept hij. Mijn interesse is gewekt.
Regis Debray! Verrader! Spreekbuis van het roodbruine verbond! Natuurlijk heb ik zijn boeken gelezen. Che Guavarra, Bolivia. De revolutie! Ik snap nu waarom Che het maar een paar weken met die idioot uithield en hem verzocht om Bolivia te verlaten en terug te keren naar Frankrijk. Nu is die meneer Debray ook een keer in Servië en Kosovo geweest. Hij heeft daar direct een mening over, opgeschreven en aan Chirac gestuurd onder de dramatische titel "verslag van een reiziger aan de president". Milosevic is op democratische wijze gekozen door zijn volk, schrijft Debray. En de Albanezen vluchten slechts vanwege de NAVO bommencampagne. Van etnische zuiveringen en het in brand steken van Albanese dorpen geen enkel spoor. Weet u niet, meneer de president, dat de UCK-terroristen Serviërs kidnappen en vermoorden?
Bah, wat een krokodillentranen. Wat een leugens. Nu begrijp ik pas dat radicaal-links zijn betekent dat een vijand van jouw vijand automatisch jouw vriend is. Dat radicaal-linkse politiek ook maar gewoon berekeningen zijn die niets te maken hebben met menselijkheid. Dat je het heel erg vindt wanneer iemand vermoord wordt door rechts en dat je je pas inzet voor onderdrukten wanneer die links zijn.
Nu snap ik pas dat links-Europa het ANC alleen maar steunde omdat de fascisten in Pretoria werden gesteund door rechts. Wat als de NAVO het ANC te hulp was gekomen? Dan was het ANC waarschijnlijk afgedaan als een groep contra-revolutionairen met een klassiek slavencomplex.
Ik hoopte en verwachtte altijd dat links- en en fascisten in het politieke plaatje tegenover elkaar stonden op een horizontale balk. Dat we serieus waren over Che's opmerking: "Zorg ervoor dat je in staat bent om onrecht, tegen wie of waar dan ook bedreven, diep te voelen. Dat is de belangrijkste eigenschap van een revolutionair."
Maar sinds ik op de Balkan woon is het me duidelijk geworden dat het geen horizontaal schema is, maar dat het meer weg heeft van een cirkel waarbij sommige gedeelten binnen links en de fascisten in elkaar overlopen.
Terwijl ik deze laatste regels op papier zet, hoor ik de vliegtuigen van de NAVO weer overkomen die 25 kilometer verderop hun bommen afgooien op de zuiveraars van Kosovo. Op hetzelfde moment hoor ik op de radio dat Le Pen van het Front National in Frankrijk fel is gekant tegen de NAVO luchtaanvallen en dat hij volledig achter de Servische regering staat.

Foto Jan Kees Helms

UTRECHT WENT AAN Z'N STREETRAVES

UTRECHT, 15 MEI 1999 - De fietsactiegroep D'omtrapper, die maandelijks tegen de Utrechtse auto-overlast demonstreert, vierde onlangs z'n tweede verjaardag in de vorm van een *streetrave*. Al lopend en fietsend vertrokken zo'n tweehonderd mensen, vergezeld door techno-dreunen, in de richting van de Daalsetunnel waar gedurende een aantal uren het verkeer werd lamgelegd.
Onderweg werd er door de actievoerders dankbaar gebruik gemaakt van de brede autoweg. De politie reageerde aanvankelijk wat zenuwachtig toen een kleine voorhoedegroep de linkerrijbaan bewandelde. Bang voor ongelukken vanwege het snel tegemoet komende verkeer, werden zij verzocht zich weer bij de groep aan te sluiten. Bij de Daalsetunnel aangekomen werd de verkeersweg met linten en borden afgezet, waarbij de politie een handje hielp. Het grootste deel van de mensen zat op de grond te genieten van de zon, drank, soep en de gezelligheid. De snelle beats verleidde een enkeling tot swingen. Naarmate het feest vorderde waagden meerdere zich aan de dans. Aan de andere kant van de tunnel raasde het autoverkeer voort. Door middel van getoeter en opgeheven middelvingers gaven sommige automobilisten blijk van hun ongenoegens.
Rond zeven uur, zo'n drie uur na aanvang, vond de politie het welletjes. Men bood D'omtrappers aan om in de tunnel bij de Catharijnebaan verder te feesten, waar zo'n jaar geleden tijdens de G8-vergadering een internationale streetrave werd gehouden. Men bedankte voor de eer, waarna het feest werd voorgezet op het Smokkelaarsveld.

De actiegroep D'omtrapper heeft inmiddels 24 fietsdemonstraties achter de rug. Elke maand wordt er voor de demonstratie een nieuw thema bedacht, met het accent op de dagelijkse overlast die de burger ondervindt van auto's. Zo werd er rond kerst een auto nagebouwd van papier en stro, die vervolgens in brand werd gestoken. Ook werd er in samenwerking met een buurtcomité een straat tijdelijk afgesloten, waarmee het sluipverkeer werd tegengegaan. Overigens sluiten omstanders zich zelden spontaan aan bij de stoet.
Wat de begeleidende politie toelaat, is iedere keer weer de vraag. Het blijkt dat de politie zelf ook in dubio verkeert over de te volgen strategie. Zo worden de grenzen regelmatig afgetast. Het openlijk schilderen van leuzen als 'Ga toch fietsen' op reclameborden voor auto's en het overplakken met anti-autoposters werd tot nu toe getolereerd in Utrecht. Iets waar andere anti-auto activisten elders in het land in het verleden hoge boetes voor kregen. (JK Helms

GONNUS VEROORDEELD TOT 10 MAANDEN CEL

UTRECHT, 21 MEI 1999 - Veertien maanden cel, waarvan tien onvoorwaardelijk. Deze straf legde de rechtbank in Utrecht op aan de 37-jarige Gonnus D. Zij wordt ervan verdacht samen met het Milieu Bevrijdings Team meerdere sabotageacties te hebben gepleegd ten faveure van het milieu. Gonnus werd bij verstek veroordeeld.
Gonnus werd door het OM gedagvaard op verdenking van het toebrengen van vernielingen bij autobedrijven, een regionaal vliegveld, een militair terrein en op het tracé van een snelweg in aanbouw. In totaal zou Gonnus, die in de ogen van justitie deelnam aan een reeks activiteiten uitgevoerd door de radicale milieugroepering Milieu Bevrijdings Team (MBT), in de periode 1993-1995 voor een half miljoen schade hebben aangericht.
Omdat Gonnus van *mening is dat niet milieuactivisten maar de bedrijven die verantwoordelijk zijn voor de grootschalige milieuverontreiniging terecht zouden moeten staan*, heeft zij zich in de rechtbank niet laten verdedigen. Ze denkt er ook niet aan om in hoger beroep te gaan. ,,Zolang de milieuvervuilers onbestraft blijven, wil ik niks met de rechterlijke macht te maken hebben'', zo luidt haar commentaar. Een lovenswaardig principieel standpunt, maar vooral moedig.
Het bewijs waarop de rechtbank haar veroordeelde was flinterdun. Gonnus werd voor de haar ten laste gelegde sabotageacties nooit op heterdaad betrapt. Tevens heeft ze nimmer deze acties toegegeven. Justitie baseerde haar bewijsvoering voornamelijk op journalistiek materiaal, afkomstig van de VPRO-tv en NCRV-radio. In het bewuste programma van de VPRO, uitgezonden in december 1996, kwam het silhout in beeld van een vrouw, die een aantal acties van het MBT opeiste. De stem werd in combinatie met het silhouet door justitie herkend als zijnde die van Gonnus. Gonnus is woest op de VPRO-tv en met name op verantwoordelijk eindredacteur Wim Schepens, die tegenwoordig voor het programma Lopende Zaken werkt. Gonnus had voorafgaande de uitzending zwart op wit de garantie gekregen dat haar stem vervormd zou worden. Wim Schepers, die overigens beweert dat de stem wel degelijk is vervormd, snapt niet waar Gonnus *zich druk over maakt. Ach, het zijn maar tien maanden cel, meneer Schepers. Tja,* waar maakt een mens zich druk over.

KOERDEN BLIJVEN IN VOORARREST

DEN HAAG, 16 MEI 1999 - Zes van de 86 Koerden die februari dit jaar de ambtswoning van de Griekse ambassadeur in Den Haag bezet hielden, moeten tot aan hun proces op 12 augustus vast blijven zitten. De Haagse rechtbank heeft tijdens een pro-forma zitting vrijwel alle verweren van de verdedigers verworpen.
De verdediging van de resterende gevangen zittende bezetters, vier vrouwen en twee mannen, stelde tijdens het verweer dat er op 16 februari tijdens de onderhandelingen met de bezetters van de zijde van politie en onderhandelaars beloftes zijn gedaan over een vrije aftocht. De 86 bezetters werden toch aangehouden, naar personalia gevraagd en vastgezet.
In de ogen van de verdediging is het openbaar ministerie niet-ontvankelijk. De rechtbank verwierp dit verweer als zijnde 'ontijdig'. Het onderzoek naar de beloftes die zouden zijn gedaan loopt nog steeds. Volgens de rechtbank moeten de advocaten wachten op het resultaat van dit onderzoek.
In de nacht van 16 februari bezette de groep van 86 Koerden de residentie van de Griekse ambassadeur in Den Haag. Ruim een etmaal hielden ze daarbij de vrouw, haar kind en een au-pair in gijzeling. Na langdurige onderhandelingen zou volgens de bezetters justitie de toezegging hebben gedaan dat bij een vrijwillige ontruiming van het gebouw niemand gearresteerd zou worden. Nadat de Koerden de bezetting opgeheven hadden, werden ze alsnog gevangen gezet.
Justitie beweert nu dat er tijdens de onderhandelingen van hun kant geen toezeggingen zouden zijn gedaan. Toch zijn er verschillende getuigen, die het tegendeel beweren. Zoals Jannis Sakellariou, medewerker van het Europees Parlement. Hij beweert dat justitie wel degelijk vrijheid heeft toegezegd in ruil voor een einde van de bezetting. De parlementariër beschreef na afloop het handelen van de autoriteiten ,,als een eklatante breuk van de afspraken en bovendien als een grote politieke fout die de geloofwaardigheid van de Nederlandse autoriteiten ondergraft.''
Vijftig andere Koerden, die op 16 februari dit jaar op onder meer de Kneuterdijk in Den Haag een samenscholingsverbod zouden hebben genegeerd, hangt een boete van 600 gulden boven het hoofd.
Dat is 100 gulden meer dan de schikking die de Koerden eerder was aangeboden. De verdachten zouden tot drie maal toe een bevel van de politie hebben genegeerd zich te verwijderen. Ze wilden aanvankelijk oprukken naar de Alexanderstraat waar andere Koerden de Griekse ambtswoning bezet hielden. De politierechter doet in deze zaak uitspraak op 27 mei.

VOLKEL CONTINU DOELWIT ANTIMILITARISTEN

VOLKEL - Vanuit het Vredes Actiekamp, gesitueerd op het aangekochte stuk land van de stichting Atoomvrijstaat, is het de laatste tijd een komen en gaan van antimilitaristen. Tegelijkertijd verschijnen er op de militaire vliegbasis Volkel, waarvan de bewaking minimaal is vanwege de inzet in Kosovo, steeds meer leuzen gericht tegen de NAVO. Het hekwerk, dat burgers op een afstand van de kernwapens en ander oorlogstuig moet houden, lijkt wel gatenkaas. Nog even en het landschap van Volkel is weer van ons, en de natuur.

BRUSSEL VERBIEDT PROTEST BIJ NAVO

29-5-99

Op de avond van 24 mei bereikten 300 wandelaars Antwerpen na een vredesvoettocht van 150 km. De tocht begon op 16 mei aan het Internationaal Gerechtshof in Den Haag. Deze anti-nucleaire mars, georganiseerd door Voor Moeder Aarde, zou op 27 mei z'n eindbestemming bereiken bij het NAVO-hoofd kwartier, ware het niet dat de burgemeester van Brussel een demonstratieverbod heeft uitgevaardigd.

De wandelaars veroordelen met klem de inbreuk op de vrijheid van meningsuiting en eisen het recht om juist in Brussel, waar de NAVO haar hoofdkwartier heeft, te kunnen demonstreren tegen de illegale nucleaire politiek van de NAVO. In een aangetekende brief, geadresseerd aan de secretaris-generaal van de NAVO, Solana, eist Voor Moeder Aarde dat de NAVO-lidstaten wezenlijke stappen ondernemen om tot een verdrag te komen dat alle nucleaire wapens uit de wereld moet bannen. Verder eisen de wandelaars dat de NAVO-bombardementen op het voormalige Joegoslavië onmiddellijk worden stopgezet, zodat over een politieke en geweldloze oplossing via de VN en de OVSE (Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa) bemiddeld kan worden. De kille ontvangst in Brussel staat in schril contrast met de hartelijke ontvangst waarmee verschillende gemeenten en steden op de wandelroute de vredesactivisten verwelkomden. Er werden gratis en uitstekende kampeerplaatsen aangeboden door de gemeenteraden van Den Haag, Delft, Rotterdam, Dordrecht, Zevenbergen, Breda, Antwerpen en Mechelen. Ook de plaatselijke bevolking langs de route ondersteunde de tocht middels ecologische voedseldonaties.

De wandelaars hopen, nu Brussel hen in de kou laat staan, dat naburige gemeentes of particulieren in Brussel hen een kampeerplaats zullen aanbieden. Ze zijn overigens vastberaden om hun boodschap van geweldloosheid tot aan de deuren van de Atlantische Alliantie te brengen. Pol D'Huyvetter, woordvoerder van Voor Moeder Aarde: „De NAVO als hoeder van de democratie moet openstaan voor de meningen en het protest van burgers. De NAVO schendt het internationale recht met hun nucleaire pijler en de planning van nucleaire oorlogsvoering.

Na het verdwijnen van het Warshau-Pact dient de NAVO vandaag de dag in hoofdzaak de belangen van de wapenindustrie. Uit de Balkan oorlog komen geen winnaars of verliezers. Enkel de wapenindustrie en een kleine elite zullen winnen."

Mr. Myake Nobuo (70), een Japanner die het bombardement op Hiroshima overleefde, liep de eerste honderd kilometer van de vredesmars mee. Myake was een zestienjarige student toen de VS de eerste atoombom op deze Japanse stad dropten. Meer dan 100.000 onschuldige burgerslachtoffers waren de trieste balans. Myake veroordeelde deze misdaad tegen de mensheid en het feit dat het nooit tot een rechtszaak kwam.

Simon-Pierre Etoga, afkomstig van het Afrikaanse land Kameroen, wandelt voor zijn continent dat als gevolg van oorlog en gewapende conflicten getekend is door hongersnoden en menselijk lijden. „Door mee te wandelen, wil ik bijdragen tot een wereld zonder oorlog", verklaarde hij.

De deelnemende wandelaars aan de voettocht zijn afkomstig uit Azerbeidjan, Australië, België, Colombia, Denemarken, Duitsland, Groot-Brittannië, Finland, Frankrijk, India, Ierland, Israël, Iran, Italië, Japan, Kameroen, Korea, Mexico, Nieuw-Zeeland, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Pakistan, de Filippijnen, Roemenië, Rusland, Schotland, de Oekraïne, de VS en Zweden.

De vredestocht wordt gesteund door Abolition 2000. Dit is een internationaal netwerk bestaande uit meer dan 1300 NGO's, werkzaam rond de eliminatie van nucleaire wapens. De organisatie van de internationale vredestocht wordt gecoördineerd vanuit het internationaal bureau van Voor Moeder Aarde in Gent, België. Sedert 1991 organiseerde Voor Moeder Aarde meer dan 12.000 kilometer vredesmarsen dwars door de VS en Europa.

Een deelneemster aan de vredesvoettocht zoekt een spandoek uit bij het vertrekpunt in Den Haag. Foto Jan Kees Helms

14.000 BOMMEN EN GRANATEN DOOR KO COLIJN EN PAUL RUSMAN

Gids bij Allied Force

29-5-99

1. Hoe verloopt de oorlog?

Over de grondoorlog wordt meer gesproken naarmate de kansen erop dalen. De kwestie van de bompauze stijgt met stip, gevolgd door de doelenkeuze. Schoner bombarderen, doelen herzien, zeggen Schröder en Fischer. Solana ontvangt daarover ongeruste ministers, maar generaal Clark geeft geen krimp. We verdiepen en verbreden onze doelenlijst, zegt hij. Dat betekent: meer bunkers en ingegraven tanks (verdiepen) en meer bruggen, wegen en centrales (verbreden). Over de grondoorlog mag nu bij wijze van troostprijs wel openlijk worden gesproken. Clinton zinspeelt erop, Cook mag er zelfs mee dreigen, de Navo mag haar scenario's erop aanpassen en moet niet 28.000 soldaten, maar 50.000 soldaten gereedmaken voor de vredesmacht. Groenhelmen, die als het moet kunnen vechten. De bompauze is een onderhandelingstroef, maar jaagt intussen juist wel het tempo van de bombardementen op.

2. Hoe verlopen de onderhandelingen?

De Navo deed een concessie. Een deel van het Servische leger mag in Kosovo blijven, zei Albright. Er is onenigheid binnen de Navo over de bompauze. Er móét zo'n pauze komen als voorwaarde voor een akkoord, zeggen Rusland en een aantal Navo-leden. Maar als die er eenmaal is, kun je een hervatting van de bombardementen wel vergeten, sputteren Clinton, Cook en Clark. De Navo zal dus langer bombarderen dan nodig is – maar wat is nodig? Vervolgens is er een tweede dilemma, namelijk wie leiding gaat geven aan de VN-vredesmacht. Komt er een dubbele sleutel met een soort Akashi als roerganger naast een Navo-generaal? Mag Kofi Annan knopen doorhakken bij onenigheid of de Veiligheidsraad (met een blokkerende stem voor Jeltsin)? Behoudt het Navo-contingent zich het recht voor om zonodig 'robuust' op te treden, of komen er alleen vriendelijke blauwhelmen? Mogelijk compromis: de Navo stationeert zware jongens en wapens in Albanië en Macedonië, die hard kunnen toeslaan als Milosevic chicaneert of als de Serviërs zich misdragen.

3. Zijn de Russen werkelijk boos op de Navo?

Ja, over de ongemandateerde interventie en de Navo-isering van de Balkan. Maar eigenlijk is het meer angst dan woede van een verzwakt land. Dat vreest voor de eigen soevereiniteit, als Serviës recht om de Kosovaren te kwellen niet wordt erkend. Er zijn intussen al drie Russische soldaten in Kosovo gesignaleerd, zij aan zij vechtend met de Serviërs (een van de drie is al gesneuveld). In zekere zin zijn de bombardementen een zegen voor Rusland. Zonder de interventie – en de impasse – was Rusland een marginaal land geweest, gepasseerd bij de oplossing van Europese veiligheidskwesties. Nu zijn ze ineens onmisbaar bij de oplossing van die kwesties. En dat geeft Jeltsin weer wat lucht om zijn binnenlandse problemen op te lossen.

4. Een nachtelijk monster: de Spectre

'Zets raait,' zei generaal Jertz, maar zweeg verder, want dit *gunship* valt onder het geheime Socom (Special Operations Command). De AC-130 Spectre was er al een maand, maar lijkt nu pas op gang te komen. Het is een transportvliegtuig met dodelijke lading: 20-millimeter- en 40-millimeterkanonnen en een 105-millimeterhouwitser. Die schieten zuiver en schakelen op een goedkope manier gronddoelen uit met tweeduizend schoten per minuut. Andere vliegtuigen vuren een of twee raketten af, maar moeten dan alweer terug; de Spectre blijft uren in de lucht, maar hij is groot en traag, en dus kwetsbaar. Als hij, zoals in de Golfoorlog gebeurde, eens vlak na zonsopkomst terugkomt van een missie, wordt hij subiet met het blote oog waargenomen en met een schouderraket neergehaald. Kennelijk durft de Navo het risico te nemen.

5. Waarom wordt de Apache niet ingezet?

Hij dreigt en hij dreigt, maar steekt de grens niet over. De mannen van taakgroep Havik hangen rond, *lollygagging*. Normaal is de Apache de speerpunt van een grondaanval en is hij dus in de rug gedekt. Zonder die dekking kan hij alleen vanuit Albanië opereren, nauwelijks boven de bergkammen uitkomend en beschermd door een regen van clustergranaten vanuit MLRS-kanonnen die aan de Albanese grens staan. De Navo gaf de Apache een bijrolletje, het aanvallen van Servische kanonnen als ze op Albanië gingen schieten. Maar die schoten niet en het publiek eiste tankwrakken. 'Dat kan de A-10 wel af,' zegt Clinton. Hij is de enige die het treuzelen kan doorbreken. Het is ook een serviceconflict: luchtorders worden vanuit het verre Italië aan piloten gegeven. Dat zijn piloten van legerhelikopters niet gewend, ze willen boven het slagveld zelf beslissen welke tank ze te lijf gaan. De bevelhebber is een legergeneraal, John Hendrix. Een oud-generaal van de luchtmacht zei tegen *Defense News*: 'Zolang daar een *army*-man zit, doet de Apache niet mee.'

6. Zijn de doelen in Kosovo 'op'?

Dat zei een deskundige vorige week op de televisie, maar nauwelijks was hij uitgesproken of Clark kondigde aan dat de aanvallen in Kosovo verhevigd werden, menselijke schilden of niet. Volgens Navo-generaal Jertz maken de Serviërs het de Navo zelfs gemakkelijker, omdat ze door geruchten over de grondoorlog nu uit voorzorg hun tanks en kanonnen op verdedigende posities ingraven. Om dat te doen kruipen ze uit hun holen, zodat op Navo-luchtfoto's precies te zien is waar ze zijn. Getalsmatig wordt Kosovo relatief steeds vaker bestookt dan de rest van Servië.

9. Is oorlog ook voetbal?

Ja, dacht minister Frank de Grave toen hij op Koninginnedag even op visite ging bij Nederlandse militairen in de Albanese havenstad Durrës ('Durëssic Parc'). Het lukte nauwelijks om hulpgoederen naar de opvangkampen te krijgen, klaagden de mannen. De eerste barrière was de grootste, de Albanese douane. De oplossing was simpel: De Grave gaf de Albanese vice-premier een Ajax-T-shirt en prompt ging er een order uit dat de Albanese douanewet per half mei aanzienlijk zou worden vereenvoudigd.

Een commissie zonder voorzitter

DEZER DAGEN

J.L. Heldring

Het is al vaak gezegd: zonder de Verenigde Staten is de NAVO niets. Dat geldt in de eerste plaats op militair gebied: het leeuwendeel van de huidige operatie tegen Servië wordt door de Amerikanen gedragen. Het opperbevel is Amerikaans, de wapens zijn grotendeels Amerikaans, de logistiek en de informatie zijn bijna uitsluitend Amerikaans. Europa zou zo'n operatie alleen kunnen uitvoeren als het werkelijk één was en bovendien bereid om de kosten van een vergelijkbaar militair apparaat op te brengen.

Maar politiek geldt dit evenzeer. De NAVO is weliswaar een club van negentien, formeel gelijkwaardige staten, maar de inspiratie moet van de VS komen. Zonder zo'n inspiratie of leiding zijn de andere achttien praktisch verlamd. Is de president van de VS besluiteloos, dan heeft dat zijn onmiddellijke weerslag op de hele NAVO. Dat is eigen aan elke organisatie waarin er één duidelijk veel sterker is dan de anderen.

Soms zijn de VS gevoelig voor stimulatie van buitenaf. Zo wist mevrouw Thatcher in 1990 president Bush tot een krachtig optreden tegen Saddam Hussein te porren (dat viel overigens buiten NAVO-verband). Tony Blair probeert kennelijk diezelfde functie ten opzichte van president Clinton te vervullen, waar het Kosovo betreft. Tot nog toe zonder veel succes.

Dat brengt ons op de figuur van president Clinton. Zijn beleid inzake Kosovo kenmerkt zich eerder door aarzeling dan door vastberadenheid, en daardoor worden zowel het militaire optreden tegen Servië als de diplomatieke pogingen om tot een akkoord te komen getekend. Dat aarzelende optreden van de man die de motor van de NAVO is – maar een hortende en stotende motor – heeft vele oorzaken.

In de eerste plaats is Clinton niet wezenlijk geïnteresseerd in internationale politiek. „It's the economy, stupid", was het wachtwoord van zijn verkiezingscampagne in 1992, en dat bleek een juiste slogan, want de Amerikaanse economie bloeit als nooit tevoren. Bovendien wilde hij niet de fout van zijn voorganger maken: president Bush was na de overwinning op Saddam populairder dan ooit, maar in korte tijd raakte hij die bonus kwijt, doordat hij, in de ogen van de Amerikanen, de binnenlandse politiek verwaarloosde. Hij verloor die verkiezingen.

Clinton is politicus genoeg om gemerkt te hebben dat het gloriëren op het internationale toneel ook voordelen binnenslands kan opleveren. Op zo'n ogenblik zal hij dan zijn niet geringe gaven concentreren op het behalen van succes op dat gebied. Maar dat is dan eerder het resultaat van improvisatie dan van gestage ijver en studie, en als de operatie risico's inhoudt die afbreuk aan zijn populariteit zouden kunnen doen, begint hij weer te aarzelen.

Nu zou men zeggen dat iemand die als president op zijn laatste benen loopt – in 2000 kan hij niet herkozen worden – zich weinig om zijn populariteit hoeft te bekommeren, maar Clinton zet alles op de overwinning van vice-president Gore, omdat hij met diens overwinning zijn eigen gehavende reputatie grotendeels gered zou zien. Gore heeft hem immers steeds door dik en dun verdedigd. Maar steun aan Gore betekent tevens: zo min mogelijk risico's nemen, want risico's zijn extra riskant in verkiezingstijd.

Clintons door de zaak-Lewinsky gehavende reputatie is natuurlijk niet de geringste oorzaak van zijn aarzelende optreden in de kwestie-Kosovo. Hij mag bij het publiek nog altijd populair zijn, gezag heeft hij nauwelijks meer – en wel het minst bij het Congres. Nu wreekt zich de domheid van zijn luchthartige, zo niet onverantwoordelijke, gedrag in die smakeloze farce.

Niet dat er veel goeds over dat Congres, dat door zijn politieke tegenstanders beheerst wordt, gezegd kan worden. De Republikeinse leiding ervan is, door welke oorzaken ook, zwak – met het gevolg dat het Congres, ook in de kwestie-Kosovo, allerlei tegenstrijdige moties aanneemt. Of dit met een krachtige, vastberaden president anders zou zijn geweest, is natuurlijk de vraag.

Misschien wel. Tussen 1946 en 1948 had president Truman ook te maken met een Congres waarvan de meerderheid niet tot zijn partij, de Democraten, behoorde. Niettemin heeft dat Congres door hem geïnitieerde plannen gebillijkt die de wereldgeschiedenis hebben veranderd. Het belangrijkste daarvan was het Marshallplan, dat Europa gered heeft. Ook het Noord-Atlantisch verdrag, dat in april 1949 getekend werd, werd in die jaren voorbereid. Maar Truman was niet bang en geen weifelaar; hij was in bijna alles het tegenovergestelde van Clinton.

Het gevolg is dat de NAVO nu, ondanks het machtsvertoon boven Servië – dat niet het gewenste resultaat, maar ook geen Amerikaanse slachtoffers heeft opgeleverd – in feite op drift is, „een commissie zonder voorzitter", zoals de Nederlandse Amerikaan Ivo Daalder, die aan de Nationale Veiligheidsraad te Washington verbonden is geweest, de NAVO noemt.

De enige die daar verandering in kan aanbrengen, is de president van de Verenigde Staten, maar van de huidige president zal, om de hier genoemde redenen, het initiatief hiertoe hoogstwaarschijnlijk niet uitgaan. En de volgende? Die zal – wie dat ook is – pas op z'n vroegst over twee jaar voldoende ingereden zijn om de zaak in handen te nemen, als hij wil. In die twee jaar zullen de ontwikkelingen in de Balkan, in Europa en in de Verenigde Staten zelf niet pas op de plaats maken.

MITSUBISHI MOTORS

utokrant

[redacted]

Control systeem (optie).

daard - en de complete

Minder benzineverbruik
Meer vermogen
Minder CO_2 uitstoot

motor en verbaas u over de

a de hoogste kwaliteits- en

aan de constructie en de materialen. Door het CVP - dit is het

ve Carisma tot het uiterste gegaan. Het resultaat is een auto op

ijd wilde niemand meespelen. Pappa was altijd aan het werk.

ike mooie brandweerauto en een nieuwe ziekenwagen met

oongids of bel gratis Scoot 0800 - 7007.

jos collignon

Ego zit Amerikanen in de weg

Ook in Kosovo blijkt dat de 'enig overgebleven supermacht' niet automatisch iedereen naar zijn pijpen kan laten dansen. ***Robert J. Samuelson*** *vindt dat het begrip moet worden geschrapt omdat het tot te hoog gespannen verwachtingen en neo-isolationisme leidt.*

DE Verenigde Staten beschouwen zichzelf als de 'enig overgebleven supermacht'. Dit mag dan niet geheel ten onrechte zijn, uit de oorvo, waar zich een humanitair drama afspeelt dat de Amerikanen, ongeacht de afloop van de oorlog, niet hebben kunnen voorkomen. Zo bezien is de oorlog reeds verloren, zelfs al zou Milosovic zijn troepen uiteindelijk terugtrekken en de meeste Albanese vluchtelingen naar huis kunnen terugkeren. Te twisten valt over de vraag of deze nederlaag te wijten is aan falend leiderschap van de VS en de NAVO, dat wil zeggen aan de weigering om grondtroepen in te zetten, of dat zij onvermijdelijk was doordat Milosovic zich door geen enkel dreigement had laten afschrikken. De nederlaag is echter hoe dan ook een feit.

Wat de Amerikanen niet kan worden verweten, is dat zij bij niet op elkaar. Welvarende en democratische kiezers verhinderen dat. Ze zijn tevreden en hebben teveel bij een oorlog te verliezen.

Helaas klopt deze redenering niet altijd. Het geval van Kosovo bijvoorbeeld leert dat allerlei conflicten – grote en kleine – buiten het kader van deze geruststellende redenering vallen. Haat en nationalisme leiden vaak een taai bestaan en armoede verdwijnt niet. De Amerikanen hebben hun vermogen tot het exporteren van hun economisch model en de daarbij behorende politieke waarden overschat.

Rusland is uiteraard het duidelijkste voorbeeld. De vervanging van de commando-economie door de 'markt' of door een 'geden veroorzaken. Bovendien brengt een meer open wereldeconomie nog tal van andere problemen met zich mee, van terrorisme tot computerkraken.

Ik wil hiermee niet beweren dat er om iedere hoek gevaren op de loer liggen. Toch hebben de Amerikanen na de Koude Oorlog te weinig oog gehad voor allerlei risico's. In een periode dat zij terecht trots waren dat 'onze manier van leven' had gewonnen, was dat vermoedelijk ook onvermijdelijk. Maar een land moet zijn eigen krantenartikelen nooit te serieus nemen. Die fout maakten de Japanners in de jaren tachtig, toen vrijwel iedereen voorspelde dat Japan in economisch opzicht de nummer één van de wereld zou worden. Met als gevolg dat de Japanners zelfgenoegzaam en over-

Oosten begrijpt Westen weer niet

In de voormalige Sovjet-Unie bestaat unaniem onbegrip voor de humanitaire interventie in Joegoslavië. Na een bezoek aan Kazachstan meent ***Rob de Wijk*** *dat de universele claims van het Westen worden verworpen en een deling in Europa het onbedoelde neveneffect kan zijn.*

DE afgelopen maanden heb ik regelmatig contact gehad met wetenschappers, diplomaten en politici uit de voormalige Sovjet-Unie. Vorige week nog in Kazachstan. Als 'vertegenwoordiger' van een NAVO-land ontkom je er niet aan je te verantwoorden voor de 'ontoelaatbare NAVO-agressie' tegen het soevereine Joegoslavië. De teneur van de reacties is overal dezelfde: Joegoslavië is een onafhankelijke staat waarin inmenging ontoelaatbaar is. Servië is dus het slachtoffer.

In Rusland wordt dit beeld versterkt doordat velen de 'Slavische broederschap' zien als een historisch gegeven. En door zich zonder uitdrukkelijk mandaat van de VN-Veiligheidsraad in de binnenlandse aangelegenheid van een soevereine staat te mengen schendt de NAVO het internationale recht. Mijn verweer dat het de Servische gruwelen tegen de etnisch Albanese bevolking ontoelaatbaar zijn, werd steeds van tafel geveegd met de opmerking dat het de plicht van een leider is het land bijeen te houden als dat uiteen dreigt te vallen door separatisme. In die zin bestond er een grote mate van instemming met bijvoorbeeld het Russische optreden in Tsjetsjenië en het Chinese in Tibet.

Bovendien, zo werd er aan toegevoegd, was Milosevic democratisch gekozen en zou hij derhalve het recht hebben te bepalen op welke wijze hij de interne veiligheid en eenheid van zijn land verdedigt. Hieraan ligt een ander concept van democratie ten grondslag dan aan het onze; het concept van 'the winner takes all', dat haaks staat op hoe een parlementaire democratie functioneert.

Veelvuldig werd de vraag gesteld waar de NAVO haar grens

hun machtspositie ten koste van andere staten te versterken.

Vooral bij veel diplomaten in Kazachstan heerste het hardnekkige denkbeeld dat de oorlog de uitdrukking van het Amerikaanse streven naar hegemoniale macht zou zijn en de wens van de wapenindustrie nieuwe systemen te testen en geld te verdienen. Het argument dat de EU de schade grotendeels zou kunnen betalen en dat de invloed op onze economie eerder negatief dan positief zou zijn, werd niet serieus genomen, kennelijk omdat er een overtrokken idee was van de importantie van de wapenindustrie voor de westerse economieën en onbegrip voor het feit dat het uiteindelijk de westerse belastingbetaler is, die de rekening krijgt gepresenteerd.

De lastigste discussie ging over de humanitaire redenen voor interventies. In hun visie behoorden de Kosovaren niet tegen het centrale gezag in opstand te komen. Westerse staten zijn uniek in hun bereidheid te interveniëren om humanitaire redenen. Dit idealisme in ons buitenlands- en veiligheidsbeleid wordt zelden door andere culturen begrepen.

Toen Vietnam in 1979 Cambodja binnenviel en een einde maakte aan het regime van Pol Pot dat enkele miljoenen Cambodjanen had vermoord, geschiedde dat niet op basis van humanitaire overwegingen, maar op basis van het argument dat Pol Pot een koloniaal regime leidde. Hij zou de zetbaas van China zijn. Voor een groot aantal van mijn gesprekspartners was niet-inmenging veel belangrijker dan het verlichten van humanitair lijden. Mijn gesprekspartners werden tot slot niet moe mij te wijzen op de volgende tegenstrijdigheid als de NAVO om humanitaire redenen intervenieert en Milosevic als oorlogsmisdadiger ziet, waarom bombardeert men dan ziekenhuizen? De uitleg dat het hier om *collaterale schade* ging, die de NAVO juist trachtte te voorkomen, werd met ongeloof aangehoord.

Mij werd eens te meer duidelijk dat er vrijwel onoverbrugbare verschillen zijn in visie tussen ons en goed opgeleide en redelijke wetenschappers, diplomaten en politici uit de voormalige Sovjet-Unie. Na uren discussiëren zijn we niet echt tot elkaar gekomen en kreeg ik zelfs niet de indruk dat er meer begrip voor de Westerse visie was ontstaan. *Doet dit ertoe?*

geachte redactie

Bommen

Het artikel 'VN-macht in Kosovo' van Rob Vreeken (Forum, 20 mei) geeft een goede andere kijk op de gebeurtenissen rondom Kosovo. Vreeken beschrijft hoe nadelig de inzet van een NAVO-troepenmacht volgens het verdrag van Rambouillet, voor de Joegoslaven zou zijn geweest (niet alleen een troepenmacht in Kosovo, maar met al haar middelen en macht in heel Joegoslavië). Hij stelt echter ook dat als deze opstelling van de Atlantische verdragsorganisatie soepeler was geweest, dit Europa een oorlog had kunnen schelen. Toch is het allerminst waarschijnlijk dat een andere invulling van de troepenmacht in het verdrag tot een goedkeuring had kunnen leiden van Milosevic.

Milosevic wilde geen goedkeuring van Rambouillet, maar had liever NAVO-bommen om hiermee de internationale gemeenschap te verdelen en binnenlandse steun en macht te vergroten. Intussen kon hij met zijn reeds bestaande plan voor de etnische zuiveringen van de Albanese Kosovaren van start gaan.

Natuurlijk dient Rambouillet in de huidige situatie niet meer letterlijk uitgevoerd te worden, maar een rechtvaardige oplossing was er zonder militaire actie vrijwel zeker nooit gekomen. Hopelijk kan dit met die actie (zelfs na de vele blunders en vertragingen) en druk van interventie, in samenspel met diplomatieke initiatieven wel bereikt worden.

AMSTERDAM *Willem Pothof*

Aanval

Ik had graag gewild dat er een referendum was gekomen over deelname aan de NAVO-luchtaanvallen tegen Servië. Nu moet ik mijn stem geven aan een partij, waarvan ik alle standpunten (op één na) afwijs.

AMSTELVEEN *Co Stuifbergen*

Verbitterd

Er is door *de Volkskrant* weinig ruchtbaarheid gegeven aan de vredesconferentie in Den Haag. Daar waren toch niet bepaald de eerste de besten aanwezig. Koningin Noor uit Jordanië, aartsbisschop Tutu uit Zuid-Afrika en honderden mensen die aan den lijve de ellende van de oorlog ondervonden hebben.

Kofi Annan sloot dit congres af met een verbitterde constatering dat de adviezen voor de Veiligheidsraad al maanden geleden om in te grijpen en erger te voorkomen, met name door Amerika en China werden genegeerd. Datzelfde Amerika verspilt inmiddels miljoenen om de boel in Kosovo plat te gooien. De wapenindustrie tiert welig en die bazen lachen in hun vuistje. Laat de Nederlandse regering zich door twijfelachtige motieven van deze grote broer in slaap sussen?

RUINERWOLD *N.A. Ruinerwold*

Amerikanen hebben hun vermogen tot export van hun economisch model en waarden overschat

deze vleiende retoriek tot illusies leidt. Sinds het einde van de Koude Oorlog wordt het buitenlandse beleid van de Verenigde Staten in wezen bepaald door de overtuiging dat zij de beste ideeën en idealen vertegenwoordigen, en dat zij die, samen met hun economische en militaire macht, moeten inzetten om de welvaart en vrede in de hele wereld te bevorderen. Dat is hun missie en als zij die zouden kunnen volbrengen, zou iedereen daarbij gebaat zijn. Het probleem is uiteraard dat ze het niet kunnen.

Het begrip 'supermacht' leidt tot verwarring: het geeft de positie van de Verenigde Staten in de wereld aan, maar het zegt niets over hun vermogen andere landen tot bepaald gedrag te dwingen. In zekere zin zijn de Amerikanen onmiskenbaar oppermachtig. Zij hebben meer kruisraketten, Stealth-bommenwerpers, pc's en McDonalds dan enig ander land. Maar al die militaire superioriteit en economische welvaart stellen hen nog niet automatisch in staat anderen naar hun pijpen te laten dansen. In de dromerige debatten over de wereld van na 1989 werd dit cruciale verschil dikwijls over het hoofd gezien.

Dit was zeker het geval in Kosovoorkeur naar de wapens grijpen om anderen hun wil op te leggen. Veel liever oefenen zij hun invloed uit langs economische weg en door het propageren van bepaalde ideeën. Zij hopen dat andere landen het 'Amerikaanse model' overnemen: landen die hun welvaart willen vergroten zullen hun economie liberaliseren (de beste weg naar welvaart), en de vrijere markten zullen op hun beurt tot meer politieke vrijheid leiden. Groeiende middenklassen eisen nu eenmaal democratische en individuele rechten op.

Het grootste voordeel van deze benadering, zo menen de Amerikanen, is dat zij bevorderlijk is voor de vrede. Landen die economisch van elkaar afhankelijk zijn, mogen dan ruzie maken over handelsbarrières en regulering van het bankwezen, maar ze schieten

mengd' stelsel, is er hopeloos mislukt. De economische hervormingen hadden als belangrijkste gevolg dat de levensstandaard daalde, de prille democratie in discrediet raakte en anti-Amerikaanse gevoelens werden aangewakkerd.

Evenzo moeten we erkennen dat de economische mondialisering tot instabiliteit kan leiden. De financiële crisis in Azië laat zien dat de onderlinge verbondenheid van landen voor nieuwe problemen kan zorgen. Een nationale economie drijft op het bestuur, de cultuur en de wetten van het betreffende land. Hoe internationaler de economie wordt, hoe meer behoefte er ontstaat aan wereldwijde gewoonten, wetgeving en regulering. Die zijn niet altijd even makkelijk te creëren, en hoewel ze bij de crisis in Azië volstonden, kan dit in de toekomst moeilijkheliepen in de jaren negentig dezelfde ziekte op.

De Verenigde Staten kunnen de wereld niet naar hun beeld herscheppen. Het idee dat ze dat als supermacht wel kunnen, heeft tot roekeloze analyses en buitensporige verwachtingen geleid. Die roekeloosheid zorgde reeds voor enorme inschattingsfouten – waarvan Kosovo een goed voorbeeld is. En te hooggespannen verwachtingen kunnen leiden tot desillusie en de neiging om afstand te nemen zodra de dubbelzinnigheden van het tijdperk van na de Koude Oorlog aan het licht treden.

Aangezien de wereld de Verenigde Staten hoe dan ook zal blijven engageren, kunnen zij zich de luxe van het neo-isolationisme niet veroorloven. Zij moeten evenwel gedisciplineerder en minder romantisch over hun nationale belangen gaan nadenken. Mijn voorstel is daarom dat ze om te beginnen 'de enig overgebleven supermacht' uit hun vocabulaire schrappen.

Robert J. Samuelson is econoom en columnist van *Newsweek*.
© Washington Post Writers Group.
Vertaling: Margreet de Boer

periferie van het NAVO-gebied? Vast niet, want de NAVO voerde toch ook een oorlog tegen Irak. Dat mijns inziens onderscheid moet worden gemaakt tussen NAVO-optreden tegen Joegoslavië en acties van een gelegenheidscoalitie van landen, die toevallig NAVO-lid waren, tegen Irak, werd als een louter academisch onderscheid weggewuifd.

Ook mijn argument dat door de vluchtelingenstromen de gehele regio wordt gedestabiliseerd, inclusief NAVO-landen, maakte weinig indruk. Het westerse argument dat derhalve de internationale vrede en veiligheid gevaar liep, zodat ingrijpen geoorloofd is, werd als een gelegenheidsargument beschouwd om de NAVO-invloed uit te breiden.

Bij mijn gesprekspartners heerste vrijwel unanieme de mening dat het Westen gebruik maakte van de zwakte van Rusland en China om zijn positie in de wereld te verbeteren. Deze visie werd onderbouwd aan de hand van Westerse denkbeelden over internationale betrekkingen die door vertegenwoordigers van de zogenaamde realistische school naar voren worden gebracht: in de relatie tussen landen draait alles om macht en staten zullen niets nalaten om

vee. westerse waarnemers menen van niet, omdat 'deze landen afhankelijk zijn van onze financiële steun'. Bovendien bestaat in het Westen de neiging onze denkbeelden als universeel te zien. Deze visie zou wel eens een grote fout kunnen zijn, omdat wordt onderschat hoe vernederend de huidige situatie elders wordt ervaren, hoe groot het historisch besef en hoe belangrijk het concept van eer in andere culturen is. Concepten als humanitaire interventies niet universeel.

De goede bedoelingen van het Westen worden elders anders uitgelegd en dat leidt tot misverstanden die in de internationale betrekkingen per definitie tot gevaarlijke situaties leiden. Wat dit betreft mogen de lange-termijn effecten van de oorlog in Kosovo niet worden onderschat. Dat geldt vooral voor de relatie met Rusland, ook al speelt Rusland nu een belangrijke rol in het zoeken naar een oplossing. Het onbedoelde neveneffect van de westerse interventie in Joegoslavië kan een nieuwe deling in Europa zijn; een deling tussen culturen die elkaar niet verstaan.

Rob de Wijk is verbonden aan het Instituut voor Internationale Betrekkingen 'Clingendael'.

DE TIJD DRINGT

ANDRÉ ROELOFS

DE uitlatingen die premier Kok deze week tijdens zijn Balkan-bezoek deed, dragen niet echt bij aan de helderheid van de Nederlandse opstelling.

Volgens de ANP-verslaggever die de premier vergezelde, pleitte Kok voor een pauze in de NAVO-bombardementen. 'Nederland voelde hier tot voor kort weinig voor, maar inmiddels is het (demissionaire) kabinet om', aldus deze verslaggever. Staande in het vluchtelingenkamp Cegrane in Macedonië zei de premier: 'Zo'n pauze kan net de beslissende fase betekenen om tot een eindakkoord te komen. Het kan de weg effenen naar een politiek akkoord met Servië, mits er zekerheid is over een resolutie van de Veiligheidsraad.'

Kok's uitspraken zijn hem niet in dank afgenomen. De reactie van NAVO-bevelhebber Wesley Clark, die net in Den Haag was, luidde was dat hij 'geen enkele logica' in het voorstel zag.

Waar het om draait is dat Kok een bombardementspauze niet langer lijkt te koppelen aan een Servische terugtocht uit Kosovo, maar aan een Russische medewerking voor een resolutie van de Veiligheidsraad. Die twee zijn niet hetzelfde: ook bij een VR-resolutie kan Milosevic blijven traineren en blijven weigeren toe te geven.

Als Kok een pauze ziet als een middel om de Russen over de streep te trekken, is dat ook een ander standpunt dan werd neergelegd in de brief die Van Aartsen en De Grave – nota bene tijdens het verblijf van Kok op de Balkan – aan de Tweede Kamer stuurden. Daarin staat dat zo'n pauze mogelijk wordt als Milosevic heeft ingestemd met een verifieerbare terugtrekking. Logisch: als Belgrado zijn troepen uit Kosovo terugtrekt worden die niet gebombardeerd.

De uitlatingen van Kok worden door de Brusselse correspondent van de Britse *Guardian* beschreven als 'een opschuiven in de richting van het Russische standpunt'. Dat standpunt wordt door Tsjernomyrdin uiteengezet in de *Washington Post*. Als het Westen de luchtacties tegen Milosevic niet snel stopt, beëindigt Rusland zijn medewerking aan het onderhandelingsproces. Dan schorst Moskou alle militaire samenwerking met de VS en West-Europa, komt er geen ratificatie van Start-2 en kan het Westen rekenen op Russische veto's in de Veiligheidsraad.

Dat is krasse retoriek, vooral be-

stemd om het Russische publiek ervan te doordringen dat Jeltsin en Tsjernomyrdin krachtige staatslieden zijn die zich niet door het gehate Westen laten ringeloren. Tegelijk laat het zien dat een bompauze – en vooral de vraag wanneer en onder welke voorwaarden – geen academische kwestie is.

Een resolutie van de Veiligheidsraad is ongetwijfeld belangrijk. Al was het maar omdat daarmee alsnog een volkenrechtelijke legitimatie van het NAVO-optreden kan worden verkregen. Maar dan moet die resolutie wel zo worden geformuleerd dat zij impliciet machtigt tot verder (en drastischer) optreden tegen Milosevic als deze blijft weigeren. Zijn de Russen bereid zover te gaan?

Kok toonde zich deze week zeer optimistisch. Met name verwachtte hij veel van het diplomatieke overleg in Moskou van de Amerikaan Strobe Talbott en de Europese onderhandelaar Ahtisaari met Tsjernomyrdin.

In hoeverre de doorbraak aanstaande is, moet nu blijken. Het uur van de waarheid nadert snel. Het beslissende gegeven is dat het in oktober op de Balkan begint te sneeuwen. Als de verdreven Kosovaren niet in augustus of aanvang september kunnen beginnen *en masse* naar hun land terug te keren, moeten de kampen in Macedonië en Albanië voor een winterverblijf worden omgebouwd en zullen velen omkomen.

Cruciale beslissingen staan voor de deur. Allereerst zullen nu de Russen kleur moeten bekennen. Willen zij helpen – zoals Clinton het zei – 'bij het vinden van een manier waarop Belgrado aan onze voorwaarden kan voldoen'? Of zijn zij bezig met een operatie 'help Milosevic de kritieke zomer' door en proberen zij de onderhandelingen te rekken totdat het moment voorbij is waarop de NAVO kan besluiten nog voor de winter een grondoorlog te beginnen?

De tijd die rest is eerder in dagen dan in weken te meten. Over twaalf dagen komen de ministers van Buitenlandse Zaken van de G7 en van Rusland in Keulen bijeen en dan moet duidelijk zijn naar welke kant het dubbeltje in Moskou is gevallen.

Het Westen bereidt zich intussen op verschillende varianten voor. De NAVO breidt zijn grondleger rond Kosovo uit en volgende week vergaderen de regeringsleiders van de Europese Unie in Keulen over de mogelijkheden voor een 'stabilisatieplan' voor de Balkan.

Dat het daarbij gaat over de gehele Balkan, laat wel zien dat ook na een beëindiging van de Kosovo-crisis een kolossale taak staat te wachten. Het ziet er immers naar uit dat het Westen zich met de actie tegen Milosevic verplicht heeft de gehele Balkan – en niet langer slechts een deel daarvan – te stabiliseren.

Daarvoor moet echter eerst het conflict over Kosovo tot een goed eind worden gebracht. Via een diplomatieke oplossing indien mogelijk, met grondtroepen indien noodzakelijk. Nu maar hopen dat Kok het laatste ook zo ziet.

Geen Kosovo-asielbeleid

Nederlands voorstel door EU-landen getorpedeerd

22-5-99

Van onze correspondent

BRUSSEL – Het Nederlandse initiatief om Europese afspraken te maken over hoe Kosovaarse vluchtelingen tijdelijk binnen de Europese Unie worden opgevangen, is gisteren aan flarden geschoten. De grote landen in de Europese Unie wilden niets weten van één Europese status voor de Kosovaren.

Zij vrezen dat een tijdelijke regeling voor Kosovaren de opmaat wordt voor verdere afspraken over het asielbeleid. Landen als Spanje, Frankrijk, Groot-Brittannië willen op dat terrein hun handen helemaal vrij houden. Duitsland, anders een pleitbezorger voor meer samenwerking, steunde evenmin het Nederlandse plan, dat de Kosovaren recht zou geven op onder meer huisvesting en onderwijs.

Staatssecretaris Cohen van justitie verborg in Brussel zijn teleurstelling niet, maar probeerde toch een lichtpunt te zien. Voor het eerst erkenden de EU-ministers het belang van tijdelijke opvang.

„Een centimeter vooruitgang", noemde Cohen dat, omdat sommige landen tot nu toe menen dat Kosovaren in de regio moeten worden opgevangen. Maar voorlopig blijft iedereen gewoon zijn eigen gang gaan, moest ook Cohen erkennen.

Zijn Belgische ambtsgenoot Luc Van den Bossche was minder diplomatiek. Hij hield zijn collega-bewindslieden voor dat met honderdduizenden mensen op de vlucht in de Balkan de EU-lidstaten een 'brevet van onvermogen' hadden afgegeven. Ook Denemarken deed zijn beklag over de houding van de andere landen.

Daarmee worden de vooruitzichten voor de speciale Eurotop in oktober over Europese justitiezaken somber. Nederland blijft volgens Cohen desalniettemin „hoog inzetten". De regering hoopt in het Finse Tampere de asielprocedures van de Unie-lidstaten meer op elkaar af te stemmen.

Italiaanse kustwacht ramt vluchtelingenboot

26-5-99

OTRANTO – Door een botsing van een Italiaans kustwachtschip met een rubberboot met 34 illegale vluchtelingen uit Albanië zijn zeker 5 doden en 18 gewonden gevallen. Alle overige vluchtelingen werden gered. Volgens de kustwacht voer haar schip op de boot, doordat die aan de patrouille poogde te ontkomen.

Rusland en China woest over aanklacht

28-5-99

onze verslaggevers

HAAG/WASHINGTON

Rusland en China zijn woedend over het Joegoslavië-Tribunaal de Verenigde Naties en militaire top van Joegoslavië en Servië heeft aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden. Ook vrezen dat de aanklacht de kansen op een diplomatieke oplossing voor de Kosovo-crisis minimaliseert. Toch vertrekt de Russische gezant Tsjernomyrdin vandaag naar Belgrado voor een nieuwe bemiddelingspoging.

Hoofdaanklager Louise Arbour maakte donderdag in Den Haag bekend dat zij arrestatiebevelen heeft uitgevaardigd tegen de Joegoslavische president Slobodan Milosevic, de Servische president Milan Milutinovic, de Servische minister van Binnenlandse Zaken Vlajko Stojiljkovic, de Joegoslavische vice-premier Nikola Sainovic en chefstaf Dragoljub Ojdanic.

Het tribunaal heeft in vijf maanden voldoende bewijzen verzameld die aantonen dat de vijf verdachten verantwoordelijk zijn voor de deportatie van 740 duizend Kosovo-Albanezen en voor de moord op meer dan 340 Kosovo-Albanezen'.

Moskou heeft de aanklacht verworpen als 'totaal contraproductief'. President Jeltsin verklaarde dat zonder Milosevic alle pogingen om de crisis op de Balkan op te lossen tot mislukken zijn gedoemd. Ook in Frankrijk en China klonk harde kritiek. 'Dit initiatief dient de vrede niet', zei de Franse minister van Buitenlandse Zaken Jean-Pierre Chevènement. President Chirac was mild[illegible] 'De aanklacht bevestigt de legitimiteit van de strijd.'

Groot-Brittannië en de VS reageerden verheugd. President Clinton zei dat de aanklacht 'het Servische volk duidelijk zal maken wie verantwoordelijk is voor dit conflict'. Minister van Buitenlandse Zaken Albright zei dat de aanklacht laat zien waarom de NAVO heeft ingegrepen. Ze zei dat de aanklacht onderstreept hoe geïsoleerd de Joegoslavische leiding is. Volgens haar zullen de pogingen een diplomatieke oplossing te vinden doorgaan.

Albright maakte duidelijk dat de VS niet bereid zijn Milosevic in het kader van een akkoord immuniteit te verlenen. Volgens haar zal Milosevic uiteindelijk het veld moeten ruimen. 'Het is heel moeilijk om je voor te stellen hoe Servië de toekomst zal ingaan met een leider die is aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden.'

> 'Wereld is nu voor Milosevic stuk kleiner'

Haar woordvoerder James Rubin liet doorschemeren dat de aanklacht besprekingen met Milosevic niet in de weg staat. Volgens hem hoeft Milosevic' handtekening niet onder een eventueel akkoord te staan. Het is voldoende dat hij aan de NAVO-eisen voldoet zodat de vluchtelingen kunnen terugkeren naar Kosovo.

Joegoslavië, dat de jurisdictie van het tribunaal nooit heeft erkend, verwerpt de aanklacht tegen haar leiders. De Joegoslavische zaakgelastigde bij de Verenigde Naties, Vladislav Jovanovic, zei dat de aanklacht 'het ware karakter' van het tribunaal laat zien. Volgens hem loopt het hof aan de leiband van de VS. Hij wimpelde de beschuldigingen over etnische zuiveringen en moordpartijen door het Joegoslavische leger af als uit de duim gezogen.

Volgens Jovanovic zal de aanklacht de bemiddelingspoging van de Russische gezant Viktor Tsjernomyrdin ondermijnen. Tsjernomyrdin waarschuwde gisteren in een opiniestuk in de *Washington Post* dat hij president Jeltsin zal adviseren de bemiddelingspogingen te staken, als de NAVO doorgaat met de luchtaanvallen op Joegoslavië. Volgens hem moet Rusland dan de ratificatie van het Start-II akkoord over beperking van de nucleaire arsenalen op de lange baan schuiven en zijn veto in de Veiligheidsraad gebruiken bij besprekingen over Joegoslavië.

Hoofdaanklager Arbour riep alle VN-landen op de uitgevaardigde arrestatiebevelen te respecteren. Voor het eerst heeft het tribunaal ook de opdracht gegeven om alle buitenlandse bankrekeningen van de vijf verdachten te bevriezen en hun bezittingen in beslag te nemen. 'De wereld is hierdoor voor de verdachten een heel stuk kleiner geworden.'

Pagina 5: Aanklacht bemoeilijkt oplossing Kosovo-crisis
'Met Milosevic valt toch niet te onderhandelen'
Pagina 9: Commentaar

Tom Janssen

De geest van de bajonet

Toen de eerste bommen op Belgrado vielen, hield vrijwel iedereen de adem in. Nu gebeurt het. Nu zal Milosevic wel eieren voor zijn geld kiezen. Olietanks vlammend aan flarden, in elkaar zakkende bruggen, totale ruïnes herschapen elektriciteitscentrales. Maar militairen wisten toen al dat het nog heel lang zou duren. Zij hadden de opdracht voorzichtig te bombarderen. Zelfs weken later kwamen er tot kalmte manende telefoontjes binnen, zoals dat van de Zwitserse ambassade om hun wijk te ontzien, omdat er voor die avond een dinertje was gepland.

Afgezien daarvan, ook als de militairen massiever hadden kunnen uitpakken, zou het resultaat twijfelachtig zijn geweest. Inmiddels zijn we bijna twee maanden verder en zijn er zo op het oog weinig vorderingen gemaakt.

BREEDVELD

Toch acht premier Kok de tijd rijp om een pauze in te lassen, om de diplomatie een kans te geven, hoopt hij. Het idee dat het misschien wel zo verstandig zou zijn een garnizoen in gereed te brengen om een interventie mogelijk te maken, kwam zelfs niet bij hem op.

Vooropgesteld: er is geen reden Kok meteen maar van illusiepolitiek te betichten. Het zou kunnen dat de schade door de bommen inmiddels fatale afmetingen aanneemt. Het zou kunnen dat de bewegingsvrijheid van de Servische troepen tot nul is gereduceerd en het zou ook kunnen dat het genuurmureer onder de burgerij uitgroeit tot een heuse opstand. Dat zijn wel een heleboel 'zou kunnens'.

Ondertussen gaat het moorden in Kosovo gewoon door. Het lijkt daarom wel zo verstandig de druk op de ketel te vergroten en de geesten rijp te maken voor een grondoorlog.

Dat dit niet gebeurt, komt doordat de verantwoordelijke politici twee en misschien wel drie of vier oorlogen gelijk moeten voeren. De eerste speelt zich af in Kosovo zelf en die wijst onverbiddelijk in de richting van de inzet van grondtroepen. De tweede oorlog is een gevecht met de eigen opiniepeilingen. Die wijzen uit dat Nederlanders achter de bombardementen staan, maar, zo vragen mensen als minister Van Aartsen zich af, zal die steun kelderen zodra we in een grondoorlog verwikkeld raken en de eerste slachtoffers aan onze kant vallen.

En dan is er nog een derde en vierde oorlog die je zou kunnen rangschikken onder de noemer: hoe houje de Navo eensgezind en vrede met de rest van de wereld. Lopen we met een grondoorlog niet het risico dat de Navo uit elkaar valt en we ruzie krijgen met Rusland en China? Onze politici weten het niet, vandaar dat zij een eventuele grondoorlog vooralsnog zover mogelijk buiten hun horizon plaatsen. Overigens niet tot tevredenheid van iedereen. In het liberale kamp, maar ook in het kabinet wordt verschillend geoordeeld.

Vraag is echter of uitstel nog lang verantwoord is. De opbouw van een interventiemacht kost zes tot zeven weken. Daarna pas kan het eigenlijke gevecht beginnen. Reken maar uit hoeveel tijd we dan nog hebben om de Kosovaren voor de sneeuw invalt veilig in hun eigen huizen onderdak te brengen.

Kortom, alles wijst erop dat we er het beste aan doen dat garnizoen maar zo snel mogelijk in gereedheid te brengen. Ware het niet dat we door twijfel bevangen zijn nu het er om gaat om op te komen voor schendingen van menselijke waarden die elders met voeten getreden worden. Willen we daarvoor wel offers brengen? Willen we wel in koelen bloede Servièrs doden. Is de geest van de bajonet nog vaardig over ons, zoals een Amerikaanse generaal zich onlangs afvroeg? En – ministens zo belangrijk – zijn we als volk bereid dit doden moreel te steunen?

Voor de generaal was dit geen vraag. Want, voegde hij eraan toe, alleen met onverschrokkenheid zijn we in staat respect af te dwingen bij schurken van het type Milosevic.

Willem Breedveld

Citaten uit een oorlog

„Er is een geloofwaardige basis voor de overtuiging dat president Milosevic van Joegoslavië, de vice-president van Joegoslavië Sainovic, de Servische president Milutinovic, de opperbevelhebber van het Joegoslavische leger Ojdanic en de Servische minister van binnenlandse zaken Stojilkovic op misdadige wijze verantwoordelijk zijn voor de deportatie van 740 000 Albanese Kosovaren en voor de moord op 340 Albanese Kosovaren."

Louise Arbour, hoofdaanklager Joegoslavië-tribunaal, CNN

„Het is zeer wel bekend dat het vertrek uit hun huizen van Albanezen en andere inwoners van Kosovo veroorzaakt werd door de bombardementen van de Navo."

Slobodan Milosevic, president Joegoslavië, The Times

„Die reservisten waren soldaten op weg naar huis, maar de westerse media interpreteerden het als desertie."

Ministerie buitenlandse zaken Joegoslavië, The Independent

„De Balkan is niet gedoemd het hart van de Europese duisternis te zijn, een regio van gebombardeerde moskeeën, mannen en jongens in de rug geschoten, vrouwen verkracht, alle sporen van groeps- en individuele geschiedenis herschreven of uitgewist. Zoals er leiders waren die hun volk die weg op leidden, moeten er leiders zijn die hen terugbrengen naar een beter morgen."

William Jefferson Clinton, president VS, New York Times

„Misschien zijn VN-, niet-Navo-troepen iets. Beide partijen moeten hiervoor concessies doen. Bombardementen laat staan grondtroepen redden de Kosovaren niet maar vernietigen ze."

Daniel Ellsberg, onthuller Pentagon Papers, New York Times

„Een serieus gevoerde oorlog is inderdaad een tot vleesgeworden nachtmerrie. Maar het zou een nóg grotere ramp zijn als de Navo uit de oorlog, waarin zij blindelings is gewandeld, zou weglopen zonder de gevluchte Kosovaren onder redelijke bescherming naar hun vernietigde dorpen en steden terugkeren. Hoe moeten tegenstanders van de oorlog dát aan hun kinderen uitleggen?"

Michael Stein, redacteur NRC Handelsblad

„Eens was Joegoslavië mijn ideaal; een rechtvaardige maatschappij van volkeren op basis van gelijkwaardigheid. Maar het communisme was een wrede dictatuur en de gelijkwaardigheid schijn. Wat hebben we het dan in Nederland veel beter; hier in Friesland is de oude discriminatie verdwenen en kan men bijna overal met Fries terecht. Maar het is hier ook niet allemaal zo mooi als het schijnt. Steeds meer moet Omroep Fryslân tegen schoolkinderen Nederlands praten, als ware het: een vreemde volkstaal. Het lijkt wel of wij ineens geen toekomst meer hebben."

P. Kramer, Mildaam, briefvenbrink De Gelderlander

vernietiging van Vukovar gevolgd door bombardementen op Zagreb, Osijek en Dubrovnik waarna Zvornik, Doboj en Sarajevo aan de beurt kwamen en de massamoord op achtduizend jongens en mannen in Srebrenica volgde.

Twee miljoen mensen werden ontheemd en verjaagd, 300.000 vonden de dood.

Thans is Kosovo aan de beurt met de verdrijving van een heel volk, begeleid door slachtpartijen en verkrachtingen.

Wie wil dat het moorden ophoud, moet de moordenaars de wapens uit de hand slaan en voor wie wil protesteren luidt het adres: Gosp. Slobodan Milosevic, Predsjednistve, Beograd – Savezna Republika Jugoslavija.

F. BEHRENDT, *Amstelveen*

Vredesmacht

Blijkens een radio-bericht was
zer dagen op een soort vredes
in Den Haag een Zuid-Korea
gatie aanwezig die steen
klaagde over de gedragi
Amerikaanse soldaten
die deel uitmaken va
gerde vredesmacht.

Misdragingen al
e.d. zouden aan
zijn.

Als deze
moet er oo
optimistic
soort le
vreemd

Er w
klaag
sch

w
z

Volk

De groot-Servische oorlog tegen alle anderen begon in juli 1991 met de aanval op Slovenië, daarna kwam de

me zure
Hij schrijft
n. Is dat be-
ij vergelijkt
Cruijff. Johan
wereldfaam.
n benefietwed-
kele andere ver-
er is er ooit een
gehouden. Dus
over? Het andere
de mening van Youp
jax.
voetbal een product.
eel geld mee te verdie-
stelden de Meer en het
Stadion nou eigenlijk
aren enorme betonklom-
ordt door mensen en goed
maakt.
Meer en het Olympisch Sta-
en absoluut geen voorzienin-
ts te eten, niets te drinken, om
toiletten nog maar te zwijgen.
an natuurlijk alles wel romatise-
naar zo goed was het nou ook
r niet. En volgens mij is Youp zelf
nepsupporter. Als je niet naar
ke thuiswedstrijd gaat, ben je geen
chte supporter.

A. WEZEL, *Amstelveen*

BRIEVEN

NAVO-bombardementen

1 Ruim een halve eeuw na wo-II ben ik nog nooit in Duitsland met vakantie geweest. Wat mij er, onbewust, nog altijd van weerhoudt is het idee dat voor en in de oorlog zoveel Duitsers met enthousiasme achter hun leider en diens opvattingen stonden. Men slikte alle propaganda van regering en leger voor zoete koek.

Zijn wij een haar beter? Volgens opiniepeilingen keurt ongeveer 70 procent van de Nederlanders de agressie van de NAVO tegen Joegoslavië goed. Min of meer dezelfde argumenten spelen bij deze massale steun weer een rol: beluister hoe trots men is op het oppermachtige militaire apparaat van de NAVO dat niet kan en mag verliezen, het racisme ten aanzien van de inwoners van Joegoslavië die rustig gebombardeerd mogen worden, de opvatting dat alleen óns Westerse democratisch stelsel in heel Europa moet zegevieren en dat de oorlog zich tenslotte ver van ons bed afspeelt. Ook nu slikken wij de slimme propaganda.

Stijgende huizenprijzen zijn veel malen belangrijker dan het in onze naam vernietigen van mensen met fragmentatiebommen. We weigeren zelfs om over deze oorlog na te denken en erover in discussie te treden. Wij beseffen niet dat aan die massale steun voor het gooien van bommen de betrokken regeringen weer hun steun aan de NAVO ontlenen.

E. NEUTEBOOM,
Amsterdam

2 Wij mij zo beangstigt is dat dit hele NAVO-gebeuren lijkt te worden gedirigeerd door onze Amerikaanse vrienden aan de overkant van de Atlantische Oceaan en 'aangevuurd' door hun Engelse medestanders. Onze Europese leiders zouden veel meer van zich moeten laten horen en alles in het werk moeten stellen dit zinloos gebeuren op de Balkan te beeindigen.

Zij moeten duidelijker hun inbreng tonen met in het achterhoofd het Nederlandse spreekwoord 'Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald'.

K. BAKKER,
Wieringerwerf

3 Dagelijks worden wij op triomfantelijke wijze geïnformeerd over de keer op keer op Joegoslavische steden uitgevoerde bombardementen. De van zichzelf vervulde NAVO-woordvoerder Jaime Shea zegt voortdurend dat „wij geen oorlog voeren tegen de Serviërs, maar tegen Milošević."

Welnu, na meer dan twee maanden bombarderen zijn wel de Serviërs geslachtofferd, maar zijn er geen tekenen dat Milošević persoonlijk daaronder lijdt. Enige bescheidenheid over het tot nu toe bereikte resultaat van onvoorstelbaar menselijk lijden van zowel Kosovaren/Albanezen als Serviërs, alsmede van de gigantische kapitaalvernietiging zouden de NAVO niet misstaan. Ook door de NAVO dienen de humanitaire grenzen in acht te worden genomen, zulks temeer omdat het leed van de een niet door het leed van de ander kan worden verzacht.

P.J.G.A. EGO,
Zevenbergen

20-V-99 NRC

Movement for mobilization of American public against NATO aggression

May 27, 1999

New York, May 26 (Tanjug) - More than 60 centers for mobilization and organization of public opinion against NATO aggression on Yugoslavia are found throughout the United States of America. It was said at an anti-NATO meeting in New York.

These centers are working very hasty, and have already gathered, throughout USA, tens of anti-war organizations and associations with primary aim to change the public opinion in that country in order to oppose the aggression on Yugoslavia.

About 600 people were present last night in a large hall in the center of New York, where a public lecture of NATO destruction on sovereign Yugoslavia was organized. Members of the delegation of anti-war organization "International Action Center" were talking at the meeting.

Ramsey Clark, president of that organization and former attorney general of the USA, could not make to come and talk on the meeting, as it was announced, because he had to leave suddenly to California where demonstrations of anti-NATO organization are being hastily organized, what is similar to actions already organized in the eastern part of the USA.

The plan of the "International Action Center" is to organize mass protests in the same time on June 5 in Washington, where the people from the Eastern coast of the USA will gather and in San Francisco for the people from the western coast.

Sarah Flounders, co-director of "International Action Center", who was along with Ramsey Clark in Yugoslavia from 11 till 18 of May, was talking last night among others, about the horrors of NATO bombardment.

She accused NATO for war crimes and for leading total war against Yugoslavia in which civilians, among who are children, and civil facilities are targets of the aggressor.

Explaining that NATO targeted in Yugoslavia chemical factories, power stations, water pipelines, hospitals and schools, Flounders said

that the aim of the aggressor is to cause the chaos and destroy the moral of people. Aggressor is, she said, totally frustrated because the Yugoslav people are so decisive in defense of the country and because all institutions are open, in spite of terrible destruction.

In spite of huge problems, we did not see among people in Yugoslavia any ray of hesitance, said Flounders.

Yugoslav people are decisive in defense of the country, its sovereignty and won't kneel before the aggressor, because they know that there is no alternative, and that NATO wants to occupy the country and puts it under its boot, she said.

On the contrary to the modern bombs and weapon, Yugoslavia has undefeatable weapon, the steel will of people, said Flounders, whose words were followed by applause.

The will and strength of Yugoslavs has to get the strong support, she said, and that's why the first task of anti-war movements in the USA is to stand up against aggressive politics of the USA leadership.

Yugoslavia is not alone, all progressive people in the world are with Yugoslavia, all peaceful and sensible people and nations know what hides behind the aggression of NATO on FRY. People all around the world are wondering: who is next, maybe China, Russia, who? If NATO doesn't stop, everybody knows, the world will face dark time, said Flounders, the member of the "International Action Center" delegation, which recently came back from Yugoslavia.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Clinton to order 35,000 troops to Kosovo

PRESIDENT CLINTON is now ready to consider a full-scale land war against Serb forces in Kosovo, sending up to 35,000 ground troops from America to the area, military sources said last night.

Although Nato is still officially planning for a peace implementation force of 30,000-50,000 troops, there is a growing feeling in Washington and London that the alliance must prepare itself for a much bigger operation, involving 150,000-160,000 troops.

Mr Clinton's dramatic conversion, after weeks of apparent reluctance to send in ground troops, has emerged in the light of a failed bid to bring Gen Wesley Clark, the Supreme Allied Commander, last week.

A new sense of urgency has been injected into Nato's contingency planning because of a warning from the military that a decision will have to be made "by mid-July" if the alliance is to contemplate a ground offensive.

The tight timetable is being dictated by the alliance's determination to start returning ethnic Albanian refugees to their homes in Kosovo before the winter.

The huge number of troops required for such an operation will be a daunting challenge for Nato. However, alliance sources said that with Mr Clinton committed to defeating Mr Milosevic one way or another, the US would be expected to contribute more than half of the force.

Serb soldiers 'not part of' invasion force

Clock during up support in Europe for land war

Another 12,000 UK troops on standby

Tribunal to indict Milosevic

Balkans Summary

Return to Kosovans pres

82nd Airborne Division, based at Port Bragg in North Carolina, which was deployed in the Gulf War in 1991.

Britain and France would also be expected to play a major part. Yesterday, George Robertson, the Defence Secretary, took the first step by announcing an extra 12,000 troops and support personnel for the peace implementation force, called Kfor. This will bring the total British military strength committed to the Kosovo crisis in Albania, Macedonia, Italy and the Adriatic to more than 19,000.

Although Mr Robertson insisted that it was not an invasion force, Tony Blair indicated in the Commons that the troops could be used for a combat role.

The alliance sources said that the size of an invasion force would depend on the amount of damage achieved by the airstrikes against the Serb troops in Kosovo over the next few weeks. Last week, it was estimated that the Serb strength in the province remained at about 40,000 in spite of two months of bombing.

However, Nato still hopes that the intensified bombing campaign combined with Russian diplomatic efforts will persuade President Milosevic to agree to the alliance's five conditions for stopping the airstrikes.

It is also recognised that if Nato were seen to be preparing for a land offensive, while backing Moscow's peace diplomacy, it could seriously undermine the already strained relations between Russia and the alliance.

Another key factor is that the alliance itself has to be held together, and any formal request made to the 19 member states for authority to plan for a ground war could damage the unity that has been maintained so far. Germany indicated yesterday that it would not veto a move towards a ground war, although its troops would not take part.

One resolve shared by the whole of Nato is that Mr Milosevic must not win, and the alliance sources said that if the air campaign and diplomatic efforts failed to get the Yugoslav leader to back down within the next three weeks, there would be no alternative but to prepare a ground offensive.

The alliance sources admitted that the operation would be difficult, "but not impossible", and that a number of ways into the province were being studied.

Next page: Extra soldiers 'not part of invasion force'

...e Online - Fri) | Books (Sat) (Thu) | British News | Business | ...Court page | Features (Mon - Fri) | G2 (Sat) | Metro (Sat) | ...Obituaries | Interface (Wed) | Opinion | Sport | Travel (Sat) (Thu) | Vision (Sat) | Weather | Weekend (Sat) | Weekend Money (Sat) | World News

Copyright 1999 Times Newspapers Ltd. This service is provided on Times Newspapers' standard terms and conditions. To inquire about a licence to reproduce material from The Times, visit the Syndication website.

THE TIMES OF INDIA

Nato Greece wants peace in Kosovo

THE ECONOMIC TIMES

By Barry Schweid

WASHINGTON: Greece is bringing its search for a diplomatic solution for the Kosovo conflict to the White House, with a call for a bombing pause to encourage a positive response from Yugoslav President Slobodan Milosevic.

Foreign minister George Papandreou says he is convinced international mediation efforts could end the conflict swiftly. Secretary of State Madeleine Albright and other senior US officials will hear him out while also trying to keep Greece in line with NATO's military campaign.

Of the 19 NATO nations, Greece is probably the most sceptical that air-only bombing will bring Milosevic to his knees, reverse the Serb military offensive in Kosovo and clear the way for the return of ethnic Albanian refugees under the protection of NATO and other peacekeeping troops.

Maintaining allied unity with the conflict now in a third month is a major task that falls heavily on the shoulders of the US, as host nationally the leader of the NATO alliance.

Papandreou is promoting a 48-hour pause in the bombing to give Milosevic some calm to consider a response to the tough NATO demands for withdrawal of all Serb troops and the stationing of foreign forces in Kosovo as peacekeepers. The Greek foreign minister has been to China and Russia in his search for a diplomatic solution.

NATO's punishing airstrikes on petroleum depots are depriving Yugoslavia's war machine of vital oil, but Albright raised concerns Tuesday about deliveries by barges in defiance of a worldwide appeal for a cutoff.

While holding talks here with visiting German foreign minister Joschka Fischer on plans for an expanded NATO peacekeeping force to protect returning refugees after a settlement, Albright said assessments were being made of the

Ukraine and other countries that may be helping Belgrade.

Other State Department officials, meanwhile, said tracing secret bank accounts to pay for the smuggled oil was turning out to be a difficult undertaking. They said Cyprus and possibly Greece were major money-laundering centers for Milosevic.

On Thursday, Albright is due to meet here with Chinese foreign minister Tang Jiaxuan as the NATO allies pile up the air miles to remind about the unconclusive council and the plight of refugees.

Russia also has pursued a political solution to the Kosovo conflict. A Russian envoy is to visit Belgrade on Thursday for talks with Milosevic after talks in Moscow with western representatives. US Deputy Secretary of State Strobe Talbott returned to Moscow on Tuesday for another round of talks, although Russian officials reported no progress.(AP)

[Home] [Metropolis] [World] [Stocks] [Business] [Sport] [Editorial] [Entertainment]

Copyright and disclaimer | Send Email

© Times Internet Ltd, 1999. Reproduction in whole or in part without written permission prohibited. Terms of use (opens in new window) | Privacy Statement (opens in new window)

de Verdieping
Trouw

Nederland moet Navo stoppen

Trouw DONDERDAG 27 MEI 1999

Nederland moet zich inzetten voor een einde van de Navo-bombardementen op Joegoslavië. Want de Navo-interventie is uitgelopen op een humanitaire tragedie. Alleen als snel wordt ingegrepen, kan voorkomen worden dat alle vertrouwen in de Navo voorgoed verdwijnt.

Kosovo

Abe de Vries

Wie durft nog te beweren dat de Navo in het post-Koude Oorlog tijdperk een geloofwaardiger vredesapostel is dan de Verenigde Naties? 'Operatie geslaagd, patiënt overleden', dat typeert de bombardementen op Joegoslavië nog het best. Wat een humanitaire interventie heet te zijn, is uitgedraaid op een humanitaire ramp en de totale vernietiging van een soevereine staat.

De les die uit de tragedie op de Balkan kan worden geleerd, is dat de Navo niet ingericht is op het oplossen van ingewikkelde etnische conflicten. Nederland kan, als 'gidsland' en als kleine lidstaat zonder concrete belangen in de regio, een voorhoederol vervullen bij de broodnodige herwaardering van de rol van de Verenigde Naties. Nederland kan als klein Navo-lid een krachtig signaal afgeven, bijvoorbeeld door het terughalen van de Nederlandse F-16's, zeker nu er door de inspanningen van Rusland en Duitsland opnieuw kans is op een diplomatieke opening. Niet alleen Joegoslavië, ook de Navo dient water bij de wijn te doen en het is nog maar de vraag of de VS en Groot-Brittannië daartoe bereid zijn. Premier Kok en minister van buitenlandse zaken Van Aartsen kunnen daarbij helpen. Na bijna twee maanden bombarderen dienen zij publiekelijk te erkennen dat met geweld geen einde kan worden gemaakt aan geweld.

De Navo heeft met Allied Force haar morele, militaire noch haar politieke pretenties kunnen waarmaken. Hoe de oorlog ook afloopt, menige illusie over de toekomstige rol van de alliantie in de wereldpolitiek ligt nu al aan gruzelementen. De puinhopen die het bondgenootschap op de Balkan achterlaat, de vluchtelingen die het alleen in naam te hulp komt, de miljoenen mensen wier levens het ontregelt en vernielt, dat alles is het beste bewijs voor de stelling dat de Navo de overstap van klassiek verdedigingsapparaat naar een meerdimensionale interventie-organisatie niet heeft kunnen maken.

De Navo onderhandelt niet, maar stelt ultimata. De Navo bouwt geen vertrouwen op, maar gooit bruggen kapot. De Navo schept geen condities voor multi-etnisch samenleven, maar veroorzaakt en bespoedigt etnische zuiveringen. Hoe, wanneer en van wie zal de alliantie ooit nog een mandaat krijgen voor weer zo'n 'humanitaire interventie'? Des te wranger is het dat nu pas de VN op het toneel worden toegelaten. Onder druk van Rusland en China zal – in afwijking van de voorstellen van Rambouillet – een toekomstige vredesmacht in Kosovo door de VN worden geleid. Welbeschouwd is zo een absurde situatie ontstaan, want juist de Joegoslavische afwijzing van een Navo-leger in Kosovo was de officiële reden voor de bombardementen. Ergens onderweg is de alliantie van gedachten veranderd. Het gaat er nog om de vluchtelingen een behouden thuiskomst te garanderen, maar of het bombarderen van Joegoslavië en het nog verder radicaliseren van de Serviërs daartoe de aangewezen weg is?

De Nederlandse regering kan en mag al deze plooien niet gladstrijken met een routineuze verwijzing naar de 'eenheid' in het bondgenootschap. Mocht het kabinet de moed vinden om afstand te nemen van de oorlog tegen Joegoslavië, dan kan het daar twee Nederlandse, duidelijk herkenbare nationale belangen voor aanvoeren.

Het eerste is het veiligstellen van het draagvlak in ons land voor toekomstige deelname aan interventies in crisisgebieden. Het tweede belang ligt in het opnieuw formuleren van een Nederlandse buitenlandse politiek: een visie die dit gidsland internationaal gezien een grotere rol toedicht dan die van bijwagentje van Washington. Onze buitenlands-politieke traditie wordt vanouds niet alleen gekenmerkt door een oriëntatie op de VS. Een andere hoofdstroom in die traditie is een van realiteitszin getuigende, oer-Hollandse argwaan ten opzichte van de motieven en het morele (wan)gedrag van grootmachten. Daardoor is vernieuwing en versterking van de VN, de enige bovennationale autoriteit in de wereld, een vanzelfsprekend Nederlands beleidsdoel.

Robert Fisk van The Independent, een journalist met een jarenlange ervaring op de Balkan, vroeg zich onlangs af of de Navo de Kosovo-crisis zal overleven. Hij hoopte eerlijk gezegd van niet. „Als burger van een nieuw, modern Europa wil ik niet dat mijn continent geleid wordt door de derderangs generaals en ondermaatse ministers die de afgelopen vijftig dagen zo bombastisch op onze televisieschermen oreren. Ik hoef de 'bescherming' van de VS niet langer. En als dat het einde van de Navo betekent, het zij zo."

Abe de Vries is journalist

I.O.Z.

POLITIK

ANTISE

AUSLAND

Milosevic-Anklage: Friedliche Lösung blockiert?
Flüchtlingshilfe: Schifters T-Shirt unter dem Hammer
Den Haag: Haftbefehl gegen Milosevic

DEUTSCHLAND

Verkehr: Müntefering verurteilt starre Regelungen
Pharmaindustrie: "Positivliste = Investitionshemmnis"

EUROPA

EU-Parlament: Fast niemand kennt es
Grüne: Schreyer soll nach Brüssel

ALLE ARTIKEL

27. Mai 1999

NILOSEVIC-ANKLAGE

Friedliche Lösung blockiert?

Der jugoslawische Präsident Milosevic muß sich vor dem Kriegsverbrechertribunal verantworten. Während die russische Regierung und Völkerrechtler vor einem Ende Diplomatie warnen, plädierten die Außenminister Deutschlands, Frankreichs und Großbritanniens für eine unbeirrte Friedenssuche und schlossen künftige Kontakte mit Milosevic nicht aus.

Den Haag/Moskau/Brüssel - Wegen der Massenver dem Kosovo muß sich der jugoslawische Präsident Milosevic als erster amtierender Staatschef vor ein Kriegsverbrechertribunal verantworten. Vier weite Führungspolitiker in Belgrad sind in Den Haag ang Chefanklägerin Louise Arbour lastete ihnen an, Dei Deportation von 740 000 Kosovo-Albanern und 34

Unter Anklage: Slobodan Milosevic

Die Bombungen um eine dip Lösung des Kosovo-Konflikts g Moskau dadurch ins Stocken, erklärte, diese Versuche, seien Beteiligung von Milosevic "zum verurteilt".

Auf der mit Spannung erwarte Pressekonferenz nannte die Ko Richterin als Mitangeklagte de Präsidenten Milan Milutinovic, Innenminister Vlajko Stojiljko Generalstabschef Dragoljub O. jugoslawischen Vizeregierungs Sainovic. Die Vorwürfe beziehen sich ausschließlich im südserbischen Kosovo seit Jahresbeginn.

Rußland äußerte die Befürchtung, daß die Anklage Hürden für eine friedliche Beilegung des Kosovo-K aufbaue, weil eine Beteiligung von Milosevic unerlä Deutsche Völkerrechtler gaben zu Bedenken, daß d Diplomatie erschwere, mit einem "Gefangenen im zu verhandeln.

Die Präsidenten der USA und Frankreichs, Bill Clint Chirac, traten in einem Telefongespräch dafür ein, Nato-Strategie mit Entschiedenheit fortzusetzen u militärischen Druck zu erhöhen. Die Außenminister Frankreichs und Großbritanniens plädierten für ein entschlossene Friedenssuche und schlossen künftig Milosevic nicht aus. Die Nato will die Anklage mit I unterstützen. "Die Gerechtigkeit muß ihren Lauf n

27-5-99

Milosevics geheimnisvolle Bunkerwelt

Jugoslawiens Staatschef soll sich in einem unterirdischen Dorf aufhalten - Berichte britischer Medien

Von Thomas Kielinger und Boris Cahnoky

London/Budapest - Kein anderes Projekt in seiner bisherigen Amtszeit hat die Konzentration des britischen Premierministers so buchstäblich gefangengenommen wie der Krieg um das Kosovo. Es hatte Blairs Falklandkrieg werden sollen - eine kurze Kampagne, mit dem Triumph von Recht und Humanität fest eingeplant. Das ist (noch) nicht eingetreten. Das Vorgehen auf dem Balkan unterliegt, anders als seinerzeit die Rückeroberung der Falklandinseln durch eine verbündete britische Streitmacht, der komplizierten Abstimmung mit 19 Nato-Mitgliedstaaten.

Indem wird Serbien, im Gilt totalitärer Unterdrückung regiert, unangreifbar, und gegen das Wüten der Soldateska im Kosovo hat der Luftkrieg bisher nichts ausrichten können.

Umso wichtiger wird für die Downing Street derweil die psychologische Kriegführung. Der jugoslawische Staatschef Slobodan Milosevic nimmt inzwischen in den britischen Medien, inspiriert von den Presse-Einflüsterern - den berüchtigten „spin doctors" - um den Premierminister herum, die Aura eines Satan-Besessenen aus der Welt des fin fleming an. Dazu passen graphische Darstellungen der Bunkerwelt, in welcher der serbische Diktator seit Beginn des Luftkriegs residiert. Die Existenz dieser unterirdischen Stadt im Herzen Neu-Belgrads, einst von Marschall Tito aus Furcht vor einem sowjetischen Atomschlag angelegt, war zwar seit langem bekannt, aber erst jetzt, passend zu militärischen Entscheidung im Kosovo, tauchen Geheimdienst-Schilderungen dieser Anlagen auf.

Jene die Zeitung „Daily Express" Anfang der Woche dazu veröffentlichte, entstammt dem Bericht eines nach Großbritannien geflohenen Serben, der zur Zeit von den dortigen Behörden verhört wird. Auch hier hat der direkte Draht zwischen Blairs Beratern und den empfangswilligen Medien funktioniert.

Der ungenannte serbische Überläufer hat sich als Freund des ermordeten Herausgebers der Belgrader Zeitung „Dnevni Telegraf" ausgegeben, Slavko Curuvija, der im Oktober vergangenen Jahres einen wütigen Aufruf an Milosevic veröffentlicht hatte, Serbien nicht zu isolieren, war am 12. April vor seinem Haus durch 26 Schüsse niedergestreckt worden.

Den veröffentlichten Einzelheiten zufolge verbringt der serbische Diktator die meiste Zeit in seiner 16 Stockwerke tiefen unterirdischen Stadt, die eigentlich 4000 Menschen beherbergen und auf Wochen versorgen könnte, aber zu der er nur engste Familienangehörige und Freunde zulässt. Eine 50 Mann starke Leibwachttruppe bewacht ihn rund um die Uhr. Anderen Gerüchten zufolge beherbergt der Bunkerkomplex gar eine viele Hundert Mann starke Garnison. Mit dem drei Kilometer entfernten Militärflughafen Surcin ist die „Stadt unter der Stadt" angeblich durch eine eigene U-Bahn-Linie verbunden.

Nur für zeremonielle Anlässe oder für ausländische Gäste besteigt Milosevic aus dem „Kaninchenbau", wie es der Belgrader Überläufer bezeichnete, auf. Die Anlage befindet sich, unerreichbar für jeden Luftschlag, unter dem in Neu-Belgrad gelegenen massiven

wird.

Der geheimnisvolle Belgrader Bunker soll historische Augenblicke erlebt haben: Milosevic soll dort den kroatischen Praesidenten Franjo Tudjman getroffen haben, um über eine Aufteilung Bosniens zu verhandeln. Spater empfing er dort den amerikanischen Unterhändler Richard Holbrooke.

Die Veröffentlichung im „Daily Express" erhöht den Eindruck, als stehe Milosevic inzwischen wie im Fadenkreuz der herannahenden Strafaktion. So jedenfalls sieht es die Downing Street, für die mit zunehmender Dauer des Krieges immer mehr auf dem Spiel steht.

© DIE WELT, 27. 05. 1999

27-5-'99 PS Parool

media

15 Internetrubriek
16 Achterop: Gratis krant succes in Zweden, en Han Lips

Slobo en Mira: Romeo en Julia II

Zembla: Slobo en Mira
vanavond, Nederland 3, Vara/NPS 20.50 uur

AL 65 dagen vallen de Navo-bommen op Joegoslavië. Wat drijft Milosevic? Of beter wie drijft hem? Vriend en vijand menen dat zijn vrouw de drijvende motor achter zijn politieke loopbaan is. Zij geven in de *Zembla*-documentaire 'Slobo en Mira' hun mening - let wel: vóór het begin van de Navo-bombardementen - over het echtpaar Mira en Slobo Milosevic. De documentaire is een bewerking van *Panorama* (BBC).

Sesca Stanojlovic die het echtpaar uit haar jeugd kent, zegt over hen: "Op de middelbare school waren ze altijd onafscheidelijk. Ze liepen altijd hand in hand of gearmd. Een ouder stelletje op school werd Romeo en Julia genoemd... en Mira en Slobo waren Romeo en Julia II."

Ook de jeugd van Milosevic, die hij altijd probeert te verdoezelen, komt ter sprake. De oom en vader van Slobo Milosevic pleegden beiden zelfmoord. Tien jaar later ging ook zijn moeder, onderwijzeres, zich op in haar slaapkamer. De vader van Mira was veteraan uit het partizanenleger van de latere president Tito. Haar moeder hou na de martelingen van de nazi's geheimen hebben prijsgegeven en op bevel van haar vader zijn vermoord.

Mira en Slobo studeerden in Belgrado. Zij sociologie, hij rechten. Hier ontmoette Milosevic zijn politieke mentor Ivan Stambolic, president van Servië van '86 tot '87. Stambolic zag in hem een geliefd, jong talent: "Een goed organisator, hij kan mensen overtuigen, maar hij roept ook verstand op en jaagt mensen te-

Slobodan en Mira Milosevic

FOTO REUTERS

Nebojsa Covic, burgemeester van Belgrado van '94 tot '97, meent dat Mira de ambitie van haar echtgenoot voedt. Zij wilde via haar man de belangrijkste vrouw van het land worden. Zij dreef hem ertoe een politiek leider te worden, is de overtuiging van Covic.

In Kosovo liepen de etnische spanningen op. Milosevic, gestuurd door Stambolic, besloot de autonomie van de Albanezen aldaar terug te draaien. Met de hulp van zijn vriend Dusan Mitevic, directeur van de staatstelevisie in Belgrado, bespeelde Milosevic de publieke opinie.

Milosevic gebruikte de crisis in Ko-

Stambolic voelde zich verraden. "Hij is een pragmatisch manipulator. Hij is bereid om elke dag van ideologie te veranderen, van opvattingen, bondgenoten en medewerkers om aan de macht te blijven," zegt hij.

Volgens Mitevic is de invloed van Slobo Milosevic de laatste tien jaar afgenomen en die van zijn vrouw gestegen. "Op de belangrijkste kwesties in Servië heeft zij het voor het zeggen," zegt Mitevic.

Covic spreekt van een merkwaardige relatie. Slobodan zou op een vertroetelende manier met zijn vrouw omgaan, haar aanspreken

kwam vreemd op mij over, in zo'n serieus vak als de politiek," zegt Covic.

Vorig jaar brachten de dreigende Navo-bombardementen de oppositie in Servië tot zwijgen. Onafhankelijke media werden aan banden gelegd. Veel van de sprekers in de film zouden zich tijdens de oorlog nooit zo hebben durven uitlaten. Maar één stem bleef klinken: die van journalist Slavko Curuvija. In een open brief riep hij oktober vorig jaar president Milosevic op af te treden. Op 11 april van dit jaar werd hij door onbekenden doodgeschoten.

HANNELOES PEN

Luchtcorridor beschikbaar

Fiat NAVO voor voedseldroppings

Door onze correspondent BIRGIT DONKER

BRUSSEL, 27 MEI. De NAVO is bereid Russische transportvliegtuigen voedsel te laten droppen boven Kosovo. De droppings zijn een initiatief van de humanitaire organisatie Fokus, die bestaat uit Zwitserse, Griekse en Russische organisaties.

Als Fokus een gedetailleerd vluchtschema indient, aldus een bron bij de alliantie, zal de NAVO een korte periode bepalen waarin een luchtcorridor beschikbaar is voor de transportvliegtuigen. Dat betekent dat er op dat moment geen NAVO-bombardementen zullen plaatshebben in dat gebied. Ook met humanitaire transporten van Fokus over de weg houdt de NAVO rekening. Volgens een hoge diplomaat levert de NAVO met deze beloftes wel veel in aan aanvalscapaciteit.

In Kosovo verblijven naar schatting nog 600.000 tot 700.000 Albanezen die zich verschuilen zich in de bergen en in afgelegen dorpen en nauwelijks aan voedsel kunnen komen. De NAVO onderzoekt al wekenlang mogelijkheden om zelf voedseldroppings uit te voeren, maar oordeelde tot nu toe dat dit te gevaarlijk zou zijn. De vliegtuigen zouden immers laag moeten vliegen en een gemakkelijk doel zijn voor Joegoslavische luchtafweer. Ook was het de vraag of de voedselpakketten wel bij de Kosovaren terecht zouden komen en niet bij Joegoslavische en Servische soldaten.

De NAVO maakt zich zorgen over berichten dat er nog steeds olie Joegoslavië wordt ingevoerd via de Donau. De alliantie oefent druk uit op de Oekraïne, Bulgarije en Roemenië om een eind te maken aan deze transporten. De olie zou in Oekraïense havens worden ingelaten en afkomstig zijn uit Rusland. Moskou weigert zich aan te sluiten bij het vrijwillige olie-embargo van de NAVO en de EU. De NAVO heeft naar eigen zeggen veel olie-opslagplaatsen en alle raffinaderijen in Joegoslavië vernietigd. Om olie-aanvoer via zee te voorkomen stemden de NAVO-ambassadeurs gisteren in met een zogeheten *visit and search* regime, dat het mogelijk moet maken schepen te doorzoeken op olie. Maar over de voorwaarden waaronder dit zal gebeuren is nog geen overeenstemming bereikt.

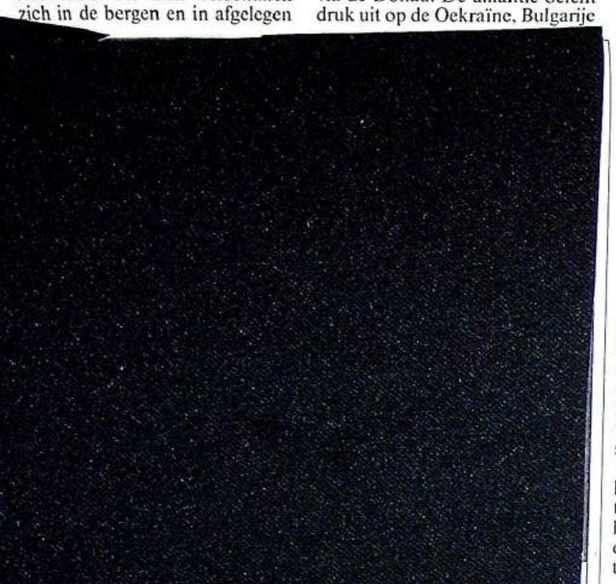

KOSOVO

VN-missie hekelt opnieuw Belgrado

[• *Vervolg* van pagina 1] Tot nu toe is hij er in het overleg met Tsjernomyrdin van uitgegaan dat hij, welke regeling ook wordt getroffen, een internationaal gerespecteerde leider blijft, en dat zijn positie als president intact blijft.

De aanklacht betekent dat Milošević internationaal door de justitie wordt gezocht en het risico loopt te worden gearresteerd zodra hij zich in het buitenland vertoont.

In Belgrado heeft Sergio de Mello, de leider van de VN-missie die Kosovo heeft bezocht, de Joegoslavische leiding opnieuw beschuldigd van 'etnische zuivering' op grote schaal. Hij zei dat Belgrado het recht heeft een opstand neer te slaan, gaf toe dat het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK Serviërs en met de Serviërs samenwerkende Albanezen heeft vermoord en vond tenslotte dat de NAVO-bombardementen „sommige burgers en misschien zelfs leger- en politie-officieren tot irrationeel gedrag kunnen hebben gebracht". „Maar al deze argumenten, hoe begrijpelijk ze ook zijn, kunnen de omvang [van de 'etnische zuivering'] noch verklaren, noch rechtvaardigen", aldus De Mello. De verwoestingen die door de Serviers in Kosovo zijn aangericht „kunnen ook niet worden verklaard uit irrationeel gedrag van wat kleine groepjes die buiten de wet optreden", noch kunnen ze worden geaccepteerd als „strijd tegen een opstand".

De NAVO heeft de afgelopen 24 uur de zwaarste bombardementen op Joegoslavische en Servische doelen uitgevoerd sinds het begin van de luchtacties. Op de 64ste dag van de bombardementen werden 741 missies gevlogen, waarvan 308 bombardementsvluchten en 74 vluchten tegen de luchtafweer van de Joegoslaven. Daarbij zouden tien artillerieposities, zeker vijf tanks, acht pantserwagens en een stuk mobiel luchtafweergeschut zijn getroffen. Verder zouden mortierposities, een transportvliegtuig en een radarinstallatie zijn geraakt. Veel bestookte doelen bevinden zich in Kosovo, enkele daarvan bij de grens met Albanië.

Aan de vluchtelingenstroom richting Macedonië is een abrupt eind gekomen. Volgens de VN-hulporganisatie UNHCR hebben de Joegoslaven de grens gesloten. (Reuters, AP, AFP)

'Militaire zone', zegt een bord aan de Albanese kant van de grens met Kosovo. Op de achtergrond stijgt rook op na een NAVO-bombardement op Joegoslavische militaire doelen. (Foto AP)

Europa denkt aan tijd ná oorlog

Terwijl de bombardementen op Joegoslavië doorgaan zijn Europese diplomaten volop in debat hoe het verder moet met de Balkan ná de oorlog.

Door onze correspondent BEN VAN DER VELDEN

BRUSSEL, 27 MEI. „Het is onze plicht om over een strategie voor na de oorlog te denken", zei de voorzitter van de toekomstige Europese Commissie, Romano Prodi, vorige week tijdens een discussie in Brussel over de toekomst van de Balkan. De demissionaire Europese Commissie heeft gisteren voorgesteld dat de Europese Unie met Kroatië, Bosnië, Joegoslavië, Macedonië en Albanië stabilisatie- en associatie-overeenkomsten sluit, om deze landen op lange termijn uitzicht te bieden op toetreding tot de EU. Volgens Europees commissaris Hans van den Broek moeten de betrokken landen wel eerst voldoen aan voorwaarden op het gebied van democratie, mensenrechten, economische hervormingen en goede betrekkingen met de buurlanden. Ze zouden ook bereid moeten zijn om vluchtelingen te laten terugkeren. De EU geeft deze landen op het ogenblik jaarlijks voor 1,5 miljard gulden steun.

Vandaag zijn in Bonn hoge ambtenaren bijeen ter voorbereiding van een ministersconferentie over Zuidoost-Europa, volgende maand. Aan de vergadertafel zitten zowel vertegenwoordigers van de EU-ministers van Buitenlandse Zaken als van hun collega's van Albanië, Bosnië, Kroatië, Bulgarije, Macedonië, Hongarije, Roemenië, Rusland, Slovenië, Turkije, de VS, Canada en Japan. Bovendien zijn er vertegenwoordigers van alle internationale organisaties die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van de Balkan, van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), tot de NAVO en het Internationaal Monetair Fonds.

De Zweed Carl Bildt, VN-gezant in de crisis om Kosovo, vindt dat het Verdrag van Rome voor alle Europese landen geldt en dat de Balkanlanden daarom, als ze aan onder anderen politieke en economische voorwaarden voldoen, het EU-lidmaatschap kunnen aanvragen. Hij zei dit vorige week tijdens een conferentie die in Brussel was georganiseerd door het Centre for European Policy Studies (CEPS). Prodi gaf over een toekomstig EU-lidmaatschap wijselijk geen mening. Daarmee voorkwam hij onenigheid met een land als Frankrijk, dat de Duitse minister Joschka Fischer heeft gedwongen in een concepttekst voor een stabiliteitspact voor Zuidoost-Europa niet naar het Verdrag van de Europese Unie te verwijzen. Frankrijk wil niet te hard lopen.

De gezelschappen waarin over de toekomst van de Balkan wordt overlegd zijn groot omdat er bij het maken van plannen veel specialistische kennis vereist is. Maar tevens is van belang dat de EU er niet voor voelt om alleen voor alle kosten op te draaien. Europees commissaris Yves-Thibault de Silguy (Monetaire Zaken) heeft geschat dat het herstel van de oorlogsschade in Joegoslavië al gauw zo'n zestig miljard gulden kan kosten.

De EU-ministers van Buitenlandse Zaken praten al sinds begin april over een stabiliteitspact voor Zuidoost-Europa. Voorzien zijn onder andere werkgroepen voor democratisering en mensenrechten, voor wederopbouw en economische hervormingen en voor veiligheidsvraagstukken. In een rapport van het CEPS zijn veel gedetailleerder ideeën ontwikkeld voor de toekomst van de Balkan. Daarin stond het voorstel voor associatie-overeenkomsten met de Balkanlanden, dat de Europese Commissie gisteren overnam. Volgens het rapport zouden de betrokken landen op een soortgelijke manier bij de ontwikkeling van hun bestuur en economie geholpen moeten worden als nu met kandidaatlidstaten van de EU als Polen en Hongarije gebeurt. De kosten daarvan zouden zo'n tien miljard gulden per jaar belopen.

De Europese Investeringsbank zou een aparte bank voor Zuidoost-Europa moeten oprichten die kan deelnemen in infrastructuurprojecten. De landen zouden vrijhandel met de EU moeten krijgen en een begrotingscompensatie moeten ontvangen voor het verlies van douanerechten. Het rapport adviseert ook een nieuw initiatief van de EU ten aanzien van Turkije te bedenken. Dat land voelt zich beledigd omdat de EU weigert het te behandelen als een gelijke van de huidige kandidaatlidstaten. Turkije kan verder voor het hoofd worden gestoten als het wat EU-aandacht betreft de Balkan-landen voor moet laten gaan.

Prodi zei vorige week dat alle ideeën welkom zijn omdat van zijn Europese Commissie die dit najaar aan de slag gaat initiatieven voor de Balkan verwacht zullen worden. „De Europese Commissie zal moeten bewijzen dat ze de motor van Europa is", zei Prodi. De huidige demissionaire Commissie heeft niet alles aan Prodi willen overlaten en is daarom gisteren vast met het voorstel van de stabilisatie- en associatieverdragen gekomen. Dat kan vandaag al een rol spelen bij het overleg in Bonn.

Ingezonden mededeling

DE GROENE AMSTERDAMMER

HET GEHEIM VAN WIEGEL
De stulptrekkingen van D66
CURAÇAO, dertig jaar na de opstand
BILDERDIJKS grote liefde
Is de pers schuld aan de BIJLMERONRUST?
Essay: PATRICIA DE MARTELAERE over mieren en mensen
DIT NUMMER PLUS NOG 10 OP PROEF: ƒ35,- Bel gratis: 0800-0224222

Kok onthutst over lot van Kosovaren

Na een 35 uur durend bezoek aan Macedonië en Albanië ziet premier Kok een oplossing voor de Kosovo-crisis. „Nederland heeft hoop en vertrouwen in een goede afloop."

Door onze redacteur
WILLEBRORD NIEUWENHUIS

SHAMOGJIN, 27 MEI. Burgemeester Kanan staat met een rode sjerp om al vroeg te wachten in een paars distelveld vol doornen. Hij buigt even voor het stof dat wordt opgeworpen door de Chinook-helikopter. Dan begroet hij stram premier Kok en heet hem welkom.

De vluchtelingen in dit nieuwe kamp in het zuiden van Albanië bij de stad Vlorë spreken tegenover de Hollandse bezoeker hun dank uit voor de NAVO-bombardementen. „Ik ben elf dagen door de Serviërs vastgehouden, weggehaald van mijn familie en met andere mannen geïnterneerd en geslagen, gemarteld en vernederd in een school opgesloten, voordat ik weer werd losgelaten. In drie dagen over de bergen kwamen we in Kukës", zegt Skënder Kajtazi tegen Kok.

Anders dan in Macedonië en anders dan in het Noord-Albanese Kukës waar 135.000 vluchtelingen om opvang vragen, is het kamp Shamogjin bijna leeg. Niet meer dan 400 van de 3700 bedden zijn bezet. Vluchtelingen uit Kosovo in het noorden van Albanië worden met mooie foto's van dit kamp gepaaid om de trein naar het zuiden te nemen, maar de meeste Kosovaren willen het liefst zo dicht mogelijk bij huis blijven. Ze komen dan ook niet, ook al dreigt bij de overvolle kampen in het noorden een watertekort en kunnen ze daar heel gemakkelijk blootstaan aan inslagen van de Servische artillerie, zoals gisteren gebeurde.

Er zijn hier voldoende voorzieningen en het Rode Kruis heeft een schooltje opgezet voor kinderen van zes tot tien jaar.

Kok vraagt de vluchtelingen even later of zij hier langer willen blijven als er vrede in Kosovo zou komen. „Terug naar huis, geen dag langer", is het antwoord. En de vraag meteen daarna is of die lange man uit Holland daar ook snel voor kan zorgen.

Later bezoeken de Nederlanders twee sportzalen in de hoofdstad Tirana. Ze lopen in draf langs vijfhonderd families die hier op matrasjes liggen. De burgemeester van Tirana legt uit dat er al veel verbeterd is in de sporthallen, maar Kok zegt dat hij zich „lam schrikt van al deze ellende en dat het des te klemmender wordt dat er snel een politieke oplossing

Mariniers bewaken konvooien met hulpgoederen

komt. Zonder de NAVO lukt dat nooit en voor die inzet zijn de mensen hier dankbaar. Dat kan je horen van ze".

In Durrës aan de haven staan vijf Nederlandse vrachtwagenchauffeurs al dagen vast met chocolade, speelgoed en medicijnen. Ze komen na de overtocht uit het Italiaanse Bari niet door de douane. De Albanese autoriteiten willen dat bij de Nederlandse medicijnen bijsluiters komen in het Albanees. De douane vraagt de Nederlanders steekpenningen. Na hun beklag belooft premier Kok de zaak te onderzoeken. Ook wijst hij vertegenwoordigers van de Albanese regering erop dat Albanië weliswaar niet voorkomt op het lijstje van landen waaraan Nederland structurele hulp wil geven, maar dat het land een beroep kan doen op noodhulp waarvoor honderd miljoen gulden extra beschikbaar is.

Hij wil in de Europese Unie en bij de Europese Ontwikkelingsbank en de Wereldbank onderzoeken of er geld kan worden vrijgemaakt voor Albanië en Macedonië. Immers, zo redeneert hij, de stabiliteit in de regio wordt ernstig ondermijnd door de grote stroom vluchtelingen en door de teruggang in de economie als gevolg van de Kosovo-crisis.

Nederlandse mariniers in de havenstad Durrës bewaken de konvooien met hulpgoederen naar de kampen en de transporten met vluchtelingen. „Zolang ze maar zien dat je goed bewapend bent en die wapens als het moet ook zal gebruiken, heb je geen centje pijn in de bergen", zegt overste Bergsma. „Maar zodra je dat niet doet, worden de konvooien geplunderd. Ons overkomt het niet, maar het gebeurt bijna dagelijks en pardon kennen die bendes niet. De vluchtelingen daarentegen hangen om onze nek van dankbaarheid."

Op weg naar het vliegveld voor een kort bezoek aan de Nederlandse F-16-vliegers en het ondersteunend personeel op de Zuid-Italiaanse basis Amendola spreekt premier Kok nog met Krasniqi, een vertegenwoordiger van het UÇK, het Kosovo Bevrijdingsleger. Nederland, zegt hij, wil de Kosovaren zoveel mogelijk bijstaan, maar als Milošević zou besluiten tot een akkoord te komen en de Servische militairen vertrekken uit Kosovo, moet ook het Kosovaarse bevrijdingsleger de wapens neerleggen.

Kok: „Een krachtige NAVO-presentie in Kosovo laat toe dat ook het Kosovo Bevrijdingsleger meewerkt aan normalisatie. Ook zij moeten vertrouwen herwinnen. Zolang de Rus, de Fin en de Amerikaan nog praten geef ik de moed niet op. Nederland heeft hoop en vertrouwen in een goede afloop. We bereiden ons nu al voor op de wederopbouw van Kosovo."

Mient Jan Faber prijst De Grave

Minister ontlokt kerkgangers daverend applaus

27-5-99

Debat Kosovo

Van onze verslaggever

LEIDEN – Teken des tijds: de voorman van de vredesactivisten Mient Jan Faber is teleurgesteld over zijn mede-actievoerders en hij prijst de minister van defensie de hemel in.

Dat gebeurde gisteravond in de Vredeskerk in Leiden, waar de plaatselijke afdeling van de discussiegroep International Christian Fellowship minister De Grave van defensie had geplaatst tegenover Mient Jan Faber van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV). Ze hadden moeten praten over de toekomst van de krijgsmacht in Nederland, maar het ging uiteindelijk alleen maar over Kosovo en de Navo-acties. Faber was teleurgesteld over de deelnemers aan een internationaal vredescongres in Den Haag twee weken geleden, die alleen maar protesteerden tegen de Navo. De vredesactivisten hadden geen enkel antwoord op de vraag van een jonge Albanees, die vroeg om bescherming tegen het geweld van de Serviërs. „Ze wisten niets te bedenken en ze behandelden die jongen eigenlijk alsof hij helemaal niet op zo'n conferentie thuishoorde", klaagde Faber.

Een ander teken des tijds was dat Faber waarderend sprak over de minister van defensie. „Er zijn niet veel landen waarvan de minister van defensie een dergelijke maatschappelijke discussie aandurft". Het was bijna twintig jaar geleden dat De Grave voor het laatst een kerk had toegesproken, vertelde hij. Hij stond destijds als aankomend VVD-kamerlid als eenling tegenover een kerk vol vredesactivisten, die protesteerden tegen de kruisraketten en neutronenbommen en wat er destijds al niet meer in de aanbieding was. Die tegenstelling is nu verdwenen bleek gisteravond in Leiden. Nu wist De Grave de kerkgangers een klaterend applaus te ontlokken met een emotioneel slotwoord: „Ik was zeven maanden geleden een minister van defensie die nog helemaal bezig was met zijn eigen organisatie. Ik pretendeer niet dat ik er nu wat van af weet overigens, maar ik pretendeer wel dat ik onrecht kan herkennen. En dat onrecht gebeurt nu in Kosovo. Er vinden verschrikkelijke dingen plaats die geen enkele Europeaan mag toestaan. Met alle twijfels die ik ook heb over de huidige Navo-acties, is dat voor mij het hoofdpunt".

Het enige geschilpunt met Faber leek te zijn dat de IKV'er liever meteen grondtroepen had gestuurd om de Albanezen ter plekke te beschermen. Een dergelijke humanitaire interventiemacht zou volgens hem lang niet zo veel bezwaren hebben opgeroepen als de bombardementen van nu.

De Grave gaf toe dat Faber met directe bescherming een goed punt had. Maar, zei hij, het kabinet vindt dat de inzet van grondtroepen zeer onvoorspelbare reacties kan oproepen op de Balkan en met name ook bij Rusland. "

Een klein groepje lawaaiige tegenstanders van de Navo en van De Grave kreeg gisteravond ook van Faber geen enkele bijval.

Nederland moet Navo stoppen

28-5-99

Nederland moet zich inzetten voor een einde van de Navo-bombardementen op Joegoslavië. Want de Navo-interventie is uitgelopen op een humanitaire tragedie. Alleen als snel wordt ingegrepen, kan voorkomen worden dat alle vertrouwen in de Navo voorgoed verdwijnt.

Kosovo

Abe de Vries

Wie durft nog te beweren dat de Navo in het post-Koude Oorlog tijdperk een geloofwaardiger vredesapostel is dan de Verenigde Naties? 'Operatie geslaagd, patiënt overleden', dat typeert de bombardementen op Joegoslavië nog het best. Wat een humanitaire interventie heet te zijn, is uitgedraaid op een humanitaire ramp en de totale vernietiging van een soevereine staat.

De les die uit de tragedie op de Balkan kan worden geleerd, is dat de Navo niet ingericht is op het oplossen van ingewikkelde etnische conflicten. Nederland kan, als 'gidsland' en als kleine lidstaat zonder concrete belangen in de regio, een voorhoederol vervullen bij de broodnodige herwaardering van de rol van de Verenigde Naties. Nederland kan als klein Navo-lid een krachtig signaal afgeven, bijvoorbeeld door het terughalen van de Nederlandse F-16's, zeker nu er door de inspanningen van Rusland en Duitsland opnieuw kans is op een diplomatieke opening. Niet alleen Joegoslavië, ook de Navo dient water bij de wijn te doen en het is nog maar de vraag of de VS en Groot-Brittannië daartoe bereid zijn. Premier Kok en minister van buitenlandse zaken Van Aartsen kunnen daarbij helpen. Na bijna twee maanden bombarderen dienen zij publiekelijk te erkennen dat met geweld geen einde kan worden gemaakt aan geweld.

De Navo heeft met Allied Force haar morele, militaire noch haar politieke pretenties kunnen waarmaken. Hoe de oorlog ook afloopt, menige illusie over de toekomstige rol van de alliantie in de wereldpolitiek ligt nu al aan gruzelementen. De puinhopen die het bondgenootschap op de Balkan achterlaat, de vluchtelingen die het alleen in naam te hulp komt, de miljoenen mensen wier levens het ontregelt en vernielt, dat alles is het beste bewijs voor de stelling dat de Navo de overstap van klassiek verdedigingsapparaat naar een meerdimensionale interventie-organisatie niet heeft kunnen maken.

De Navo onderhandelt niet, maar stelt ultimata. De Navo bouwt geen vertrouwen op, maar gooit bruggen kapot. De Navo schept geen condities voor multi-etnisch samenleven, maar veroorzaakt en bespoedigt etnische zuiveringen. Hoe, wanneer en van wie zal de alliantie ooit nog een mandaat krijgen voor weer zo'n 'humanitaire interventie'? Des te wranger is het dat nu pas de VN op het toneel worden toegelaten. Onder druk van Rusland en China zal – in afwijking van de voorstellen van Rambouillet – een toekomstige vredesmacht in Kosovo door de VN worden geleid. Weliswaar is zo een absurde situatie ontstaan, want juist de Joegoslavische afwijzing van een Navo-leger in Kosovo was de officiële reden voor de bombardementen. Ergens onderweg is de alliantie van gedachten veranderd. Het gaat er nog om de vluchtelingen een 'behouden thuiskomst te garanderen, maar of het bombarderen van Joegoslavië en het *nog verder radicaliseren van de Serviërs daartoe de aangewezen weg is?*

De Nederlandse regering kan en mag al deze plooien niet gladstrijken met een routineuze verwijzing naar de 'eenheid' in het bondgenootschap. Mocht het kabinet de moed vinden om afstand te nemen van de oorlog tegen Joegoslavië, dan kan het daar twee Nederlandse, duidelijk herkenbare nationale belangen voor aanvoeren.

Het eerste is het veiligstellen van het draagvlak in ons land voor toekomstige deelname aan interventies in crisisgebieden. Het tweede belang ligt in het opnieuw formuleren van een Nederlandse buitenlandse politiek: een visie die dit gidsland internationaal gezien een grotere rol toedicht dan die van buitenlands-politieke traditie wordt vanouds niet alleen gekenmerkt door een oriëntatie op de VS. Een andere hoofdstroom in die traditie is een van realiteitszin getuigende, oer-Hollandse argwaan ten opzichte van de motieven en het morele (wan)gedrag van grootmachten. Daardoor is vernieuwing en versterking van de VN, de enige bovennationale autoriteit in de wereld, een vanzelfsprekend Nederlands beleidsdoel.

Robert Fisk van The Independent, een journalist met een jarenlange ervaring op de Balkan, vroeg zich onlangs af of de Navo de Kosovo-crisis zal overleven. Hij hoopte eerlijk gezegd van niet. „Als burger van een nieuw, modern Europa wil ik niet dat mijn continent geleid wordt door de derderangs generaals en ondermaatse ministers die de afgelopen vijftig dagen zo bombastisch op onze televisieschermen oreren. Ik hoef de 'bescherming' van de VS niet langer. En als dat het einde van de Navo betekent, het zij zo."

Abe de Vries is journalist

'Milosevic woont in bunkerstad'

27-5-99

LONDEN – De Joegoslavische leider Slobodan Milosevic woont in een ondergrondse bunkerstad. Dat beweert het Britse dagblad *The Express*. Het publiceerde gisteren details over dit ondergrondse gebouwencomplex voor Milosevic en zijn naaste medewerkers en familieleden.

Een vluchteling met connecties bij de Joegoslavische geheime dienst, die politiek asiel heeft gevraagd in Groot-Brittannië, is een van de bronnen van de krant. Hij stelt dat Milosevic, bewaakt door vijftig zwaarbewapende geheim agenten, onder het regeringsgebouw Savezno Ivrsno Vece in Novi Belgrado woont.

Het regeringsgebouw aan de rivier de Donau staat op een terrein van 350 vierkante meter, maar vormt slechts de façade van een ondergronds complex dat meer dan tien vierkante kilometer beslaat. Het is oorspronkelijk gebouwd voor de voormalige leider maarschalk Tito, om er te vertoeven in geval van een kernoorlog.

Het kan 4000 mensen herbergen, die er weken achtereen kunnen verblijven. Milosevic zou er evenwel met een klein aantal mensen, wat generals en andere getrouwen en weinig familieleden verblijven. De ondergrondse ministad is van alles voorzien, privé-appartementen, restaurants, een wasserij en een metroverbinding met de luchthaven. Milosevic komt alleen nog overdag even naar boven voor gesprekken met bewindslieden of wat foto's en filmopnames die het moreel moeten opvijzelen.

Bovengronds staat de façade, die ook wel federaal paleis wordt genoemd, en vanwaar snelle liften de diepte in schuiven. Het gaat om een neergang die gelijk is aan zestien verdie*pingen, aldus de bron. Milosevic is er onbereikbaar voor politieke moordenaars of de bommen van de Navo.*

EU wil banden met Albanië en Macedonië

BRUSSEL – De Europese Unie heeft aangekondigd met Albanië en Macedonië te gaan praten over nauwere banden.

Ook met Kroatië en Bosnië – en uiteindelijk misschien ook met Joegoslavië – zullen onder voorwaarden gesprekken worden aangegaan. Macedonië en Albanië zijn ernstig in problemen gekomen door de toevloed van Albanese vluchtelingen uit Kosovo. Een kwart miljoen ontheemden verblijven in Macedonië, ongeveer een half miljoen in Albanië. De gesprekken beginnen in oktober.

Nauwere banden met de EU is onderdeel van een stabiliteitspact voor de Balkan. Daarover praten vandaag in Bonn ambtenaren uit dertig landen. Albanië krijgt bovendien 415 miljoen gulden om de eerste gevolgen van de Kosovocrisis op te kunnen vangen. Dat hebben de G-24 – een groep van 24 donorlanden – en vijftien internationale organisaties gisteren toegezegd.

De leider van de Kosovo-Albanezen, Ibrahim Rugova, bezocht gisteren vluchtelingenkampen in de Macedonische steden Blace en Stenkovec. Hij werd enthousiast onthaald. Rugova pleitte voor een zo snel mogelijke inzet van Navo-troepen in Kosovo, zodat de vluchtelingen naar huis kunnen terugkeren. In Blace waren de afgelopen twee dagen 6 000 vluchtelingen aangekomen, terwijl in dagen ervoor al dagelijks 8 000 vluchtelingen waren gearriveerd.

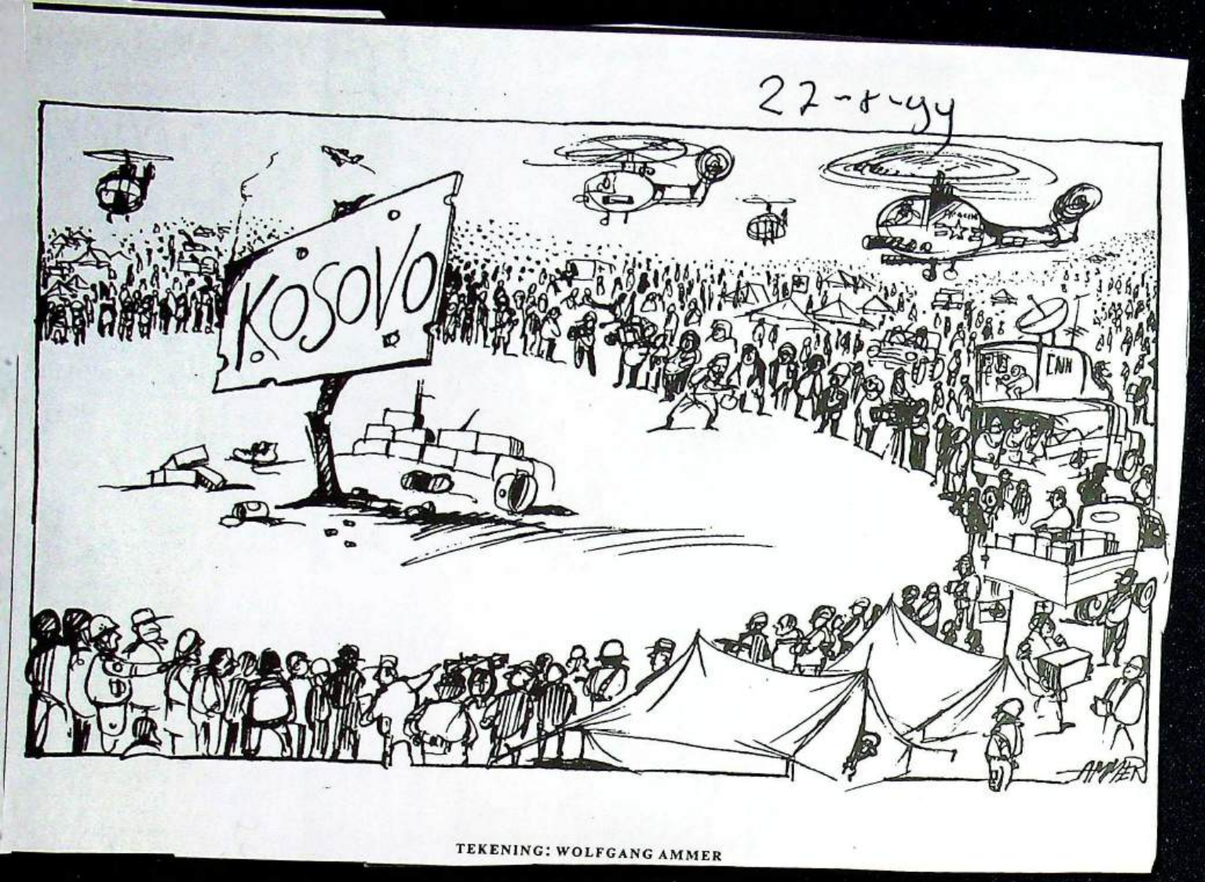

TEKENING: WOLFGANG AMMER

27-8-99

Trouw 26/5/99

In Kosovo heerst honger'

AMSTERDAM – Het Kosovo-bevrijdingsleger (UCK) moet niet alleen een oorlog tegen de Serviërs voeren, maar in toenemende mate ook tegen de hongersnood. Dat zegt de Albanese journalist Ylbar Bajraktari (21) die op uitnodiging van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) in Nederland was.

Bajraktari was vorig jaar september ook in Nederland, toen met twee collega's van de krant Koha Ditore: Tina Kraja en Fisnik Abrashi. Alledrie zijn ze gevlucht uit Kosovo. De krant wordt nu gemaakt (en aan vluchtelingen uitgedeeld) in Macedonië, waar een deel van de redactie een heenkomen heeft gezocht. Een van de redactiechefs is in Kosovo vermoord.

Het voedselgebrek in Kosovo wordt steeds nijpender, hoort Bajraktari van vrienden die nog in het gebied zijn. „Het is een strijd tegen de hongerdood." Voedseldroppings zijn volgens hem weinig zinvol. „Dat hebben we in Bosnië gezien. Duizenden mensen die achter pakjes aanrennen. Vernederend, niet alleen voor Kosovo, maar voor heel Europa. Vergeet niet, dit gebeurt allemaal op slechts drie uur vliegen van Amsterdam."

Spreken over de huidige situatie in Kosovo kost hem zichtbaar moeite. Pristina, waar hij woonde, is vernietigd. In woningen van vluchtelingen die nog overeind staan, huizen veelal Serviërs.

De eerste dagen van de bombardementen stonden alle Kosovaren volledig achter de Navo-acties, zegt Bajraktari. „Bij de eerste twee bombardementen werd ik door wel honderd mensen opgebeld: ze zijn begonnen, eindelijk!" Nu lijkt het alsof een echte overwinning steeds verder uit zicht raakt. „De Navo moet nu niet meer alleen Milosevic verslaan, maar ook haar geloofwaardigheid in stand houden", zegt Bajraktari. „Het vertrouwen dat vluchtelingen in de Navo hebben, is sterk verbonden aan de hoop om terug te kunnen keren. Zolang een oplossing ver weg lijkt, verliezen ze hun hoop en hun vertrouwen in de Navo."

'Dit gebeurt allemaal op slechts drie uur vliegen van Amsterdam'

Het UCK kan intussen niet meer volstaan met een guerrillaoorlog tegen de Serviërs. „De methode van *hit and run* werkt niet schermen. Het is nu een echte oorlog." Met andere Albanese Kosovaren is Bajraktari teleurgesteld in de steun van de Navo. „Als ze ons geen bescherming kunnen geven, is dat begrijpelijk.

Maar dan moeten ze ons wel de kans geven onszelf te verdedigen. De Navo heeft het UCK nooit gesteund met wapens, geld of trainingen."

Volgens Bajraktari zijn Navo-grondtroepen de enige oplossing. De Navo moet daar snel mee beginnen. Een compromis met Milosevic, de 'slager van de Balkan' zou, zo mogelijk, nog erger zijn. „Internationale politici lijken de bebloede handen van Milosevic te willen schudden", aldus de jonge journalist. „Dan is de Navo niet alleen politiek en militair, maar ook ethisch en moreel verslagen. Zo'n compromis bedreigt de beschaving waar de geallieerden al tijdens de Tweede Wereldoorlog zo hard voor hebben gevochten."

Dagelijkse stop NAVO-aanvallen komt tegemoet aan eisen Moskou en Peking

Twee uur pauze voor voedseldropping

27-5-99

Van onze correspondent
Geert-Jan Bogaerts

BRUSSEL

De NAVO gaat vanaf vandaag een dagelijkse pauze inlassen in de bombardementen boven Servië en Kosovo. De onderbreking, die 's ochtends vroeg plaatsvindt en twee uur zal duren, is bedoeld om hulporganisaties de kans te geven voedsel te droppen boven Kosovo.

Het nieuws lekte gisteren uit via een hoge NAVO-diplomaat die met enkele Nederlandse journalisten sprak. Een NAVO-woordvoerder zei later dat de diplomaat 'wat al te open is geweest'. 'Ik zou niet verbaasd zijn als hierdoor de eerste hulpvlucht wordt uitgesteld', zei hij. De droppings worden uitgevoerd door Focus, een internationale hulporganisatie waaraan ondermeer Grieken, Zwitsers en Russen deelnemen. Volgens waarnemers is deze samenstelling ook precies de reden waarom Servië akkoord kon gaan met de luchtactie.

NAVO-opperbevelhebber Clark vroeg en kreeg gisteren het groene licht van de NAVO-raad, een besluitvormend orgaan, om de pauzes in te lassen. Servië heeft toegezegd gedurende die tijd zijn luchtafweer niet te gebruiken.

De NAVO kon gisteren weinig details kwijt over de hulpactie. Waarschijnlijk hebben de Verenigde Naties bemiddeld, zoals ze dat ook al doen met hulpkonvooien die over de weg naar Kosovo en Servië gaan. Het Rode Kruis en Médecins du Monde organiseren zulke konvooien. Als de VN ze 48 uur van tevoren aanmelden bij de NAVO, ontzien de geallieerden het gebied waardoor de vrachtwagens met hulpgoederen rijden.

Focus voert de droppings uit met Russische Iljoesjin-vliegtuigen, die opstijgen uit Sofia in Bulgarije. Focus is ook in Servië werkzaam. 'Om toegang te krijgen tot Kosovo, moesten ze ook goederen brengen in Servië zelf', aldus de diplomaat.

Tot nog toe sloot de NAVO categorisch een pauze in de luchtacties uit. Die zou Milosevic' troepen de kans geven zich te hergroeperen. Het besluit van gisteren wordt gepresenteerd als 'van een intrinsiek humanitair karakter'. Volgens diplomaten en NAVO-woordvoerders moet het belang niet politiek worden geduid.

Toch zien analisten het als een gebaar van goede wil aan het adres van China en Rusland, die al weken aandringen op het stopzetten van de bombardementen. Peking en Moskou hebben hun medewerking aan de vorming van een resolutie in de Veiligheidsraad, waarin het sturen van een internationale legermacht in Kosovo wordt geregeld, afhankelijk gemaakt van een gevechtspauze.

Pagina 5: Soldaten UCK oefenen onder geraas NAVO-vliegtuigen
Rusland stuurt Servië olie via de achterdeur
Pagina 9: Commentaar

Druk op Belgrado

22-5-99

DE KOSOVO-oorlog gaat z'n derde maand in, maar een oplossing waarbij een eind komt aan het lijden van de Kosovaren is nog niet binnen handbereik. Geen wonder dat van diverse kanten de vraag wordt opgeworpen of dit doel door bombardementen alléén kan worden bereikt.

Er is geen twijfel over mogelijk dat de luchtaanvallen Servië militair en economisch behoorlijk hebben verzwakt. De reeks van missers en fouten werpt een schaduw over de operatie, want de dood van Servische burgers (en Chinese diplomaten) doet afbreuk aan het humanitaire karakter van de militaire interventie. Een lichtpunt is daarentegen dat onder de Servische bevolking de stemming lijkt om te slaan; incidentele protesten en oorlogsmoeheid vergroten de druk op Milosevic om aan de NAVO-eisen tegemoet te komen.

De NAVO-landen worstelen intussen met de vraag hoe de oorlog zodanig kan worden afgerond dat de Kosovaarse vluchtelingen vóór de winter terug kunnen onder bescherming van een robuuste internationale vredesmacht. Om dat te bereiken kunnen – in aanvulling op de luchtacties – twee wegen worden gevolgd: intensieve diplomatieke inspanningen of (dreigen met) een invasie van Kosovo.

Welke van die beide opties prioriteit moet hebben, is binnen de NAVO tot een twistpunt aan het uitgroeien. Bonn, Rome en Den Haag maken zich publiekelijk sterk voor een uiterste krachtsinspanning om een diplomatieke doorbraak te bereiken. Londen, het Pentagon en de militaire NAVO-top zetten hun kaarten op het voorbereiden van een grondoorlog.

Een diplomatieke oplossing vergt een resolutie van de Veiligheidsraad, waarin de eisen aan Milosevic worden vastgelegd. Zo'n resolutie maakt echter alleen kans op steun van Moskou (en Peking) als de NAVO daaraan voorafgaand een pauze in de bombardementen afkondigt. Weigeren om daarover na te denken, dreigt een obstakel te worden voor de diplomatie.

Het is toe te juichen dat de Nederlandse regering openlijk haar nek uitsteekt voor zo'n pauze om een V-raads-resolutie mogelijk te maken. Het moratorium zou volgens Den Haag kunnen ingaan, zodra Milosevic (aan de gezanten Tsjernomyrdin en Ahtisaari) toezegt dat hij zijn troepen verifieerbaar uit Kosovo gaat terugtrekken.

Het is zeer te hopen dat dit aanbod ook behoort tot de bagage die de Amerikaanse onderhandelaar Talbott naar Moskou heeft meegenomen. Want de risico's van een tijdelijke, aan duidelijke voorwaarden gebonden stopzetting van de luchtaanvallen zijn kleiner dan die van een onbuigzame opstelling. Daarmee dreigt namelijk de kans te worden verspeeld om Milosevic met

Navo legert 50 000 man bij Kosovo

26-5-99

BRUSSEL – De Navo wil de troepenmacht die in Albanië en Macedonië gelegerd is, uitbreiden van 23 000 naar 50 000 man, heeft het Navo-hoofdkwartier in Brussel bekendgemaakt. Volgens de Duitse minister van defensie, Rudolf Scharping, zouden de nieuwe troepen eind juni ter plekke moeten zijn. De Navo-secretaris-generaal, Javier Solana, deed dubbelzinnige uitspraken over het doel van de operatie. De troepenmacht moet dienen 'als vredesmacht', zei hij. Maar tegelijkertijd dienen 'alle opties' open te blijven, ook de mogelijkheid om onuitgenodigd Kosovo in te trekken.

Van diverse zijde werd gezegd dat de legermacht niet alleen uit Navo-militairen hoeft te bestaan. Manschappen uit neutrale landen als Zweden of de Baltische staten zijn van harte welkom. Militaire experts schatten dat voor een grondoorlog in Kosovo tussen de 100 000 en 200 000 militairen nodig zijn.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

UCK-soldaten oefenen bij het geraas van NAVO-vliegtuigen

Van onze correspondent
Michel Maas

KOSOVO

Hamzi Kaloshi gaat elke twee dagen de berg op, naar de hoogste uitkijkpost van het UCK-gebied in Pustenik. Uit een vooruitgeschoven loopgraaf kijkt hij uit op Gorance, zijn dorp. Een dorp van rode daken en in het midden een witte moskee. Van daar gaat zijn blik een tikje naar beneden, naar een huis zonder dak: zijn huis.

Op 26 april hebben de Serviërs het in brand gestoken. Het was alles wat hij had, dat huis en de bakkerij ernaast. Twaalf jaar had hij in Zwitserland gewerkt – als portier, ober, pizzabakker en als kok – om de 200 duizend Duitse marken bij elkaar te sparen om dat prachtige huis van drie verdiepingen en zijn broodbakkerij te bouwen. Twaalf jaar is lang. Hij is nu 38 jaar, heeft een vrouw en drie zonen en kan de gedachte niet aan om nog eens twaalf jaar in het buitenland te werken.

De eerste dagen ging hij naar boven om zijn woede en zijn wanhoop te voeden. Nu gaat hij om weer kalm te worden. 'Elke keer als mijn hoofd vol is van woede en angstige gedachten ga ik naar boven. Dan zie ik mijn dorp en mijn huis en dan voel ik dat dat de plaats is waar ik hoor en waar ik het allemaal voor doe. Dat kalmeert me. Dan rook ik een sigaret en ga weer naar beneden.'

Beneden – in het UCK-hoofdkwartier in Pustenik – leidt Hamzi nu zes maanden het leven van een UCK-soldaat. Woensdag betekent dat deelnemen aan het appèl, dat wordt afgenomen door de pas achttien jaar oude commandant Mevljut. Daarna volgt een kleine veldoefening. De hele ochtend wordt begeleid door het geraas van NAVO-vliegtuigen. Rond het middaguur wordt het geraas gevolgd door een luide explosie en later door nog een hele reeks explosies. Bij de eerste knal applaudiseren alle mannen luid. Na de tweede stijgt een dikke rookwolk op van achter een heuvel, amper twee kilometer verderop: de plaats waar een Servisch radarstation moet liggen. Hamzi lacht. 'Een maand wachten we er al op dat ook hier bij ons iets geraakt wordt, en nu gebeurt het eindelijk.' Tot ver in de middag gaan de NAVO-aanvallen door, zonder dat te zien is wat er wordt geraakt. Wel duidelijk is dat de regio Kacanik vandaag op de *target-list* van de NAVO staat. De UCK-soldaten volgen de gebeurtenissen zingend en spelend op hun sharki en ciftelí, een soort mandolines, en liggend in het gras. Met uitzondering van Hamzi, die weer brood moet bakken – 270 broden elke dag.

Hamzi heeft zijn wraak gehaald. Vier dagen geleden heeft hij samen met anderen een Servisch politiekonvooi aangevallen. 'Toen wij het plan maakten zei ik tegen Mevljut: "Als we een gewonde Servïer vinden, snij ik hoofd eraf en neem ik het mee naar huis." Maar toen het zover was, dacht ik: "Ach, laat ook maar."'

Hamzi posteerde zich midden op de weg met een granaatwerper. Toen de eerste vrachtwagen de bocht omkwam, aarzelde hij geen seconde. Voordat de Serviërs hun geweren konden grijpen, explodeerde de auto. Alle twintig mannen die erop zaten, vonden de dood. Twaalf UCK-ers openden uit de berm het vuur op de tweede truck. Toen Servische versterkingen kwamen, zijn ze weggegaan.

Gisteren hebben de Serviërs een brug opgeblazen om te verhinderen dat de UCK-ers opnieuw tot in hun gebied doordringen. Ze zijn toch bang geworden, zegt Hamzi.

Behalve broodbakker, strijder en toezichthouder op jongere jongens is Hamzi – met de onafscheidelijke zakdoek op het hoofd – ook politieman. Als het zo uitkomt arresteert hij jongens die schieten zonder bevel, maar met hetzelfde gemak vertelt hij ook hoe hij drie weken geleden een spion halfdood sloeg.

'Hij was helemaal bruin van de klappen. Hij kon niet meer bewegen. Ik weet niet of de spion nog leeft. We hebben hem overhandigd aan hogere autoriteiten. Hij zal wel dood zijn. Als hij iemand van mijn familie iets had gedaan, had ik hem zelf doodgemaakt.'

Maar liever nog dan over deze zaken spreekt Hamzi over Davos en Gstaad, waar hij werkte als kok in hotel Faulensee en andere etablissementen en waar hij als linksvoor speelde in FC Hota Thun. En waar de rijken soms duizend gulden geven bij een glas cola. Het was er goed, maar niets vergeleken bij zijn droom: zijn eigen huis en eigen bakkerij in Gorance. 'Wat denk je, zal er ooit een fonds komen dat ons iets terugbetaalt? Ik ben zo bang om arm te zijn.'

Rusland blijft Joegoslavië via achterdeur olie leveren

27-5-99

Om het Joegoslavische leger immobiel te maken hebben de NAVO, de EU en adspirant-EU-leden een olie-embargo tegen Belgrado ingesteld. De boycot werkt niet. Russische leveranciers houden Milosevic via de Donau op de been.

Van onze correspondent
Bart Rijs

MOSKOU

De NAVO heeft weinig succes met het afsnijden van de olietoevoer naar Joegoslavië. Terwijl NAVO-schepen op de Adriatische Zee patrouilleren, stroomt olie uit Rusland via de achterdeur het land binnen. 'De NAVO probeert water tegen te houden met een zeef', oordeelt olie-expert Sergej Verezemski.

De NAVO, de EU en een aantal adspirant-lidstaten hebben in april een olie-embargo ingesteld in de hoop het Joegoslavische leger lam te leggen.

Kroatië, Hongarije, Roemenië, Bulgarije, Macedonië en Bosnië hebben de export van olie naar hun belegerde buurland verboden, en de NAVO probeert de aanvoer over zee met inspecties tegen te houden.

De Joegoslavische olieraffinaderijen in Novi Sad en Pancevo zijn volgens de NAVO door de bombardementen buiten werking gesteld en de overgebleven brandstofdepots worden bijna dagelijks vanuit de lucht aangevallen. Belgrado is totaal afhankelijk van de invoer van diesel en benzine.

Maar Joegoslavië blijft op de been dankzij brandstof uit Rusland. Moskou weigert mee te werken aan het embargo, dat volgens minister van Buitenlandse Zaken Ivanov in strijd is met het Handvest van de Verenigde Naties.

Russische oliemaatschappijen die aan Belgrado leveren, zijn niet strafbaar. Geen van de maatschappijen wil het toegeven, maar dat er via-via olie naar de Balkan gaat is een publiek geheim. 'Geen enkel land levert diesel en benzine aan Joegoslavië, maar gebrek aan brandstof zal Belgrado waarschijnlijk niet krijgen', schrijft de liberale krant *Segodnja*.

Ruwe olie uit Rusland wordt in Odessa in Oekraïne verwerkt tot diesel en benzine, en van daaruit over de Donau verscheept, vermoedt Sergej Verezemski van het blad *Neft i Kapital*.

'Dat is de smokkelroute die ook tijdens de VN-sancties tegen Joegoslavië van 1992 tot 1995 werd gebruikt. Russische oliemaatschappijen weten officieel van niets. Tussenhandelaren richten op papier een bedrijfje op dat olie aankoopt, vervoert en dat ophoudt te bestaan op het moment dat de lading op de plaats van bestemming is aangekomen.'

De winst is zo groot – volgens een voorzichtige schatting minstens een half miljoen gulden per scheepslading – dat de brandstofhandelaren het risico op de koop toenemen. De Donau is volgens een verdrag uit 1948 bovendien een internationale waterweg waarop schepen zich vrij kunnen bewegen.

Elke poging om het verkeer al te inspecteren in de Zwarte Zee, aan de riviermonding, zou tot een confrontatie met Rusland kunnen leiden.

De NAVO heeft de Donaubruggen gebombardeerd om de rivier te blokkeren, maar die liggen te ver stroomafwaarts om tankers de doorvaart te beletten.

NAVO-opperbevelhebber Wesley Clark heeft volgens de *New York Times* in Washington over de Donau-smokkel geklaagd. Joegoslavië zou genoeg brandstof binnen krijgen om het leger draaiende te houden.

De NAVO protesteerde dat de alliantie de voordeur niet heeft dichtgedaan om de voorraden door te achterdeur naar binnen te laten glippen. De VS en de EU hebben Oekraïne verzocht de olieleveranties te stoppen.

Maar zelfs als de regering instemt, zou dat weinig uithalen. De Oekraïners zijn het niet eens met de bombardementen en zien de zin van het embargo niet in. Ze hebben zwaar te leiden onder de economische crisis, dus zijn alle extra inkomsten welkom. De enorme corruptie garandeert dat er van handhaving hoe dan ook niets terecht komt.

'Waarom zouden de Russische oliemaatschappijen geen zaken doen met Joegoslavië?', vraagt Verezemski. 'Het is niet strafbaar, ze verdienen geld, en ze kunnen onze Slavische broeders nog helpen ook.'

Oliesmokkel via Donau geen probleem

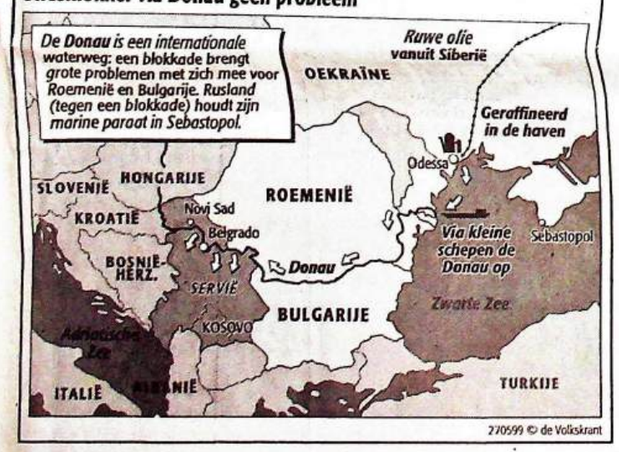

Vluchtelingen uit Kosovo juichen in het Macedonische kamp Stankovac voor de gematigde leider Ibrahim Rugova, op bezoek in het kamp. FOTO EPA

Kok overweegt uitbreiding hulp aan Albanië

Van onze buitenlandredactie

AMSTERDAM/BRUSSEL

Premier Kok heeft woensdag in Albanië met politieke leiders van dat land gesproken over uitbreiding van Nederlandse noodhulp. Albanië, dat tot nu toe 400 duizend Kosovaarse vluchtelingen heeft opgevangen, is het armste land van Europa.

Harde toezeggingen deed de demissionair premier niet, slechts 'de belofte dat we elkaar niet los laten. Maar de verbondenheid moet meer zijn dan lozen woorden.' Kok sprak woensdag met de Albanese president Meidani, met vice-premier Meta (premier Majko zat in Brussel), met een van de Kosovaarse ondertekenaars van Rambouillet, Qosja en met UCK-woordvoerder Krasniqi.

Als Albanië aan het criterium van 'goed bestuur' voldoet, komt mogelijk op de inmiddels beroemde 'lijst van negentien' van minister Herfkens van Ontwikkelingssamenwerking. Zij wil met die landen een structurele, bilaterale ontwikkelingsrelatie aangaan. In de Tweede Kamer overwegen VVD en PvdA ook Albanië op de lijst te zetten.

De G-24, een groep van 24 donorlanden, en vijftien internationale organisaties, hebben Albanië gisteren al extra hulp toegezegd. Het land krijgt 415 miljoen gulden om de economische hervormingen te kunnen voorzetten en de klappen als gevolg van de Kosovocrisis beter op te vangen.

● **Rugova in Macedonië**

De gematigde Kosovo-Albanese leider Ibrahim Rugova is woensdag juichend begroet door duizenden Kosovaarse vluchtelingen in de Macedonische kampen Blace en Stankovac. Tijdens zijn bezoek aan de vluchtelingen pleitte hij voor een zo snel mogelijke inzet van NAVO-troepen in Kosovo opdat de vluchtelingen naar huis kunnen terugkeren.

Rugova heeft sinds het begin van de NAVO-aanvallen op Joegoslavië een maand lang in huisarrest gezeten in Kosovo, maar in april mocht hij met zijn gezin vertrekken naar Italië. Hij bedankte de Macedonische president Kiro Gligorov persoonlijk 'voor alles wat Macedonië heeft gedaan voor de vluchtelingen'.

● **EU oneens over opvang**

Een poging om binnen de Europese Unie afspraken te maken over de opvang van vluchtelingen uit Kosovo is wederom gestrand. Frankrijk, Groot-Brittannië, Spanje en Italië voelen weinig voor een regeling, waarbij ontheemden in afwachting van hun terugkeer een beschermde status krijgen, zoals Nederland graag zou willen. Ook Portugal en Griekenland maken bezwaar.

● **Albanië beschoten**

Servische troepen in Kosovo hebben woensdag drie Albanese dorpen in de buurt van Kukes beschoten. Volgens OVSE-woordvoerder Andrea Angeli betrof het de grensdorpen Pgaj, Kishaj en Sahani. In het laatstgenoemde dorp kwamen een man en een vrouw om toen hun huis door mortiervuur werd getroffen. In reactie op de aanvallen heeft Albanië meer troepen en materieel naar de grens gestuurd.

Defensie houdt rekening met deelname aan strijd in Kosovo

Van onze verslaggever
Ewoud Nysingh

DEN HAAG

Het kabinet is bereid meer dan duizend man te laten deelnemen aan de NAVO-geleide troepenmacht voor Kosovo, KFOR. De militaire top van Defensie sluit niet uit dat de Nederlandse soldaten in Kosovo deel gaan nemen aan gevechtsacties.

Luitenant-generaal Van Baal, militair adviseur van minister van Defensie De Grave, zei woensdag dat als de politiek de opdracht geeft onder gevaarlijke omstandigheden naar Kosovo te gaan, de militairen dat zullen doen. 'We zijn niet opgeleid om te sneuvelen, maar wel om ons werk te doen onder risicovolle en extreme omstandigheden', aldus Van Baal.

Het kabinet is verdeeld over de inzet van troepen als niet alle wapens zwijgen. Van Baal sloot zich gisteren aan bij premier Kok en minister van Defensie De Grave, die akkoord kunnen gaan met de inzet van grondtroepen in een zogeheten 'vijandige omgeving'.

Minister van Buitenlandse Zaken Van Aartsen verzet zich zich daar al weken tegen. Ook Duitsland, Griekenland en Italië zitten op die lijn. *Generaal Van Baal zei 'niet veel te kunnen' met de discussie over de vijandige omgeving. 'Het zal nooit rustig worden op de Balkan. Iedereen heeft daar een wapen, zowel de Serviërs als de Albanezen.'*

Het grootste gedeelte van de Nederlandse troepenmacht zal bestaan uit zo'n 840 man van de 11de afdeling veldartillerie, de Gele Rijders. Zij staan onder Duits bevel. Sinds april zijn al 140 man (met vijf houwitzers) van de afdeling toegevoegd aan een Duitse brigade in Tetovo, Macedonië.

Het kabinet heeft besloten de rest van het 155mm geschut, dertien houwitzers, begin juni naar Macedonië te verschepen. Het personeel, zo'n zevenhonderd man, blijft in Nederland maar kan binnen enkele dagen naar Macedonië worden overgevlogen. Het kabinet heeft nog niet definitief besloten tot deelname aan KFOR. Als dat is gebeurd, zal ook de Tweede Kamer nog akkoord moeten gaan.

Defensie inventariseert de mogelijkheden om nog meer troepen te sturen. Gedacht wordt aan genisten om mijnen te ruimen en kapotte infrastructuur te herstellen. Ook zullen marechaussees nodig zijn, voor het uitoefenen van politietaken.

Stroom uit Kosovo zwelt aan

Draskovic voorspelt zwaar weer voor Milosevic bij vrede

Balkanoorlog

redactie buitenland

SKOPJE – De uittocht van Albanezen uit Kosovo naar Macedonië neemt de laatste dagen weer massale vormen aan.

Op 15 mei begon de stroom weer te groeien na tien dagen van 'rust' bij de grens. Sindsdien werd het aantal vluchtelingen iedere dag groter. De afgelopen dagen kwamen er dagelijks ongeveer 10 000 mensen de grens over.

De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR is bang dat Servische militairen en para-militairen nu bezig zijn met de laatste etappe in de grote etnische schoonmaak van de provincie. De UNHCR-woordvoerder in de Macedonische hoofdstad Skopje, Ron Redmond, wees erop dat er onder de vluchtelingen van de afgelopen dagen relatief veel hele oude mensen zitten. „Iedereen wordt er nu uitgegooid, ook de hoogbejaarden, mensen die zelfs in de slechtst denkbare omstandigheden liever blijven waar ze zijn dan weg te trekken." De mensen arriveren in bussen en treinen, in goed georganiseerde konvooien, meldde Redmond. Ze komen uit alle uithoeken van Kosovo. „Er doen heel veel bussen mee en ze vragen twintig tot vijftig Duitse marken voor de reis. Er is sprake van een goed voorbereide, commerciële operatie."

In Macedonië bevinden zich nu 247 000 Albanezen. De kampen zitten vol, voor de opbouw van nieuwe kampen zijn tien tot vijftien dagen nodig. Macedonië wil geen vluchtelingen meer. Het land protesteerde gisteren tegen de opstelling van de UNHCR, die zondagnacht voorkwam dat pas aangekomen vluchtelingen meteen van de Macedonische grens naar Albanië werden overgebracht, waar ze officieel wél van harte welkom zijn. UNHCR-functionarissen voorkwamen het transport, omdat er volgens hen geen sprake van was dat de vluchtelingen uit vrije wil naar Albanië trokken. Volgens Macedonië bedrijft de UNHCR 'politiek' over de hoofden van de vluchtelingen heen, aldus een onder-minister in Skopje.

Vuk Draskovic, een leidend figuur in het conservatieve deel van de Servische oppositie, meent dat een diplomatieke doorbraak in het conflict niet lang meer kan uitblijven. Binnen een week 'zullen de Russen genoeg hebben' van de halstarrigheid van de Joegoslavische president Milosevic, voorspelt hij, en een doorbraak afdwingen. De vrede eenmaal binnen handbereik, zullen de spanningen binnen Servië tot uitbarsting komen, meent Draskovic. Democratische voorstanders van een verzoening met het westen zullen botsen met tegenstanders.

Volgens de Montenegrijnse krant Vijesti blijft de toestand in bepaalde steden in Servië gespannen. In Cacak zijn een zestal tegenstanders van de oorlogspolitiek van Milosevic tot hoge boetes veroordeeld. In Krusevac worden deserterende reservisten gepaaid en bedreigd tegelijk: wie nu naar Kosovo terugkeert, geldt als een 'normale verlofganger', wie wegblijft wacht de krijgsraad.

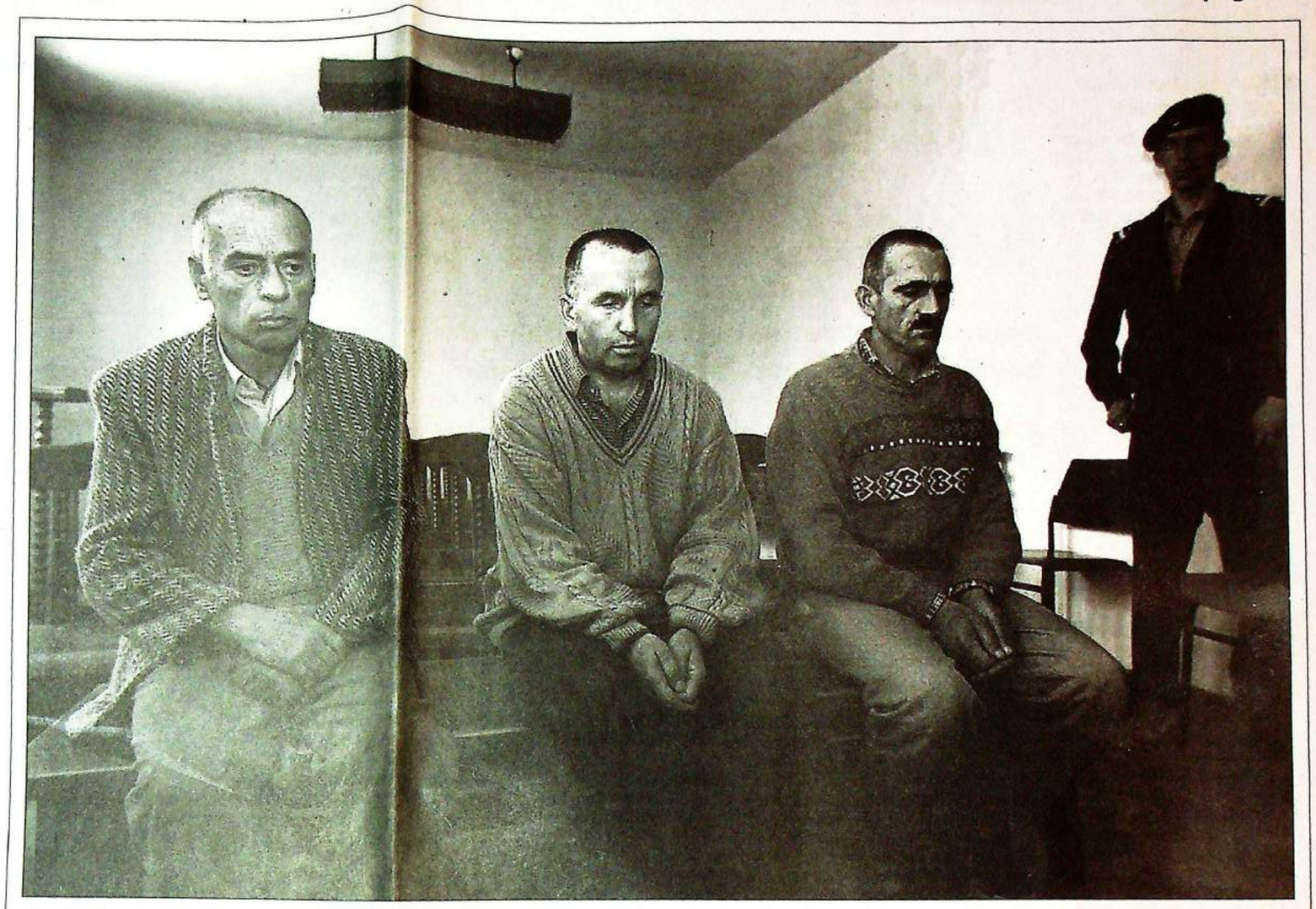

Verdacht van 'spionage voor de Navo'

GNJILANE – Hodza Sabit (links), Kalaba Fadiji (midden) en Aidari Nijazi (rechts) zijn opgebracht, omdat ze voor de Navo Servische troepenbewegingen zouden hebben bespioneerd. Ze luisteren op een bankje in het politiebureau van Gnjilane, dertig kilometer ten oosten van de hoofdstad van Kosovo, Pristina, naar de aanklacht. Het drietal zou deel uitmaken van een groep met vijf anderen, die nog voortvluchtig zijn. FOTO AP

Kok bezoekt kampen in Macedonië

CEGRANA – Premier Kok, op bezoek in Macedonië, heeft opnieuw voor een pauze in de Navo-bombardementen gepleit. „Zo'n pauze kan de beslissende fase betekenen om tot een akkoord te komen", aldus de premier. Kok blijft overigens vertrouwen hebben in de combinatie van luchtaanvallen en diplomatieke initiatieven.

In de diplomatie verwacht Kok veel van de ontmoeting, vandaag in Moskou, tussen de Amerikaanse onderminister Strobe Talbott, met de Russische afgezant Tsjernomyrdin en de EU-onderhandelaar Ahtisaari.

De premier zei eventueel méér vluchtelingen te willen laten opnemen in Nederland dan oorspronkelijk was gepland. „Vierduizend vluchtelingen was onze bijdrage, maar we moeten nooit een maximum stellen."

Kok bezocht gistermiddag het vluchtelingenkamp Cegrana, nadat hij 's ochtends op het Binnenhof nog met de informateur had gesproken over de kabinetscrisis in Nederland. In Macedonië toonde de premier zich diep onder de indruk van de situatie. Kok sprak met vluchtelingen en medewerkers van Artsen zonder grenzen. Bij aankomst in het kamp werd de premier opgewacht door honderden kinderen die „Nato, Nato" scandeerden. De premier, vergezeld van zijn vrouw, bezocht ook de Nederlandse militairen in het gebied.

'In Kosovo heerst honger'

Albanese journalist

Hélène Butijn

AMSTERDAM – Het Kosovo-bevrijdingsleger (UCK) moet niet alleen een oorlog tegen de Serviërs voeren, maar in toenemende mate ook tegen de hongersnood. Dat zegt de Albanese journalist Ylbar Bajraktari (21) die op uitnodiging van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) in Nederland was.

Bajraktari was vorig jaar september ook in Nederland, toen met twee collega's van de krant Koha Ditore: Tina Kraja en Fisnik Abrasi. Alledrie zijn ze gevlucht uit Kosovo. De krant wordt nu gemaakt (en aan vluchtelingen uitgedeeld) in Macedonië, waar een deel van de redactie een heenkomen heeft gezocht. Een van de redactiechefs is in Kosovo vermoord.

Het voedselgebrek in Kosovo wordt steeds nijpender, hoort Bajraktari van vrienden die nog in het gebied zijn. „Het is een strijd tegen de hongerdood." Voedseldroppings zijn volgens hem weinig zinvol. „Dat hebben we in Bosnië gezien. Duizenden mensen die achter pakjes aanrennen. Vernederend, niet alleen voor Kosovo, maar voor heel Europa. Vergeet niet, dit gebeurt allemaal op slechts drie uur vliegen van Amsterdam."

Spreken over de huidige situatie in Kosovo kost hem zichtbaar moeite. Pristina, waar hij woonde, is vernietigd. In woningen van vluchtelingen die nog overeind staan, huizen veelal Serviërs.

De eerste dagen van de bombardementen stonden alle Kosovaren

'Dit gebeurt allemaal op slechts drie uur vliegen van Amsterdam'

volledig achter de Navo-acties, zegt Bajraktari. „Bij de eerste twee bombardementen werd ik door wel honderd mensen opgebeld: ze zijn begonnen, eindelijk!" Nu lijkt het alsof een echte overwinning steeds verder uit zicht raakt. „De Navo moet nu niet meer alleen Milosevic verslaan, maar ook haar geloofwaardigheid in stand houden", zegt Bajraktari. „Het vertrouwen dat vluchtelingen in de Navo hebben, is sterk verbonden aan de hoop om terug te kunnen keren. Zolang een oplossing ver weg lijkt, verliezen ze hun hoop en hun vertrouwen in de Navo."

Het UCK kan intussen niet meer volstaan met een guerrillaoorlog tegen de Serviërs. „De methode van *hit and run* werkt niet meer. Ze moeten de bevolking beschermen. Het is nu een echte oorlog." Met andere Albanese Kosovaren is Bajraktari teleurgesteld in de steun van de Navo. „Als ze ons geen bescherming kunnen geven, is dat begrijpelijk. Maar dan moeten ze ons wel de kans geven onszelf te verdedigen. De Navo heeft het UCK nooit gesteund met wapens, geld of trainingen."

Volgens Bajraktari zijn Navogrondtroepen de enige oplossing. De Navo moet daar snel mee beginnen. Een compromis met Milosevic, de 'slager van de Balkan' zou, zo mogelijk, nog erger zijn. „Internationale politici lijken de bebloede handen van Milosevic te willen schúdden", aldus de jonge journalist. „Dan is de Navo niet alleen politiek en militair, maar ook ethisch en moreel verslagen. Zo'n compromis bedreigt de beschaving waar de geallieerden al tijdens de Tweede Wereldoorlog zo hard voor hebben gevochten."

Kok steekt vluchtelingen hart onder de riem

Premier Kok bezoekt tot vanavond vluchtelingenkampen en legereenheden in Macedonië, Albanië en Italië. Kok is ontdaan door de aanblik van de vele vluchtelingen.

Premier Kok wordt op het vliegveld van Skopje omhelsd door Ragip Shefqeti, een Albenese vluchteling uit Kosovo. (Foto AP)

Door onze redacteur
WILLEBRORD NIEUWENHUIS

CEGRANE, 26 MEI. Als de helikopter van de Duitse landmacht laag over het vluchtelingenkamp Cegrane aanvliegt, houden kinderen hun handen voor de ogen voor het opstuivende zand. Tenten raken half los en moeders beschermen hun ogen en hun baby's met omslagdoeken. Overal waait karton, en plastic flessen worden in de wervelwind van de wieken meegenomen. Tegen de hekken staan honderden kinderen gedrukt die applaudisseren en 'NATO, NATO' roepen als het luik van de helikopter opengaat.

Premier Kok staat even later op de betonnen tegels van het heliveldje stram en enigszins ontdaan van zo'n welkom. Hij wuift maar wat en maakt zich samen met zijn vrouw snel uit de voeten. „Het is me merkwaardig te moede om zo ontvangen te worden, want niet ik ben de held maar dat zijn deze mensen. Dié hebben al deze opofferingen moeten doorstaan, onderdrukt als ze zijn door Milošević", zegt hij even later in een onderzoekstent van Artsen zonder Grenzen.

Kok wil in anderhalve dag een indruk krijgen van de humanitaire en militaire inspanningen in Macedonië en Albanië en horen wat er nog nodig is voor deze Nederlandse bijdrage. Waar hij stilhoudt, spreekt hij over de gewenste politieke oplossing en over een mogelijke pauze in de bombardementen als dat de vrede dichterbij zou brengen. En tegen de vertegenwoordigers van de 40.000 vluchtelingen in dit onmetelijke kamp in de glooiing van hoge bergen voegt hij eraan toe: „Onder deze omstandigheden spreken we allen dezelfde menselijke taal met elkaar. We proberen jullie hoop te geven, zodat er ook voor jullie weer een goede toekomst gloort."

De kampbewoners hebben het deze weken allemaal al eerder gehoord. Om de andere dag vliegt er wel een minister of een generaal of een andere hulpverlener voor een kwartiertje binnen, en steeds weer geven ze aan dat er een oplossing zal komen, zodat zij, vluchtelingen, vóór de winter terug kunnen naar hun veelal vernietigde huizen in Kosovo. In West-Europa is er intussen maar mondjesmaat plaats voor hen. De Kosovo-crisis geeft politici een unieke kans op de televisie, en premier Kok sluit zich laat aan in de rij van meelevende bezoekers.

Je ziet dat hij op de grindpaden in looppas langs de lange rijen met tenten een tweegevecht met zichzelf levert. Veel meer beloven aan deze vluchtelingen zit er niet in. Toch is hij ervan overtuigd dat er snel diplomatieke vorderingen kunnen worden gemaakt.

Maar wát kan hij de Kosovaren toezeggen? Hij vraagt aan Petra van der Geer, de coördinator hier, of er meer medicijnen nodig zijn, meer tenten, hoe de watervoorziening is, en of er naast oververmoeidheid nog medische klachten zijn. De hulpverleners geven aan dat de spanning oploopt nu het kamp tot aan de rand vol zit. Sommige nieuw aangekomenen moeten de eerste nachten naast de tenten slapen.

De regering van Macedonië wil Kosovaren in dit kamp doorsturen naar Albanië. Slechts een kleine groep krijgt toestemming om voor familiehereniging naar West-Europa te gaan.

Nederland is bereid, zo lijkt uit de woorden van Kok op te maken, om nog eens 2.000 Kosovaren op te nemen; 6.000 op een totaal van 250.000 die in Macedonië hun toevlucht hebben gezocht. Nog steeds komen er nieuwe vluchtelingen over de grens bij Blace, en er is te weinig plaats om hen nog in de bestaande kampen op te vangen.

De regering van Macedonië wil de nieuw aangekomen Kosovaren het liefst meteen doorsturen naar Albanië. De meeste vluchtelingen willen hier in de buurt blijven en soms geven ze in het begin niet toe aan de druk van familieleden uit Nederland om toch maar naar Albanië te gaan.

De helikopter stijgt alweer op naar een heuveltop in de buurt van de grens met Kosovo. De naam van de plaats mag niet worden genoemd. De militaire *briefing* duurt lang. Premier Kok bedankt de militairen van de Gele Rijders uit Arnhem voor hun inspanningen voor vrede: „Jullie doen hier wat internationaal van Nederland wordt verwacht." Op de appèlplaats eet hij nog een knakworstje uit de warme potten van de veldkeuken, en als een paar artilleristen vragen of hij er even bij komt staan voor een kiekje voor thuis, stemt daar hij in hemdsmouwen en goedgeluimd mee in.

Na de briefing vuren de Duitsers onder veel lawaai een onbemand verkenningsvliegtuig richting Priština, maar over de resultaten wordt deze middag nog niets bekendgemaakt.

Wel heeft hij haast. Op het vliegveld van Skopje, de hoofdstad van Macedonië, komen dadelijk bussen met vluchtelingen aan, die naar Ermelo gaan. Volgens een medewerker van de Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND) vertrekken de 150 geselecteerde Kosovaren later vandaag met hun chartervlucht om premier Kok de gelegenheid te geven hen uit te wuiven. Tegen de eerste groep zegt Kok: „U gaat naar een land waar u van harte welkom bent. We zullen u niet te lang ophouden. U bent bij ons thuis zo lang dat nodig is."

Ragip Shefqeti (56) bedankt hem. „Ik wist niet dat al dit geweld aan het eind van deze eeuw nog mogelijk was in Europa. Ik heb twaalf neefjes en nichtjes verloren, en de Serviërs hebben al ons geld en ook onze sieraden onderweg afgenomen. Met de kolf van een geweer van een van hen zijn mijn ondertanden er uitgeslagen", zegt hij, terwijl hij zijn mond wagenwijd openhoudt. Kok zoekt naar een antwoord: „Ik hoop dat het u goed gaat." Shefqeti kust hem op beide wangen.

In stilte loopt Kok aan het hoofd van de karavaan vervolgens naar de oude Tupolev van Armenian Airlines die hem naar Eindhoven zal terugvliegen.

Dertien stuks artillerie

Nederland stuurt dertien stuks artillerie en 150 voertuigen extra naar Macedonië om de militaire aanwezigheid bij de grens met Kosovo op te voeren.

De 500 manschappen die bij deze versterkingen horen, blijven op afroep in Nederland beschikbaar. Daartoe heeft het kabinet afgelopen vrijdag besloten.

Nederland wil op het NAVO-verzoek ingaan om materieel te 'prepositioneren' (vooruitschuiven), zodat een eventuele implementatiemacht om toe te zien op een mogelijk vredesakkoord over Kosovo snel met vuurkracht kan worden ondersteund. Daarmee wordt de reactietijd teruggebracht vanb dertig naar drie dagen.

Nederland werkt in noordoost-Macedonië samen met een Duitse brigade, die al op sterkte is gebracht en meer Nederlandse ondersteuning wil.

Binnen de NAVO wordt groot belang gehecht aan de versterking van de NAVO-grondtroepen die nu in Macedonië aanwezig zijn. Nederland levert artillerie-ondersteuning. Waarnemers van de artillerie worden nu al ingezet om de militaire bewegingen van het Joegoslavische leger in de grensstreek van Kosovo te volgen.

De vijf artilleriestukken van de Gele Rijders uit Arnhem kunnen in actie komen voor de bescherming van de ongeveer 18.000 man sterke NAVO-troepenmacht die nu al in Macedonië klaarstaat voor een implementatie-opdracht in Kosovo.

Navo valt op oude bommen terug

Omdat de precisiebommen opraken, moet de Navo steeds vaker bommen inzetten van een ouder type. Hierdoor is de kans op onbedoelde schade aan burgerdoelen groter, terwijl het Servische leger nog nauwelijks verzwakt is na twee maanden van luchtaanvallen.

Kosovo

Kees Homan

De Eerste Wereldoorlog zou met Kerstmis voorbij zijn, maar duurde toch nog enkele jaren. In november 1992 verkondigde de toenmalige president Bush dat de Amerikaanse militairen die hij in december naar Somalië zou sturen, nog voor de inauguratie van de nieuwe president op 20 januari 1993 terug zouden zijn. Het zou echter bijna twee jaar duren voordat het laatste contingent Amerikaanse mariniers uit Mogadishu vertrok.

Secretaris-generaal Solana van de Navo verzekerde begin april dat het conflict rondom Kosovo nog voor de Navo-top aan het eind van die maand beëindigd *zou kunnen zijn. Na twee maanden van luchtaanvallen zijn de* politieke doelen nog steeds niet bereikt, en wordt gediscussieerd over de eventuele inzet van landstrijdkrachten. Bovendien is de Navo inmiddels zo'n beetje door haar precisiebommen heen en moet ze steeds vaker oudere bommen gebruiken. Hierdoor is de kans op onbedoelde schade aan burgerdoelen groter, wat negatieve gevolgen heeft voor de publieke steun voor de Navo-luchtbombardementen. In Kosovo zijn nog steeds 40 000 Servische militairen en para-militairen operationeel. Meer dan tweederde van de Servische tanks en zware artillerie is nog intact. Kortom, tussen politieke wensen en randvoorwaarden enerzijds en militaire mogelijkheden anderzijds blijkt vaak een kloof te gapen.

Ook het grote vertrouwen in de technologie in het Kosovo-conflict verdient enige relativering. De militaire filosoof Von Clausewitz schreef in de vorige eeuw in zijn 'Vom Kriege': „Alles is zeer simpel in de oorlog, maar het simpele is moeilijk. Deze moeilijkheden hopen zich op en veroorzaken een frictie waarvan iemand die de oorlog niet zelf heeft meegemaakt zich geen juiste voorstelling kan maken". Frictie is een van de belangrijkste begrippen die Von Clausewitz in de oorlogsvoering introduceerde. De mogelijke oorzaken van frictie zijn velerlei: weer, terrein, stress, vermoeidheid, toeval, geluk, misverstanden en onverwachte gedragingen van de tegenstander.

Een complicerende factor voor de Navo is dat de Servische strategie haar wortels heeft in het Joegoslavië onder Tito. Die ging er vanuit dat hij tegen over een superieure vijand een totale defensiestrategie moest volgen. Het Servische militaire apparaat is een meester in misleiding en het uitbuiten van de mogelijkheden zich te verschuilen. Bovendien kenmerkt deze strategie zich door een vergaande territoriale decentralisatie. Hierdoor is nog maar een deel van de Joegoslavische luchtafweer uitgeschakeld, omdat de elementen ervan onafhankelijk van elkaar werken en vervangbaar zijn.

Uit militair-strategisch oogpunt is het bijzondere van het conflict rondom Kosovo dat hier sprake is van wat bekend staat als *coercive diplomacy*. In plaats van het versla*a*n van de tegenstander staat het afdwingen van politieke eisen voorop. Voor de Verenigde Staten en hun bondgenoten is sinds het einde van de Koude Oorlog het luchtwapen het favoriete instrument voor het bedrijven van deze vorm van diplomatie. De huidige geavanceerde technologie maakt het mogelijk de vijandelijke doelen met precisiewapens op lange afstand of vanaf grote hoogte te treffen, waarbij het aantal slachtoffers aan beide zijden minimaal blijft.

Voor dictatoriale heren als Slobodan Milosevic en Saddam Hoessein staan wel vitale belangen op het spel, zoals het voortbestaan van hun regime. Saddam Hoessein heeft sinds 1991 vele luchtaanvallen overleefd die hem niet hebben gedwongen zijn politiek substantieel te wijzigen. Ook bij Kosovo rijst de vraag wat de effectiviteit is van het luchtwapen als instrument van diplomatie, als de politieke wil ontbreekt om tevens landstrijdkrachten in te zetten. Luchtaanvallen beschadigen of vernietigen wel de militaire infrastructuur, maar vormen geen bedreiging voor de politie en veiligheidstroepen *die dictatoriale regimes instandhouden. Daarnaast hebben lucht*bombardementen veelal tot gevolg dat de bevolking (inclusief de oppositie) zich achter het bewind schaart. Bovendien beschouwen dictatoriale regimes luchtaanvallen als een teken van zwakte, politieke verdeeldheid en een gebrek aan vastberadenheid.

Vanuit militair-strategisch oogpunt was het dan ook onverstandig van de Navo om publiekelijk de inzet van landstrijdkrachten uit te sluiten. Politiek gezien vormden luchtaanvallen echter het kleinste gemene veelvoud van de afzonderlijke politieke agenda's van negentien Navo-leden. Luchtbombardementen waren dus het maximaal haalbare. Het gevolg was dat de Servi-

Dictators beschouwen luchtaanvallen als een teken van zwakte

sche strijdkrachten in staat waren zich op het platteland van Kosovo te verspreiden om de speciale politie en irreguliere strijdkrachten te helpen bij het etnisch zuiveren van de bevolking. Als de Navo echter was aangevangen met de opbouw van een geloofwaardige strijdmacht op de grond in de regio – zelfs zonder de bedoeling deze in te zetten – dan had dit de Serviërs gedwongen hun zwaardere eenheden voor een tegenaanval te concentreren. Daardoor zou hun effectiviteit verminderd zijn en waren ze meer kwetsbaar voor luchtaanvallen.

„There is no substitute for victory", luidde een uitspraak van de Amerikaanse generaal Douglas MacArthur tijdens de Korea-oorlog. Indien de Navo deze uitspraak tot de hare wil maken, dan is op korte termijn een beslissing tot de opbouw en eventuele inzet van landstrijdkrachten vereist. Al is het maar om de verdreven Kosovaren een veilige terugkeer naar huis te garanderen.

Generaal-majoor der mariniers b.d. mr. drs. C. Homan is verbonden aan het Instituut Clingendael

PROCES – In Belgrado is vandaag het proces begonnen tegen twee Australische hulpverleners, die met een Joegoslavische collega worden beschuldigd van spionage. De Australiërs werden op 31 maart aan de grens met Kroatië gearresteerd, toen ze probeerden Joegoslavië te verlaten. Later werd een van de Australiërs op de Servische televisie getoond bij het afleggen van een 'bekentenis'.

Missie van VN: situatie Kosovo is walgelijk

PODGORICA, TIRANA, 25 MEI. De situatie in Kosovo is als gevolg van de 'etnische zuiveringen' door de Serviërs „walgelijk" en „veel erger dan gevreesd". Dat vindt Sergio de Mello, de leider van een speciale VN-missie die de humanitaire situatie ter plaatse heeft onderzocht. De Mello zei gisteren in de Montenegrijnse hoofdstad Podgorica dat zijn missie van de Serviërs geen volledige bewegingsvrijheid kreeg. Toch heeft ze „voldoende bewijzen" waargenomen en in „ruim voldoende" mate getuigenverklaringen opgetekend om de conclusie te rechtvaardigen dat de Serviërs „een shockerend aantal burgers" hebben verdreven. „Het is behoorlijk walgelijk", aldus De Mello. Hij sprak van verwoestingen op grote schaal, van ontvolkte dorpen en van „spooksteden" als gevolg van de verdrijving van Kosovaren. „De situatie in Kosovo is erger dan men zich kan voorstellen in zo'n soort conflict."

In Noord-Albanië kwamen dit weekeinde grote groepen mannen uit Kosovo aan die twee tot vier weken geleden door de Serviërs uit vluchtelingenkonvooien zijn gehaald en vervolgens gevangen werden gezet. Veel mannen waren nog geboeid toen ze de grens overkwamen. Medisch onderzoek wees uit dat velen verwondingen hadden en dat de mannen systematisch moeten zijn uitgehongerd. De mannen zeiden dat de Serviërs hen dwongen met stokken tegen elkaar te vechten, dat ze elke dag werden geslagen op de handen, de nieren en de knieën en dat de Serviërs bij hun patrouilles groepen van vijftig Albanezen aan elkaar geklonken voor hun pantserwagens uitdreven, als menselijk schild. De mannen werden vastgehouden in een gevangenis in Smrekonica. Daar zouden tweeduizend Kosovaarse mannen vastzitten.

De VN concludeerden in een gisteren verschenen rapport dat vrouwen in Kosovo het slachtoffer zijn van veelvuldige verkrachting. Onderzoek onder vluchtelingen heeft uitgewezen dat Servische soldaten groepen van vijf tot dertig Albanese vrouwen wegvoerden en hen uren- en soms dagenlang verkrachtten. De vrouwen kregen te horen dat ze levend zouden worden verbrand als ze zich verzetten. Veel vrouwen werden na de verkrachtingen alsnog vermoord.

Dit weekeinde is een recordaantal Kosovaren de grens met Macedonië overgekomen: zaterdag vijfduizend, zondag negenduizend en gisteren zesduizend. Tot twee keer toe kwam het tot een conflict tussen de VN-hulporganisatie UNHCR en de Macedonische autoriteiten. De eerste keer verhinderde de UNHCR een poging van de Macedonische politie om de grens te sluiten, de tweede keer voorkwam ze dat de Macedoniërs Kosovaren tegen hun wil overbrachten naar Albanië. De regering in Skopje noemde de incidenten later „misverstanden". (Reuters, AP, AFP)

'Alle militaire opties open'

NAVO verdubbelt vredesmacht Balkan

Door onze correspondent BIRGIT DONKER

BRUSSEL, 26 MEI. De NAVO heeft gisteren besloten de troepensterkte van een internationale vredesmacht voor Kosovo te verdubbelen. In plaats van de geplande omvang van 28.000 man, zal de troepenmacht bestaan uit 45.000 tot 50.000 soldaten.

De troepenmacht, die de werknaam KFOR-plus draagt, moet gaan toezien op een bestand in Kosovo, infrastructuur repareren en de terugkeer begeleiden van nu bijna een miljoen Kosovaarse vluchtelingen. Secretaris-generaal Solana liet weten dat KFOR-plus nog altijd een vredesmacht is en geen invasiemacht. Maar hij zei ook dat alle opties open zijn. „We halen geen opties van tafel."

De verdubbeling van de troepensterkte moet er volgens NAVO-woordvoerder Shea voor zorgen dat de vredesmacht voor Kosovo „grote, scherpe tanden heeft". Bij de planning voor de oorspronkelijke vredesmacht van 28.000 man werd nog uitgegaan van het vredesakkoord van Rambouillet. Inmiddels zijn er veel meer Kosovaarse vluchtelingen, meer mijnen en vormen ook de vernielingen aan de infrastructuur in Kosovo een probleem.

De precieze omvang en de samenstelling van KFOR-plus moet de komende week worden bepaald. Volgens Shea zal de macht bestaan uit een NAVO-kern, maar kunnen ook niet NAVO-landen deelnemen. Enkele niet-NAVO-landen zouden al belangstelling hebben getoond. De NAVO heeft nu ruim 14.000 man in het aan Kosovo grenzende Macedonië, de kwartiermakers voor KFOR, en 8.000 man in Albanië voor de humanitaire missie AFOR. Zij zijn nu ingezet bij de opvang van Kosovaarse vluchtelingen.

De NAVO-lidstaten zijn verdeeld over de vraag of grondtroepen moeten worden ingezet als de luchtaanvallen hun doel niet bereiken. Die vraag wordt steeds nijpender, wil men de vluchtelingen voor de winter laten terugkeren. De Amerikaanse NAVO-bevelhebber Clark heeft er vorige week voor gepleit snel te beginnen met de legering van 45.000 tot 50.000 troepen aan de grenzen van Kosovo, om de Joegoslavische president Milošević onder druk te zetten.

De Spaanse premier Aznar was gisteren vastberaden over het voortzetten van de huidige NAVO-strategie. „Er is nu geen reden voor de NAVO om haar strategie te veranderen", zei Aznar tijdens een bezoek aan het NAVO-hoofdkwartier. „Als we niet slagen, als deze politiek niet slaagt, dan kan ieder totalitair regime winnen.". Vorige week bepleitte zijn Italiaanse collega D'Alema nog een pauze in de bombardementen, zodra de G8 een principe-akkoord heeft bereikt over een vredesvoorstel. Maar Belgrado heeft volgens Aznar niets gedaan om een pauze te verdienen.

Het diplomatieke overleg over de Kosovo-crisis en het plan van de G8 – de zeven rijkste industrielanden in de wereld plus Rusland – wordt vandaag in Moskou voortgezet door de Russische Kosovo-gezant Viktor Tsjernomyrdin, de Amerikaanse gezant Strobe Talbott en de Finse EU-gezant Martti Ahtisaari. Het is de bedoeling dat Tsjernomyrdin later deze week, mogelijk vergezeld door Ahtisaari, naar Belgrado gaat.

De Russische minister van Buitenlandse Zaken, Igor Ivanov, waarschuwde gisteren tegen hooggespannen verwachtingen. De kans dat Rusland en de NAVO tot een gemeenschappelijk standpunt in de crisis kunnen worden gebracht, is volgens de minister klein. Ivanov sprak vanochtend uitvoerig met Talbott.

In Uroševac in Kosovo wachten drie Albanezen op het begin van hun proces. Ze worden beschuldigd van spionage voor de NAVO. De drie zouden de NAVO informatie over te bombarderen doelen hebben doorgegeven. (Foto Reuters)

KOSOVO

Belgrado pakt critici aan

[• *Vervolg* van pagina 1] Gisteren werden in de stad Čačak zes (van de in totaal twintig) leden van het lokaal gevormde 'burgerparlement' voor de rechter gebracht en veroordeeld tot boetes van 2.500 tot 7.500 dinar (250 tot 750 dollar) of zestig dagen hechtenis wegens deelname aan niet toegestane bijeenkomsten en lidmaatschap van een niet geregistreerde organisatie. Het 'burgerparlement', dat bestaat uit lokale notabelen, verzette zich vorige week tegen de legering van plaatselijke recruten en reservisten in Kosovo. De burgemeester van Čačak, Velimir Ilić, wordt sinds vorige week door de justitie gezocht en is ondergedoken. Ilić is lid van de oppositionele Democratische Partij. Hij wordt net als de leider van die partij, Zoran Djindjić – die naar Montenegro is gevlucht – en de Montenegrijnse president Milo Djukanović in de Servische media beschuldigd van „verraad" en van „collaboratie met de NAVO-agressor".

Het Joegoslavische leger heeft gisteren alle demonstraties tegen de oorlog verboden en deserteurs gewaarschuwd dat ze een proces voor de krijgsraad riskeren als ze niet onverwijld naar hun legereenheden terugkeren.

De maatregelen zijn genomen met het oog op uitingen van verzet in de steden Čačak, Kruševac, Raška en Aleksandrovac, in het zuiden van Servië, en met het oog op de desertie van tussen achthonderd en tweeduizend soldaten die in de loop van vorige week met hun handwapens hun legereenheden in Kosovo verlieten en naar hun woonplaats Kruševac terugkeerden. Deze deserteurs hebben zich op massademonstraties in Kruševac luidruchtig verzet tegen de oorlog in Kosovo.

Tot nu toe heeft het Joegoslavische leger zich betrekkelijk terughoudend opgesteld jegens zowel de deserteurs als de antioorlogsdemonstranten in het zuiden van Servië. Gisteren echter stelde het leger volgens een in de Montenegrijnse pers geciteerde verklaring dat deserteurs hun wapens onmiddellijk moeten inleveren en dat op deelname aan protestacties „robuust" wordt gereageerd en dat demonstranten zullen worden gearresteerd en berecht. (Reuters, AP, AFP)

NAVO-besluit bedoeld als drievoudig drukmiddel

De NAVO-vredesmacht voor Kosovo is in principe nog steeds bedoeld als vredesmacht ná een akkoord. Toch kan de verdubbeling van de troepenmacht ook worden gezien als een poging in drie richtingen druk uit te oefenen.

Door onze redacteuren BIRGIT DONKER en ROBERT VAN DE ROER

BRUSSEL, 26 MEI. *Het NAVO-besluit om de troepensterkte voor een vredesmacht voor Kosovo grofweg te verdubbelen kan naar drie zijden toe uitwerken als een drukmiddel.* Het verhoogt allereerst de druk binnen de alliantie op landen zoals Duitsland, Italië en Griekenland, die fel tegen de inzet van grondtroepen in een vijandige omgeving zijn. Het vergroot tevens de militaire en politiek-psychologische pressie op Milošević nu hij ziet dat een NAVO-vredesmacht op zijn grondgebied toch een stapje dichterbij is gekomen als straks mogelijk 50.000 NAVO-troepen langs zijn grens bivakkeren. En het vergroot tevens de druk op Rusland, dat tijdens het huidige diplomatieke overleg nog steeds tegen een NAVO-vredesmacht is, maar nu moet vaststellen dat de NAVO al extra troepen voor zo'n macht stuurt.

Het NAVO-besluit van gisteren om nieuwe troepen naar de regio te dirigeren, heeft voorlopig een preventief karakter: de alliantie kan bij een eventueel bestand of bij een terugtrekking van Servische troepen onmiddellijk in actie komen bij de begeleide terugkeer van vluchtelingen en hoeft dan niet weken of maanden te wachten, met de Balkan-winter in oktober alweer in aantocht.

Op dit moment is een bestand of terugtrekking van troepen, laat staan een vredesakkoord, nog niet in zicht. En ook de feitelijke beslissing over de samenstelling van zo'n internationale vredesmacht in Kosovo moet nog worden genomen, niet alleen binnen de NAVO wat betreft de troepenverdeling. Rusland en het Westen onderhandelen al weken over de aard, commandostructuur en samenstelling van zo'n vredesmacht, ook vandaag weer als in Moskou de Russische gezant Tsjernomyrdin, de Finse EU-bemiddelaar Ahtisaari en de Amerikaanse plaatsvervangend minister van Buitenlandse Zaken Strobe Talbott bijeenkomen. Tegelijkertijd werken de zeven rijkste industrielanden en Rusland aan een resolutie van de VN-Veiligheidsraad, waarin de komst van een vredesmacht moet worden vastgelegd.

De uitbreiding van de NAVO-troepen dient in militaire zin een dubbel doel. Formeel zijn de extra troepen nodig om toe te zien op een staakt-het-vuren in Kosovo, maar ze kunnen wel degelijk worden gebruikt als invasiemacht, al zegt niemand dit publiekelijk. „Alle opties blijven open", zei gisteren secretaris-generaal Solana. „We halen niets van tafel."

NIEUWSANALYSE

Binnen de NAVO bestaat nog steeds onenigheid over de vraag of grondtroepen kunnen worden ingezet als de luchtaanvallen hun doel niet bereiken en de diplomatieke middelen falen. Veelzeggend is dat voor het besluit de troepensterkte van KFOR te verhogen de zogeheten *silence procedure* is gebruikt: wie geen bezwaren aantekent, stemt in. Zo konden meningsverschillen worden ingedamd. Het besluit voor KFOR-plus brengt de mogelijkheid van een invasie de facto wel een tikje dichterbij. „Nu is het doel van KFOR-plus nog: we moeten er op tijd zijn om het machtsvacuüm op te vullen bij een staakt-het-vuren", zegt een NAVO-diplomaat. „Maar wie weet hoe er over twee maanden binnen de NAVO over een invasie wordt gedacht."

Gestaag groeit de troepenopbouw van de NAVO langs de grens. De oorspronkelijke vredesmacht voor Kosovo, KFOR, was bedoeld om toe te zien op naleving van het akkoord van Rambouillet. KFOR-plus kan al worden ingezet op het moment dat er nog geen akkoord is bereikt, maar alleen een staakt-het-vuren. Terwijl de Joegoslavische troepen zich terugtrekken en er wordt onderhandeld over een vredesakkoord, zou de NAVO-macht het ontstane machtsvacuüm moeten vullen, UÇK-militanten moeten ontwapenen en toezien op de naleving van het bestand.

De verdubbeling van het aantal NAVO-soldaten is vereist omdat bij de vredesmacht die was voorzien in Rambouillet nog werd uitgegaan van veel minder hoge aantallen vluchtelingen en van een infrastructuur die intact was. Nu moeten veel meer vluchtelingen worden begeleid, zijn er veel meer genietroepen nodig voor het repareren van bruggen en wegen en moeten er veel meer mijnen onschadelijk worden gemaakt.

De NAVO heeft nu 14.000 soldaten in Macedonië, die bedoeld waren als de kwartiermakers voor KFOR: de vredesmacht die was voorzien in het akkoord van Rambouillet, uit 28.000 man zou bestaan en met toestemming van Belgrado Kosovo mocht binnengaan. Deze soldaten zijn nu ingezet voor de opvang van vluchtelingen. In Albanië zijn nog eens 8.000 NAVO-soldaten gelegerd, voor de humanitaire missie AFOR. *Zij hebben geen mandaat voor een invasie in Joegoslavië, zelfs niet voor het deelnemen aan een vredesmacht.* „Je zou hen voor een invasie kunnen gebruiken, maar dan moet dat eerst politiek worden geregeld", aldus een NAVO-diplomaat. De NAVO houdt vast aan haar eis dat zijzelf de kern moet vormen van een internationale vredesmacht voor Kosovo. Maar de alliantie zegt ook niet-NAVO-landen te verwelkomen, net zoals in de huidige vredesmacht in Bosnië. Mogelijk dat tijdens het nieuwe diplomatiek overleg van vandaag al blijkt of Rusland het nieuwe drukmiddel van de NAVO appreciëert.

De Britse minister van Buitenlandse Zaken, Robin Cook, zei zondag dat de NAVO het aantal grondtroepen in Albanië en Macedonië zal opvoeren tot 40.000 à 50.000 man, hetgeen neerkomt op een verdubbeling. Volgens Cook moeten ze Kosovo binnentrekken zodra ze daar vereist zijn, zelfs als ze daar nog zouden stuiten op Joegoslavisch verzet. „We moeten klaar staan om Kosovo binnen te gaan om de vluchtelingen terug te brengen zodra de militairen ons vertellen dat dat veilig is", aldus Cook. Hij zei dat Londen en Washington het erover eens zijn dat grondtroepen Kosovo ook zonder instemming van het bewind in Belgrado moeten kunnen binnengaan.

Nederland, Griekenland, Italië en Tsjechië spraken zich dit weekeinde uit voor een pauze in de bombardementen. De Duitse minister van Defensie, Rudolf Scharping, verklaarde – opnieuw – dat Bonn niets ziet in de inzet van grondtroepen. President Clinton zei dat de bommencampagne succes heeft en dat „de huidige strategie" van de NAVO wordt voortgezet, maar dat „andere militaire opties niet worden uitgesloten".

Morgen praten de Russische Kosovo-gezant Viktor Tsjernomyrdin, de Finse bemiddelaar Martti Ahtisaari en de Amerikaanse plaatsvervangend minister van Buitenlandse Zaken, Strobe Talbott, over een missie van de eerste twee naar Belgrado, later deze week. Tsjernomyrdin zei gisteren dat hij de Westerse gesprekspartners er nu van heeft overtuigd dat het bewind in Belgrado niet moet worden gedwongen al zijn legeren politietroepen uit Kosovo terug te trekken. „Het heeft twee of drie weken geduurd de VS en andere NAVO-landen duidelijk te maken dat het nodig is sommige [Joegoslavische] troepen in Kosovo te laten", aldus Tsjernomyrdin. De Amerikaanse minister Madeleine Albright zei zondag dat Belgrado „een symbolische strijdmacht" zal mogen handhaven. Die strijdmacht mag echter niet in staat zijn vluchtelingen te hinderen bij hun terugkeer naar Kosovo.

In diverse Zuid-Servische steden is het verzet tegen de legering van lokale soldaten in Kosovo voortgezet, ondanks ingrijpen van de politie tegen critici van het bewind. In Čačak zijn drie leden van *een plaatselijk 'parlement', dat tegen de oorlog in Kosovo had geprotesteerd*, opgepakt voor verhoor. Ondanks een politie-verbod werd zondag in de stad betoogd. In Kruševac is twee dagen lang tegen de oorlog in Kosovo betoogd. Tweeduizend uit Kruševac afkomstige soldaten die uit Kosovo zijn gedeserteerd, weigerden naar hun eenheden terug te keren. Ook in de steden Aleksandrovac, Raška en Baljevac werd betoogd. (Reuters, AP, AFP)

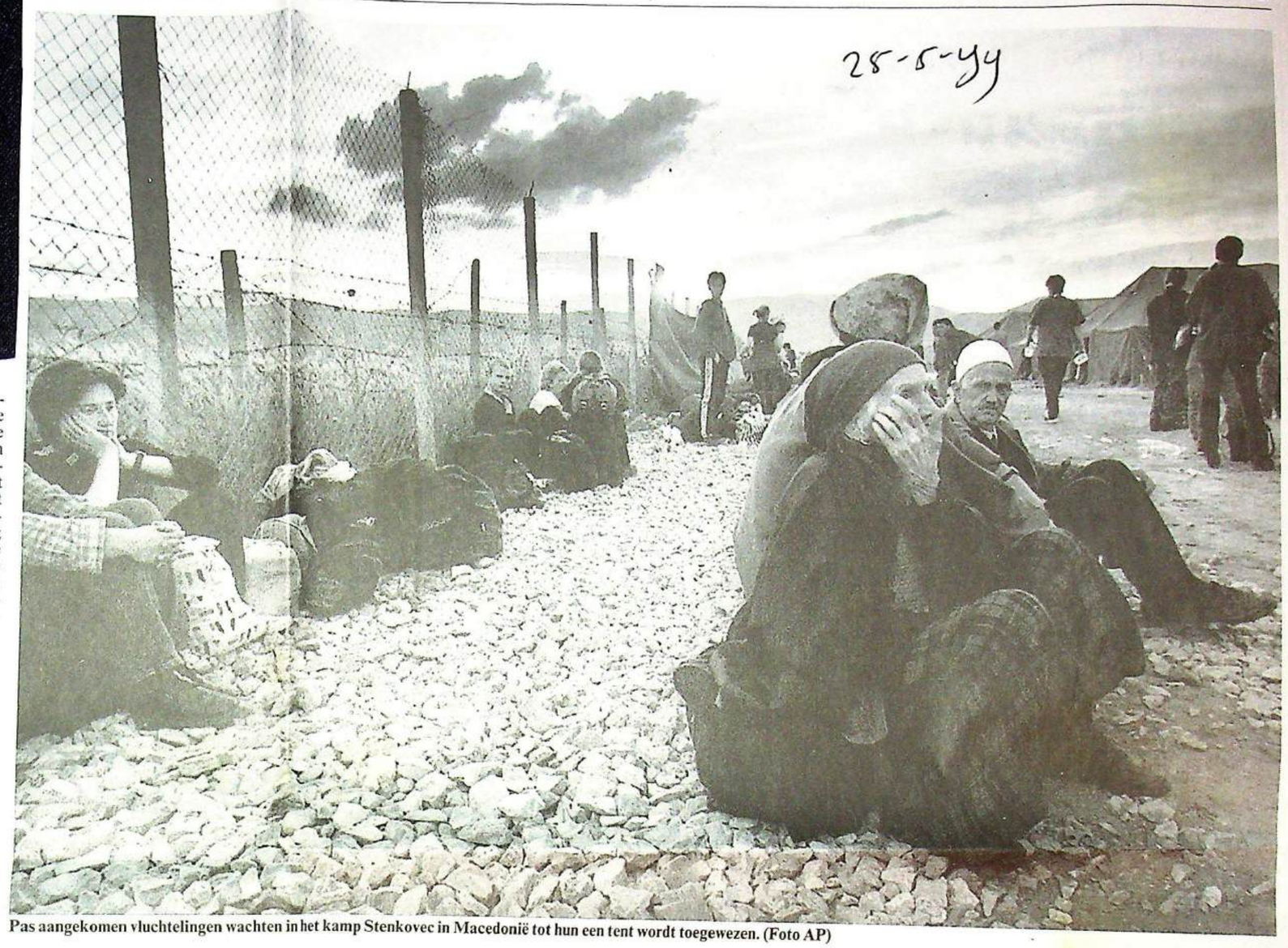

Pas aangekomen vluchtelingen wachten in het kamp Stenkovec in Macedonië tot hun een tent wordt toegewezen. (Foto AP)

Het Internet moet Kosovaren herenigen

Het Internationale Rode Kruis heeft extra middelen ingezet om uiteengerukte families uit Kosovo weer bij elkaar te brengen: Internet en mobiele telefonie.

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 25 MEI. De prikborden met noodkreten in de vluchtelingenkampen zijn vol, de lokale telefoonlijnen in Macedonië en Albanië overbelast. En op de radio mogen de vluchtelingen niet meer dan twee zinnen richten tot hun vermiste familieleden. De hereniging van door het Kosovo-conflict uit elkaar gerukte families verloopt traag.

Zo traag, dat het Internationale Rode Kruis sinds vorige week Internet en de mobiele telefonie inzet om ontheemde Kosovo-Albanezen – 958.900 volgens de laatste cijfers van de UNHCR – te helpen bij het zoeken famlilieleden die zij uit het oog hebben verloren. De hulporganisatie heeft computers met modems geïnstalleerd in al haar kantoren in Albanië, Macedonië, Joegoslavië en Bosnië.

Vorige week werd de Internetpagina *www.familylinks.icrc.org* geopend waarop een uitgebreid bestand staat met namen van vluchtelingen en hun huidige verblijfplaats. Vluchtelingen kunnen hun eigen naam toevoegen, vermiste familieleden traceren en eventueel een bericht sturen, via het Rode Kruis, naar de mensen in het bestand. Volgens het Rode Kruis is het traceersysteem al door zeker 10.000 families gebruikt.

„De exodus van zoveel mensen in zo'n korte tijd naar landen die zijn aangesloten op het Internet en het feit dat veel vluchtelingen bekend zijn met moderne technologie heeft ons ertoe gezet deze stap te nemen", aldus Olga Villarubia, systeembeheerder van het Rode Kruis, in een persbericht. Leken op het gebied van Internet kunnen worden bijgestaan door personeel van het Rode Kruis.

Het Rode Kruis hoopt dat via het Internet vaart wordt gezet achter de gezinshereniging. Die verloopt in het huidige conflict moeizaam omdat van veel vluchtelingen de identiteitspapieren zijn afgepakt. Dat is tijdens de oorlog in Bosnië bijvoorbeeld niet gebeurd.

In samenwerking met het Zweedse telecommunicatiebedrijf Ericsson wordt in Kukës in Albanië een zendmast gebouwd, die het zenuwcentrum zal vormen van een mobiel netwerk. Honderd conventionele, niet-mobiele telefoons zullen over meerdere vluchtelingenkampen worden verspreid en worden aangesloten op dit netwerk. Zo hoopt het Zweedse bedrijf een einde te maken aan de lange rijen van vluchtelingen, die voor een kort gesprek naar familieleden in het buitenland zijn aangewezen op de enkele satelliettelefoons die (soms) in de kampen aanwezig zijn.

Ericsson heeft twee miljoen dollar uitgetrokken voor de bouw van het alternatieve telefoonnetwerk en verwacht dat het midden juni klaar zal zijn. Het Zweedse bedrijf heeft van oudsher een belangrijk marktaandeel in de Balkan en beschouwt het als zijn „sociale verantwoordelijkheid" om de vluchtelingen uit de brand te helpen, zo laat het weten in een persbericht. De Finse rivaal van Ericsson, Nokia, heeft een miljoen gulden gedoneerd aan het Rode Kruis, maar heeft geen deel in de bouw van het mobiele netwerk.

Even kookte ongeduld VN'ers over

Duizenden Kosovaarse vluchtelingen staken de afgelopen dagen de grenzen met Macedonië en Albanië over. Ze verhalen van tekort aan eten en opnieuw van gewelddadigheden.

Door onze redacteur
YAËL VINCKX

ČEGRANE, 25 MEI. Een metalen stem klinkt door het Macedonische opvangkamp. „Ouders, die gisteren bij de grensovergang Blace in het gedrang hun kinderen zijn kwijtgeraakt, kunnen zich nu laten registreren." Het geronk van een Zwitserse machine overstemt de rest van de metalen boodschap; soldaten maken even verderop het terrein egaal om in grote haast tenten neer te zetten voor een nieuwe golf vluchtelingen.

Het vluchtelingenkamp Čegrane, in het noordwesten van Macedonië, is in de ban van de nieuwe vluchtelingen. Bijna vierduizend Kosovaren zijn hier de afgelopen twee dagen gearriveerd; zo'n drieduizend vluchtelingen worden vanavond verwacht. De nieuwelingen worden uitgehoord door Kosovaren die vaak al weken in het kamp verblijven. Hebben ze nieuws over achtergebleven familieleden, vrienden of kennissen? Staat hun winkel er nog? Hebben NAVO-bommen hun huizen getroffen?

De grenzen met Macedonië en Albanië waren twee weken bijna gesloten. Slechts enkele vluchtelingen schuifelden af en toe langs de slagbomen. Sinds een paar dagen laten de Serviërs weer grote aantallen Kosovaren door. Zaterdag zijn de drie broers Bislimi uit Ferizaj aangekomen, met hun moeder, echtgenotes en kinderen. Een broer kwam in Čegrane terecht, twee broers in een ander vluchtelingenkamp. Ze zijn vandaag herenigd - al is het gezin nog niet compleet. De vierde broer is in Kosovo achtergebleven, de vijfde broer verliet het getroffen land eerder en is overgebracht van Macedonië naar Australië.

Net als andere vluchtelingen verhalen de Bislimi's over gebrek aan eten. In Kosovo zou een tekort aan onder meer brood en melk zijn. „We hadden alleen nog een beetje macaroni", zegt Ismet Bislimi. Beweringen van woordvoerder Ron Redmond van de VN-hulporganisatie UNHCR over hongersnood worden echter tegengesproken, zowel door vluchtelingen als door hulpverleners in het kamp. „De mensen zijn moe en hebben honger, maar ze zijn niet ondervoed", zegt UNHCR-medewerker Grainne O'Hara in Čegrane.

Ferizaj is inmiddels een spookstad, vertellen de broers. Bijna iedereen heeft het stadje verlaten. De NAVO-bommen hebben volgens de Bislimi's niet veel schade aangericht. „De kazerne van het Joegoslavische leger is getroffen, evenals enkele Servische schuilplaatsen. Het leek alsof de NAVO wist waar de bommen te gooien", zegt Ismets vrouw enigszins verwonderd.

> UNHCR wacht op de volgende confrontatie

Twee broers zijn, met hun gezin, al weken op de vlucht in Kosovo. Dat geldt voor veel van de nieuw gearriveerde vluchtelingen. Joegoslavische soldaten en Servische politie-agenten hebben hen vaak al twee maanden opgejaagd. De broers werden een maand geleden naar Macedonië gedeporteerd; ze arriveerden volgens eigen zeggen in een overvolle trein aan de Servische kant van de grens, maar de Serviërs besloten de trein na vijf uur wachten terug te sturen.

De broers, echtgenotes en kinderen hadden toen al hun bangste uren achter de rug. Die vonden plaats toen een dronken Servische agent hen op een dag gedurende drie uur onder schot hield. Hij dreigde een jongetje van drie te vermoorden, maar trok uiteindelijk zijn vader mee naar buiten. Een militair voorkwam de moordpartij, zegt zijn dochter. En zijn vrouw draait de ogen naar het dak van de tent. „Een Serviër!"

De familie Emini uit Priština kwam zondag per trein bij de grens aan. Vader Hazir besloot halsoverkop te vluchten na de aanranding van vier meisjes uit de buurt door Serviërs. Zelf heeft Hazir Emini een zoon en vier mooie dochters, onder wie drie tieners. „Ik dacht steeds te blijven. De oorlog zou wel snel ophouden. Maar ik durfde het risico niet langer te nemen."

Over hun ontvangst door de Macedonische politie aan de grensovergang Blace „willen we niet klagen", zegt de oudste dochter, Ganimete Emini. Binnen de UNHCR echter groeit de irritatie over het optreden van de Macedoniërs aan de grens. Vluchtelingen worden in bussen geladen, die vaak urenlang in de volle zon blijven staan. De deuren zijn gesloten; medewerkers van de UNCHR mogen soms een paar flessen water door de kleine zijraampjes duwen. Vluchtelingen vallen flauw.

Zondagavond kookte het ongenoegen van de UNHCR over. Toen wilden Macedonische autoriteiten de bussen met nieuw aangekomen vluchtelingen direct naar buurland Albanië rijden, ook overvol met Kosovaren. Daarop ging UNHCR-personeel met zijn pickup-auto's en zijn jeeps voor de bussen met vluchtelingen staan. Na overleg besloten de Macedoniërs de vluchtelingen toch op te nemen. Althans, voorlopig, voegden de autoriteiten eraan toe. UNCHR-medewerkers zeggen binnenskamers zich al op te maken voor een volgende confrontatie.

Ziek door 'humanitaire hulp'

LONDEN, 25 MEI. Tweehonderd vluchtelingen uit Kosovo zijn sinds zondag met voedselvergiftiging in een ziekenhuis in Albanië, nadat ze Oekraïense sardienen gegeten waarvan de houdbaarheidsdatum al lang geleden was verstreken.

De Oekraïense ambassade in Tirana heeft een radiostation van de Kosovaren gemeld. Het radiostation citeerde een Albanese diplomaat, die zei dat voedselvergiftiging door het eten van voedsel dat als humanitaire hulp in de kampen wordt uitgedeeld, steeds vaker voorkomt en inmiddels 'heel gewoon' is geworden.

Vooral ingeblikt voedsel blijkt riskant te zijn. In de kampen zijn veel als humanitaire hulp verstrekte ingeblikte voedselwaren niet uitgedeeld omdat de blikken roestten, omdat geldigheidsdata niet waren vermeld of al lang waren verstreken of omdat de kwaliteit te wensen overliet.

De Albanese regering, aldus de geciteerde arts, heeft alleen belangstelling voor de kwantiteit van de humanitaire hulp, en niet voor de kwaliteit.
(Reuters)

Voortzetting NAVO-acties leidt tot grootschalig conflict

25-5-99

De NAVO-acties tegen Joegoslavië zijn alleen bedoeld om de wil van Rusland te breken, vindt Roy Medvedev. Met bommen krijgen de vluchtelingen hun verloren land niet terug.

Niets heeft de afgelopen vijftig jaar in Rusland zulke elementaire en heftige reacties uitgelokt als de NAVO-bombardementen op Joegoslavië. Uit enquêtes blijkt dat 95 procent van de Russen die operaties afkeurt. De jongste NAVO-top, waarbij enkele staatshoofden plannen voor militaire operaties ook buiten de grenzen van de lidstaten ter sprake brachten, werd in Rusland dan ook ronduit negatief beoordeeld: wil de NAVO soms ook ingrijpen in Georgië, Tsjetsjenië of andere crisisgebieden van de voormalige Sovjet-Unie?

De nationale verontwaardiging heeft inmiddels zulke vormen aangenomen dat zij een belangrijke factor is geworden in het Russische binnenlandse en buitenlandse beleid. Bijna dagelijks nemen studenten, scholieren en leden van sportclubs deel aan protesten. Mensen die vroeger apolitiek waren, gaan nu demonstreren.

Honderden Russische vrijwilligers bevinden zich al in Joegoslavië, duizenden anderen zijn onderweg, nog eens vele duizenden zijn bereid hen te volgen. Niet alleen voormalige paratroepen en officieren, maar ook generaals en regionale militaire bevelhebbers zeggen Joegoslavië te willen verdedigen. Waardoor is dit vertoon van woede, dat zowel door de oppositie als door pro-westerse Russische politici wordt gesteund, uitgelokt?

In Rusland hecht niemand geloof aan de bewering dat het Westen vastbesloten zou zijn om een 'humanitaire catastrofe' op de Balkan te verhinderen. De bommen en raketten hebben de humanitaire tragedie veeleer in de hand gewerkt en vergroot. Ook hebben zij de twijfel aan de superioriteit van de westerse beschaving versterkt. Als die beschaving zich met zulke middelen wil bewijzen, wat moeten de Arabische wereld, Afrika, China en India daar wel niet van denken?

Voor politicologen, commentatoren en analisten staat vast dat de lange geschiedenis van religieuze en etnische conflicten tussen orthodoxe Serviërs en Albanese moslims in Kosovo niet met bommen kan worden beëindigd. Volgens sommige deskundigen ging het de vs en de NAVO er alleen om, hun nieuwe precisiewapens te testen in oorlogsomstandigheden. Andere, serieuzere theorieën houden het erop dat de NAVO, nu zij na de ineenstorting van het Warschaupact en de Sovjet-Unie haar bestaansgrond verloren heeft, domweg nieuwe manieren zoekt om haar bestaan te rechtvaardigen. Sommige geopolitici zeggen ook dat de oorlog op de Balkan bedoeld is om te laten zien dat er in de wereld nog maar één militaire supermogendheid bestaat: de vs. Geen van deze theorieën is evenwel toereikend om de toornige reactie van de gewone Rus te verklaren. Zijn woede berust niet op politieke logica maar op menselijke gevoelens.

Negentien landen vallen doelen aan in Servië en in Montenegro, dat met geen van deze landen in conflict verwikkeld is. Dit schouwspel valt niet te rijmen met de Russische opvatting van gerechtigheid. De deelname van Turkije en Duitsland – wier historische schuld jegens de Serviërs nog niet vergeten is – verhevigt die woede nog.

Zonder een moderne luchtmacht of nieuwe luchtafweersystemen zijn is Joegoslavië praktisch weerloos tegen de NAVO. De NAVO-piloten riskeren weinig, zij bevinden zich buiten gevaar, zij blijven ongestraft. Aan Joegoslavische zijde zijn honderden doden en gewonden gevallen, de industrie van het land is verwoest. Maar tot dusverre is niet één NAVO-militair gedood of gewond. Voor de Russen is dit ongelijke conflict geen oorlog maar een slachting.

Rusland heeft de Serviërs in de 19de eeuw geholpen zich los te maken van het Ottomaanse rijk. In alle Europese oorlogen van de afgelopen 300 jaar was Servië een bondgenoot van Rusland. Terwille van de Serviërs is Rusland in 1914 de oorlog aangegaan met Oostenrijk-Hongarije. Dat zijn dingen die iedere Rus op school heeft geleerd.

Veel Russen denken dat de zinloze verwoesting van Dresden door de westerse geallieerden in 1945 en het gebruik van atoombommen tegen Japan later dat jaar vooral bedoeld waren om indruk te maken op Moskou. De aanvallen op Joegoslavië worden veelal in hetzelfde licht bezien: veel Russen menen dat de verwoesting van Servië bedoeld is om de kracht van het Westen te demonstreren en zo de wil van de Russen te breken en de integratie van de Slavische volkeren tot staan te brengen.

Telkens weer is de Russen voorgehouden hoe gunstig de democratie en de vrije markt zijn, die met steun van het Westen in Rusland zouden worden ingevoerd. Die illusie is sinds lang vervlogen. De verarmde Russen geloven veeleer dat het Westen hen niet alleen heeft bedrogen, maar ook heeft beroofd, en dat het heeft geprobeerd het land om te vormen tot een goedkope bron van grondstoffen. Rusland werd niet alleen verdrongen uit de internationale politiek, maar ook uit de wereldeconomie.

Over deze argumenten valt zeker te twisten. Maar het is de moeite waard erover na te denken. Rusland mag dan verzwakt zijn, als natie en als staat is het nog altijd sterk. En al heeft het leger dan niet voldoende levensmiddelen om zijn soldaten te voeden, het heeft een rijke traditie en beschikt over moderne wapens. Ruslands militair-industrieel potentieel is nog altijd zeer groot. Mochten de buurlanden van Joegoslavië in de oorlog betrokken worden en mocht de NAVO grondtroepen inzetten, dan zal Rusland ongetwijfeld het VN-wapenembargo op de Balkan doorbreken. Een unie tussen Joegoslavië, Wit-Rusland en Rusland is niet ondenkbaar.

> Als de NAVO grondtroepen inzet, zal Rusland het wapenembargo op de Balkan doorbreken

De Russische bevolking is niet onder de indruk van de klachten van de NAVO over de despotische houding van president Milošević. Rusland heeft eeuwenlang onder despotisme en politieke terreur geleefd. Vergeleken bij onze dictators lijkt Milošević eerder een pragmaticus. Hij is door de Joegoslavische bevolking gekozen; bovendien heeft zijn land een meerpartijenstelsel en vrijwel geen politieke gevangenen.

Niemand in Rusland verdedigt etnische zuiveringen, maar iedereen beseft heel goed dat agressie van buitenaf de toestand alleen maar kan verergeren. In Rusland zelf leven drie miljoen mensen die wegens etnische conflicten uit Centraal-Azië, Moldavië, de Kaukasus en Abchazië gevlucht. Er zijn een miljoen ontheemden in Azerbeidzjan, een half miljoen in Armenië en 300.000 in Georgië. Toch gelooft niemand dat bommen het beste middel zijn om die mensen hun verloren land terug te geven.

Als de NAVO de oorlog wil winnen, moet zij niet alleen de Servische leiders doden, maar het hele volk. Servië heeft langer in knechtschap geleefd dan in vrijheid. Deze kleine natie kan niet worden overwonnen, zij kan slechts worden vernietigd. Als de NAVO niet van plan is Servië te vernietigen, moet zij nu haar operaties staken om een ernstiger oorlog te voorkomen.

Roy Medvedev is historicus en voormalig Russisch dissident. © Die Zei

Oppositieleider ziet scheuren in Milosevic' oorlogsmachinerie

De Servische oppositieleider Zoran Djindjic heeft de afgelopen weken veel drek over zich heen gekregen van de regering in Belgrado. Hij werd uitgemaakt voor landverrader en busladingen tegenstanders werden losgelaten op zijn kantoor. Zelf blijft hij optimistisch.

Zoran Djindjic

Foto: EPA

Door onze correspondent
ERWIN TUIL

BOEDAPEST – Zoran Djindjic schuilt in Montenegro en slaapt op wisselende locaties. De Servische oppositieleider houdt zich verborgen voor Milosevic en consorten. Na een omslachtig eerste contact via tussenpersonen, wordt een mobiel telefoonnummer verstrekt, dat onder geen beding aan anderen mag worden doorgegeven. Het is een wereld van verschil met de zelfverzekerde oppositieleider die in de winter van 1997 massademonstraties leidde, openlijk vanuit het hart van Belgrado Milosevic tartte en telefonisch altijd voor iedereen bereikbaar was.

Nu wacht hij de ontwikkelingen af onder de hoede van de Montenegrijnse president Djukanovic, die pro-westers is, en probeert hij iets te doen wat op oppositie lijkt. Is de oppositie langzamerhand niet gemarginaliseerd? Djindjic gelooft van niet. „Het is weliswaar door de staat van oorlog nauwelijks mogelijk om oppositie te voeren. Geen toegang tot media, geen mogelijkheid om demonstraties te organiseren, enzovoort." Maar, zo bezweert hij, 'de geest van de oppositie is intact gebleven'.

Djindjic wijst op de reactie van zijn aanhangers in Belgrado daags na de aanval van door de regering geregelde 'criminelen' op het hoofdkantoor van de Djindjic' Democratische Partij. Na een oproep in de officiële media tot een bestorming van het kantoor de volgende dag, verzamelden zich volgens Djindjic spontaan tweehonderd DS-aanhangers ten burele. „Slechts een handvol criminelen kwam opdagen en ze waagden het niet eens meer stenen te gooien."

De oppositiepartijen zijn gemarginaliseerd, maar belangrijker, de spontane oppositie neemt toe. „Politieke protesten kan de regering gemakkelijk als vijandelijke activiteiten verketteren en *met harde repressie tegengaan.*

Veel meer problemen heeft Milosevic met de ouders van soldaten en gewone burgers. Ik verwacht een uitbreiding van hun protesten. Na twee maanden oorlog zijn de mensen moe en ontevreden. We krijgen geen geloofwaardige informatie over de ontwikkelingen in Kosovo, zowel met betrekking tot onze mensen als over het lot van de Albanezen. De oorlogs- en propagandamachinerie van Milosevic vertoont desintegratieverschijnselen."

Als het aan Djindjic ligt, komt er een pro-westers democratisch Servië. Vast staat dat het land er na Milosevic niet best aan toe zal zijn. „Het is een verschrikkelijke, maar realistische optie dat Milosevic hard blijft tot aan de volledige verwoesting van het land. *Nog een maand NAVO-interventie en dan zullen we ons in die toestand bevinden."*

Dat betekent dan dat Servië een land zal zijn dat hooguit ruïnes en schroot kan exporteren. Toch verwacht Djindjic dat de Serviërs zich niet van Europa afkeren. „De Servische bevolking heeft allang voor Europa gekozen, maar de politieke elite kan zich daar *niet in vinden omdat een oriëntaals overheersingsconcept voor* hen aangenamer is."

Verder hangt veel af van persvrijheid en de houding van het Westen na de oorlog. „Met objectieve media en forse economische steun kunnen de betrekkingen zich snel normaliseren."

Belangrijk is dat de omwenteling van binnenuit komt en dat er geen bezettingsmacht komt, zoals in Duitsland in 1945. „Een omwenteling gedragen door de bevolking is sterker dan een opgelegde democratie. Daarnaast hangt alles af van de wijze waarop de oorlog beëindigd wordt en dat is momenteel nog volstrekt onduidelijk."

Hij acht het vanzelfsprekend dat de gevluchte Albanezen terugkeren naar de provincie. En: „Als het vrede is, als er een internationale presentie en materiële ondersteuning voor wederopbouw is, dan kan de terugkeer binnen twee jaar plaatshebben."

Om nieuwe problemen te vermijden gelooft Djindjic in een veelomvattende Balkanconferentie waarbij ook de kwestie van de uit Kroatië verdreven Serviërs aan de orde komt. En moet Kosovo binnen een democratisch Servië blijven? „Als Milosevic na de oorlog aanblijft zullen we nog een harde tijd tegemoet gaan. Hij zal alles doen om zijn verantwoordelijkheid op anderen te schuiven. Maar ondanks alles ben ik redelijk optimistisch. In een volledig vernield land zullen niet alleen de democraten tegen Milosevic zijn, maar ook mensen in het staatsapparaat en de economie. Ook diegenen die hun welvaart aan Milosevic te danken hebben. Hij kost hen langzamerhand te veel."

De wens van Djindjic om Milosevic voor het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag te krijgen, is onder opposanten omstreden omdat het van Milosevic een martelaar kan maken. Djindjic wil daar niets van weten. „Er mogen geen compromissen gesloten worden over schuldig bevonden oorlogscriminelen," zo vindt hij. Ook andere verdachten van oorlogsmisdaden in Kosovo moeten voor het gerecht komen. „Wij moeten als natie er alles aan doen om een collectieve schuld opgelegd te krijgen. Het volk noch het land zijn verantwoordelijk voor de misdaden. Die worden gedragen door enkelingen en zij zullen als enkeling ver oordeeld moeten worden."

NAVO-actie mislukt, tijd voor bezinning

26-5-99

Welke toekomst is er nog denkbaar voor de Kosovaren? Terwijl Nederland zich zorgen maakt om de militaire blunders van de NAVO, militaire blunders van de NAVO, vragen wij ons af wat het politieke perspectief van de oorlog is. Zo'n zestig dagen geleden stortte de Nederlandse regering ons zonder discussie in een oorlog in Joegoslavië. Dat gaf toen al een gevoel van twijfel. Het leek wel een sprookje. Slechts een paar dagen luchtaanvallen dan zou Milosevic – in de rol van boze wolf – overstag gaan, had de NAVO bewezen dat ze serieus werk maakt van humanitaire zaken en zou de wereldorde zijn hersteld. Wat er sindsdien gebeurde, weet iedereen. De Albanese bevolking in Kosovo werd verdreven en vermoord en de NAVO vloog hoog over. Nagenoeg alle vliegvelden, wapenfabrieken en militaire bunkers in Joegoslavië zijn inmiddels kapot gebombardeerd, maar er gebeurt niets. De NAVO gaat stug door, het aantal geraakte burgerdoelen en blunders neemt toe.

Mislukt

De vraag dringt zich op: doorgaan, stoppen, of pauzeren met de bombardementen? Of toch grondtroepen sturen? Wat wil Nederland eigenlijk? We willen dat Milosevic een knieval maakt en de NAVO-eisen onvoorwaardelijk accepteert. Daarna de onderhandelingstafel.

Wat doen we als Milosevic niet inbindt? Doorgaan met bombarderen tot er geen enkele Kosovoor woont? En daarna tot heel Servië plat ligt of de kruisraketten op zijn? Hoe lang gaat dit door? Als Milosevic na zoveel dagen luchtaanvallen niet toegeeft, wat laat ons dan denken dat hij dit na honderd dagen wel zal doen? Wat is de strategie? Of zijn we domweg terechtgekomen in een onverzettelijk machtsspel?

De actie had een loffelijk humanitair doel: voorkomen van verdere volkenmoord. Maar echte bescherming krijgen Albanese Kosovaren niet. Terwijl de NAVO luchtaanvallen uitvoert, gaan op de grond Milosevic' moordbenden hun gang. De situatie van honderdduizenden mannen, vrouwen en kinderen op de vlucht is hartverscheurend. De doden kunnen we niet tellen, want niemand komt het gebied in. Laten we toegeven: de actie is gewoon mislukt. Hoogste tijd om ons te bezinnen op het vervolg van deze oorlog.

Onhaalbaar

De NAVO is vastbesloten geen duimbreed toe te laten. Servië moet ingaan op alle eisen voor-

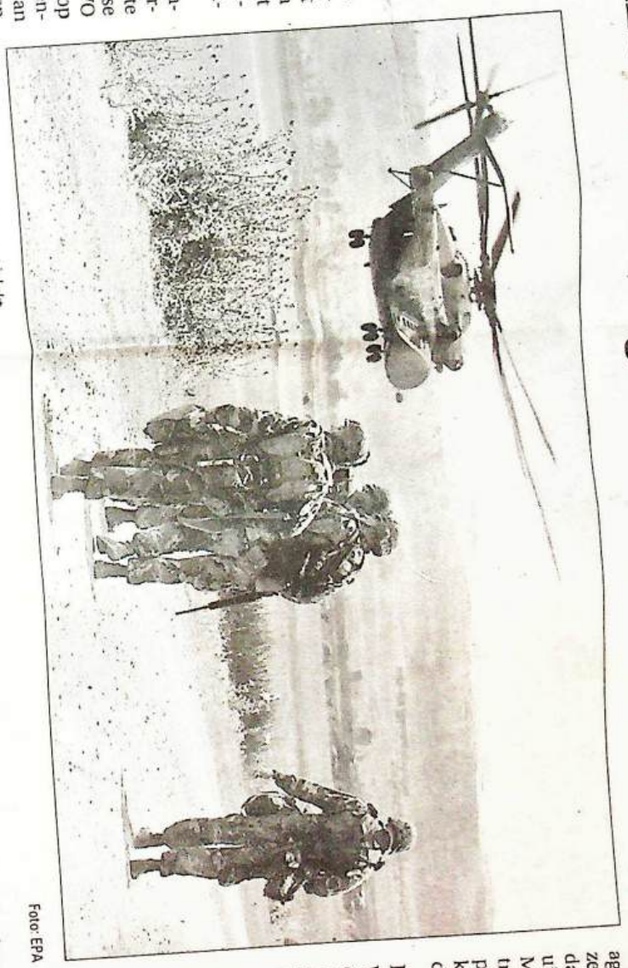

De NAVO-actie is gewoon mislukt.

Foto: EPA

dat er onderhandeld kan worden. Dit betekent voor Milosevic onherstelbaar gezichtsverlies, een onikenning van de offers die de vele Servische slachtoffers in deze oorlog hebben gemaakt. Hij kan dat niet maken. De strategie om Milosevic op de knieën te dwingen lijkt onhaalbaar.

Het is bovendien een gevaarlijke strategie. De wereldoorlogen uit

de eerste helft van deze eeuw hebben ons geleerd dat het vollen van de gebaren van Milosedig vernederen van een verslagen vijand leidt tot meer oorlogsgeweld in de toekomst. De NAVO zou daarom een stap moeten zetten. Door tegemoet te komen aan een uitweg gevonden worden uit de impasse. Daarnaast blijft het zaak te zoeken naar een politieke oplossing met toekomstwaarde. De vluchtelingen hebben het recht terug te keren naar Kosovo, maar we moeten tegelijk denken aan het lot van de Serviërs die daar ook wonen. Het moet een oplossing zijn waar de verschillende partijen mee kunnen leven, maar mag aan de andere kant geen beloning zijn voor de lafhartige agressie tegen de Kosovo Albanezen. We moeten ook voorkomen dat een volgende Balkanoorlog uitbarst, in Macedonië of in Montenegro. Een internationale troepenmacht kan de strijdende partijen uit elkaar houden, maar kan nooit meer zijn dan een tijdelijke oplossing.

Discussie

Waarom horen we zo weinig over deze vragen? Zijn de problemen te ingewikkeld om onder ogen te zien? Verhindert de propaganda voor de bombardementen, ook in Nederland, reflectie op waar we mee bezig zijn?

Hoe dan ook, de discussie moet op gang komen. We zijn een land in oorlog. We nemen deel aan de vernietiging van een ander land. We kunnen daarmee niet doorgaan, zonder te weten waarmaar we streven. Militaire acties en diplomatieke onderhandelingen zijn instrumenten die ingezet moeten worden met een duidelijk politiek doel.

Dat vraagt discussie. En niet alleen in het torentje van Kok. Discussie over hoe de verschillenden volken kunnen samenwonen op een vreedzame en welvarende Balkan. Die discussie moet nu gevoerd worden.

Fred Claasen, Utrecht en Thea Hilhorst, Wageningen

Hulpverleners: vluchtelingen in Afrika stuk slechter af dan Kosovaren

Schrijnend verschil in opvang

28-6-99

■ Los Angeles (Anp) - **Hulpverleners van verscheidene organisaties zijn geschokt over het verschil tussen de opvang van vluchtelingen uit Kosovo en ontheemden in Afrika. De voorzieningen in de vluchtelingenkampen zijn 'een wereld van verschil', schrijft de Los Angeles Times.**

De gevluchte Kosovaren hebben het niet gemakkelijk in de opvangkampen in Macedonië en Albanië, maar zij beschikken over faciliteiten waarover de Afrikaanse vluchtelingen alleen kunnen dromen. Er is voldoende schoon en stromend water. Er zijn tenten en er is relatief veel en goed eten. Diabetici krijgen zelfs speciaal voedsel. „In Afrika zijn er geen diabetici", aldus een hulpverlener. „Die mensen gaan gewoon dood."

De kampen in Afrika herbergen vaak een enorm aantal vluchtelingen, soms bijna een half miljoen. Dagelijks sterven zeker 6000 mensen aan smettelijke ziektes. Ook de medische zorg is heel anders; sommige kampen in Afrika hebben één dokter voor 100.000 vluchtelingen. In Macedonië loopt er één arts rond per 700 Kosovaren.

Veelzeggend is de hoeveelheid geld die de Unhcr, de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, voor de opvang in de twee werelddelen heeft te besteden. In Afrika kan per vluchteling omgerekend minder dan een kwartje per dag worden uitgegeven. Op de Balkan meer dan tien keer zoveel: ruim twee gulden vijftig. Ook andere hulporganisaties.

Veel hulpverleners zoeken de oorzaak van de verschillen in de achtergrond van de vluchtelingen. Veel Afrikaanse ontheemden zijn een semi-nomadisch bestaan gewend, en beschouwen de sobere voorzieningen die ze in een kamp krijgen al als een vooruitgang. De Europese' vluchtelingen hadden een goed huis en een auto. Het vereist veel meer geld en inspanning om deze mensen opvang te bieden waarbij hun eigenwaarde niet dramatisch wordt aangetast.

Daarnaast ligt Albanië praktisch in het hart van Europa. De mensen zijn dan ook geneigd om meer geld te geven voor een betere opvang.

De meeste hulpverleners zijn bang dat door de Kosovo-crisis de financiële middelen voor de Afrikaanse vluchtelingen verder zullen afnemen. De cijfers wijzen al in deze richting. Het Wereld Voedsel Programma heeft zich in 1999 tot doel gesteld omgerekend zo'n 145 miljoen gulden voor Liberia bijeen te brengen. Tot nu toe is slechts een miljoen binnengekomen.

Verzet in Servië groeit

'Dramatische' demonstraties in verschillende steden

PODGORICA – Media in de kleine Joegoslavische deelrepubliek Montenegro meldden gisteren dat er in verschillende steden in Servië tegen de oorlogspolitiek van 'Belgrado' is gedemonstreerd. De krant Vijesti spreekt van 'dramatische' bijeenkomsten op zondag, onder andere in de steden Krusevac, Aleksandrovac en Raska.

In Krusevac zou de menigte 'Jullie zullen ons niet meer bedriegen' en 'Geef ons onze zonen terug' hebben geschreeuwd. Een bezoekende generaal, Stojimirovic, zou door de menigte zijn ingesloten. Hij zei dat reservisten niet in Kosovo thuishoren en naar huis zouden moeten kunnen terugkeren. De toestand in Krusevac is volgens *Vijesti* nog steeds gespannen.

Onbevestigde berichten meldden vorige week al dat zich in Krusevac en Aleksandrovac duizend deserteurs schuilhouden, soldaten die uit Kosovo zijn weggelopen.

Nog niet eerder hebben Navo-aanvallen het dagelijks leven van Serviërs zo ingrijpend beïnvloed als dit weekeinde. Electriciteitscentrales in verschillende delen van het land werd getroffen. Veel steden kwamen zonder stroom en vervolgens zonder water te zitten. Regeringsgezinde zowel als oppositie-partijen spraken zich dit weekeinde woedend uit over de Navo-aanvallen. De partij van de onlangs uit de regering verwijderde vice-premier Vuk Draskovic sprak zelfs van 'genocide' door de Navo.

De Christen-democratische Partij en de Nationale Boeren Partij zeiden echter ook dat niet alleen de Navo maar tevens de Joegoslavische leiders meer moeten doen om het conflict zo snel mogelijk met diplomatieke middelen te beeindigen. „De regering moet uit haar bunkers komen, waar wél electriciteit en water zijn, om nieuwe oplossingen aan te dragen voor de status van Kosovo", aldus Dragan Veselinov van de boerenpartij.

De Servische politie heeft enkele figuren in de anti-oorlogsbeweging in de stad Cacak opgepakt. Dat meldt een onafhankelijk Montenegrijns persburo, Montena-fax.

Ook in het Westen worden de stemmen van tegenstanders luider. De Griekse minister van buitenlandse zaken, George Papandreou, verklaarde zich gisteren in Peking voorstander van een pauze in de Navo-luchtaanvallen. De Navo-lidstaten Griekenland en Tsjechië, zo verklaarde Papandreou, zullen woensdag in het politieke bestuur van de verdragsorganisatie, de Navo-raad, een pauze voorstellen, omdat een VN-resolutie ter beëindiging van het conflict zónder dat ondenkbaar is. Papandreou wees op het onwrikbare standpunt van zijn Chinese gastheren.

De Russische gezant, Viktor Tsjernomirdin, vroeg eveneens om een eind aan de Navo-aanvallen, maar gaat wel door met zijn bemiddelingswerk. Hij hoopt donderdag naar Milosevic af te reizen, vergezeld van de EU-vertegenwoordiger Ahtisaari.

Twintigduizend Albanezen vluchtten dit weekeinde Kosovo uit, naar Macedonië.

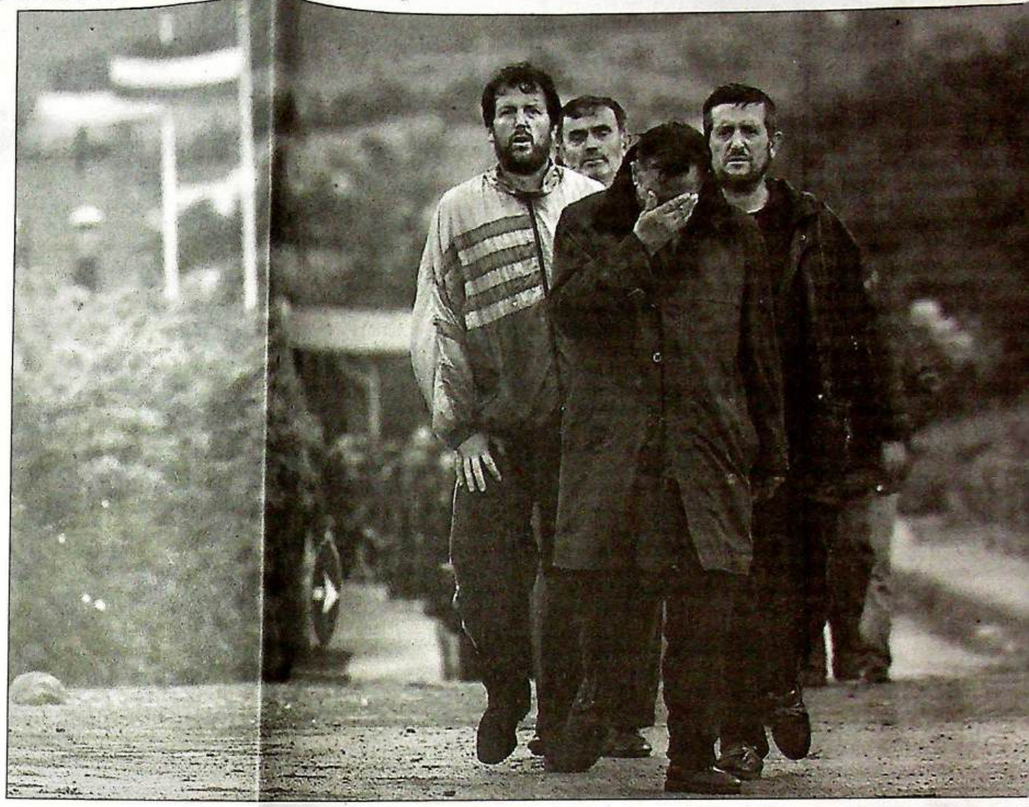

In Albanië zijn duizend Albanese mannen uit Kosovo aangekomen, vluchtelingen die door de Serviërs zijn vrijgelaten uit een gevangenis. FO

'Situatie in Kosovo weerzinwekkend'

VN-missie

redactie buitenland

PODGORICA – Een humanitaire VN-missie heeft, drie dagen lang, in Kosovo vergeefs gezocht naar de vele Albanese burgers die daar volgens Servië nog steeds veilig en wel verblijven. Het team is ontdaan teruggekeerd. De VN'ers troffen slechts verlaten dorpen en spooksteden aan.

Teamleider Sergio Vieira de Mello zei gisteren op een persconferentie dat hij de situatie in Kosovo „maar met één woord" kan beschrijven: Weerzinwekkend'. Het team heeft „genoeg bewijs gezien en genoeg getuigenissen gehoord" om er zeker van te zijn dat er grootschalige etnische zuiveringen hebben plaatsgevonden.

Eigenlijk wilde de humanitaire missie een week door Kosovo reizen. Maar de Joegoslavische autoriteiten gaven slechts toestemming voor drie dagen. Wel wil Joegoslavië dat de VN-missie nog een week naar Servië komt om daar de humanitaire schade van de Navo-acties op te nemen.

Het team was niet vrij om te reizen. Slechts één keer, op de eerste reisdag, lukte het de waarnemers om van de goedgekeurde route af te wijken. Volgens de Serviërs was het 'te gevaarlijk' om het dorpje Muhadzer te bezoeken. De Mello negeerde het verbod. In Muhadzer trof hij slechts pijnlijke stilte aan. In de verlaten Albanese huizen lagen kleding, beddengoed en huisraad verspreid op de grond. Mogelijk waren de huizen geplunderd, meldt een verslaggeefster van Reuters die de VN-missie volgde.

In een grensplaats bij Macedonië vond het VN-team in een verlaten fabriek honderden achtergelaten tractoren en aanhangers, vol huisraad, dekens en matrassen. Ook hier geen spoor van de eigenaren. In de stad Kacanik waren bijna alle Albanese huizen leeg, de Albanese winkels vernield. Alleen in de stad Urosevac vond het team nog een flink aantal etnische Albanezen. Zij vertelden dat ze graag weg willen, of dat zelfs hebben geprobeerd, maar worden tegengehouden door de Servische politie.

Op zaterdag trof het VN-team in de buurt van de stad Podujevo een paar honderd Albanese vluchtelingen aan, die ook vergeefs hadden geprobeerd naar Macedonië te vluchten. Zij waren in plaats daarvan afgevoerd naar dorpen bij Podujevo, waar de Serviërs een 'vrije zone' ingesteld zouden hebben voor Albanese vluchtelingen. Een soort ghe
Niemand mag de zone uit. De
stad Podujevo zelf was groten
deels verlaten, met soldaten
straat. Ook in de steden Prizr
en Djakovica was het doodst
Overal zag het VN-team vern
Albanese winkels. Volgens de
goslavische autoriteiten war
dit 'uitvalsbases' voor het UC

Zondag hoopte de VN-miss
alsnog de 10 000 Albanese vl
telingen op te sporen die ron
Podujevo zouden rondzwerv
Opnieuw vergeefs. Servische
woners van Kosovo wilden n
met het VN-team praten. De
Kosovska Mitrovica, de laatst
die het team bezocht, was gr
tendeels een spookstad. Maa
autoriteiten verzekerden de
dat al 10 000 Albanese vluch
gen zijn teruggekeerd naar
stad. De VN'ers kregen ze ec
niet te zien.

VN-delegatie treft weerzinwekkende toestanden aan in Kosovo

25-5-94

Exodus overrompelt Macedonië

■ BRUSSEL (GPD) - Een nieuwe exodus uit Kosovo heeft afgelopen weekeind het buurland Macedonië overrompeld. Volgens de NAVO in Brussel zijn sinds zaterdag ruim 20.000 mensen de grens overgedreven, een record sinds de Alliantie precies drie maanden geleden zijn luchtoffensief ontketende. De vluchtelingenstroom veroorzaakt grote spanningen in Macedonië, dat al ruim een kwart miljoen ontheemden herbergt.

Een VN-functionaris in Skopje sprak van een 'laatste duw' in een zorgvuldig voorbereide uitdrijvingscampagne. Onder de vluchtelingen bevonden zich veel mannen, van wie 583 afkomstig uit een Servisch gevangenenkamp. „Zij zijn waarlijk uit de dood herrezen", zei NAVO-woordvoerder Shea. „Zij waren op een hongerdieet van water en brood gezet en velen hadden gebroken botten".

De Mello, leider van een VN-delegatie die de afgelopen dagen door Kosovo reisde, omschreef de toestand die hij aantrof als weerzinwekkend: „Wij hebben genoeg bewijzen gezien en gehoord die bevestigen dat een poging is ondernomen om een schokkende hoeveelheid mensen intern en extern te verplaatsen".

De NAVO concentreerde zijn luchtcampagne de laatste drie dagen op Servische strijdkrachten in Kosovo en elektriciteitscentrales in Servië. Als gevolg van de jongste raids kwam een groot deel van Servië opnieuw zonder stroom te zitten. De Alliantie gebruikte bij de aanvallen op transformatorparken in Nis, Drmno en Novi Sad explosieven die - anders dan grafietbommen - blijvende schade aanrichten.

Overleg

Deze week is er op het diplomatieke front opnieuw veel activiteit. De Russische gezant Tsjernomyrdin verwacht morgen opnieuw met de Amerikaanse onderminister Talbott en de Finse premier Ahtisaari aan tafel te zitten, donderdag reist hij vermoedelijk opnieuw naar Belgrado voor overleg met Milosevic.

De NAVO spreekt intussen nieuwe speculaties over een op handen zijnd grondoffensief met klem tegen. Vorige week werd bekend dat de NAVO na een akkoord met Milosevic een vredesmacht wil inzetten van circa 50.000 militairen, bijna het dubbele van de eerder voorziene 28.000 man sterke 'Kforce'. De NAVO heeft zijn plannen herzien, omdat de situatie in Kosovo de afgelopen maanden dramatisch is verslechterd. Maar tegelijkertijd zeggen diplomaten op het hoofdkwartier dat het samentrekken van een grote troepenmacht langs de grenzen met Kosovo kan helpen om Milosevic onder druk te zetten.

Vluchtelingenstroom veroorzaakt grote spanningen in Macedonië

25-5-94

▲ Een nieuwe exodus uit Kosovo heeft afgelopen weekeind het buurland Macedonië overrompeld. Volgens de NAVO in Brussel zijn sinds zaterdag ruim 20.000 mensen de grens overgedreven, een record sinds de Alliantie precies drie maanden geleden zijn luchtoffensief ontketende. De vluchtelingenstroom veroorzaakt grote spanningen in Macedonië.

■ Zie verder Buitenland pag. 5

Foto

25-5-94

Minister Van Aartsen pleit voor gevechtspauze

■ DEN HAAG (ANP) - **De NAVO zou een bombardementspauze moeten inlassen als de Servische leider Milosevic instemt met een vredesmacht en aangeeft wanneer en hoeveel troepen hij uit Kosovo terugtrekt. De pauze zou tevens de weg vrij moeten maken voor aanvaarding van een resolutie van de Veiligheidsraad, waarin onder andere het sturen van grondtroepen wordt geregeld.**

Dat zei minister Van Aartsen van Buitenlandse Zaken zondag voor het Radio-1 Journaal. De bewindsman zal zijn gedachten zondagmiddag in Brussel onder vier ogen bespreken met secretaris-generaal Solana van de NAVO.

Van Aartsen wil tevens een hartig woordje met de NAVO-baas wisselen over de riskante doelenkeuze van het militair commando.

Als je bombardementen uitvoert in een wijk van Belgrado met veel ambassades, loop je met afzwaaiers grote risico's, vindt de bewindsman.

„Zo moeten we de doelen niet uitkiezen. Daarmee wordt het draagvlak van de luchtcampagne in gevaar gebracht."

De minister zal verder met Solana van gedachten wisselen over de troepenopbouw voor een vredesmacht voor Kosovo. Volgens Van Aartsen is het conflict militair en diplomatiek in „een beslissende fase" aan beland.

„Een resolutie van de Veiligheidsraad is dankzij de samenwerking tussen Rusland, Finland en de VS misschien wel dichterbij dan we denken." En de NAVO moet klaar zijn om Kosovo binnen te trekken als de Veiligheidsraad daarvoor het groene licht heeft gegeven, stelt de minister.

VS overwegen computeroorlog tegen Milosevic

25-5-99

Van onze buitenlandredactie

WASHINGTON/AMSTERDAM

De Amerikaanse regering speelt volgens *Newsweek* met het idee een computeroorlog te beginnen tegen president Milosevic. Volgens het plan moet de CIA een operatie op touw zetten die het bewind van de Joegoslavische president aan het wankelen moet brengen.

Volgens het weekblad heeft veiligheidsadviseur Sandy Berger Clinton de plannen begin deze maand voorgelegd en voelde de president er wel voor. De CIA moet volgens het plan een 'cyberwar' tegen Milosevic lanceren. De bedoeling is in te breken in het computersysteem van buitenlandse banken en de bankrekeningen van Milosevic te plunderen.

Volgens zegslieden uit de inlichtingenwereld heeft Milosevic zijn geld ondergebracht bij banken in tal van landen, waaronder Rusland, Griekenland en Cyprus. In theorie is het mogelijk de beveiliging van het computersysteem van die banken te kraken, maar dat is geen eenvoudige operatie.

Als de Amerikaanse 'hackers' eenmaal binnen zijn, kunnen ze alles met Milosevic' geld doen. Ze kunnen al het geld overmaken naar een fictieve rekening of het domweg stelen. Maar volgens het weekblad leven er in het Congres bezwaren tegen de plannen. Een probleem is dat de computeroververvallen ongetwijfeld tot onenigheid met Rusland en Griekenland zullen leiden. Daarbij komt dat de critici bang zijn dat de strategie uiteindelijk in het nadeel van de VS zal blijken. De cyberwar zou tot computeroververvallen op Amerikaanse banken kunnen leiden.

● **Gebrek aan water en licht**

Grote delen van Servië zitten al vier dagen zonder elektriciteit en stromend water. De NAVO richtte de luchtacties de afgelopen dagen vooral tegen energievoorzieningen in Belgrado, Novi Sad en Nis. De NAVO noemde de problemen met de drinkwatervoorziening 'een secundair, niet nagestreefd effect'. Het gaat erom de commando- en controlesystemen van het leger te onderbreken.

● **NAVO-fouten**

NAVO-woordvoerder Jamie Shea heeft zaterdag toegegeven dat het bombarderen van een basis van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK vrijdag een ongeluk was. De piloten hadden opdracht de betreffende stelling aan te vallen omdat de NAVO er vanuit ging dat deze in handen was van het Joegoslavische leger. Volgens een OVSE-woordvoerder was het 'algemeen bekend' dat de basis inmiddels in handen was van het UCK.

De bombardementen op de gevangenis in het Kosovaarse Istok, die vorige week werd getroffen, was geen ongeluk. Volgens de NAVO was dit militaire doel een verzamelpunt voor de Servische politie en het Joegoslavisch leger in de provincie. Volgens Servische bronnen zijn bij deze bombardementen honderd doden gevallen.

● **Visies op einde oorlog**

De bevelhebber van de NAVO-luchtmacht in Zuid-Europa, de Amerikaanse generaal Short, voorziet dat het binnenkort gedaan is met het verzet van de Servische troepen. In de *Washington Post* zei hij te verwachten dat de 40 duizend Servische troepen in Kosovo binnen twee maanden 'gedood of gevlucht zullen zijn'.

De voormalige Joegoslavische vice-president Draskovic is er zelfs van overtuigd dat de NAVO-luchtaanvallen op Joegoslavië 'binnen een week' voorbij zullen zijn. Hij zei dit tegen het Franse dagblad *Le Parisien*. 'Let maar op. En dan is alles voorbij. Meer kan ik niet zeggen.' Draskovic zei zich kandidaat te zullen stellen voor de opvolging van Milosevic.

De bevelhebber van het Joegoslavische Kosovokorps, generaal Lazarevic, voorspelde zondag op de staatstelevisie een heel ander einde van de oorlog. Volgens hem maakt Joegoslavië grote kans op een overwinning op de NAVO. 'Als onze generatie dit niet lukt, zullen onze kinderen en kleinkinderen geen vrede kennen.'

● **Uitbreiden troepenmacht**

De NAVO overweegt de troepenmacht in de Balkan aanzienlijk uit te breiden. Volgens Londen komt er in plaats van de 28 duizend man die oorspronkelijk voor een vredesmacht waren voorzien, vrijwel zeker een strijdmacht van 40 duizend tot 50 duizend man. Het gaat om meer dan een gewone vredesmacht. 'We hebben het niet over mannen met blauwe helmen en lichte bewapening.'

Inwoners van Belgrado wachten bij een pompstation om flessen en jerrycans met water te vullen. FOTO EPA

Servische soldaten demonstreren tegen de oorlog

The Guardian

PODGORICA

Voor de tweede opeenvolgende dag zijn maandag in steden in Zuid- en Midden-Servië duizenden demonstranten de straat op gegaan om te protesteren tegen de oorlog. Veel actievoerders waren soldaten die zijn gedeserteerd van hun posten in Kosovo. Zij eisten de terugtrekking van de dienstplichtigen uit de door oorlog geteisterde provincie.

Hoewel twee generaals van het Joegoslavische leger hebben geprobeerd de spanningen weg te nemen, verzamelden zich tweeduizend demonstranten voor het stadhuis van Krusevac. Ze protesteerden tegen de nieuwe mobilisatie-oproep in hun regio. Ook in Aleksandrovac en Raska werd daartegen geprotesteerd.

Na dagen van moeizame onderhandelingen hadden de reservisten die waren teruggekeerd uit Kosovo hun wapens en uniformen ingeleverd. Maar kort daarop werden ze weer opgeroepen om dienst te nemen in het federale Joegoslavische leger. Dat leidde tot de demonstraties van gisteren. Soldaten scholden hun superieuren uit voor 'Rode Bendes'. Het leger kwam vervolgens op zijn besluit terug en verklaarde dat de tweede oproep op puur vrijwillige basis was, zo meldde de televisie in Montenegro.

De onafhankelijke Montenegrijnse krant *Vijesti* berichtte met een grote kop op de voorpagina: 'Zij willen niet meer naar Kosovo'. De menigten zouden zondag 'Jullie zullen ons niet meer belazeren' en 'Geef ons onze zonen terug' hebben gescandeerd.

De demonstranten zouden vervolgens een Joegoslavische legergeneraal hebben omsingeld die uit Nis naar de stad Krusevac was gekomen. De generaal, Stojimirovic, zou de menigte hebben beloofd dat de soldaten niet terug hoefden naar Kosovo en riep de demonstranten volgens de krant op naar huis te gaan. De autoriteiten hebben tot nu toe afgezien van het neerslaan van de demonstraties en het oppakken van de protesterende reservisten.

> **'Ze willen niet meer naar Kosovo'**

Ongeveer duizend reservisten keerden vorige week uit Kosovo in Krusevac terug, nadat ze hadden gehoord dat demonstraties tegen de oorlog met geweld waren verhinderd. Vijesti berichtte vorige week ook over geruchten dat soldaten in Kosovo waren gedesertreerd, maar dat is tot nu toe nog niet door onafhankelijke waarnemers bevestigd.

In Centraal-Servië broeit het ook. Enkele leden van het niet-erkende 'burgerparlement' in Cacak, honderd kilometer ten zuiden van Belgrado, werden opgepakt en afgevoerd voor ondervraging. Ze worden vandaag berecht. Het 'parlement' werd vorige week beëdigd door burgemeester Velimir Ilic, die tegen Milosevic is. Het parlement heeft onlangs Belgrado openlijk bekritiseerd door een adhesiebetuiging te sturen naar de pro-westerse Montenegrijnse president Milo Dukanovic. In de brief wordt Belgrado een 'avonturistische politiek, gebaseerd op de ideologie van collectieve zelfmoord' verweten.

De commandant van het Derde Leger, generaal Nebojsa Pavkovic, die vorige week de gemoederen in Krusevac tot bedaren probeerde te brengen, had afgelopen weekeinde een ontmoeting met familieden van reservisten. In de bioscoop van Raska eisten ze dat het leger voortaan maar mannen moet oproepen in Belgrado of Pozarevac, de geboorteplaats van Milosevic.

Niet alleen groepen Kosovo-reservisten zijn de oorlog beu. Twee Servische oppositiepartijen drongen er gisteren bij de regering op aan de impasse in de besprekingen te doorbreken. De Christen-Democratische Partij deed een beroep op Belgrado, de VN, de NAVO, Rusland en de internationale bemiddelaars het Kosovo-conflict snel te beëindigen.

De leider van de Nationale Boeren Partij, Dragan Veselinov, vroeg de regering met klem maatregelen te nemen om een einde te maken aan het lijden onder de bevolking en de vernietiging van de economie.

25-5-99

DE HIPPIEOORLOG

De Kosovo-oorlog is net groot genoeg om echt te zijn, maar mist de wanstaltige verschijning van vernietiging alom. Betonwijken vol met Milosevic-aanhangers blijven gespaard. De Servische massa's worden daarentegen ongegeneerd op het gemoed gewerkt. Rook- en lichteffecten toveren de zuivere staat om tot een stormbaan voor etnisch genot. Wagner aan de Donau: een koud geserveerde Goetterdaemmerung voor Indo-Europeanen, gesitueerd in een psychologische deprivatieruimte. Westerse observatoren volgen door de kleine raampjes gespannen hoe het innerlijk landschap van de laatste der Balkanianen aan een zinloze heldenstrijd ten onder gaat.

We bezoeken het etnopark Merelveld en treffen aldaar de nabloei van 19de eeuwse gestalten aan, een romantische jongensdroom over vervlogen tijden die als nog uitkomt. Voorwaar, het uur van de goedgeschoolde duiders heeft geslagen. Televisiedeskundigen met onder druk staande academische kwaliteiten krijgen nog een laatste kans om de sprookjes die aldaar de ronde doen na te vertellen. Overleefde waan en bedreigde wetenschappen gaan hier hand in hand en illustreren dat het toch nog ergens over mag gaan in Europa. Dat is de Vreugde van de Eurostrijder.

Kort tevoren had het er nog op geleken dat Europa uitgevlakt zou worden. Een logistieke *ruimte*, verdoofd door *communicatie, verlamd* door consumptie. Europa zou onder de druk van de globalisering bezig zijn te bezwijken, zich vastklampend aan de resterende grenspalen en de uitstervende streektalen. Een dolgedraaide infrastructuur ontdaan van haar drijvende kracht. Niemand kon de herkomst van de Europeesche gedachte meer vertolken. Europa, dat was examenstof voor aspirant-ambtenaren.

Het Brusselse corruptieschandaal dat resulteerde in de val van de Commissie, valt dan ook mooi samen met het begin van de Kosovo-oorlog. Als iedere samenhang lijkt weggevallen, is de redding nabij en dient een metaphysische Wende zich aan. Richtingloze projecten (EU, NAVO, UN, IMF) binnen de limes dienen weer van een vector te worden voorzien, zodat de noodzaak terugkeert van leiding en strijd. Na de val van de Muur kon het militaire apparaat alleen nog gered worden door consequente ontwapening. Alles moest mobiel worden, en ook nog eens humanitair. Hoe die twee polen met elkaar te verenigen waren, dat was de honderdduizend gulden (50.000 euro) vraag. Het juiste antwoord had Bosnië moeten zijn, maar werd uiteindelijk Kosovo.

In Servië trof men een vijand van de juiste gewichtsklasse om het voortbestaan van de NAVO nog voor enige decennia veilig te stellen. Hoog in het Servisch luchtruim lazerde men het wapentuig omlaag dat de afgelopen jaren onbeproefd was gebleven. Het kruit had nog niet zijn werking verloren en prikkelde de gemoederen van de hedendaagse klasse van opinie-managers. Het uur van de veiligheidsintellectuelen was aangebroken. En onderwijl kon men een conceptie beproeven van wat de toekomst aan orders zou gaan opleveren. De onnavolgbare fabels transformeerden zich in een hanteerbare dreiging. Eindelijk is er wederom een conflictmodel dat de rollenspelen, de VR-Worlds en de politieke slogans grensoverschrijdend beproefbaar maakt.

Onderwijl is het thuis ook niet pluis. Therapieën, cultussen en rages houden een kunstmatige normaliteit in stand die ooit door hechte klassenstructuren, kerken en staatsverbanden werden gewaarborgd. Provisorische keurslijven die dissidenten ook in de marge hielpen overleven, zijn nu de draagstructuur voor de bemanning in al z'n geledingen. Wat ooit alternatief leek is thans onontkoombaar. Is ecologie nog een keuze? Wat betekent anti-oorlog? "Samen met de NAVO voor het goede doel." Het esoterisch vitalisme uit de jaren zestig wordt nu pas goed ontketend. Het begrip radicalisering komt na Kosovo ineens in een ander daglicht te staan. Het moderne begrip van politiek was in verval geraakt.

Niet langer kon het als een schikkingsvoorstel fungeren waarin een ieder zin kon vinden. De race naar het midden is in een implosie geëindigd (met metafysische knaleffecten). Het idealisme zou teloor zijn gegaan in een aanpassingsproces. Zegt men. Maar er is hier geen sprake van verval: geen afbrokkeling, maar een voortdurende regeneratie. Wel degelijk een permanente revolutie. Geen repressieve maar een produktieve tolerantie. De Lange Mars door de instituties is medium en methodiek geworden. We moeten er aan werken. Reflecteert U zich daar

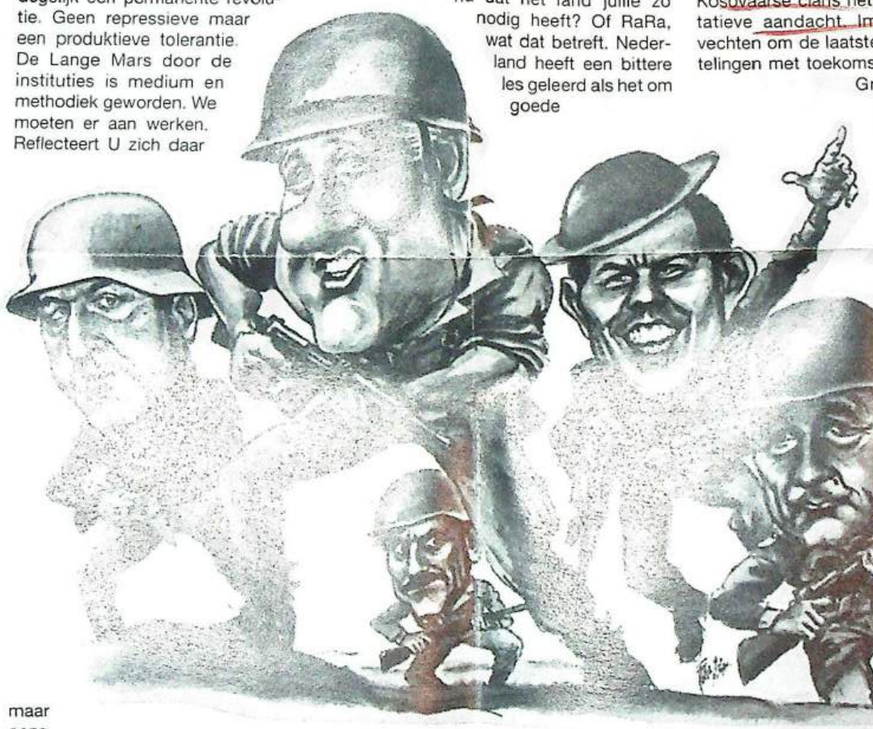

maar eens op. Ga weer eens op assessment. Neem ook eens plaats aan de andere kant van de balie. Denk U eens in wat het betekent om Serviër te zijn. Ontdek de Moslim in jezelf.

Stuur de jongens toch maar naar het KLA trainingskamp. Dat zijn ervaringen. Daar zit groei in. We voelen de flow. Ook in de cockpit. Aan de grens van Macedonië, in Kukës. Dat zijn de sixties van nu. Deze mannen durven gewoon te huilen, met of zonder joint. Dat is de extatische normaliteit zonder welke Europa echt in elkaar stort. Zij werken tenminste aan hun Emotionele Intelligentie. Het zijn de Artsen zonder Grenzen, die niet zonder het verleggen van de grenzen kunnen. Zij zijn de zuivere manifestatie van de soldaat als hulpverlener. Euro Tai Chi. Brusselse meesters van het strijden zonder sterven. Zij belichamen niet de uitzonderingstoestand, maar vormen de rolmodellen voor de sportieve gevoelsmens, empathische fitnessfanaten die in de airlift zitten, van de ene genocide naar de andere volkerenmoord. Liever oorlogstoerist dan krijgsgevangene. Oftewel, vrij naar commadante Malaria: "Liever een complexe identiteit, dan een identiteitscomplex."

Dit zijn geen übermenschen of avantgardisten. Het zijn geen verkenners die thuisgekomen verslag doen van onheil dat zich aandient. Zij verbreiden juist de noodzaak tot ingrijpen. Door zelf wat te doen worden zij een onlosmakelijk onderdeel van een zich versnellend historisch proces. Je bent waar je naar toe gaat. Niet wie je van oorsprong was of wat je in je hoofd haalt. Uitgebannen door dit actionisme, wordt iedere poging een intellectuele overdenking die het al te vanzelfsprekende ter discussie stelt. Dat bederft enkel de concentratie der coole strijders. *Long term volunteers* identificeren zich blijmoedig met *long term refugees*.

Terug tot Mient-Jan Faber. Van dissident land binnen de NAVO tot de braafste leerling van het Clinton-Blair klasje. Het Hollanditis virus uit begin jaren tachtig is eerst uitgewerkt om vervolgens na Srebrenica om te slaan in een zwijgende meerderheid van bommenwerpers. Onkruit waar ben je nu dat het land jullie zo nodig heeft? Of RaRa, wat dat betreft. Nederland heeft een bittere les geleerd als het om goede bedoelingen in de Balkan gaat. De lessen: vredestroepen kunnen alleen maar dood en verderf opleveren, vertrouw nooit op de VN, beschouw onze jongens nooit als helden, beloof de plaatselijke slachtoffers niets, kom nooit openlijk uit voor je mening (voor of tegen deze of gene nationaliteit) want je hebt altijd ongelijk. Geloof niets wat je op radio of tv hoort of ziet want alles is toch propaganda (Chomsky) danwel simulatie (Baudrillard). Wanneer politici beginnen over humanitaire acties moet je maken dat je wegkomt.

Militairen zijn professionals die gewoon hun werk doen, of we dat nu leuk vinden of niet. Soms zijn ze racistisch, dan weer zijn het *dopeheads*, net als gewone mensen. Daarom gaan de Nederlanders nu mee met de stroom en vermoeien zich niet met anti-NAVO demonstraties. Alle heroïek ontbreekt. Men is met iets anders bezig. Met kinderen, banen, opleidingen, sporten, vakanties, huizen, ja zelfs kraken.

Zelfs de regering valt zonder dat iemand weet of dat consequenties heeft, en het maakt ook niks uit. Maar dat is allemaal wel Balkan voor gevorderden. Hogere kennis van de gelatenheid en het besef dat het altijd toch ergens anders over gaat, ondanks alle shit. Dat is het lot wat je deelt met de laatsten der Joegoslaven.

De politiek als woninginrichting en huismeesterschap beleeft een grenservaring. Kosovo is voor de IKEA-mens gereduceerd tot een huisvestingsvraagstuk. Ondanks al die tentenkampen wil het maar niet zomeren, daar op de Balkan. En nu al dreigt de verschrikkelijke winteroorlog. Desondanks blijft het een verstoorde vakantiebestemming bij uitstek. Hulpbetoon aan de door noodweer getroffen medekampeerder geeft de morele impuls die niemand kan onderdrukken. De enige realiteit die voor het grijpen is, is identificatie met de slachtoffers. Pas als ontheemden worden ze aanvaard als buren. "Hier hebben we nog een woning vrij."

Terwijl de asielzoeker wordt behandeld als een suspecte insluiper en wetsovertreder die onterecht aanspraak maakt op de zuurverdiende welvaart, vormen Kosovaarse clans het object van charitatieve aandacht. Immigratiediensten vechten om de laatste reiswillige vluchtelingen met toekomstperspectief. Wild Greencards nemen het op tegen Reis & Kredietbrieven. Al tot ver in de 21ste eeuw wordt er gecalculeerd met de mogelijke gevolgen van de trauma's op de kinderziel.

Als waarschuwing en vermaan passeert een heel scala aan sociaal-politieke blunders de revue in de gedaante van mediaflitsen: de afwezige opvang van teruggekeerde Joden, de geheelde waar, nimmer afbetaalde ereschulden, het verdwenen goud, beloften voor een vrije republiek die nimmer gestand werden gedaan, falend minderhedenbeleid, een wederopbouw die louter economisch werd gedefinieerd. Maar ook de loden last van een verzorgingsstaat die nimmer eisen durfde stellen, ontspoorde vrijheden, een van ieder motief verstoken modernisme: de aflossing van deze politieke zondenlast wordt op de niets vermoedende vluchteling verhaald, die eigenlijk iets anders aan zijn hoofd heeft bij tekening van het inburgeringscontract.

Het Westen is een huis van geesten. Een betoverd rijk waar de aankomende Medelander nog geen notie van heeft. Kinderen hebben er geen moeite mee en hanteren de computermuis al snel alsof ze niet beter weten. Welkom, Sqiptaren, in Teletubbieland. Ook u koerst op de incanterende krachtlijn onder Oibibio! U heeft de goede aardlijn gekozen. De hoogste dichtheid opperst geluk per vierkante kilometer zij ook uw deel. Pak daarom nu gelijk dat voordeelabonnement op het pakket mobiele telefonie naar keuze.

Leen nu, leer later. Vergeet uw bonuskaart niet: uw ontheemding van het Zijn levert extra airmiles op. Het is nu de tijd om te lenen, vraag aan die creditcard en zet de bloemetjes buiten. De financiering via een lease-constructie van uw ruime middenklasser ligt reeds klaar. Intergratie is onherroepelijk uw deel als u om Paul de Leeuw heeft kunnen lachen.

Waar hebben we het nog over?

De oorlog die de onze niet is behoeft geen verklaring, voorstelling en begrip. De kennis die er in omgaat blijft beperkt tot de sector van vrachtwagenchauffeurs, vredespioniers, gevechtspiloten en hun debriefers. In het dolhuis van de goedwillende kleine luiden bestaat verwarring over de vraag of de emancipatie voltooid is en of de decadentie nog intenser kan worden. Welke hoofdschotel viel er nog te verwachten na de voorproefjes van shoarma, falafel, pizza, burek met boza, of wordt het toch weer patat met pannenkoek? Een onomkeerbaar changement waar de souffleurs niet goed raad mee weten. Dat is de Europese gedachte in een notendop.

De morele analyse van de opinietrainers is daarbij als schuim op het bier. De televisie-dagsluiters kunnen de besmettelijke Banaliteit van het Goede niet bevatten, laat staan verwoorden, en ze verdwijnen al gesticulerend in de onontkoombare evidentie. De beelden zijn al nietszeggend nog voor ze zijn uitgezonden. Het is de tijd van de IJ's: Informatie Jockeys. Er zijn geen nieuwsfeiten, laat staan analyses, er is nog slechts een loop van programmaformats die ditmaal op Kosovo zijn ingezoomd. Met bekende gezichten, bezwerende frasen, tegen een achtergrond van vertrouwde beelden. De duur is alleen verontrustend. De presentatie, montage en retoriek verzekeren ons van een spoedige en goede afloop. Die desondanks uitblijft.

Weldra vieren ook wij de nederlaag van 1999 boven het verlaten Merelveld (als interactieve 3D-omgeving). In plaats van hier trots op te zijn, mag het Westers Kosovo-trauma toeristisch verwerkt worden en wordt de militaire software opengesteld voor het publiek. Een Loveparade van Berlijn tot Belgrado. Join the Rave in Blace. NAVO for all, gesponsord door Brussel. Hoe dan ook zal aan deze interventie een identiteitsbesef ontspruiten.

Geeft nu vorm aan de oorsprongsmythe van het Verenigd Europa en confronteer Uzelf (online) met deze epochale grenservaring. Bij Kosovo gaat het geenszins om de olie. Wat op het spel staat, is een vooruit geprojecteerd waardensysteem in aanbouw, een optiepakket dat reeds in waarde keldert nog voor de inschrijving plaatsgevonden heeft. Als er geen verfijnbare manier is waarop kan worden gewonnen en er niet eervol kan worden verloren, dan kan het uiteindelijk alleen maar om legendevorming draaien. De weigering mee te gaan in deze legende-produktie is nog het enig mogelijke object van een anti-oorlogsbeweging. In deze weigering met de synthetische sentimenten mee te gaan, ligt de mogelijkheid om de vijand of het Kwaad, voor zover deze op dit moment kan worden benoemd, recht in de ogen te zien.

Bilwet

Rambouillet rept niet van UCK

25-5-99

Kosovo

W. A. Gomes

Ondanks alle Navo-propaganda en de berichten in de media die ons anders willen doen geloven, geloof ik dat Joegoslavië niet is aangevallen vanwege haar weigering om het akkoord van Rambouillet te ondertekenen. De belangrijkste reden was de Joegoslavische weigering om te buigen voor de druk van de Navo om troepen toe te laten op *heel* haar grondgebied.

Joegoslavië neemt een belangrijke strategische positie in op de Balkan en vormt een belangrijke blokkade bij de expansie van de Navo oostwaarts. Het breken van die weerstand, en niet alleen in Kosovo, is de belangrijkste doelstelling van de Navo.

Terwijl in verschillende buurlanden zoals Macedonië, Albanië, Hongarije en Bosnië Navo-troepen zijn gelegerd of, zoals in Roemenië en Bulgarije, pro-Navo-regeringen zijn *geïnstalleerd*, weigert de Joegoslavische regering tot nog toe iedere legering van Navo-troepen.

De Navo-propaganda gaat er prat op dat het in Rambouillet ging om de rechten van de etnische Albanezen in Kosovo. De feiten wijzen de andere kant op. De Joegoslavische regering was in Rambouillet bereid om de autonomie voor de provincie Kosovo uit te breiden mits het een onderdeel bleef van de Federale Republiek Joegoslavië.

Het waren dan ook niet de bepalingen ten aanzien van Kosovo die maakten dat Joegoslavië weigerde om het dictaat te ondertekenen. Waar het om ging was dat in Rambouillet het opheffen van de soevereiniteit van Joegoslavië over heel haar grondgebied werd geëist. Een en ander valt makkelijk te concluderen uit het 'Aanhangsel' van het hoofddocument van Rambouillet, dat onder meer op internet staat (http://www.decani.yunet.com/agreement.rtf).

Het 'Aanhangsel' van het hoofddocument van Rambouillet heeft tot nu toe veel te weinig aandacht gekregen. Maar juist hierin staan bepalingen die mogelijk maken dat de Navo de gehele Federale Republiek Joegoslavië (FRJ) bezet.

Enkele voorbeelden:

• In *Clausule 8* van het 'Aanhangsel' staat het volgende: „Navo-personeel, evenals hun voertuigen, vaartuigen, vliegtuigen en uitrusting, zullen vrije en onbeperkte doorgang en onbelemmerde toegang in de gehele FRJ krijgen inclusief haar luchtruim en territoriale wateren".

• *Clausule 9*: „Navo zal vrijgesteld zijn van accijnzen, belastingen en andere heffingen en van inspecties en andere douaneregelingen inclusief het verschaffen van vrachtbrieven en andere routine-matige douane-documentatie voor personeel, voertuigen, vaartuigen, vliegtuigen, uitrusting, bevoorradingen die het grondgebied van de FRJ binnenkomen, uitgaan of worden doorgevoerd ter ondersteunig van de operatie".

• *Clausule 20* stelt dat de Navo lokaal personeel mag inhuren die onder de Navo zullen vallen.

In het hoofddocument van Rambouillet wordt de installatie van een 'Civilian Implementation Mission' (CIM) geregeld die wordt aangewezen door de Navo. Bepaald wordt dat „het hoofd van de CIM de bevoegdheid heeft om bindende voorschriften uit te vaardigen aan alle partijen voor alle belangrijke kwesties die hij geëigend acht, waaronder het benoemen en afzetting van ambtenaren en het inperken van instellingen" Daar één van de partijen in het document de Federale Republiek Joegoslavië had moeten zijn, volgt hieruit dat de CIM macht krijgt over die regering (net als in Bosnië), evenals alles dat in Kosovo zou *zijn ingesteld!*

Daar ging het bij het Rambouillet-ultimatum om en dát verwachtte de Navo snel te kunnen afdwingen met de bombardementen die volgden op de weigering van Joegoslavië om het dictaat te ondertekenen.

De strijdkrachten van de Joegoslavische regering worden in het document met naam en toenaam genoemd. Zij moeten zich volledig terugtrekken uit de provincie Kosovo, die internationaal als deel van Joegoslavië wordt erkend.

Alleen een kleine politiemacht zou in de grensgebieden mogen blijven en zelfs de omvang van deze macht kan op besluit van de Navo-bezettingsmacht worden ingeperkt.

Eén van de andere partijen bij de onderhandelingen in Rambouillet, het UCK, wordt opmerkelijk genoeg in het Rambouillet-document niet genoemd. Of ze moet onder de categorie 'andere krachten' vallen, maar dat is een weinig precieze aanduiding voor een akkoord waarvan de Navo beweert dat het 'vrede' tot stand brengt in het gebied.

Hoe kan met dit akkoord het UCK verantwoordelijk worden gesteld voor haar misdaden als ze niet eens wordt vermeld in de tekst?

De door Duitsland en de VS gesteunde en bewapende UCK heeft in de afgelopen twee jaar een opmerkelijke ontwikkeling doorgemaakt. Werd ze tot voor kort officieel nog aangeduid als een bende terroristen (wat ze inderdaad is), sinds Rambouillet en de agressie worden ze afgeschilderd als een respectabel bevrijdingsleger (wat ze beslist niet zijn). Met name dat laatste is waarschijnlijk de belangrijkste reden voor de Navo om ze in haar propaganda als 'respectabel' aan te duiden.

W.A. Gomes is publicist

VN in Kosovo zien bewijs zuiveringen

25-5-99

AFP, Reuters, AP

PODGORICA/KUKES/SKOPJE

De VN-delegatie die drie dagen heeft rondgereisd in Kosovo, is geschrokken van de humanitaire situatie in de Servische provincie. De VN hebben er bewijzen verzameld die bevestigen dat de Kosovaarse vluchtelingen het slachtoffer zijn van etnische zuiveringen. 'Het is weerzinwekkend' en 'ernstiger dan gevreesd', verklaarde de missieleider Sergio Vieira de Mello maandag in Montenegro.

De delegatie zag in Kosovo vele spooksteden en uitgebrande woningen. De Mello zei uitgebreid rondgereisd te hebben in Kosovo, maar meldde ook dat de Serviërs hem belet hadden sommige gebieden te bezoeken. Hij weigerde verdere details te geven, omdat hij eerst verslag wil uitbrengen aan VN-secretaris-generaal Annan.

In Kosovo zelf zwerven volgens De Mello nog 'mogelijk honderdduizenden' vluchtelingen rond die dringend behoefte hebben aan humanitaire hulp. Vele duizenden van hen bereikten het afgelopen weekeinde de grenzen van de buurlanden Macedonië en Albanië. Volgens hulpverleners zijn de vluchtelingen uitgehongerd en vertellen ze vreselijke verhalen.

Vooral Macedonië kan het aantal vluchtelingen nauwelijks meer aan. Toen zaterdag 15 duizend vluchtelingen de grens bij Blace gepasseerd waren, sloten de Macedonische autoriteiten de grens. Zondagavond probeerden zij een deel van de vluchtelingen in bussen naar Albanië over te brengen, tegen de afspraak in die de VN met de Macedonische regering hebben gesloten.

VN-hulpverleners blokkeerden met hun auto een van drie bussen met elk tweehonderd vluchtelingen. Vierduizend andere vluchtelingen zaten toen nog steeds in de stromende regen in het niemandsland. Na urenlang onderhandelen wist de VN-vluchtelingenorganisatie Unhcr de Macedonische autoriteiten ertoe te bewegen de grens weer te openen. Maandag kwamen bijna negenduizend vluchtelingen Macedonië binnen.

In Albanië kwamen zaterdag en zondag bij de grensplaats Kukes ruim duizend Kosovaarse mannen aan die door de Serviërs waren vrijgelaten uit de Smrekovnice-gevangenis in de buurt van de Noord-Kosovaarse stad Mitrovica. Hun handen waren geboeid toen zij lopend de grens overkwamen. 'De Serviërs hebben ons behandeld als beesten. Ze hebben ons geslagen. Bij sommige mannen zijn de oren afgesneden', vertelde de 30-jarige Hyseni.

'Ik heb geluk gehad', zei de 24-jarige, zeer verzwakte Fitim Syla. 'Ik ben met handen en vuisten geslagen, tussen de zeventig en honderd keer. Maar anderen zijn gedwongen tegen elkaar te vechten. Zij kregen bezemstelen en moesten daarmee slaan.'

De uitgehongerde, getraumatiseerde mannen – tussen de 15 en 60 jaar oud – waren vrijwel allen door Joegoslavische militairen opgepakt uit de konvooien met vluchtelingen die de afgelopen weken op weg waren naar de Albanese grens. Ze waren gearresteerd op verdenking van lidmaatschap van het Kosovo Bevrijdingsleger, UCK. Familieleden en hulporganisaties vreesden voor hun leven.

Uit veel verklaringen blijkt dat de mannen zijn gebruikt als menselijk schild. Een van hen vertelde dat hij met een groep van vijftig aan elkaar geketende mannen voor een militaire colonne moest uitlopen. Een andere man vertelde dat hij met vijftig gijzelaars onder bedreiging van vuurwapens gedwongen werd huizen in het dorp Skenderaj plat te branden.

Het is onmogelijk de verhalen van de vluchtelingen te verifiëren, maar de getuigenissen van de groep die zondag Albanië bereikte zijn vrijwel identitiek aan die van de groep die een dag eerder de grens passeerde. 'Het is hen overduidelijk aan te zien dat wat ze hebben meegemaakt levenslange littekens zal achterlaten', zei Unhcr-medewerker Rupert Colville. 'Geen van hen wist waar ze heen zouden gaan. Ze hebben de hele dag gedacht dat ze zouden worden vermoord.'

Pagina 5: VS overwegen computeroorlog tegen Milosevic
Servische militairen demonstreren tegen de oorlog

General Giovanetti: NATO, however, collaborates with KLA

May 24, 1999

Rome, 23rd May - NATO Emergency Squad, Italian general Piero Giovanetti in the interview given to "Corriere dela Sera" daily today indirectly confirmed that NATO collaborates with Albanian terrorists who call themselves "Kosovo Liberation Army" (KLA), which was categorically denied by NATO spokesman in Brussels Jamie Shea.

NATO collaborates with terrorists

"We have few observers in the field, several members of KLA who call us by satellite phones in order to mark targets", said the Italian general, according to France Press agency, explaining that NATO has no special troops in Kosmet.

Officially in Kosmet there are no foreign observers, having in mind that OESC verificators had withdrew prior to the NATO aggression on Yugoslavia. Therefore it is obvious that Giovanetti speaks about spying services which KLA renders to the Alliance.

However, the Italian general tried to smother that and gave the following explanation: "It does not mean that we collaborate with KLA, but information is collected from wherever it comes", he explained and thus went back upon his words. Obviously, if you get information from someone, it means that you cooperate with him.

Being aware of that, the general tried to present this cooperation as unofficial and besides complained that the information is sometimes false.

In that way Giovanetti gave spokesman Shea the lie. Namely, today in Brussels Shea firmly claimed that the Alliance has no relations with KLA.

KLA terrorists for several times boasted that they have good relations with NATO members, emphasizing that they are even engaged in the same task, as NATO helps them in creating the independent state. Namely, they together work on secession of Kosmet from Serbia and

The France Press recalls, for instance, that KLA members admitted for several times that they were sending information about the position of Serbian forces in Kosovo and Metohija to the Alliance.

Cooperation between NATO and KLA unambiguously exists, while the world public has been aware for a long time who is behind the Albanian terrorists in Kosmet, who armed them, who trained them and who pushed them in the war against Yugoslavia.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information,
Email: mirs@srbija-info.yu

NATO shells ethnic Albanian KLA terrorists

May 24, 1999

Brussels, May 22 (Tanjug) - NATO has shelled its closest allies - terrorists of the ethnic Albanian Kosovo Liberation Army (KLA) - near the Yugoslav-Albanian border, believing them to be "Serbian positions," according to NATO spokesmen in Brussels.

KLA terrorists under the bombs of NATO allies

The spokesman deplored the incident, which happened at the village of Kosare in the Yugoslav republic of Serbia's province of Kosovo-Metohija on Thursday and in which seven terrorists were killed.

NATO is arming and training KLA terrorists in military camps in Albania and Macedonia, despite NATO officers' insistence that they maintain no official relations with that terrorist organization.

The latest NATO "mistake," in which it strafed its allies, was due to conflicting information coming in from confronted ethnic Albanian terrorist factions in Kosovo-Metohija and Albania.

Since the outset of NATO's aggression on Yugoslavia on March 24, KLA gangs have been among the main sources of information about Yugoslav army positions targeted in NATO air strikes.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mira@srbija-info.yu

NewsHour

VOICES OF DISSENT

From Rev. Jesse Jackson to conservative commentator Oliver North, opposition to NATO's air campaign in Yugoslavia spans the ideological spectrum. Following a report on opposition to the war, Margaret Warner and guests discuss the issue.

Back to the War: Debate over the Balkans

NewsHour [illegible]

Strike at microwave operator

May 20, 1999: The organizers begin mailing the leaflet

May 21, 1999: British Foreign Secretary Robin Cook

May 20, 1999: Parisian journalists uncover public opinion's true sentiments

May 19, 1999: The Pentagon [illegible] U.S.

May 18, 1999: Milosevic [illegible] protests against NATO's bombing campaign

Chapel to remember one night of bombing

JEFFREY KAYE: From California to New York, small, but growing, numbers of protesters are calling for an end to the bombing of Yugoslavia.

PROTESTORS: Stop the bombing! Stop the war!

Anti-war movement.

JEFFREY KAYE: The rallies are reminiscent of anti-Vietnam War demonstrations, though they are nowhere near the size. And, there's another major difference. This war's opponents include conservatives and the right -- traditional supporters of U.S. military ventures -- as well as peace activists and progressives on the left.

REV. JESSE JACKSON: We must not give up on diplomacy. We must not give up on using minds and not just missiles to solve the situation.

JEFFREY KAYE: The Reverend Jesse Jackson was among the speakers at an anti-war teach-in yesterday at a Los Angeles synagogue. Co-sponsored by the leftist Nation Magazine and broadcast on public radio, it drew one thousand people.

STATE SENATOR TOM HAYDEN: This war already is a strategic defeat for our government and for NATO. The strategy of crushing Milosevic has failed. The strategy of policy the new world order with high-tech big stick cruise missiles has failed.

Outside [illegible]

Z Magazine's Kosovo coverage

Mother Jones' Kosovo coverage

Antiwar.com

CATO

CIIA Kosovo Page

Federal Republic of Yugoslavia -- Official Site

Serbian Ministry of Information

Kosova Press -- KLA affiliated

Senator Tom Hayden, a leader of what 30 years ago was called the "new left," the event also featured conservative commentator Arianna Huffington.

ARIANNA HUFFINGTON: It is truly amazing that we are willing to countenance thousands upon thousands of Serbian and Kosovar casualties as long as no American dies.

JEFFREY KAYE: The emerging anti-war alliances are being closely tracked by Eric Garris of Northern California. He resisted the draft in the seventies. Now, a Republican activist, he maintains an Internet site - Antiwar.com -- with a page listing some 300 war critics who span the ideological spectrum.

ERIC GARRIS: We have, you know, the American Legion sitting right next to the American Friends Service Committee. I mean, when was the last time you saw them on an endorsement list together? But what we found is that there's a new antiwar movement shaping up that consists of the isolationist or non-interventionist right and the pacifist left and the middle, who are just concerned that this is not something that we should be involved in.

JEFFREY KAYE: Critics from the left and right share the view that the bombing raids have helped to compound the refugee crisis.

OLIVER NORTH: This is common sense radio. I'm Oliver North

JEFFREY KAYE: Conservative commentator Oliver North uses his nationally syndicated radio program to call for a bombing halt.

OLIVER NORTH: The humanitarian disaster that now confronts us, with hundreds of thousands of refugees driven from their homes, actually began to unravel when the bombing began fifty-six days ago.

From the left.

JEFFREY KAYE: From the left, Columbia University Professor Edward Said, takes a similar view. He says the U.S. is waging what he calls "a terror campaign from the air."

...respect, certainly the number of refugees has increased as a result of the bombing. The ethnic cleansing hasn't stopped.

...protest over the bombing began fifty-six days ago.

JEFFREY KAYE: Said and others on the left advocate an end to the bombing, negotiations, and United Nations intervention. Dissenters from the right say the U.S. should stay out of a European conflict.

OLIVER NORTH: There are two point six million Europeans under arms in what we call NATO. And every damned one of them ought to be committed first before the first American has to go to war.

CROWD SHOUTING: Go Pat Go!

JEFFREY KAYE: Many on the right argue that the U.S. has no vital interests in the Balkans. Republican Pat Buchanan is campaigning for president on what is in part an anti-war platform.

PAT BUCHANAN: I supported every military action and strong diplomatic initiative of every President, Republican and Democratic during the Cold War. That was America's war. But I don't believe this Balkan civil war is America's war. I never did.

IMANI HENRY: We condemn the bombing of Yugoslavia!

JEFFREY KAYE: At a New York demonstration, peace activist Imani Henry also said the U.S. should refocus priorities and put domestic needs first.

IMANI HENRY: A B2 bomber costs what, two billion dollars? And meanwhile there are no job training programs, they're shutting down schools and hospitals in the black community? I mean, it doesn't add up. It doesn't make any sense.

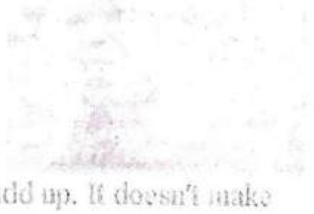

JEFFREY KAYE: Henry and other protesters have adopted a target as their symbol. It is the same emblem that Yugoslavs have used in their anti-NATO demonstrations. Brian Becker is with the International Action Center, a group organizing protests nationally.

BRIAN BECKER: We also came across this bridge as

the people in Belgrade go across their bridges every night, acting as human shields, as a symbolic gesture of friendship with them.

JEFFREY KAYE: The public protests reflect some declining public support for the war. Pollster surveys by the Pew Research Center and other pollsters show that while most Americans approve of the U.S. air strikes, the support has slipped. Eric Garris, whose web site offers a wide range of information about the war from the international media, as well as from Yugoslavia, says instant access to news is helping sway public opinion.

ERIC GARRIS: If you look historically, at the beginning of any battle you always have strong public support. But as it goes along, people learn more about it, and they may start turning against it.

PRESIDENT CLINTON: There are those who say Europe and its North American allies have no business intervening in the ethnic conflicts of the Balkans.

JEFFREY KAYE: Responding to critics, President Clinton recently justified U.S. intervention.

PRESIDENT CLINTON: If the European community and its American and Canadian allies were to turn away from and therefore reward ethnic cleansing in the Balkans, we would be creating a world of trouble for Europe and for the United States in the years ahead.

JEFFREY KAYE: This speech to an audience of U.S. military veterans, did not convince members of the American Legion who were in attendance. The legion, which is the nation's largest Vets organization, is opposed to the war. Official Michael Schlee says the Legion believes U.S. forces should pull out unless conditions are met:

MICHAEL SCHLEE: Namely that we verify it's in the vital national interest; Number two that there be a clear statement of mission that includes an exit strategy.

JEFFREY KAYE: Last week, Schlee together with John Jefferson lobbied members of Congress. Liberal Democrat

Cynthia McKinney agreed with their anti-war position

REP. CYNTHIA McKINNEY, (D) Georgia: Whoever convinced the president to embark upon this particular road ought to be fired.

JEFFREY KAYE: As did conservative Republican Steve Buyer. But Democrat Bob Filner was not so receptive.

REP. BOB FILNER, (D) California: Everyone has the exact opposite position of Vietnam. It's very confusing politically.

JEFFREY KAYE: Filner opposed the Vietnam War. The American Legion supported it. Now, he and the legion have switched positions on military intervention.

REP. BOB FILNER: Are you surprised that the American Legion is not supporting an effort a military effort by the U.S. Government, forget who's the President, this is not what the American Legion does, in my experience.

MR. TIMBLASHER: Traditionally we have supported you know my president right or wrong, this certainly is a break in policy.

Comparisons to World War II

JEFFREY KAYE: The debate over this conflict often relies on analogies to other wars. President Clinton cites World War II, comparing Slobodan Milosevic to Adolf Hitler.

PRESIDENT CLINTON: Though his ethnic cleansing is not the same as the ethnic extermination of the Holocaust, the two are related; both vicious, premeditated, systematic oppression fueled by religious and ethnic hatred.

JEFFREY KAYE: But Becker of the International Action Center doesn't buy the President's Holocaust position.

BRIAN BECKER: If it was really Hitlerism and if it was really genocide, why aren't they sending ground troops? Why only bomb from the air?

JEFFREY KAYE: A favored analogy of critics both on the right and left is Vietnam.

president who has gotten into a war where he thought we were policeman of the world and as the costs rise he chooses for reasons of national prestige and perhaps personal prestige to escalate.

JEFFREY KAYE: The scattered protests have failed to develop into what during the Vietnam War was called a movement. But they are gaining increasing visibility. On June 5, peace groups are hoping for major demonstrations in Washington and in San Francisco.

home | newshour index search forum shield & sword letters essays/dialogues off camera the online

home | newshour index | search | forum | shield & sword | letters | essays/dialogues | off camera | the online

Copyright © 1999 MacNeil-Lehrer Productions. All Rights Reserved.

5/24/99

HIJACKING THE HOLOCAUST

A Jewish-American perspective of the U.S./NATO bombing of Yugoslavia

By Todd Emoff

The Clinton administration is using the memory of the WWII Holocaust, the systematic destruction of the Jewish people, in an unseemly campaign to justify the utterly failed and illogical policy of bombing Yugoslavia into giving up it's province of Kosovo.

It is offensive and demeaning to the memory of those six million innocent Jews who died at the hands of the Nazis and Nazi sympathizers to use their deaths to incite war fever against the Serbs.

Clinton/NATO have advanced this comparison to try to win over Jewish and general public sympathy for the bombing of the Serbian people into submission. They use the terrible images of the ethnic Albanian refugees--and this is a terrible tragedy (exacerbated by our bombing) that the refugees are enduring--as fodder for a propaganda campaign to tug at the heartstrings of Western public opinion by invoking the memory of the Holocaust. Why?

Because the awful bombing and killing of the Serbian people is in no way in the national interest of the U.S.

Therefore, another justification must be presented to justify the horrific death and destruction caused by our bombs. Comparing the Serbs to the WWII Nazis and using the desperate images of the Albanian refugees is the only way to get public opinion to support the war. Without this, support for the war collapses totally.

Regrettably, the Clinton spin machine (unquestionably the best spin machine in the world since TV was invented) has had some success in using the Jewish Holocaust to evoke an emotional response from people in NATO countries, enabling the populations of these countries to tolerate what the majority of these populations would not normally tolerate.

They tolerate the indiscriminate killing of Yugoslav men, women and children, including cluster bombing of civilian areas of cities. They tolerate widespread destruction of the economic infrastructure of an entire country. All in the name of stopping another Holocaust. There is only one problem. Comparisons of the current situation to the Holocaust are not valid. The facts do not support such comparisons.

Here are three of the many major differences between then and now:

1) In Germany in the 1930's there was no armed Jewish group that went about killing German police, funding itself with profits from drug dealing operations, or accepting weapons from outside powers to fight German authorities. There was no terrorist JLA. Jews were simply everyday law-abiding citizens. In contrast, the KLA has been killing and terrorizing the Serbs of Kosovo for over 6 years now. Many ethnic Albanians have also been killed by the KLA during this period, especially those that work in Government jobs like the forest service or the post office. They are killed to be "examples" and a warning not to work in any capacity that could be seen as conducive to maintaining Yugoslav control of the province. All Western countries, including the U.S., are on record acknowledging that the

about 10% of the land of Germany designated as an autonomous region for the Jews in preparation for slicing off that portion of Germany as an independent Jewish country. The U.S./NATO demand on Serbia is that they allow in foreign armies to ensure that the ethnic Albanians are given autonomy for 3 years, and be allowed independence at the end of that period.

3) German policy in the early 1940's was the total annihilation of a whole people, throughout Europe (and the world, if possible). All Jews were to be found and killed. Trainloads were sent to factories of death. In the death camps, medical experiments without anesthesia were performed on them, they were worked to death, they were systematically and methodically killed by various methods including mass gassings with zyklon B. Killed by the thousands, by the tens of thousands, ultimately adding up to the millions. This was genocide.

What is happening to the ethnic Albanians today in Kosovo is not genocide. The human misery of the ethnic Albanians is awful, the death and destruction there is to be condemned, but it is not of the scale, scope or intent as the genocide that was the Holocaust.

There are 200,000 ethnic Albanians living securely and comfortably (as comfortably as possible under NATO bombing) in the Belgrade/northern Serbia area today. If it were genocide you would not find this to be the case. Even if you accept as fact that the 800,000 refugees were forced out by the Serbs (other reasons for leaving include heavy bombing of Kosovo by NATO, lack of water and food in the province, forced conscription by the KLA, the prospect of being in a hellish killing zone should NATO invasion occur) they are still alive. They were not put into mass death camps and exterminated. It is a grotesque distortion of the truth to compare the experience of the ethnic Albanians to that of the Jews in WWII.

The only similarity between the current situation in Kosovo and the Jewish Holocaust is that it shows that there are still mean, brutal people in the world. This applies equally to KLA terrorists, Serb paramilitaries, U.S. cluster-bombers (those that order, approve or condone the use of anti-personnel bombs in cities), Croatian neo-Nazi groups, and dozens of other groups worldwide that are motivated by hate. Obviously, mankind is still not fully civilized.

There is another reason that use of the Jewish Holocaust to drum up support for bombing and killing the Yugoslav people is abhorrent to Jews.

It is well-known historical fact that during WWII Serbian Jews were sheltered and protected by the Serb population from the Nazis to the extent possible. This was unique among East-European Nazi occupied countries. Jews were hidden, fed, and housed by Serbs. Serbians "married" Jewish people that they didn't even know in arranged marriages to save the new "spouse" from a trip to the death camps. Jews were accepted into Serbian resistance units. Jews and Serbs were killed together in the death camp at Jasenovac, and died side by side fighting in the resistance groups against the Nazis.

In the quintessential irony of this insane bombing campaign, one of the architects of the raining of death on the Serbs is Madeleine Albright. Albright was born Jewish, her family fled Prague in 1939 ahead of the Nazi invasion and went to live in Belgrade. In 1941 the Nazis invaded and conquered Yugoslavia and 5 year-old Madeleine was sheltered for 6 weeks by - yes - a Serb family! She and her family were then smuggled out to London. Because of the Serbs little Madeleine lived, eventually became an American, and culminates her career by killing Serbs by the hundreds, no, by the thousands in the name of NATO and the Holocaust. Incredible.

In contrast to the Serb behavior vis-à-vis the Jews, the Albanians formed two SS divisions

stages of the war hunting down Jews to be killed at Jasenovac(Croatia), and committing mass killings of Serbs.

The Jewish people owe a huge debt to the Serbian people for their actions in helping us during that time.

How can we repay such acts? By standing up for them today and doing what we can to stop this sickening bombing campaign by U.S./NATO. Calling, writing, and meeting with our Congresspeople, Senators, and the media, educating them to the truth of the situation.

Many Serbs risked (and sometimes lost) their lives helping us. We need do nothing so dangerous or costly to pay them back. Making a few dozen phone calls, writing a few letters, and scheduling a few meetings with our elected representatives and opinion makers is the least we can do to help them now.

We must explain to them that blowing up Yugoslavia, ruining it's ecology, and killing it's people is not helpful for any of the ethnic groups that live there. Thousands of Jewish people live in Yugoslavia, 4000 in Belgrade alone. I wonder how they are faring as their businesses, schools and neighborhoods are bombed and their children terrorized.

We must stop our tax dollars from being used to kill the Yugoslavs and destroy their country. The idea that the United States of America should kill the Serbs, kill the Serbs, and then kill more Serbs (and some Albanians, Gypsies, Jews, Hungarians, Croats, and others living in Yugoslavia along the way) until they let us administer part of their country is morally bankrupt.

In our darkest hour the Serbs were there for the Jews. Now it is their darkest hour. We should be there for them.

Above all, we must reverse the hijacking of our Holocaust. We should not allow our Holocaust to be twisted by the Clinton spinmeisters into the reason that we are killing men, women, and children in Serbia or anywhere else.

We must take the Jewish Holocaust back from them and proclaim, loudly, that the memory of the six million is not to be used for this purpose. Ever. This is our responsibility. We cannot shirk it.

For comments write to Todd Emoff at jjevtic@postbox.acs.ohio-state.edu

PHILOSOPHY AND GEO-POLITCS OF DEATH

(The new totalitarian society II)

by Emil Vlajki, Ottawa University

The acceptance of the G-8 (NATO) "peace proposal" by Milosevic is qualified by some people as being the inhuman capitulation of Serbia but it is rather a temporarily necessary compromise. In order to explain this assertion one has to start with the relativity of humanism concerning the tragedy of millions of individuals throughout the former Yugoslavia. It means that beyond it (and beyond similar events) there is a sense of history implying politics, economy, geo-strategic games, domination of super powers, diplomacy, activity of secret services, etc., etc. Thus, the only valid explanation one can get is the one related to the historically rational necessity avoiding any kind of abstract humanism. As Horkheimer (German philosopher) said: "Humanism is dead with Auschwitz", and one could add: it is also dead in Biafra, Chechnya, Rwanda, San Salvador, East Timor, Sudan,Turkey, Iraq. Dead also considering the fact that Kurt Waldheim, who was perfectly known by the "international community" (and especially by the United States) as a war criminal, was appointed twice as a General Secretary of the UN! As for the dying of Serbia and its southern province (Kosovo), there are too many horrors occurring 24 hours a day; a direct result of the willingness of the "international community" to produce opportunity for more bloody events.

Indeed, it is now perfectly clear that the NATO (American) attack against Yugoslavia has nothing to do with the Albanians from Kosovo. At first glance, it is mainly its immature, childish desire for victory, which is at stake. The message coming from NATO's disturbed mind is: "We have to win" ("we are going to win", "Milosevic is already defeated", etc.). In order to achieve this goal, the "international community" is committing the real genocide over the Serbs through "collateral involuntary damages", as it shamelessly destroys water supply systems and electricity for millions of civilians trying to brake their resistance. At present, it is obvious that initially NATO was ready to kill systematically the whole population if it does not surrender and accept the occupation of its country. Since Yugoslavia is now an immense concentration (death) camp, the extent of this genocide matches only with the extermination of the Jewish people during the WWII; the horrifying thing is that the Nazi system also claimed that the elimination of Jews must be done for humanitarian reasons!

Yet, the sadistic mentality of the war leaders goes much further. All around the world there are honest people watching with the deep disapproval the ongoing cold-blood killing of an entire nation. The new barbarians are perfectly aware of it but they enjoy our powerlessness, lying to us overtly with a cynical smile and showing it openly through their press-conferences telling us in Nietzsche's terms: you are a herd, weak, sentimental fools facing our victorious "Sega generation"!

Masters and slaves

However, the mere astonishment in keeping with the ongoing genocide over Albanians and Serbs cannot help one to understand and solve the problem of Kosovo. By the way, the

creature on earth, than we also agree with Hegel that the history of human kind is the history of rationality. In its modern form, it is represented by the unlimited progress of science, and technology. Each people or/and civilization has the same potential to develop rationality. The problem is that not all of them consider rationality as the main social value subjecting to itself all other values. In fact, this is only the occidental society who fully developed this kind of rationality. Because of that, Occident became the dominant world civilization.

Although the occidental rationality is unique and appears as a whole in comparison to other civilizations, this apparent unity contains three main currents emerging from Christianity. The first one is pure profit oriented rationality without scruples, extremely analytic and aggressive, the best represented by the US capitalism (imperialism) and Protestantism. The second form of occidental rationality is the European one, much more humanistic, taking into account history, traditions and utopian thinking,and coming from Catholicism. The third form may be named "romanticrationality" full of emotions aiming to realize an immediate "paradis terrestre" (communism, self-management) and associated with Orthodoxy and Slavic people. For historical and specific reasons, the present-day occidental world is divided in two parts: alliance of Protestantism and Catholicism versus ("communist" and Slav) Orthodoxy. In spite of the given division, Occident makes a unique front against developing countries considering also the fact that Europe is not willing to permit the creation of any kind of Muslim state on its soil.

Throughout history, differences between peoples and civilizations concerning the degree of their rationality have provoked different kinds of conflict. That is because one may say that the whole history (in Hegel's terms) has been marked (symbolically speaking) by the mutual struggle of two consciousness which finally produces the relationship "master-slave". Modernism brought up the occidental civilization as a winner ("master") in regards to other civilizations, which became "slaves". In his "Philosophy of history" Hegel already predicted the rise of the American imperialism over the "non-rational" peoples and German world dominaion. Hegel equally emphasized the dialectic relationship between master and slave including the possible shift of their roles, which was also corroborated by history (for example England-the U.S.). Therefore, it seems that is not possible to question the normality of occidental social relations as being the power (force) relationship aiming to the higher degree of rationality. Thus, there is no shame, as affirmed Nietzsche, to be dominant if you merit it. But neither Hegel nor Nietzsche stated that "master" has to bomb and/or kill his "slaves" without any reason. Domination is a working historical and dialectic process, not a murdering one including the exercise of sadism over the defenseless people.

Without a doubt, the United States is the master of the contemporary world. They have gone ahead more then anyone else by developing the rationality. Their protestant spirit pushes their analytic mind to perfection; freed from the "useless philosophy". That is why the whole Anglo-Saxon thinking is quite pragmatic (empiricism, logical positivism, pragmatism, behaviorism, functionalism). American values are extremely simple: bad-good, wrong-right; there is nothing in between. Despite the progress they made, this lack of dialectic certainly produces some kind of emotional underdevelopment. Simple judgement values, emotional immaturity, pragmatism, behavioral approach to the human being, tough social Darwinismin every day life, refusal of traditions in the name of the new gadgets, strong beliefs in technical progress, all of it makes this great nation frequently unable to have a right judgement on others. Americans undermine everything which does not fit with the profit-oriented rationality and which is technically less developed. Accordingly, they "transvalued" the whole morality. Considering themselves as supermen predestined to impose their own rules everywhere, they replace spontaneity by technical efficiency, democracy by powerfulness, happiness by profit, traditional culture by analytic (destructive) creativity. They believe that people in developing countries possess only the slave morality, a fiction of humanity, a

spiritual inferiority. That's because their "experts" could estimate that only ten days of bombing of Yugoslavia would be enough to provoke the capitulation of Milosevic's regime! Arrogant and in this matter without subtlety, they are furious that it did not happen and in their madness, they intensify the bombing targeting more and more the innocent civilian population. They do not understand that they can only kill but not defeat.

How is possible that Europe accepts this kind of leadership of the United States? Despite the process of unification, the "old continent" is profoundly divided on the grounds of religious and geo-strategic values and interests. Actually, GB considers itself not part of the European community, but try to be as much as possible, part of American policy and strategy. France is economically dependent on the U.S. Moreover, the impact of petrodollars in France is enormous. Politically, the period of the de Gaulle independent policy to NATO is temporarily dismissed. Under the pressure of the American, Arab and German capital, France (involuntarily) follows instructions of its powerful allies. However, France was trying (at least partially) to get rid of the US (NATO) domination through the French-German defense corps but under the overt attack coming from the GB and the Americans, it continues to accept the U.S.-led NATO. As for Germany, this powerful country aiming to the world domination, presents itself as a peaceful and moderate one (given the suspicions concerning its Nazi past) but at the same time it creates (through the Mitteleuropa) alliances quite similar to the ones created before the WWII! In this regard Germany is backed by the U.S. (in 1994, President Clinton spoke of a "truly unique relationship" between Germany and the U.S.).

Profit oriented rationality v. traditional morality

People profoundly concerned by this bloody aggression of NATO against Yugoslavia are particularly outraged hearing that this war is happening because of the innocent and defenseless Albanian refugees subjected to the Serb atrocities. Even if it is true, from the viewpoint of traditional (metaphysics) morality, NATO, in order to protect human rights, would be obliged to make war against Indonesia, India, Turkey, Israel, Sudan, China, Russia and numerous other countries.

But, by introducing the occidental interpretation of the sense of history combined with some pragmatic reasons, things change enormously. For instance, Turkey is well known for genocide perpetuated against Armenians and Kurds. But Turkey is also a laic and powerful country preventing the spread of Islamic fundamentalism in the region. This fact helps to maintain both the occidental domination and domination of rationality which is historically "more important" then lives of Armenian and Kurds. Dictator Suharto in Indonesia, by taking power from Sukarno, killed two million people (2 000 000) who were considered "communists"! But at the (cold war) time this killing was welcome because it prevented the spread of communism (Stalinism) seen as barbarian and anti-democratic. For the same reasons the Indonesian occupation of East Timor with a total of 700 000 victims was tolerated. Russia, China and India are too big to fight, and also they suppress (in Chechnya, Kashmir, and some Chinese provinces) Muslim nationalism and the unification of the Muslim world which will be, according to S. Huntington, the main opponent of the West in the next century. For historical reasons, Israel's attitude to Palestinians is treated with indulgence although his role in the Middle East is extremely important for the West. As for the Latin American dictatorships supported by the U.S. this part of the world, according to

colonialism over the "Third World") the progress of rationality as a whole. This is the rational of those supporting the progress in history as a progress of rationality embodied in occidental civilization. This is the everyday practice of the rulers of the world, the tough reality covered by humanistic ideology. It seems that in the name of this doctrine aiming towards the domination of "rational countries" over the "non-rational parts of the world", it is "necessary" and "absolutely right" to lie, to kill, to manipulate, to create all kind of miseries.

Now we know why NATO does not intervene in some countries where human rights abuses occur, but we still do not know why it is warring against Yugoslavia. Just say that even the aggressive interpretation of history and rationality explained above has nothing to do with unjustified NATO policy; what matters only is the political incompetence, bad performances of the current U.S. leadership.

Although it is true that Occident rules the world, it is also true that the U.S. wants to maintain leadership as the master of the West and the rest of the world. Because of that the geostrategy of the United States is in some cases pretty different from the one of their western allies. Moreover, the end of the cold war coincides with the intensive unification of Europe and both processes are not suitable for Americans. Since the beginning, the U.S. has feared the European community (EC) and their policy were tinged by ambivalence. In fact, it is possible that in the foreseeable future the EC will become the most powerful super-national entity in the world. In order to avoid it, and aiming to preserve their leadership, the U.S. artificially creates the new cold war situation preventing the real European unification. We know that the de Gaul dream was about unified Europe "from Atlantic to Ural" and out from under U.S. supremacy. Americans produce all kinds of obstacles to this process. Through their instruments (especially through the International Monetary Fund and World Bank) they keep Russia economically weak putting its population in desperate situation. Politically, they create in Europe the new military cordon around Russia comprising the old members of the Warsaw pact. By artificially making the new enemy, Americans permanently maintain tension in Eastern Europe delaying the integration of Russia, Ukraine and Belorus into the European community. As for the Balkans, the U.S. provokes additional difficulties for Europe by supporting the Muslim nationalism.

The new cold war and Kosovo

This perverse ideology brings us to the Kosovo crisis. One of the basic issues is that the problem of Kosovo must be seen as a part of dissolution of Yugoslavia that started 10 years ago and resulted primarily from the U.S. cold war policy. The beginning of the 1990's was at the same time the beginning of the dissolution of the communist bureaucratic system. The Soviet Union appeared extremely weak and couldn't anymore control what was going on in other socialist countries, but potentially he remained a great power. In fact, it was the opportunity for the Occident to brake down the Warsaw pact in order to implement its own model of democracy in central and Eastern Europe. And basically, it was done without difficulties. Concerning Yugoslavia and Kosovo, the problem was much more complex. Under American influence the Western world never believed that Serbia, the traditional ally of Russia, is going to brake this alliance. In this sense, the Yalta agreement (1945) supposed the splitting of the First Yugoslavia into two parts: Croatia, Slovenia and Bosnia would remain under the "zone d'influence" of the West, and Serbia would be on the other, Russian

machinery connecting with corporate capital and NATO and making the Nazi propaganda, all of us watching the "war spectacle" on TV including "collateral damages" and remaining without protest?

Anyway, the end of this war will be at the same time the decline of the American absolute supremacy. It is not only due to the political incompetence of the U.S. leadership but primarily to the American "stick-carrot philosophy" which is everywhere: in schools, on the streets, in business, in politics, in film and video game industry. But this is their problem. What is important is that from now on NATO can hardly be used as an instrument against any European country. As for the former Yugoslavia, this region must be helped by all means and without any discrimination (against Serbs-"bad guys") because only with economic development it is possible to overcome the hatred and aggressiveness which prevail today in these unfortunate countries.

For part I of The new totalitarian society, click here

some other advantages (for example, to dissolve the present Yugoslavia and provoke the partition of Serbia). From the cold war standpoint where Russia remains as a potential enemy of the western world, it is necessary to limit its influence and number of its allies. In this sense, things with the Balkans go"quite well". Croatia and Muslim-Croat federation in Bosnia go along with the desires of the "international community" (for this reason Croatia was permitted to get rid of 400 000 Serbs). The western part of "Republika Srpska" will make strong ties with Croatia, Muslim-Croat federation and Montenegro and, in the foreseeable future, the entire region will be considered as the unique (western) entity. Greece with Bulgaria are already members of NATO, Romania is the most ardent suitor of membership in NATO and Albania with Macedonia are practically occupied by NATO forces. There are only Serbia and the eastern part of "Republika Srpska" which remain out of American military influence. Now it is perfectly clear that the worst Serb (Milosevic's) crime is not being a part of the U.S. militarism.

NATO is losing the "war"

NATO, historically speaking, can not win this "war" (which is in fact a bomb destruction of a sovereign country, the killing of thousands of civilians and the making of one million refugees). Serbia, Russia, Ukraina and Belorus are European countries sharing the same religion; the same kind of rationality, the same values, and nobody in the world can prevent them from becoming the part of the European Community. If it is true that America belongs to Americans, it is also true that Europe belongs to Europeans.

In the meantime the outcome of this conflict is already known. Formally, Yugoslavia has accepted the G-8 proposal. People probably feel that there is no essential difference between the Rambouillet proposal and the current one.But this is wrong. "Rambouillet" aimed to occupy the whole of Yugoslavia. As this plan did not work (the two month bombing was a complete failure), Americans had to get out of the "war" and of diplomatic disaster (with China and Russia and their European allies) they provoked. The result was the new proposal containing "3 famous points" ("Serb's forces out of Kosovo, NATO in and refugees in"). Of course, Americans did not care about Albanians but had to save face. Milosevic did not surrender; thus the occupation of Yugoslavia was not possible any more. Also, the further bombing became useless, provoking huge protests all around the world. Therefore, the U.S. did the only possible thing in order to cover their defeat: they focused the attention of the public opinion on the return of refugees (this time "pour de vrai") and on the NATO force protection. In fact, this was half way between the Rambouillet claim and Milosevic's position. The political realism forced Milosevic to accept this new "ultimatum" modified by the reintroduction of the UN, which came back on the world scene is extremely important. Maybe the future detailed arrangement will show that the northern part of Kosovo will be under the control of Russia troops, which means that it is going to be the integral part of Serbia. NATO troops will occupy the rest of this Serbian province. Unfortunately, the return of refugees (Serbs and Albanians) will be extremely slow. This arrangement fits for everybody. NATO and the Serbian government "will save face". Pretty soon there will be a new war somewhere in a developing country, which will serve as an attraction for the attention of the public of the "free world". Russia will become the hero of the peace-talking process. The only "little detail" is the sufferance of millions of peoples, Albanians and Serbs, out of their homes, whose families are killed or wounded, whose soil is contaminated by radioactive and other ingredients, whose industry is destroyed. Who is going to compensate the pain of these individuals? Who is responsible for their pain? Clinton

Albright, Holbrooke, Shae, Rubin, Blair, R. Cook, Solana, Yeltsin, Milosevic, KLA, pilots when killing people declare proudly to belong to the "sega generations", jo[illegible]

MILITARY

CIVIL ISSUES
POLITICS
- MILITARY
KOSOVO AND METOHIA
ECONOMY
CULTURE AND RELIGION
SERBS

The Times: NATO without new ideas and in dead alley

May 24, 1999

London, May 24, 1999 (Tanjug) - The continuation of the aggression on Yugoslavia is primarily a sign that NATO is in a political dead alley and that it has got no new ideas how to come out from the crisis, London assesses today.

The diplomatic process has not produced any tangible results yet, although the way of settling the crisis has not been ruled out.

Now NATO is trying to fill the political gap with new threats and pressures on Yugoslavia backed by media manipulation trying to conceal the suffering of innocent citizens and destruction of civilian facilities in Serbia.

In this light, the London Times sees the announcing that the NATO ground forces in Macedonia are to be increased. Those announcements, the London daily stresses, are actually designed to add to the pressure on Belgrade, as these NATO soldiers should be the part of so-called future peace forces not only in Kosovo-Metohija but in the whole region.

Namely, NATO does not want to be surprised with the arrival of the political settlement thus trying to deploy sufficient number of forces in due time.

It is well noticeable that the British government is trying to marginalize events relating to aggression on Yugoslavia and the media campaign is mostly reduced to official propaganda and statements of the Kosovo Albanians.

However, there are no new ideas and the propaganda of the British government is reduced only to the statements of the Kosovo Albanians and members of so-called KLA. The fundamental line of this propaganda are the statements that ethnic Albanians want continuation of the NATO aggression.

Lately, the British propaganda uses more and more the Montenegro

last night in a form of court trial relating to NATO aggression on Yugoslavia. After 90 minutes of receiving the votes, the poll was over. People sent their votes from all over Britain. About 61 percent voted for "NATO - guilty".

That means that most of the British people are against NATO aggression, in spite of different assertions of the British government. But the British government keeps ignoring this fact and thanks to prime minister Tony Blair's counselors, no newspaper published today the results of this TV show, although it is usual that such polls or similar are published in daily newspapers.

Most of the political analysts points out that Blair's cabinet is trying to push away from the public, the news about the NATO aggression, as they want to hide the fact it actually turned into a war. And the war in Britain can be declared only by the sovereign, and that is the Queen, and not the prime minister. Thus they want to conceal completely illegitimate decisions taken over by premier Blair.

[Home | Knowledgedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@serbia-info.yu

www.serbia-info.com/news

KOSOVO & METOHIA

CIVIL ISSUES
POLITICS
MILITARY
KOSOVO AND METOHIA
ECONOMY
CULTURE AND RELIGION
SECRET

"Danas": Aggression on Yugoslavia is cowardice

May 24, 1999

Skopje, May 23 (Tanjug - abridged) - Skopje weekly "Danas" claims that there are serious discords among the western allies considering the further war against Yugoslavia, noting that military-oriented Blair is advocating the continuance of war while Washington is considering how to get out of it.

In the comment, unusually sharp for this region, journalist of "Danas" says that it is far from any courage that the most powerful 19 countries are bombing a small country for two full months from the high above, not knowing why or how to get out of all of that.

What NATO is now doing can be called only as a cowardice, the paper says, adding that America which would hardly get out of all of this without serious political consequences and big shame, is behind everything after all.

Only nervousness and weakness could make the Alliance bomb the news houses, leave the people without the electricity, attack hospitals, "Danas" stresses and adds that it is clear now that it would be better for Alliance if it did not "direct" the agreement in Rambouillet, cutting off all the maneuvering space for Serbs to negotiate.

However, America and NATO failed to predict the long-term resistance and determination of Belgrade not to give up, so Alliance achieved none of its goals in two months, "Danas" says.

West doesn't want or cannot realize the truth essence of the Kosovo matter, i.e. Albanians were not granted of human rights and freedom there, but they have equally demanded the secession of Serbia's southern province, Skopje weekly stresses in its comment.

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of information
Email: mins@scbg.ufo.yu

anti-guerrilla war and speak the local language," said Mr Kolesnikov, until recently a senior Russian based in Moscow. "If you don't what we are you."

He said there is danger that such volunteers will end up taking part in

OTTAWA CITIZEN

Saturday, May 22, 1999

FROM THE OTTAWA CITIZEN

Main Tit | Back | Web A Front

U.S. urges quick buildup of NATO ground forces

Kosovar leader accuses Russians of aiding in atrocities

Ad Information

Mike Blanchfield
The Ottawa Citizen

The U.S. has urged swift dispatch of more ground forces to the Balkans to secure the return of refugees.

NATO ambassadors authorized more bombing against downtown Belgrade yesterday despite mounting criticism of damage to civilian buildings.

Signalling a sense of urgency for the first time about the ground troops, Pentagon spokesman Kenneth Bacon stressed the need to build up NATO forces in Macedonia in case of a peace settlement -- or in case NATO decides not to wait for one and tries to get the ethnic Albanian refugees home to Kosovo before next winter even without a final peace agreement.

Mr. Bacon told reporters there still is no U.S. support for a ground invasion of Kosovo, the rebellious Serbian province at the centre of the eight-week-old conflict.

But he acknowledged that air strikes alone may not ensure an end to the conflict over the next few months.

In talks with top Pentagon officials here Thursday, Gen. Wesley K. Clark, NATO's top military commander, made clear that if Kosovo's refugees are to be returned by winter -- with or without agreement by Yugoslav President Slobodan Milosevic -- then allied forces will have to begin massing soon, given the weeks required to assemble, transport and train them for the mission.

Meanwhile, Kosovo's prime minister-in-exile has charged that Russian

soldiers are aiding Serb forces in the campaign of ethnic cleansing in the Yugoslav province.

"We have very, very confirmed information that there are Russian troops in Kosovo. And we have launched a protest to Russia," Bashkim Thaci told hundreds of international journalists at a packed press conference last night in the Albanian capital, emerging for the first time since the start of NATO bombing.

Yesterday, Russian television showed pictures of KLA guerrillas rifling the pockets of a soldier and finding ID papers belonging to Lieut. Vitaly Bulakh in addition to a wad of 100-ruble notes.

The dead man, allegedly one of a group of 13 Serbs killed in fighting in the forests of Kosovo last week, was dressed in Yugoslav uniform and also carried Yugoslav call-up papers.

Russia's Ministry for Emergencies admitted that a Lieut. Bulakh had served as one of its unit commanders but had been discharged two years ago.

A KLA officer, speaking on Russian television, hailed the officer's death as evidence that Russian volunteers or mercenaries were carrying out atrocities against civilians in Kosovo.

"We now have documents which prove what we were saying a year ago -- the Russian military is taking part in ethnic cleansing and the war against the Albanian civil population," he said.

However, the Foreign Ministry dismissed KLA claims that its forces had killed a Russian officer as a "provocation" aimed at undermining Moscow's efforts to mediate in the conflict.

Hundreds of young Russians volunteered to fight alongside their "Serb brothers" when NATO launched its air strikes against Yugoslavia two months ago. But until yesterday there had been few confirmed sightings of Russians in the Balkans and no reports of any being killed in action.

Communist and nationalist groups which recruited them are widely believed to have kept them on their books for future use in potential conflicts at home but to have had no success in sending them to Yugoslavia.

According to one veteran, many of those who have reached Yugoslavia will end up committing war crimes. His experience of the battlefields of Bosnia and Croatia in 1993 left Georgy Kokunko convinced that Russians deployed with the Serbs would most probably be used as paramilitaries to terrorize civilians.

"If you want to fight against the KLA, you need to know something about

'punishment' actions against civilians, whether they want to or not.

Rumors of Russian involvement in the Serb ethnic-cleansing campaign have circulated among Kosovar refugees and among Albanians in the region.

Mr. Thaci, the leader of the Kosovo Liberation Army, said he has spent the past two months "exercising my duties in Kosovo at the prime ministerial office."

His re-appearance was rendered all the more dramatic by his brief comments on the Russian involvement.

Mr. Thaci, who spoke through translator Visar Reka, a well-known spokesman for the KLA in Tirana, dropped other hints about KLA activities at his press conference.

NATO is not offering military support to the KLA, he said, but the alliance is "also not an obstacle to get the guns for ourselves."

During his two months in Kosovo, Mr. Thaci said he stayed in regular contact with western leaders. "I had contact with European and American leaders through telephone. I had several telephone conversations."

He confirmed western reports that 600,000 Kosovars are internally displaced within the province and that their situation is "tragic." Hygiene is bad and several children have died from contagious diseases, he added.

The KLA is still inflicting heavy casualties on the Serb forces and remains strong, thanks to the recent influx of Kosovar expatriates who have returned from Europe and North American to fight for their homeland, said Mr. Thaci.

The KLA is becoming "stronger and fresher" each day with the new arrivals, he said, and is supplying food, shelter, medical treatment and security to displaced Kosovars. He said the KLA controls significant parts of Kosovo and would continue its resistance "to the end."

"Our struggle has gained the sympathy of the entire world," said Mr. Thaci.

He also spoke strongly against western efforts to reach a diplomatic solution with Mr. Milosevic, especially Italy's proposal this week of a 72-hour pause in the bombing.

"Every compromise today with Milosevic, or the 72-hour ceasefire, would mean the continuation of the crisis in Kosovo," he said.

Mr. Thaci said the purpose of his press conference was to coax pacifist Kosovar leader Ibrahim Rugova into coming to Tirana to meet with the KLA.

DAY.

Mr. Rugova had been under arrest in Yugoslavia but later went to Italy.

23.5.99

http://www.ottawacitizen.com/national/990522/2630511.html

following his release by Belgrade authorities. Six weeks ago, he appeared on Serb television, apparently under duress, to criticize the NATO bombing campaign.

Mr. Thaci said he sent a letter to Rugova earlier this week inviting him to come to Tirana to meet with the KLA, but he has received no response.

"I believe at the end he will understand we shall meet despite the very suspicious moves he's making in recent times," he said. "But still Kosovo has a large heart and we can accept all people."

Meanwhile, Montenegrins took to the streets of their old mountain capital, Cetinje, Friday to protest against the menacing deployment of Yugoslav soldiers in the town and on the surrounding heights.

About 2,000 people gathered outside the municipal offices of Cetinje and denounced the stationing in recent days of more than 1,000 Yugoslav troops in the area. Residents said they had seen at least two artillery pieces positioned above the town.

Montenegro is Serbia's sister republic in the Yugoslav federation but has adopted an increasingly independent policy. As the power struggle between Belgrade and Podgorica increases, there are growing fears that Slobodan Milosevic will take his ethnic war to Montenegro next.

"We don't want Cetinje to be turned into Vukovar or Sarajevo," said one speaker at the rally sponsored by the municipality. "Montenegro is not a NATO base, there is nothing to protect us from. We will know how to defend ourselves."

Despite the tension, Cetinje is a picturesque town where the royal palace was preserved, even under communism, as a museum to the Petrovic dynasty which was swept away in 1916.

Graffiti denounces Mr. Milosevic as a traitor and proclaim "Independence for Montenegro". As a small act of defiance, residents have covered the small Yugoslav flag on the licence plates of their cars with stickers bearing the red and white double eagle of Montenegro.

Several bars and coffee shops have refused to serve soldiers on leave, regarding their presence as a "provocation" and an attempt by Milosevic to impose his grip on Montenegro. Most men in the city have ignored call-up orders to serve as army reserves.

"The army is here to occupy us," said a teacher, Orhan Cerbovic. "We hope it will end without bloodshed but we know how to defend ourselves. We all have guns. It's the tradition in Montenegro."

The Kosovo crisis has sharpened the divisions in Montenegro between those who favour secession from Yugoslavia and those who back Milosevic.

While the local police have remained loyal to Montenegro's President Milo Djukanovic, the powerful Yugoslav army still answers to Belgrade and this week all but sealed Montenegro's borders, including the frontier

with Serbia. The port of Bar has been almost completely blockaded.

Mr. Djukanovic this week predicted the fall of Milosevic and said accounts would be settled after a peace agreement was reached.

"Everyone, without any exception, will have to be brought to account: those who plundered money, cars and other property from citizens and, more sadly, from foreign nationals, thus disgracing the honourable military uniform."

Officials in the capital, Podgorica, believe Belgrade is engineering a "creeping coup" by seeking to wear away the authority of President Djukanovic without risking a direct confrontation that could drive most Montenegrins, as well as parts of the army, into the opposition camp.

HOME | FRONT PAGE | CITY | SPORTS | NATIONAL | WORLD | OPINION | ENTERTAINMENT | BUSINESS & TECHNOLOGY | STOCKS/MUTUALS | INTERNET COMMUNITY | SEARCH/ARCHIVES | CAREERCLICK | CARCLICK | HOMES | CLASSIFIED | BIRTHS/DEATHS | PERSONALS | ABOUT US

Copyright 1999 Ottawa Citizen

www.serbia-info.com/news/

"Bild am Zontag" reveals NATO lies

May 23, 1999

Bonn, 22nd May, 1999 (Tanjug) - The weekly "Bild am Zontag" of Hamburg reveals, in its latest issue of tomorrow, the new NATO lies and frauds, after those which were exposed on Thursday by the German television ARD in its "Monitor" investigation show.

"Apache" in American use

The American miracle weapon, helicopters of "Apache" type do not enter into actions in Kosovo and Metohija out of tactical reasons but because they are afraid of the Yugoslav Army Air Defense.

The helicopter destroyed at the beginning of this month, in which both crew members died, did not fall down for "technical reasons", as NATO officially presented, but it was fell down by the Yugoslav Air Defense, writes "Bild am Zontag" quoting passages from the secret report of the Alliance.

"Experts from the Alliance came to that conclusion on the basis of the fact that the helicopter exploded in the air and turned into an incandescent ball, the reason of which could be only the action of the Yugoslav Air Defense" writes that weekly.

"Bild am Zontag" gives passages from the report of the NATO commander in chief, gen. Wesley Clark about - as the weekly writes - the " sobering balance" of bombarding.

According to that report of gen. Clark, NATO so far managed to destroy ten times less Yugoslav war-planes, tanks and air defense systems than NATO spokesman Jamie Shea every day states in front of journalists in Brussels.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mins@srbija-info.yu

22-5-99

A View from an American Indian

Hypocritic is possibly the word best suited for the American role in the aggressions against the Nation of Yugoslavia. All the justifications rendered by the Clinton Administration for this aggression have been and continue to be perpetrated by the United States Government against its own Native Peoples.

Since the earliest beginning of the United States Government it has sought to eradicate or assimilate the ethic people of the continent it occupies. Germ warfare, massacre of women, children and the elderly, forced removal from Homelands, and sequestering in desolate environments have been U.S. policy.

The removal of ethnic Albanians is played up by the Americans, forgetting that it was the United States Government who ordered the forced removal from the southeastern part of the American continent of the Five Civilized Nations in what was later to be called The Trail of Tears. American Indian People forced from their homes with little more than they could carry in their arms. Forced westward marches with the dead and dying left on the side of the trails. Execution of any who sought to remain or escape. It should be further noted that these Nations were guaranteed by Treaty with the United States Government that their removal would be to lands that would forever be "sovereign" Indian lands. This held true only until the greed of the American's found need for this land.

It was the practices of genocide and ethnic cleansing of the American Government against the occupants of Its lands that so inspired Adolf Hitler in his designs for what became known as the Holocaust of World War II, and in light of the amount of Native People infected, starved and massacred by the United States Government, the actions of the Third Reich should be viewed as little more than a minor copy cat venture.

The Nations of the world stand by in fear, as if frightened by a large serpent and the threat of its fangs, as the American aggressions continue, forgetting that in time even they will be challenged to withdraw their sovereign rights or be attacked.

Just as the Roman, Spanish, and British Empires before it, the United States Empire has grown in military and monetary strengths to the point that it has placed itself in the position of making the Nations of the World it's subjects. All the Empires before it continued to consume the rights of others until enough courage was borne in them to stand up to the aggressions. Even the American Empire had its beginning by standing against what was then the greatest Empire in the World. And Its victory was only achieved only with the aid of others tired of that Empire.

Much of what dictates the world economy today is based on the American monetary standard. The United States has financial interests in practically every Nation of the world. So much so that even the threat of the removal of Its foreign aid to them will cause a dissenting Nation to back down. It should be remembered that the American hold on such matters will remain only so long as its position of World dominance remains. And this dominance can only be neutralized by substantial resistence by other Nations.

The United States policies of forcing Nations to adhere to her rule have only served to tear down and weaken those Nations who have succumbed to it. Financial crisis, increased organized crime and overall discontent have been the only blessings the populations of these Nations have seen as a result of adapting to American standards.

The United States Government conceals its aggressions under the cloak of words like World Peace and Human Rights. It is past time for the Nations of the World to realize this deception. It is time

for the International Community to follow the lead of the courageous little Nation of Yugoslavia and say the line is drawn here! And to stand in support of this proud Nation.

http://www.beograd.com/nato/texts/American_Indian_Opinion.html 22.5.99

The time has come for the International Community to begin demands that the American Government practice what it dictates to others in Its own lands before meddling in the affairs of other sovereign Nations. And time for those American Indians who wear the uniform of those who slaughtered their own Ancestors to cease aiding in these aggressions and instead stand up for the rights of their own People. Time for all those facing the intimidation of the American lead aggressions to stand together in opposition to it. All must keep in mind that even the school yard bully becomes meek when faced with a group of those he torments.

Charles Buffalo
Member- Original Nations of the East
buffalos@geocities.com

Click Here

home search messages help assistant

NEWS WIRE

UK STORY BUSINESS TRAVEL

WORLD SPORT ENTERTAINMENT FUTURE INTERNET

SALMOND: 'NATO BOMBING IS HUMANITARIAN CATASTROPHE'

22 May 1999 22:40

Scottish National Party leader Alex Salmond today repeated his criticism of Nato's action in Serbia, claiming two months of bombing have made things infinitely worse for the people of Kosovo and created "a humanitarian catastrophe".

Mr Salmond claimed civilian deaths in the conflict cannot be justified and said military action has led to humanitarian catastrophe.

The Nationalist leader was roundly condemned at the beginning of the election campaign for the Scottish Parliament when he described the bombing as unpardonable folly in a TV broadcast.

Foreign Secretary Robin Cook called him the "Toast of Belgrade" and commentators suggested his stance cost his party votes.

Now, eight weeks later, Mr Salmond contrasts unpardonable folly with what he says are "the prevailing winds of folly from Westminster".

He also called for a debate on the crisis in the Scottish Parliament, which has no power over foreign policy.

Writing in the Sunday Herald newspaper, he said: "The original reason for the action was to prevent a humanitarian disaster. In fact, a hugely dangerous and uncertain position for the Kosovar people has been turned into a humanitarian catastrophe".

"Unless we take the position that the ordinary people of Serbia have a particular responsibility for the crimes of Milosevic and his henchmen then the spilling of civilian blood cannot be justified."

He adds: "There can be little doubt that two months of bombing have made things infinitely worse."

Mr Salmond argues for support to be given to the efforts of Russian envoy Victor Chernomyrdin and Finnish president Martti Ahtesari to include the efforts of the

Latest

- SURGERY FOI INJURED CLI
- HOPES FADE BROTHERS M AT SEA
- 30 IN HOSPI SWIMMING P LEAK
- RUGBY PRES MAY LEAD TO TAKING – DO
- RUGBY BOSS INVESTIGATE DALLAGLIO D ALLEGATION
- ANGER AT TV THREAT TO E
- SCOTLAND 'C LEAD WAY IN BANNING FO HUNTING'
- KOO'S DAUG SPOTLIGHT
- HOLIDAY BOO OVERSHADO ECLIPSE 'CHA
- DALLAGLIO – STAR WITH C CUT CV
- ELITE CYCLIS ROUND BRIT
- REID MAY FI OUTSIDE EDI
- PEACE AGRE CAN STILL BE SALVAGED –

He says the United Nations should have had a greater role in the crisis and effective sanctions should have been imposed on Milosevic, whom he calls a gangster.

Mr Salmond pays tribute to British servicemen.

He says: "There is support for service personnel who have been landed with the extraordinarily difficult task of prosecuting this conflict on our behalf. However, the politicians who give orders are not above criticism."

He also talks about Nato papering over its clear differences and suggests that in contrast with bellicose Britain, United States President Bill Clinton is looking for a way out.

He also calls for the Scottish Parliament to address the problem.

He says: "Since this war started a Scots Parliament has come into being, albeit one with no competence in foreign affairs. However, it has the right to speak on anything it chooses.

"Scotland's new politics should not restrict itself simply to the domestic. Our Parliament must not be shut away in a shortbread tin.

"And when our Parliament does speak then let us hope it finds the courage, when necessary, to speak with a different accent on such matters than the prevailing winds of folly from Westminster."Defence Secretary George Robertson said Nato's action was to help the people of Kosovo.

"Nato is taking action against Milosevic's military machine to end the genocidal violence against the Kosovars and to enable them to return to their homes in safety," he said.

"Nato never targets civilians. And those who say 'stop now' would consign hundreds of thousands of Kosovars to permanent exile.

"Just at the point when Milosevic is under extreme pressure it is time for Nato and all who believe in humanity to stand firm and keep their nerve."

© Press Association

KILLING

- MILOSEVIC F 'GAME, SET A MATCH', SAY
- 300 JOBS AS COMPANY OP CORK OFFICE
- MCGUINNESS FOR 'COURAG UNIONISTS
- WIDDECOMBI PROPOSES HI TESSAS
- KENNY FAVOI HOST CHAT S
- HOLIDAYMAK 'SHUNNING CORNWALL'
- QUOTES FROI WAR
- RUGBY CHIEF PROBE DALLA DRUGS ALLEC
- LOTTERY OUT SELL DOME T
- CLEAN-CUT S ROCKED BY D CLAIMS
- SPEEDBOAT F STILL MISSIN

1A

Chinese and Russians in a deal which could secure a ceasefire in Kosovo, end the bombing campaign and lead to a return of the refugees.

McGUINNESS

- EX-SOLDIER WITH PUB BR

Developments Saturday

WebPosted Sat May 22 14:56:57 1999

WASHINGTON - Developments in the Kosovo conflict on Saturday, May 22, 1999

++ NATO warplanes continued to pound Belgrade, plunging much of Yugoslavia into darkness Saturday amid new charges that bombs continue to go astray and dwindling public support. NATO destroyed the giant Kolubara thermal power plant 50 km south of Belgrade.

++ NATO is admitting to another bombing mistake. Officials say planes attacked an army barracks Friday --one that was believed to house Serb troops. Instead, NATO says members of the Kosovo Liberation Army were inside.

++ The head of NATO's humanitarian mission in Albania has warned that it could take two years to return all the refugees from Kosovo to their homes. Lieutenant General John Reef says Serbian forces have caused extensive damage to villages across the province. They would need to be rebuilt, he says, before the refugees could go home:

++ U.S. Secretary of State Madeline Albright supports a proposal by Albanian Prime Minister Pandeli Majko to attempt to pull Kosovo's fractured ethnic Albanian leadership together. Majko has proposed Kosovo Albanian leaders form a 'National Security Council'.

FRAME STORY PRINT STORY NEWS SEARCH kosovo FROM 981123 TO 990522 SEARCH

AUDIO:

- Latest Newscast from CBC Radio

- *Developments Saturday*
- *Kosovo Chronology*

Copyright © 1999 CBC All Rights Reserved

MORE: KOSOVO

- MPs heading for refugee camps

Give your couch a
real this weekend.

The Boston Globe

Editorials | Opinions

[Send this story to a friend] [Easy-to-print version] [Add to Daily Digest]

John Ellis
Ellen Goodman
Daniel Z. Jackson
Jeff Jacoby
Robert Jordan
Martin F. Nolan
David Nyhan
Thomas Oliphant
Jack Thomas
Jesse Visconti

Write a letter to the editor

Search

Daily Globe
NATION/WORLD
BUSINESS
SPORTS
LIVING/ARTS
...

Weekly
Health/Science
Money
Real Estate
Calendar (Thu)
At Home (Thu)

Sunday
Books
Ideas
Travel
Boston Sunday
Globe Magazine
City Weekly
North Weekly
West Weekly
South Shore Weekly
City Sports

Features
Archives

Serbs - like Americans - shouldn't be targets when their leaders are bad

by Jasmina Tesanovic, 05/22/99

Are the Serbs now getting what they deserve?

The contention that my pariah people should be punished on grounds of their collective guilt has emerged lately as a leitmotif in the discussion on Kosovo. The people of Serbia have not thrown Slobodan Milosevic from power, so the argument begins. They have *not* curbed his use of ethnic nationalism.

In many cases they were his supporters. And when NATO attacked, they danced on bridges defiantly and gave three-fingered Orthodox salutes, showing no concern for the suffering of the ethnic Albanians and disrespecting NATO.

Teaching Serbs a lesson by bombing them into the ground is not a crime but a service to mankind, so the argument ends.

The collective guilt argument is useful at this moment in the NATO bombing campaign, when many have come to question whether the tactics of aerial bombardment were ill conceived, disproportionate, and possibly wrong. The collective guilt theme excuses NATO leaders from scrutiny as they expand their target list to Serbia's civilian infrastructure plus an unintended collateral scattering of civilian victims in hospitals, marketplaces, houses, trains, and buses - and here and there caravans of Kosovo Albanian refugees. It frees the publics of NATO countries from doubt as their governments progressively blast Serbian society many decades into the past.

Not long ago I watched a C-Span report on the White House correspondents' dinner. Aretha Franklin was on the stage singing, and President Clinton and the press corps were on their feet, fingers snapping, swaying to the beat.

The scene took me back to a memory of the early summer of 1992, when the war in Bosnia was beginning. I had been reporting for an anti-nationalist TV network, and after some horrifying weeks in the besieged and shelled city of Sarajevo, I returned to Belgrade. There, I spent hours each night on the still-operating phone line, talking with friends who remained under the Bosnian Serb guns - Muslims, Croats, and Serbs.

Book Reviews
Columns
Comics
Crossword
Horoscopes
Obituaries
Movie Reviews
Movie Times
Today's Stories A-Z
TV & Radio
Weather

Classifieds
Autos
Classifieds
Help Wanted
Real Estate

Help
Contact the Globe
Provide feedback

Alternative views
Low-graphics version
Acrobat version (pdf)

Search the Globe
Today
Yesterday
Archives

Search the Web
Using Lycos

They gave me sort of a live transmission of the shelling of Sarajevo. All I could offer in return was long-distance encouragement and compassion.

One evening, in despair, I went to the balcony to take a breath. In the densely populated area of Belgrade, from the apartment buildings with open windows, music was coming loud from every direction, the turbo-folk. No hint of war being around, no awareness of what was going on in Belgrade's name 200 miles away.

Just entertainment.

I am not likening Aretha Franklin's soulful music to the mindless tunes I heard in Belgrade that night. Yet as I watched the happy throng of Washington opinion makers, jumping and jiving, I thought I sensed something of the same attitude and the same obliviousness to responsibility.

I do not defend the silence or passivity of many of my countrymen, who could have been well informed of what their government has been doing in their name in Bosnia and now in Kosovo. But I also find it hard to believe in collective guilt and punishment of any nation. Aren't individual responsibility, individual crime, and individual punishment the basis of democracy and civilization? Aren't all the blanket condemnations just racism, no matter the causes?

Any end can be made into a cause by propaganda. I have seen my countrymen so brainwashed that some otherwise quite nice people came to believe that the people of another ethnicity are so other that killing them is no sin. But I think Americans are also being fed dehumanizing propaganda, much as Serbs have been fed official lies.

Among Americans I have met since the bombing of my country started, many want to think for themselves. Yet like people anywhere, most Americans have to focus mainly on their personal lives and worries - they go to work, play with their children, shop, relax on weekends - the same way Serbs in Belgrade did during the war in Bosnia, for instance, and in Kosovo. They may question a bombing policy that they may understand vaguely to be wrong, but in the end, most leave it to their government to decide about these things.

But what if one day their government is understood to have been disingenuous in the way it is employing violence, using false justifications not so different from what Milosevic does? What if NATO power players and generals have gotten loose, fixating on their goal of winning a total victory by whatever means, no matter the cost?

Do Americans understand how silence now may in time be construed as complicity? Will moral extremists someday be making a case about Americans and their collective guilt too?

Jasmina Tesodsijevic is a journalist from Belgrade.

Gevangenis geraakt

Clark wil snelle inzet grondtroepen

Door onze correspondent

WASHINGTON, 22 MEI. Generaal Wesley Clark, de bevelhebber van de NAVO, heeft er in Washington voor gepleit om snel te beginnen met de legering van 45.000 tot 50.000 troepen aan de grenzen van Kosovo.

Daarmee zou de Joegoslavische president Milošević onder druk gezet kunnen worden om in te stemmen met de voorwaarden van de NAVO. Clark deed donderdag in Washington verslag van het verloop van de luchtoorlog en waarschuwde volgens Amerikaanse kranten dat de tijd waarin het mogelijk is om een grondoffensief voor te bereiden, snel verstrijkt. Grondtroepen zouden Kosovo voor 1 augustus moeten binnenvallen om hun taak voor de winter te kunnen volbrengen.

Tussen de NAVO-lidstaten bestaat onenigheid over de vraag of grondtroepen moeten worden ingezet als de luchtaanvallen hun doel niet bereiken. De Britse regering vindt dat er grondtroepen naar Albanië en Macedonië gestuurd moeten worden om de druk op Milošević op te voeren. De Duitse bondskanselier Schröder heeft zich daar met grote stelligheid tegen uitgesproken. En president Clinton zei begin deze week – voor het eerst – dat hij geen enkele optie uitsluit.

Clark, die van zijn hoofdkwartier bij Brussel voor één dag naar Washington was gekomen, betoogde dat, als grondtroepen eind juli ter plaatse moeten zijn, de voorbereidingen snel dienen te beginnen. „Voorkom dat de beslissing zichzelf neemt", zou Clark hebben gezegd.

Amerikaanse en Britse regeringsfunctionarissen spreken tegen dat er binnen het bondgenootschap onenigheid bestaat over de strategie. De Duitse minister van Buitenlandse Zaken Joschka Fisher stelde gisteren evenwel dat het tijd wordt dat de NAVO zijn strategie herziet. De Italiaanse premier D'Alema bepleit een pauze in de bombardementen. Premier Kok leek zich daar gisteren voorzichtig bij aan te sluiten. Nederland, zo zei Kok, zal zich actief inzetten voor zo'n pauze als dat een bijdrage levert aan een politieke oplossing.

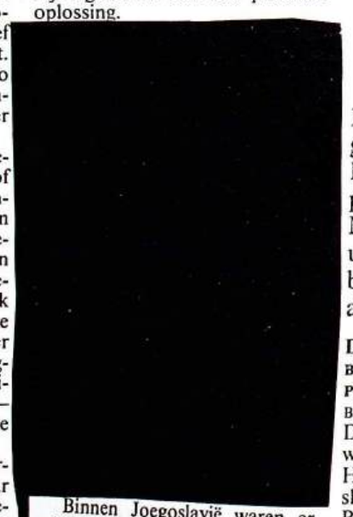

Binnen Joegoslavië waren er gisteren nieuwe tekenen van onvrede. In Cetinje, de oude hoofdstad van Montengro, protesteerden vijfduizend Montenegrijnen tegen de legertroepen die daar onlangs gelegerd zijn. Het leger heeft blokkades opgericht en zou kanonnen op Cetinje hebben gericht.

Montenegro, dat deel uitmaakt van Joegoslavië, kent van oudsher twee stromingen: de één legt de nadruk op de Montenegrijnse eigenheid, de tweede op de band met Servië.

DUITSLAND

'Logica ontbreekt bij deze oorlog'

[• *Vervolg* van pagina 1] György Konrád, president van de Akademie der Künste in Berlijn, keerde zich juist scherp tegen de bombardementen, net als Seligmann. Die vindt dat zijn landgenoten – trots als ze zijn nu als 'volwaardige' NAVO-partners te worden beschouwd - de Pruisische oorlogsfilosoof Carl von Clausewitz beter hadden moeten bestuderen. Want wat is het politieke doel van de oorlog?

„Schrijvers zijn zeker niet beter, maar ook niet slechter dan anderen", zegt Seligmann over de rol van auteurs in het maatschappelijke debat. „Wèl zijn schrijvers grotere exhibitionisten. Ze zien graag dat hun mening wordt afgedrukt." In zijn rijkelijk met boeken uitgeruste appartement in het Westberlijnse Wilmersdorf, wil Seligmann er geen enkele illusie over laten bestaan: veel schrijvers mengen zich eenvoudig in het debat omdat het een economische noodzaak is publiek in gesprek te blijven. „Wie kan er in Duitsland nu van zijn boeken leven", zegt hij met een cynische glimlach.

Hoewel Seligmann een levendige deelnemer is aan menig dispuut, is hij ook de eerste om de meningenindustrie op de hak te nemen. „Ik weiger om als *Musterjude* (voorbeeld-jood) op te treden, die de Duitsers het morele alibi voor hun engagement in de Balkan-oorlog moet leveren", zegt Seligmann, die in Israel is geboren en vanaf zijn tiende jaar in Duitsland woont. Twee jaar geleden baarde Seligmann opzien met het boek *Musterjude* over een 'excuus-jood', waarin hij met alle vooroordelen bij Duitsers over joden de vloer aanveegt. Ook in andere werken zoals *Rubinsteins Versteigerung*, *Die jiddische Mamme* en *Schalom meine Liebe*, beschrijft Seligmann de beklemmende relatie tussen Duitsers en joden – geestig en spottend.

Toen Seligmann onlangs met andere prominente joden werd uitgenodigd voor een politieke talkshow over de oorlog, was de journalist onthutst over Seligmanns kritiek op de oorlog. Hij had juist gehoopt dat Seligmann 'als jood' een vurig pleidooi voor het NAVO-ingrijpen in Joegoslavië zou houden. Maar Seligmanns koele redenering dat Kosovo niet met Auschwitz is te vergelijken, dat verdrijvingen geen volkenmoord zijn en dat joden niet de moraal in pacht hebben („Wie daarvan overtuigd wil raken, hoeft slechts de Israelische bezettingspolitiek te bestuderen"), schokte de redacteur dermate dat hij haastig de uitnodiging introk.

De redactie wilde niet dat de jood 'als strateeg' iets over de oorlog zei, aldus Seligmann. Maar juist als historicus en politicoloog, gespecialiseerd in krijgskunde, verwijst de schrijver graag naar de grote Pruisische krijgsfilosoof Von Clausewitz. Als strateeg had Seligmann willen zeggen dat deze oorlog „een catastrofe" is. Als je al oorlog voert, moet je een politiek doel hebben en bereid zijn 200.000 militairen op de grond in te zetten. Elke oorlog heeft een logica, meent Seligmann, net als het maken van een muziekstuk of een krant. Maar de logica bij deze oorlog ontbreekt.

Wie zegt tegen Auschwitz te strijden en zich op de joden beroept, denkt dat hij de moraal aan zijn kant heeft. „Maar de werkelijke reden waarom de rood-groene regering meedoet aan de oorlog is, dat ze haar trouw aan het bondgenootschap wil bewijzen. Rood-groen is doodsbang internationaal niet serieus te worden genomen. Dat kun je de mensen echter niet verkopen."

In talkshows en andere mediadebatten wil men de jood uitsluitend 'als morele instantie' horen, meent Seligmann. „De jood als morele scheidsrechter – dat is de rol van joden in de Duitse media. Wij zijn de morele zeep van de Duitsers, zodat ze zich kunnen schoonwassen. De oorlog in Kosovo geeft de Duitse *Gutmenschen* en *Stammtischstrategen* de gelegenheid te bewijzen dat ze meer deugen dan hun nazi-ouders."

Ronduit ergerlijk vond Seligmann het gedweep van sommige media met joden als de omstreden Amerikaans-joodse socioloog Daniel J. Goldhagen. In een artikel in de *Süddeutsche Zeitung* riep Goldhagen op Servië de totale oorlog te verklaren, het land te veroveren, te bezetten en te heropvoeden zoals met Duitsland na de oorlog is gebeurd. Seligmann was het al niet eens met Goldhagens these uit zijn omstreden boek *Hitlers willige Vollstrecker*, waarin hij stelde dat het antisemitisme bij de Duitsers in de genen zit.

Goldhagens oproep tot een grote oorlog noemt hij ronduit „misdadig". Alsof Amerika overal ter wereld als politieman moet optreden, landen moet overvallen en heropvoeden. „Het gaat Goldhagen bij zo'n artikel enkel om de wetenschappelijke kick, terwijl hij weet dat het onhaalbaar is", zegt Seligmann, die vindt dat een redacteur „met een beetje gevoel voor verantwoordelijkheid" dergelijke beweringen niet groot op de voorpagina behoort te plaatsen om de oplage te verhogen.

Zo gebruiken en misbruiken pers en schrijvers elkaar in deze cynische oorlog, stelt Seligmann. Door de race om de meest uitgesproken mening wordt het werkelijke onheil van Kosovo volgens hem naar de achtergrond gedrongen. „ Een oorlog in Europa is weer denkbaar geworden. Dat is het fatale van deze crisis. Deze oorlog plaveit de weg voor nieuwe oorlogen in Europa." De volgende crisis ziet Seligmann al tot uitbarsting komen, tussen Griekenland en Turkije om Cyprus.

Natuurlijk kunnen schrijvers invloed hebben, net als alle andere burgers, stelt Seligmann tot slot. „Als er miljoenen mensen de straat op gaan om een grote oorlog in Europa te voorkomen, laat dat geen regering onberoerd."

Diplomatie worstelt op vele fronten met plan G8

Er werd deze week véél gepraat over de Kosovo-crisis, op veel plaatsen en op veel niveaus. Maar doorbraken bleven uit. En intussen gingen de bombardementen door, net als de 'etnische zuivering'.

Door onze redacteuren
BIRGIT DONKER en PETER MICHIELSEN

BRUSSEL, ROTTERDAM, 22 MEI. De diplomatie meanderde deze week heel wat af: langs Moskou en Helsinki, langs Noordwijk en Washington, langs Belgrado, Brussel, Bari en Bonn – er werd veel overlegd in de Kosovo-crisis. Maar bereikt werd weinig. En gebombardeerd werd ook deze week weer zonder pauze.

De tekst op tafel is die van de G8, de zeven rijkste industrielanden in de wereld en Rusland, die op 6 mei een plan overlegden met zoveel open vragen dat alle inspanningen nog niet hebben geleid tot de klaarheid die nodig is om de tekst te vertalen in een VN-resolutie waarmee Belgrado onder druk kan worden gezet.

Het plan van de G8 voorziet in de beëindiging van het geweld en de repressie in Kosovo, de legering van een „effectieve internationale civiele en veiligheidsaanwezigheid" met steun van de VN, de vorming van een interimbestuur

De Nacht van Wiegel

1 Op de Nacht van Schmelzer volgt de Nacht van Wiegel. Sommige schrijvers in deze kolommen zijn ervan overtuigd dat Wiegel met het wegstemmen van het referendum de democratie een dienst heeft bewezen. Niets is minder waar.

Laten we eerst naar Wiegel kijken, dan naar het referendum. Wiegel is na een lange staat van dienst door een VVD-commissie op de kandidatenlijst gezet waarna de Provinciale Staten de leden van de Eerste Kamer hebben gekozen. Er is geen kiezer aan te pas gekomen om te bepalen wie in de Eerste Kamer kwam. De heer Wiegel vertegenwoordigt dan zelfs alleen zichzelf want hij is niet eens loyaal aan het verkiezingsprogramma van de VVD dat hij onderschreven heeft. Het waarderen van de principiële opstelling van individuele politici is prima en is een pleidooi voor de rechtstreekse keuze van volksvertegenwoordigers door de kiezer. Dit kan bijvoorbeeld door het invoeren van een districtenstelsel, ook een oud idee van D66.

Het afwijzen van het referendum staat niet op zichzelf. Het is het miskennen van het verantwoordelijkheidsgevoel van de Nederlandse burger. Daar waar in de meeste landen van de EU het referendum gebruikt wordt om over majeure beslissingen een oordeel aan de burger te laten, wordt de Nederlandse burger beschouwd als een kleuter die aan het handje van bestuurders moet lopen en niet in staat zou zijn een burgemeester te kiezen. Ruim driekwart van de Nederlandse kiezers is voor de introductie van een correctief referendum en 18 procent van de kiezers vindt het terecht dat om die reden D66 uit de regering stapt.

Het is een kerlandje zit, waar middelmaat, saaiheid en vooral braafheid de grootste deugden zijn.

PROF.DR. DAVID PINTO,
Amsterdam

3 Voorstanders van het referendum hebben reden om senator Wiegel innig dankbaar te zijn voor zijn stemgedrag. Indien het voorstel tot grondwetswijziging door de Eerste Kamer was aangenomen, zouden wij zijn opgescheept met een referendumsysteem dat in de praktijk waarschijnlijk nimmer was toegepast. Zulks vanwege de absurd hoge drempels die waren ingebouwd, zoals de eis dat 600.000 kiezers het referendum-initiatief zouden moeten steunen (Zwitserland: 50.000).

Nu zowel PvdA als VVD er bij D66 op aandringt de paarse coalitie een nieuwe kans te geven, verkeert D66 in een ideale positie om de onereuze voorwaarden uit het oorspronkelijke voorstel geschrapt te krijgen.

In de eerste plaats zullen in Nederland genoeg staatsrechtgeleerden te vinden zijn die het standpunt willen verdedigen dat voor invoering van het correctief referendum geen grondwetswijziging nodig is.

Al jarenlang worden in een aantal gemeenten kiezers in de gelegenheid gesteld besluiten van de gemeenteraad via een referendum te corrigeren. Kennelijk is in de praktijk geen sprake van een tegenstrijdigheid tussen enerzijds de bepaling dat volksvertegenwoordigers 'zonder last of ruggespraak' dienen te handelen, en anderzijds hun bereidheid zich te conformeren aan de uitslag van een referendum.

Op landelijk niveau zou dit

BRIEVEN

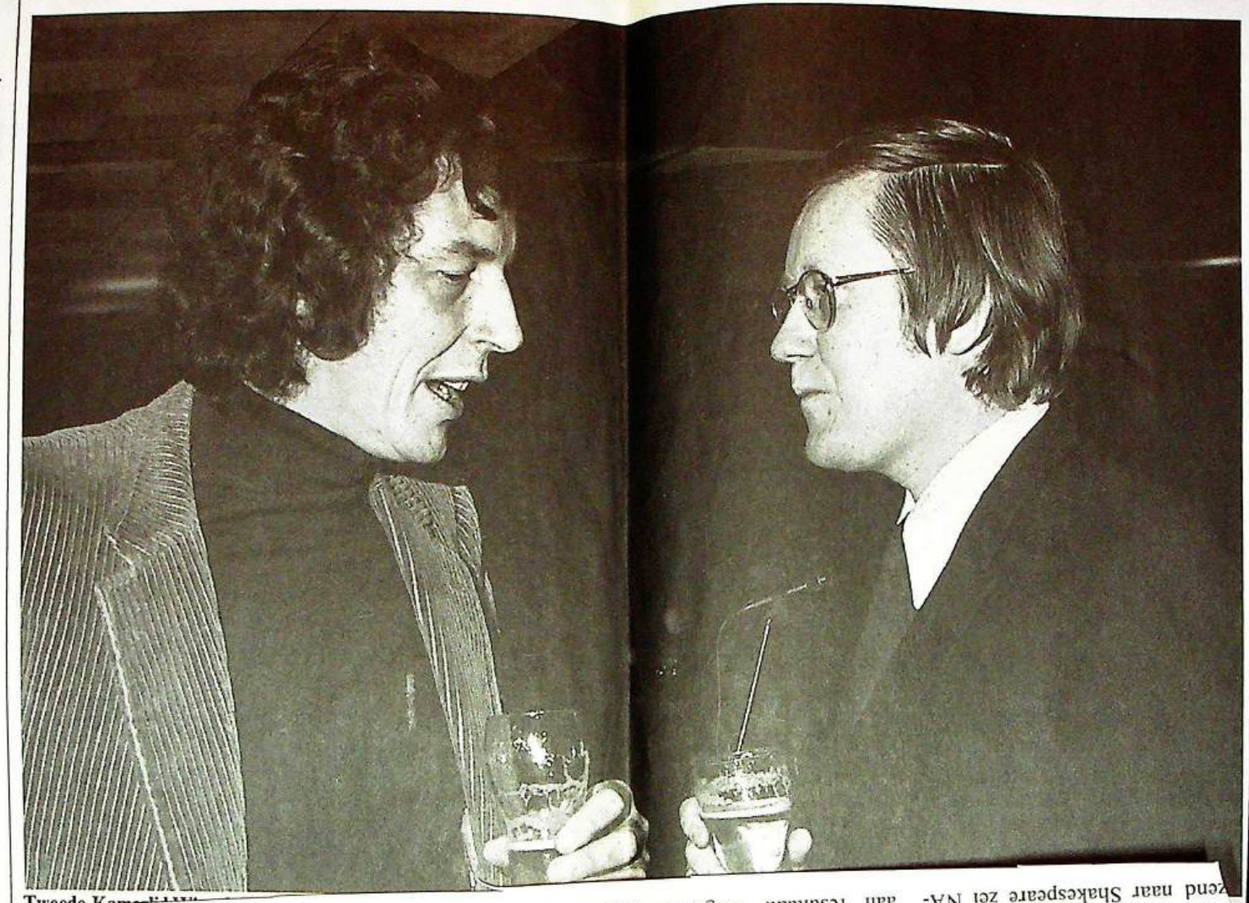

Tweede-Kamerlid Wi[illegible]

maar men doet echter steeds het tegenovergestelde. Dit circus van morele buitelaars lijkt voorlopig een halt toegeroepen, het valt nog echter te bezien of verandering zich werkelijk zal aandienen. De leider van de grootste oppositiepartij imponeert ook niet door een hoog morele standvastigheid te bezitten. Kiezen van het hoogste college van volksvertegenwoordigers is zodoende al moeilijk genoeg. Laat staan hoe dat zal zijn bij referenda of mindere gremia als burgemeesters en ander electoraal strooigoed van D66; ik wil niet nog meer onbekwamen op gezaghebbende posities waar men de kiezer later nog de schuld van kan geven. Aan alle senatoren die dit voorkomen hebben betuig ik mijn dank. Kon ik maar op hen stemmen!

J.B.C. MERTENS,
Venray

14 Voor beide personen was een kabinetscrisis met alle ongewenste bestuurlijke, maatschappelijke en economische gevolgen blijkbaar minder belangrijk dan als kleine drammerige jongetjes hun zin te krijgen, respectievelijk de ander lekker een hak te kunnen zetten.

Is het een wonder dat de kloof

[redacted]

15 [illegible] juweel bezoedeld is en nu wil de partij niet meer meespelen. Dat is een kinderachtige reactie en, zoals dat soort reacties, sterk overdreven. Hoe schitterend was dat kroonjuweel eigenlijk? Zoekend in het schriftelijk fundament van de partij – het Appèl van september 1966 – komt men het nauwelijks tegen. In een zinnetje in punt 3 van de 'uitgangspunten voor een politiek program' is het verstopt. Daarnaast moeten de mogelijkheden worden bestudeerd tot invoering van een met waarborgen omgeven vorm van referendum. [illegible]

ken dan kan Paars II dat wel andere dingen aan het hoofd heeft, gerust doorregeren, zij het enigszins bescheiden door deze confrontatie met de grilligheid der politieke werkelijkheden. Partijkassen worden niet aangesproken voor vervroegde verkiezingen en de tijd zal de rimpeling in de Haagse Hofvijver snel uit het zicht afvlakken. D66 heeft een zandkorrel in een oester gestopt in de hoop een echte parel te kweken - maar het bleek toch een kunstmatig product te zijn geweest.

A.D.H. SIMONSZ,
Dreumel

16 Het is de parlementaire journalisten wellicht ontgaan, maar het lijkt erop dat Wiegel, die zo koketteert met zijn eigen principes, het toch niet zo nauw neemt met die van een ander. Het was het wat naïeve Eerste-Kamerlid Van Eekelen, die net iets te veel van zichzelf houdt om voor zich te houden wat Wiegel hem vlak voor de cruciale stemming had 'geadviseerd', aan wie wij een inkijkje te danken hebben in Wiegels diepere bedoelingen. Van Eekelen verklaarde namelijk liever tegen te hebben gestemd, maar werd door Wiegel overgehaald om zijn bezwaren aan de kant te schuiven en *voor* te stemmen. Daardoor kon de gepolijste Wiegel, de alfabetische volgorde van de stemlijst kennend, alle aandacht op zich vestigen door zogenaamd als enige VVD-er tegen het wetsvoorstel te stemmen, en dat nog toen de spanning naar een hoogtepunt was gestegen. Jammer dat de denkbeeldige senator Zuidema van confessionele huize niet bestaat die van zijn eigen partijlijn zou zijn afgeweken door alsnog voor te stemmen. Het is een illusie te denken dat het referendum op *een* stem is gesneuveld. Vermoedelijk bleven het vijf tegenstemmen, maar hebben de andere bendeleden hun principes verkocht aan Wiegel die nu de tragische held mag uithangen. En het land zit zonder bestuur.

JACQUES SCHUURMAN,
Amsterdam

17 Wiegels hoofdargument tegen het referendum was dat het huidige voorstel zo mager was dat de kiezer teleurgesteld kon raken. Maar hij was degene die de briezelige vermagering van het referendum veroorzaakt had. Hij temde bovendien tegen een voorstel dat in het verkiezingsprogramma van zijn eigen partij stond. Het getuigt evenmin van ruggengraat om een moeizaam tot stand gekomen compromis weg te stemmen.

WEEKOVERZICHT KOSOVO

Twee meisjes betoogden onder de Montenegrijnse vlag tegen legering van legertroepen en artillerie in en rond Centinje, de historische hoofdstad van Montenegro. (Foto Reuters)

mensenhandel de Albanese vluchtelingen vóór de winter wil laten terugkeren naar Kosovo. Dat betekent dat uiterlijk volgende maand moet worden begonnen met het verzamelen van de benodigde troepen, wat zo'n zes weken zou duren, zodat ze in augustus aan het werk kunnen.

Secretaris-generaal Solana gaf vier weken geleden opdracht de bestaande plannen voor grondtroepen voor Kosovo te actualiseren. NAVO-militairen hebben nu berekend dat zo'n 45.000 soldaten nodig zijn voor een troepenmacht die zich niet naar binnen hoeft te schieten. Dat is 17.000 man meer dan voorzien in het vredesplan van Rambouillet. Meer troepen zijn nodig, omdat er inmiddels veel meer vluchtelingen zijn die veilig naar huis moeten worden begeleid. Ook zijn meer genietroepen nodig voor het herstellen van de infrastructuur en wordt verwacht dat de militairen taken moeten uitvoeren van de politie en van het burgerlijk bestuur. Een van de verwachte problemen: claims op woningen en grond zullen nauwelijks controleerbaar zijn, omdat veel vluchtelingen alle documenten in ontvangen. Gevreesd wordt ook dat de Joegoslavische autoriteiten, die de grenscontrole in Kosovo willen blijven uitvoeren, vluchtelingen zonder paspoort aan de grens zullen tegenhouden. "Dat spelletje komt er aan", voorspelt een NAVO-diplomaat. "De Serviërs zeggen nu dat er maar 800.000 Albanezen waren." Volgens de VN-hulporganisatie UNHCR zijn er echter tussen maart vorig jaar en afgelopen donderdag 914.423 Kosovaren over de buitengrenzen van Kosovo gevlucht of verdreven (door de NAVO gebombardeerde) infrastructuur en wordt verwacht dat de militairen taken moeten uitvoeren van de politie en van het burgerlijk bestuur. Een van de verwachte problemen: claims op woningen en grond zullen nauwelijks controleerbaar zijn, omdat veel vluchtelingen alle documenten in ontvangen. Gevreesd wordt ook dat de Joegoslavische autoriteiten, die de grenscontrole in Kosovo willen blijven uitvoeren, vluchtelingen zonder paspoort aan de grens zullen tegenhouden. "Dat spelletje komt er aan", voorspelt een NAVO-diplomaat. "De Serviërs zeggen nu dat er maar 800.000 Albanezen waren." Volgens de VN-hulporganisatie UNHCR zijn er echter tussen maart vorig jaar en afgelopen donderdag 914.423 Kosovaren over de buitengrenzen van Kosovo gevlucht of verdreven

een beetje uit de richting van de internationale diplomatie te liggen. Toch was het op het NAVO-hoofdkwartier een komen en gaan van bewindslieden die hun zegje kwamen doen. De Britse minister Cook liet weten de inzet van grondtroepen niet uit te sluiten. De Duitse bondskanselier Schröder, omdat de internationale gemeenschap de Albanese vluchtelingen vóór de winter wil laten terugkeren naar Kosovo. Dat betekent dat uiterlijk volgende maand moet worden begonnen met het verzamelen van de benodigde troepen, wat zo'n zes weken zou duren, zodat ze in augustus aan het werk kunnen.

Secretaris-generaal Solana gaf vier weken geleden opdracht de bestaande plannen voor grondtroepen voor Kosovo te actualiseren. NAVO-militairen hebben nu berekend dat zo'n 45.000 soldaten nodig zijn voor een troepenmacht die zich niet naar binnen hoeft te schieten. Dat is 17.000 man meer dan voorzien in het vredesplan van Rambouillet. Meer troepen zijn nodig, omdat er inmiddels veel meer vluchtelingen zijn die veilig naar huis moeten worden begeleid. Ook zijn meer genietroepen nodig voor het herstellen van de infrastructuur en wordt verwacht dat de militairen taken moeten uitvoeren van de politie en van het burgerlijk bestuur. Een van de verwachte problemen: claims op woningen en grond zullen nauwelijks controleerbaar zijn, omdat veel vluchtelingen alle documenten in ontvangen. Gevreesd wordt ook dat de Joegoslavische autoriteiten, die de grenscontrole in Kosovo willen blijven uitvoeren, vluchtelingen zonder paspoort aan de grens zullen tegenhouden. "Dat spelletje komt er aan", voorspelt een NAVO-diplomaat. "De Servië[illegible]

VN-woordvoerder Jamie Shea: "What's in a name, a rose by any other name would be as sweet."

Het tweede grote punt is de vraag in welke volgorde de punten in het G8-plan moeten worden gerealiseerd. Rusland wil dat de eerste stap bestaat uit een stopzetting van de bombardementen. De NAVO wil dat eerst de Veiligheidsraad een resolutie aanneemt waarmee Belgrado moet instemmen en dat een zichtbaar begin wordt gemaakt met een troepenafzicht uit Kosovo voordat de bombardementen worden stopgezet.

Tien uur lang spraken deze week de gezanten Tsjernomyrdin (namens Rusland), Ahtisaari (namens de EU) en Talbott (VS) over de zaak zonder eruit te komen. Nog langer beraden ambtenaren van de G8 in Bonn over dezelfde kwestie, met hetzelfde gebrek aan resultaat. Volgende week wordt verder gepraat, ook met de Joegoslavische leider Slobodan Milošević, die dinsdag Tsjernomyrdin weer op bezoek krijgt.

Tsjernomyrdin vertrekt onwillig, met zijn veronderstelde (maar onbewezen) invloed op Milošević voorlopig de hoop op een doorbraak. Brussel kwam deze week

Rebellen slaan slag in Kosovo

Navo-bombardement maakt slachtoffers in gevangenis

WASHINGTON – Het Kosovo Bevrijdingsleger UCK heeft voor de eerste keer sinds het begin van operatie Allied Force bijna twee maanden, een dorp in Kosovo ingenomen. Dit heeft het Amerikaanse ministerie van defensie bekendgemaakt.

Het Pentagon ziet de inname van Jablanica in de buurt bij Pec als bewijs voor de kracht van het UCK. De vraag is volgens zegsman Bacon wel of de strijders van het bevrijdingsleger de plaats in handen kunnen houden. Bij de inname van het dorp heeft het UCK talrijke mortieren, munitie en voertuigen van het Joegoslavische leger in beslag genomen.

„De Joegoslaven dachten het Kosovo Bevrijdingsleger binnen vijf tot tien dagen te kunnen verslaan, maar dat is niet gelukt. Het UCK neemt iedere dag in kracht toe", meent Bacon.

De Navo ontkent tot nu toe dat haar luchtcampagne tot doel heeft de rebellen van het UCK te helpen, maar erkent dat het bevrijdingsleger zich, gedekt door de bombardementen, wel heeft kunnen versterken.

In de gevangenis van het dorp Istok in Kosovo zijn zeker negentien doden gevallen door een Navo-bombardement, meldt het Joegoslavische persbureau Beta. De slachtoffers zijn gevangenen en een administratief medewerker. De gevangenis was woensdag ook al doelwit van een Navo-aanval. Toen zijn er volgens de Servische media drie gevangenen omgekomen.

Navo-opperbevelhebber in Europa Wesley Clark wil op korte termijn 50 000 man troepen posteren aan de grenzen van Kosovo. Dit om extra druk op president Milosevic van Joegoslavië uit te oefenen, zo heeft The New York Times gemeld. De troepen moeten volgens Clark arriveren op het moment waarop de Apachehelikopters in actie komen die al in Albanië zijn, maar de troepen mogen pas Kosovo in als de bombardementen zijn gestopt.

In de Servische provincie Kosovo is een Russische officier gedood door Albanese onafhankelijkheidsstrijders. Dit meldt de Russische tv-zender NTV gisteren uit kringen van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK. NTV liet het lijk zien van een man met een Servisch legeruniform aan.

Volgens NTV had een officier van een UCK-brigade aan journalisten de papieren laten zien die de gedode man bij zich had. Onder die papieren bevonden zich een Russisch militair pensioenbewijs en documenten van het Russische ministerie van Rampenbestrijding. Verder zou de man een grote hoeveelheid roebels bij zich gehad hebben.

Het Russische ministerie zei dat de 34-jarige Vitali Boelak geen deel uitmaakte van enig Russisch hulpkonvooi en dat hij waarschijnlijk op eigen houtje naar Kosovo is gegaan. Het UCK zegt dat Russische militairen met de Serviërs meevechten.

De Navo is vooralsnog niet van zins de bombardementen op Joegoslavische doelen op te schorten. Brussel, Londen en Washington ontzenuwden daarmee gisteren een bericht van deze strekking in de Britse pers.

Duitse schrijvers schuwen debat over Kosovo niet

Anders dan in Nederland, mengen Duitse schrijvers zich in het Kosovo-debat. Maar laten we oppassen voor valse historische vergelijkingen, waarschuwt de joodse schrijver Rafaël Seligmann.

Door onze correspondent MICHÈLE DE WAARD

BERLIJN, 22 MEI. „In Kosovo woedt een oorlog en in Duitsland wordt weer over Auschwitz gediscussieerd. Maar deze oorlog is geen echte oorlog, want die durven we niet te voeren. Daarmee lijkt ze meer op zwendel. Met Auschwitz heeft ze al helemaal niets te maken". Rafaël Seligmann (52) is een joodse Duitse schrijver en woont in Berlijn. Hij houdt van provoceren. Ironie is zijn wapen. Vooral de pijngrens tussen Duitsers en joden overschrijdt hij graag. Of het nu gaat om Hitler, het Holocaust-monument in Berlijn of over Kosovo – het enfant terrible van de moderne joodse literatuur staat klaar om zijn mening te geven.

Anders dan in Nederland, ventileren schrijvers in Duitsland gedreven hun opinie – ook over de oorlog op de Balkan. Schreef de Nederlandse auteur Marcel Möring onlangs in *Trouw* dat het niet de taak is van de schrijver over zulke tragedies meningen te uiten, zijn collega's in de Bondsrepubliek hebben geen enkele schroom een maatschappelijk discours aan te jagen over gevoelige thema's.

De Duitsers zwelgen in hun rijke debatingcultuur. Zware, serieuze discussies worden ook op de televisie niet geschuwd, of het nu gaat om de toekomst van de verzorgingsstaat, de wortels van het rechts-radicalisme, de eeuwige schuld aan Auschwitz of om de vergelijking tussen Hitler en Milošević. De crisis op de Balkan heeft een hevige discussie losgemaakt tussen voor- en tegenstanders van de oorlog, ook in schrijversring.

Vindt Möring dat de schrijver geen 'professionele meningenhebber' is en zwijgt hijzelf inzake Kosovo „uit verbijstering", in de Bondsrepubliek ziet menig scribent het als een natuurwet zich als *opinionleader* te uiten – zeker over delicate zaken als oorlog en vrede. Op de *Feuilleton*-pagina's in kranten, in weekbladen of in talkshows op radio en televisie figureert de ene na de andere schrijver om zijn of haar mening te geven over deze gerechtvaardigde of juist niet-gerechtvaardigde oorlog.

„Dit militaire ingrijpen was nodig en had zelfs veel eerder moeten gebeuren", meende bijvoorbeeld Günter Grass, die als eerste schrijver de NAVO-acties in Joegoslavië begroette. Peter Schneider stelde de gevoelige kwestie van grondtroepen aan de orde. Hans Magnus Enzensberger pleitte onverbloemd voor het bewapenen van de Kosovaren. [• *Vervolg* DUITSLAND: pagina 5]

Toenemend protest in Servië geeft Navo hoop

AMSTERDAM – De berichten over protesten in Servië tegen president Milosevic geven de Navo hoop dat hij snel moet toegeven.

De woordvoerder van de Navo, Jamie Shea, zei gisteren: „Op de politieke beurs in Belgrado begint het bedrijf van Milosevic snel aan waarde te verliezen, en de mensen beginnen hun aandelen te verkopen." Er zijn al dagen protesten in de steden Krusevac, Cacak, Nis, Novi Sad, Krajevo en het Montenegrijnse Cetinje.

Gisteren werd bekend dat de inwoners van de stad Cacak president Milosevic in een brief hebben verzocht 'te stoppen met de oorlog'. „Op dit moment beslist u namens ons allen. We vragen u onmiddellijk op te houden met de oorlog en bij uw beslissingen rekening te houden met het lijden van het volk van Joegoslavië."

De burgemeester van het roerige Cacak, Velimir Ilic, wordt gezocht door de politie omdat hij gezegd zou hebben dat Belgrado verantwoordelijk is voor de bombardementen van de Navo.

De president van Montenegro, Milo Djukanovic, heeft 'een deerniswekkend einde van het regime van Milosevic' voorspeld. In het Montenegrijnse stadje Cetinje hebben gisteren 3 000 inwoners gedemonstreerd tegen de massale aanwezigheid van zwaarbewapende Servische troepen. De bezorgde bewoners vrezen dat de aanwezigheid van de militairen voor hen gevaar oplevert en vroegen zich openlijk af: 'Wie beschermt er hier nu wie?'

‘Saaie’ Al Gore worstelt met nalatenschap van Clinton

22-5-99

De verkiezingscampagne van vice-president Al Gore verloopt moeizaam. De Amerikanen vinden hem oersaai en denken dat hij geen leider is. Als de Kosovo-crisis blijft aanhouden, lijkt Gore helemaal geen kans te maken Clinton op te volgen.

Van onze correspondent
Bert Lanting

WASHINGTON

Het was een overwinning die vice-president Al Gore wel kan gebruiken. Dankzij zijn stem als voorzitter van de Senaat haalde een Democratisch voorstel om het toezicht op de wapenverkopen te verscherpen het op het nippertje.

Na afloop verscheen Gore glanderend te midden van Democratische zwaargewichten als Tom Daschle en Ted Kennedy om de zege te vieren.

Een paar uur voor de stemming waren de Verenigde Staten opnieuw opgeschrikt door een schietpartij op een school, waarbij ditmaal slechts gewonden vielen. Het was de kans voor Gore om te laten zien dat hij daadwerkelijk iets doet om het geweld een halt toe te roepen.

De Democraten hopen dat de overwinning op de machtige wapenlobby de campagne van Gore om president Clinton op te volgen nieuw leven zal inblazen. De campagne verloopt zo slecht dat president Clinton het vorige week nodig vond het voor zijn vice-president op te nemen.

Clinton belde de *New York Times* op nadat hij had gehoord dat de krant een stuk zou publiceren waarin werd gezegd dat hij bezorgd was over de kansen van Gore. De president erkende dat Gores campagne wat traag op gang kwam, deelde publiekelijk wat adviezen aan hem uit (‘Geniet ervan’, ‘Trek eens een trui aan’, ‘Blijf wat vaker bij gewone mensen slapen’), maar sprak de verwachting uit dat Gore uiteindelijk toch zal winnen.

Clintons bedoeling was de schade van het stuk te beperken, maar het effect was omgekeerd. Het zag eruit alsof Gore niet op eigen benen kan staan. Naar verluidt was de vice-president woedend over de onhandige interventie van zijn baas. ‘Als hij mij niet het advies zou hebben gegeven wat losser te worden, dan zou hij de enige in de VS zijn die dat niet heeft gedaan’, merkte Gore zuinigjes op. Gores probleem is dat hij het van de erfenis van het Clinton-bewind moet hebben, maar dat hij tegelijkertijd afstand moet nemen van de president.

> **‘Geniet ervan, en trek eens een trui aan’**

Wat de Lewinsky-affaire betreft, kost dat hem weinig moeite. Gore gaat er prat op dat hij een uitstekend huwelijk heeft met zijn vrouw Tipper, ‘mijn naaste adviseur en beste vriend’.

Na president Clintons escapades lijkt het Amerikaanse kiezersvolk rijp voor een wat saaiere kandidaat, maar alle kandidaten hebben in het openbaar al de gelofte van trouw afgelegd: George Bush (de zoon van de voormalige president), de religieuze kandidaat Gary Bauer, de multi-miljonair Steve Forbes, ex-vice-president Dan Quayle.

De voornaamste oorzaak dat Gore het zo slecht doet – hij loopt volgens de opiniepielingen ruim tien procent achter op de Republikein Bush en moet het zelfs afleggen tegen Elizabeth Dole – is juist een karakter-probleem. De kiezers vinden hem saai en vragen zich af of hij wel een leider is.

Om zijn campagne extra vaart te geven, heeft Gore een nieuwe manager ingehuurd: de zakenman en voormalig Congres-lid Tony Coelho, die bekend staat om zijn creativiteit om fondsen aan te boren. Maar volgens sommige critici is dat juist wat Gore niet nodig heeft. Hij krijgt makkelijk genoeg geld, het gaat om de boodschap.

Gore lanceerde deze week zijn programma voor het onderwijs, maar er werd meteen geklaagd dat zijn ideeën nauwelijks afwijken van die van Clinton.

Verscheidene Democratische afgevaardigden drongen er bij hem op aan de oude Democratische basis niet te vergeten: de vakbonden, de bewoners van de binnensteden en de arbeiders. Maar Gore mikt zorgvuldig op het midden. Daarbij krijgt hij advies van de Democratic Leadership Council, een groep die onder leiding van Clinton de Democratische partij naar het midden heeft gestuurd. Misschien zal hij daardoor in Democratische kring wat stemmen verliezen aan Bill Bradley, zijn enige rivaal voor de kandidatuur. Maar als hij zich op de linkervleugel terugtrekt, maakt hij geen enkele kans tegen Bush, die zowel gematigde kiezers als conservatieve Republikeinen aantrekt.

Medewerkers van Gore wijzen erop dat vice-president Bush in 1988 ook moeite had uit de schaduw van Reagan te geraken. Maar het gevaar bestaat dat de schaduw van Clinton juist nog zwaarder op Gore zal vallen, als de NAVO geen succes boekt in de crisis rond Kosovo.

Als de vluchtelingen uit Kosovo komende winter moeten doorbrengen in kampen in Macedonië en Albanië, zal dat ongetwijfeld ook op de rekening van Gore worden geschreven. In Republikeinse kring wordt er nu gepraat over ‘Clintons oorlog’, maar volgend jaar wordt dat ‘Gores oorlog’.

ANALYSE

Bombardementspauze of niet, dat is de vraag

Er is weer beweging aan het diplomatieke front. In Helsinki, Moskou, Brussel en Bonn is intensief overlegd over een politieke afronding van de Kosovo-oorlog. Moet de NAVO een bombardementspauze inlassen? En zo ja: wanneer?

Van onze buitenlandredactie

AMSTERDAM

Het hoge woord kwam uit de mond van de Italiaanse premier D’Alema. De NAVO zou, suggereerde hij in Brussel tegenover NAVO-secretaris-generaal Solana, de bombardementen op Servië tijdelijk kunnen staken, zodra de G-8 het eens is over een bij de Veiligheidsraad in te dienen resolutie. Solana zei dit idee serieus te willen overwegen.

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, heeft vrijdag koel gereageerd op het Italiaanse voorstel. Ze legde de nadruk op de noodzaak de luchtaanvallen voort te zetten om Milosevic tot toegeven te dwingen. Albright gaf dit commentaar na afloop van een bespreking met haar Britse ambtgenoot Robin Cook, die in Washington opnieuw hamerde op de Britse wens meer grondtroepen naar de regio over te brengen.

Pal tegenover Blair en Cook staat de Duitse kanselier Schröder. Hij is fel gekant tegen een grondoorlog; ook hij denkt aan een bombardementspauze, zodra de Veiligheidsraad toe is aan besluitvorming over een Kosovo-resolutie.

Het debat over een moratorium vormt nog geen acute bedreiging voor de eenheid binnen de NAVO. Geen enkele NAVO-regering pleit namelijk voor een onmiddellijke, onvoorwaardelijke pauze. Die eis wordt wel gesteld door Belgrado. Als de NAVO de bombardementen staakt en haar troepen uit de buurlanden van Kosovo terugtrekt, staan de Serviërs open voor een gesprek over de G-8 eisen, inclusief een VN-vredesmacht. Over de samenstelling daarvan, zei vrijdag een woordvoerder van de Joegoslavische regering, *wil Belgrado dan praten met VN-secretaris-generaal Annan.*

De suggestie dat een VN-macht in Kosovo aanvaardbaar zou kunnen zijn, is het meest royale gebaar dat Milosevic tot nu toe heeft gemaakt. Maar de eraan verbonden voorwaarden zijn voor de NAVO onaanvaardbaar. Klaarblijkelijk heeft ook de jongste missie van de Russische Balkan-gezant Tsjernomyrdin nog niet tot een doorbraak geleid.

Niettemin zit er beweging in de zaak. Tsjernomyrdins bemiddelingspogingen worden door de NAVO uiterst serieus genomen. Zijn meest recente missie werd voorbereid in urenlange gesprekken in de Finse hoofdstad Helsinki. Daaraan werd deelgenomen door de Finse president Ahtisaari, die zich gereed houdt om met Tsjernomyrdin mee te reizen zodra de kans op een doorbraak in Belgrado toeneemt.

> **Drie obstakels versperren nog de weg naar vrede in Kosovo**

Ook de Amerikaanse onderminister van Buitenlandse Zaken Strobe Talbott was erbij in Helsinki, en evolueerde samen met Ahtisaari in Moskou het resultaat van Tsjernomyrdins bezoek aan Milosevic. Het trio ziet genoeg aanknopingspunten om de besprekingen komende week in Moskou voort te zetten.

Parallel aan de pogingen van de Amerikaan, de Fin en de Rus om Milosevic over de streep te trekken, wordt ook in het kader van de G-8 druk overlegd. Op de Petersberg bij Bonn proberen vertegenwoordigers van de zeven belangrijkste westelijke industrielanden en Rusland *het eens te worden over de tekst van een Veiligheidsraadsresolutie.*

De gesprekken knopen aan bij het pakket eisen waarover de G-8 het twee weken geleden eens is geworden: terugtrekking van Servische troepen uit Kosovo, en terugkeer van de honderdduizenden Kosovaarse vluchtelingen onder bescherming van een effectieve internationale vredesmacht.

Er zijn nog steeds drie forse knelpunten. Hoeveel Servische militairen mogen in Kosovo blijven? De NAVO is hoogstens bereid een symbolische aanwezigheid te dulden, Belgrado en mogelijk ook Moskou willen meer.

Bij het tweede punt, de samenstelling van de vredesmacht, zou volgens Duitse persberichten sprake zijn van toenadering. De Russen zouden akkoord zijn met een krachtige NAVO-inbreng in die vredesmacht.

Het derde en lastigste geschilpunt betreft het moment waarop de NAVO de bombardementen moet staken dan wel opschorten. Voor Belgrado, Moskou en Peking kan dat niet vroeg genoeg zijn, de officiële NAVO-positie is nog altijd dat eerst Milosevic moet hebben ingestemd met alle eisen en zijn troepen uit Kosovo moet terugtrekken.

Het ligt voor de hand dat de G-8 en de Amerikaans-Fins-Russische trojka in Moskou het eerst proberen eens te worden over de inhoud (van de eisen aan Milosevic en van een resolutie). Pas als dat is gelukt, en Milosevic tekenen vertoont dat hij wil toegeven, komt de vraag van een pauze in de bombardementen echt aan de orde. Zo’n moratorium kan dan verhinderen dat een Kosovo-resolutie in de Veiligheidsraad toch nog door een Chinees of Russisch veto wordt getroffen.

Anet Bleich

Vluchtelingenkamp van Kosovaren in Brazda, Macedonië. FOTO JOHN REARDON/KATZ PICTURES/TRANSWORLD

Milosevic is besmettelijk

ER BESTAAT een bijzondere foto uit 1979, waarop Jean-Paul Sartre en Raymond Aron samen de trap van het Elysée-paleis aflopen. Sartre heeft zijn arm in een verband en ziet er oud en versleten uit. Hij heeft dan nog een jaar te leven. Aron kijkt daarentegen vief. Ooit waren de twee filosofische tegenpolen vrienden. Maar Sartre had Aron in de ban gedaan nadat die, in Sartres ogen, zijn ziel had verkocht aan de duivel. Dat was toen president De Gaulle. Dertig jaar hebben ze elkaar niet gezien, tot die ontmoeting op de thee bij president Giscard d'Estaing.

Tussen hen in staat een wat slungelige jongeman met lang haar. Hij is degene die erin slaagde de twee idolen bij elkaar te brengen. Op een politiek thema, vanzelf: het bewerken van de president van de Republiek om bootvluchtelingen uit Vietnam in Frankrijk op te nemen.

Die jongeman was André Glucksmann, en de scène illustreert perfect de positie die hij nog steeds inneemt in het Franse filosofenlandschap: altijd politiek betrokken, nooit gemakkelijk links. Hij is minder modieus dan Bernard-Henri Lévy, straalt minder briljantie uit dan Alain Finkielkraut. Maar Glucksmann is zonder twijfel de meest constante van de grote drie. Vanaf zijn eerste boek, *Discours sur la guerre* (1967), heeft hij nagedacht over het fenomeen oorlog, tot op de dag van vandaag. Nog vorige week stond er een petitie in *Le Monde* met zijn naam eronder, waarin de politiek werd opgeroepen het UCK van wapens te voorzien.

'De verklaring van mijn belangstelling voor de oorlog is simpel. Ik ben in 1937 geboren, een kind van joodse vluchtelingen uit Duitsland. Mijn vader ging in het verzet, zodat de oorlog me met de paplepel is ingegoten. Ik ben filosofie gaan studeren, en ben me gaan bezighouden met taboes. Taboes in de filosofie, taboes in het goede leven en taboes in het denken over oorlog.'

Glucksmann werd als 17-jarige lid van de communistische partij. Als 20-jarige mocht hij weer vertrekken, na kritiek op de inval in Hongarije. Hij stond naast Daniel Cohn-Bendit op de barricades van mei 1968. Toen had hij zijn eerste boek over de oorlog al gepubliceerd. 'Er zijn bibliotheken volgeschreven over sociale strijd, en eindeloze hoeveelheden liefdesromans. Boeken die de oorlog bestuderen, zijn er daarentegen weinig. Afgezien van herinneringen van soldaten is er eigenlijk niets. De verhouding tussen de oorlogen die Europa heeft gevoerd en de studies die eraan zijn besteed, is omgekeerd evenredig. Ik had dus niet veel concurrentie bij mijn studie.'

In Frankrijk was het verlies tegen Duitsland in 1940 slecht verwerkt. Daarna kwam de dekolonisatie, met de oorlog in Indochina en die in Algerije. 'Onze politici hebben de hele eeuw slecht nagedacht, absoluut geen vooruit-

gen als Churchill en De Gaulle daargelaten. In 1914 meende men dat de oorlog in een paar weken gedaan zou zijn. Het draaide uit op vier jaar zelfmoord. München 1938 en de Tweede Wereldoorlog spreken voor zich. De koloniën werden verloren met de ogen dicht, waaraan zowel links als rechts zich schuldig maakte. Mitterrand was de minister die vijfhonderdduizend soldaten naar Algerije stuurde. Hij heeft nooit verklaard waarom. Nooit teruggekeken, nooit aan gewetensonderzoek gedaan.'

Na zijn studie kwam Glucksmann te werken op het befaamde onderzoeksinstituut CNRS. Hij bestudeerde de effecten van kernwapens op de traditionele oorlogsstrategie. Hij las alle klassieken, van Clausewitz tot Mao Zedong en McNamara. 'Mijn "maître" bij het CNRS was Raymond Aron, een ijdele man. Die zei: "Nu zijn we in Parijs met z'n tweeën die Clausewitz hebben gelezen." Uiteindelijk kwam mijn boek in 1967 uit, en ik voorspelde dat de Amerikanen zouden verliezen van de Vietnamezen. Aron was het niet met me eens. Maar ik had een objectieve analyse gemaakt, op basis van krachtsverhoudingen en strategie, en ik heb gelijk gehad.'

Glucksmann schreef vervolgens een boek over het totalitarisme, dat hem door links niet in dank werd afgenomen. Daarna pleitte hij voor de plaatsing van kruisraketten, 'na de chantage door de Sovjet-Unie met de SS-20. Dat leverde een groot, zeer groot debat op in Duitsland. Ik spreek van huis uit Duits, had veel contact met Duitsers, onder anderen met Joschka Fischer en Daniel Cohn-Bendit. Ik sprak in Frankfurt voor drieduizend studenten, allemaal marxisten en bijna-terroristen, die me op een haar na hebben gevild. Ik roerde de verantwoordelijkheid van het marxisme voor de Goelag aan. Gelukkig had ik Cohn-Bendit en Fischer aan mijn kant, geen van beiden dogmatici.'

Hij richtte zijn pijlen op de terroristen van de RAF en de Rode Brigades in Italië. 'Dat leverde me een zeker gewicht op, en vooral veel haat in Duitsland en Italië.'

In de resterende tijd en daarna steunde hij Solzjenitsyn en de Poolse en Tsjechoslowaakse dissidenten, en voerde hij onvermoeibaar actie. Tegen de fundamentalisten in Algerije, voor de Koerden in Irak, tegen de genocide in Rwanda, tegen de Russische oorlog in Tsjetsjenië. En, sinds 1991, tegen Milosevic.

'In 1991 heb ik voor het eerst over Joegoslavië in Le Monde geschreven. Ik had Dubrovnik bezocht, dat was gebombardeerd. Toen al schoot het leger van Milosevic op hotels vol vluchtelingen. Ik was in Ossijek geweest en Vukovar, hoorde de kanonnen bulderen en sliep tussen het puin. Vanaf dat moment heb ik militair ingrijpen bepleit om dit kwaad te stoppen. Dubrovnik viel samen met de top in Maastricht en ik schreef dat dit geen methodes zijn die we in Europa kunnen accepteren. Als we niets doen, schreef ik, hebben we te maken met "een moreel Pearl Harbor".

'Ingrijpen was toen geen groot militair probleem, niet te vergelijken met Kosovo. Dubrovnik is een haven. Met een paar schepen en een paar helikopters was het op te lossen geweest. Ze hebben niets gedaan. Ik heb sindsdien vijftig artikelen geschreven, over Kroatië en Bosnië. Ik was in Sarajevo en Belgrado. Ik heb daar voor honderdduizend mensen gezegd dat Milosevic een oorlogsmisdadiger is, dat kon in 1992 nog zonder veel risico. Nu is alles anders.'

Toch is Glucksmann na vijftig dagen luchtaanvallen niet zo somber als de meeste Kosovo-beschouwers. Zijn enige kritiek op het moment luidt dat het NAVO-ingrijpen 'heel, heel laat komt, en extreem slecht werd voorbereid. Om politieke redenen. Iedereen dacht dat de zaak in drie dagen geregeld zou zijn. En ze geloofden het zelf, dat was de fout. Het was niet alleen maar propaganda om de zaak acceptabel te maken voor het publiek.'

En hij komt terug op het gebrek aan inzicht, voorstellingsvermogen en denkkracht bij de westerse politieke leiders. 'Ze hebben de gevaarlijke, wrede kant van Milosevic onderschat. Hier in het Westen hebben ze geen idee van het totalitarisme. Hetzelfde probleem heb ik alle jaren gehad dat ik de dissidenten steunde. Elke keer dat een politicus uit het Westen met Brezjnev sprak, dacht hij met een collega van doen te hebben. Een gewone politicus, met een vergelijkbare carrière, die net als hij gekozen was, en met wie op redelijke gronden gemakkelijk tot een vergelijk te komen zou zijn.'

Ook Milosevic wordt een wortel voorgehouden, een herstelplan, en dan denkt men dat men een demon in een engel kan veranderen. 'Niet dat Milosevic in werkelijkheid een soort Hitler is. Maar hij streeft zijn eigen carrière na, en die heeft steeds bestaan uit het mobiliseren van de Serviërs door oorlog te voeren. Men heeft niet gezien dat hij van de luchtaanvallen zou profiteren door een hele bevolking te deporteren op een manier die we sinds Stalin niet meer hebben gekend. Men heeft het niet voorzien, omdat we ons zulke dingen niet meer kunnen voorstellen.'

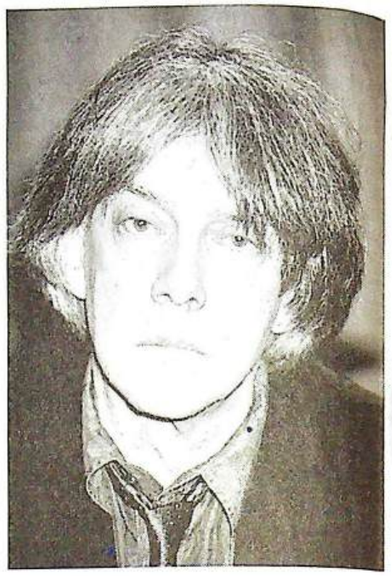

André Glucksmann

André Glucksmann is een van de Franse filosofen die dezer dagen in de kranten slag leveren over Kosovo. Oorlog is al meer dan dertig jaar zijn onderwerp, en hij kent Oost-Europa zo goed als Parijs. 'Je moet je strategie op moordenaars afstemmen, niet op een botsing tussen twee legers.'

door Martin Sommer

VOOR Glucksmann is de situatie in Kosovo simpel. Hij wil niets weten van de klachten van militairen over onheldere politieke doelen. Voor hem is het akkoord van Rambouillet allesbehalve 'dood'. 'We moeten Milosevic dwingen Kosovo te verlaten. Daarvan hangt af of deze oorlog gewonnen of verloren is. De Kosovaren moeten terug naar huis kunnen, en dat doen ze alleen met een veiligheidsgarantie.

'Verliezen is het accepteren van etnische schoonmaak, wat een eufemisme is voor een rassenoorlog. Ik heb het niet over genocide, dan beland je in een eindeloze discussie. Wel over misdaden tegen de menselijkheid. Als je het precies wilt weten op de schaal van de Europese horror, dan zijn we nu beland bij Hitlers vooroorlogse plan om alle joden naar Madagaskar te deporteren. Dat gaat dus wel richting Auschwitz. Vergeet niet dat iemand als Seselj wél alle Kosovaren wilde doodmaken. Die man is vice-premier.

'Ook diplomatieke compromissen betekenen een nederlaag, bijvoorbeeld een opdeling van Kosovo. Dat gaan we dus niet doen. Er moet een protectoraat Kosovo komen, met vrije doortocht voor de Serviërs naar hun heilige plaatsen, voor mijn part onder auspiciën van de Unesco. En de luchtaanvallen moeten doorgaan, liefst wel met een recente kaart van Belgrado. Vergeet niet dat deze oorlog, uit moreel en humanistisch oogpunt bekeken, nog steeds een nooit eerder vertoond succes is. Afgezet tegen het aantal gegooide bommen is het aantal slachtoffers extreem laag.'

Clausewitz schrijft dat oorlog een duel van de wil is. Het moreel van de tegenstander moet gebroken worden. Glucksmann ziet indicaties die kant op. Ex-vice-premier Vuk Draskovic heeft gezegd dat deze oorlog voor Joegoslavië catastrofaal is, en dat Milosevic moet ophouden de bevolking voor te liegen. De vrouwen van Belgrado dansen niet meer in de straten, terwijl hun echtgenoten bezig zijn Kosovo leeg te halen. Ze beginnen zich te realiseren dat ze niet ongestraft blijven. En ze weten donders goed wat er gebeurt in Kosovo. Ze hebben ook hun schoteltjes op het dak, ze kijken naar de BBC, naar CNN. Ze weten dat ze geïsoleerd zijn.

'Tien jaar is Milosevic straffeloos bezig geweest, nu staat hij alleen. De grote protestbeweging zoals in de tijd van Vietnam, voorspeld door mevrouw Milosevic, is er niet gekomen. Dus de pressie is er. Zal die voldoende zijn? Dat weet niemand. Nu nog niet. In Duitsland in 1944 waren de bombardementen ook niet genoeg. Terwijl er toen duizend maal meer schade werd aangericht. Aan de andere kant: ook beperkte schade kan een regime doen buigen. Denk aan de Falkland-oorlog of de Amerikaanse bommen op Libië. Sedertdien houdt Kadhafi zich een stuk rustiger.'

Het probleem van deze oorlog is niet het doel, maar het middel. Als de luchtaanvallen onvoldoende blijken, dan moet er op de grond gevochten worden. 'Ik vind het begrijpelijk en verstandig dat een invasie van honderdduizend man niet overwogen wordt. Wederom: we moeten Milosevic niet onderschatten. Nu moeten we van tevoren bedenken: waar ligt zijn militaire voordeel, wat gaat hij doen?

'Milosevic is geen Hitler, maar hij is in staat rondom elke Joegoslavische tank vrouwen en kinderen als menselijke schilden op te stellen. Wat gaan de Amerikaanse soldaten dan doen? Op vrouwen en kinderen schieten? Stel dat de NAVO een doorbraak tot stand brengt, dan zullen de Serviërs kinderen, baby's, voor de rupsbanden van de tanks gooien. En ze zullen fotografen uitnodigen om de wereld te laten zien hoe een Amerikaanse tank over baby's heen walst. Dan is het snel afgelopen met de grondtroepen. Westerse soldaten kunnen dat niet, en de publieke opinie accepteert dat niet. Je moet je strategie op moordenaars afstemmen, niet op een botsing tussen twee legers. Dat sluit een grote invasie uit.'

Glucksmann ziet meer in verrassingsaanvallen van zeer goed getrainde eenheden, die per parachute worden neergelaten en dan stuk voor stuk de Servische militaire haarden oprollen. 'De Engelsen hebben dergelijke professionele eenheden, de Amerikanen ook. Niet een totale oorlog, maar een elektronische guerrilla. Het duurt lang, maar het moet tot het Milosevic te veel wordt.'

Tegenstanders van deze oorlog wijzen nogal eens op het meten met twee maten door de NAVO. Waarom niet ingegrepen in Algerije of Tibet, als schending van de mensenrechten de rechtvaardiging is? Glucksmann lacht een smalend lachje. 'Heel simpel. Omdat de Algerijnen het nooit hebben gevraagd. De Koerden in Turkije evenmin. De Kosovaren daarentegen zeggen allemaal: doorgaan met bombarderen. Er is er niet één aan de grens met Macedonië die zegt: stoppen. Tsjetsjenië is een ander geval. De Tsjetsjenen hebben om militaire hulp gevraagd. Ik heb mezelf niks te verwijten, want dat heb ik gesteund en daaraan heb ik een Tsjetsjeens erekruis te danken.

'Ik ken de intellectuelen wel die zo redeneren. Maar Max Gallo en Régis Debray hebben ook nooit om een militaire aanval op Sudan gevraagd. Het is gewoon een schaamlap om helemaal niets te hoeven doen. We kunnen de ellende van de Koerden toch niet als argument gebruiken om in Kosovo met de armen over elkaar te blijven zitten. Men kan niet overal ingrijpen. In Tibet speelt vermoedelijk hetzelfde probleem als in Kosovo. Maar ik zie niet goed hoe we daaraan militair zouden kunnen bijdragen. Hier kan het, dit gebeurt in het hart van Europa, en het is een goed voorbeeld van wat we elders zouden kunnen doen.'

Glucksmann oordeelt hard over de kortzichtige omgang van Europese politici met het postcommunisme. De onderschatting van Milosevic is daarvoor exemplarisch. 'Tien jaar roep ik al – in de woestijn – dat Milosevic model staat voor al de lieden in Oost-Europa die niet van democratie houden. Milosevic is tegelijk de anti-Havel en de anti-Gorbatsjov. De anti-Gorbatsjov omdat hij heeft geweigerd te liberaliseren. Hij heeft zijn macht gebruikt om de liberalen te vermorzelen, in de partij, in de samenleving, in het leger. De hele legertop van 1990 is verdwenen, geliquideerd, of door een merkwaardig ongeluk omgekomen.

'Tegelijk is hij de anti-Havel. Ook Tsjechoslowakije is uit elkaar gevallen, maar vreedzaam. En nu kennen beide delen een stevige democratie. Er is dus ook een mogelijkheid om nationale problemen vreedzaam op te lossen, de weg-Havel te kiezen.'

De methode-Milosevic is simpel. De bakens verzetten en het apparaat redden. Wat doet een voormalig rood leger dat niet weg wil roesten als het grote Russische voorbeeld? Vechten natuurlijk. En wat doet een partij die zijn grote marxistisch-leninistische ideaal kwijt is en toch verder wil? Die mobiliseert de massa's voor een oorlog.

HET STOKPAARD van Glucksmann is dat Milosevic geen apart geval is. 'Milosevic is besmettelijk. Als het hem lukt, dan lopen er nog horden oude apparatsjiks en werkloze militairen in Rusland rond die zijn voorbeeld volgen. Er zijn zoveel klonen en bewonderaars. Ik praat niet in het luchtledige, want nadat hij vier jaar lang zijn gang kon gaan in Bosnië, zijn de Russen terug gegaan in Tsjetsjenië. Denk je dat dat toeval is? Als we dit toelaten in het hart van Europa, waarom dan niet bij een klein volkje aan de rand van de voormalige Sovjet-Unie?'

Rusland, Oekraïne, Wit-Rusland, allemaal landen waar de wind van de republiek van Weimar waait. Economische chaos, sociale chaos, morele chaos. 'De mensen daar weten niet meer hoe ze zich als burgers tegenover elkaar moeten gedragen.' Sterker, Weimar was een oase van stabiliteit vergeleken met de huidige toestand in Oost-Europa. 'Vandaar dat de West-Europese politici zich zorgen zouden moeten maken. Zich voortdurend zouden moeten bezighouden met de landen achter de nieuwe grens tussen Oost en West. Maar er is een enorme onwil om zich met de buren bezig te houden.'

Hij vertelt over de Europese top van december 1998 in Wenen waar de socialistische EU-politici zo tevreden met zichzelf waren. Tegelijkertijd barstte de grote roebelcrisis uit in Moskou. De winter stond er voor de deur, met veertig miljoen Russen onder de armoedegrens. 'Waar waren de Europese politici mee bezig? Na de top zeiden D'Alema en Schröder allebei een beetje beschaamd dat ze langer hadden gesproken over het probleem van de taxfree-winkels in de eurozone, dan over de crisis in Rusland.'

Die narcistische mentaliteit, zoals Glucksmann het noemt, is niet te wijten aan de afnemende kwaliteit van de staatslieden. Zo waren we het in Europa onder de Koude Oorlog nu eenmaal gewend. Amerika en de Sovjet-Unie bedisselden ver boven de Europese hoofden de grote kwesties, en de Europeanen konden rustig verder bouwen aan hun welvaartsstaat. 'De prijs van het economische succes van Europa is de afsluiting naar buiten toe. We leven in een couveuse. Dat kon tijdens de Koude Oorlog. Maar nu zijn er niet langer twee blokken en moeten we eraan geloven.'

Daarbij komt een enorm intellectueel falen. Niet alleen in Europa, ook in de Verenigde Staten. De hoofdredacteur van de Spaanse krant *El Pais* zei op de dag dat de Muur viel: 'welk boek bestaat er eigenlijk over de overgang van het reëel bestaande socialisme naar de markteconomie? Niet een. Hele universiteiten hebben zich beziggehouden met het omgekeerde, hoe het kapitalisme al dan niet zou overgaan in het socialisme. Voorstanders, tegenstanders, in tientallen varianten, titoïsten, trotskisten, maoïsten. In Parijs bestond er een aparte uitgeverij voor, Maspero. Maar over de liberalisering van het communisme: niets.

'Dat is geen kwestie van ideologie, maar van een volstrekt taboe. Er was in het Westen een totaal gebrek aan kennis van de Sovjet-Unie. Rechtse én linkse politici wisten niets. Mitterrand was in 1986 in Warschau, en belde met *Médécins du Monde* om te vragen waar hij dissidenten kon vinden. De president van Frankrijk!

'Giscard d'Estaing had mij eens uitgenodigd op het Elysée. Dat heb ik toen geweigerd om twee redenen. Tien jaar na 1968 mocht Daniel Cohn-Bendit nog altijd Frankrijk niet in. Dat was ridicuul. De tweede reden was dat Giscard de Russische dissident Andrej Amalrik niet wilde ontvangen. Amalrik woonde in Parijs en had het boek *Haalt de Sovjet-Unie 1984?* geschreven. Uiteindelijk zat hij er vijf jaar naast. Giscard wilde Amalrik niet spreken, maar nodigde wel Brezjnev uit op het Elysée. Amalrik liep toen met een spandoek om het presidentieel paleis met de tekst erop: "Ik wil de toestand uitleggen." Hij kwam er niet in. En de toestand nu is niet veel beter.'

22-5-99

BONDGENOTEN Griekenland wil niet dat de Turkse luchtmacht gebruik maakt van het Griekse luchtruim om naar de NAVO-bases in Duitsland te vliegen van waaruit luchtaanvallen op Joegoslavië worden ondernomen. Turkije had woensdag toestemming gevraagd om het Griekse luchtruim te mogen gebruiken voor het vervoer van mensen en materieel naar Duitsland. Griekenland en Turkije zijn allebei lid van de NAVO, maar Griekenland is een tegenstander van de luchtaanvallen. Het laat alleen Turkse vliegtuigen met hulpgoederen door.